

Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona

ELENA SINTES PASCUAL
ANTONI RAMON RIBA

Condicions de vida i hàbits de la gent gran
de la província de Barcelona

■ ENQUESTA DE LA REGIÓ
DE BARCELONA 2000

Condicions de vida i hàbits de la població

■

Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona

ELENA SINTES PASCUAL
ANTONI RAMON RIBA

L'estudi sobre *Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona* ha estat dut a terme a partir de les dades de *l'Enquesta sobre condicions de vida i hàbits de la població de la regió de Barcelona, 2000*, realitzada per encàrrec de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (MMAMB) i la Diputació de Barcelona. L'estudi, dut a terme per un equip d'experts de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB), compta amb el suport de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El disseny i la construcció de la mostra han estat a càrrec de l'equip de Metodologia i Tècniques del departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), integrat per Carlos Lozares i Pedro López juntament amb Màrius Domínguez, del departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona. El disseny del qüestionari i dels aspectes metodològics de *l'Enquesta* ha estat realitzat per l'equip de l'IERMB integrat per Lucia Baranda, Jaume Clapés, José Luis Flores i Elena Permanyer amb la col·laboració dels professors de la UAB Oriol Nel·lo, Albert Recio, Montserrat Solsona i Marina Subirats.

El present estudi sobre *Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona* ha estat realitzat per encàrrec de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona.

DIRECCIÓ DE L'EXPLOTACIÓ I REALITZACIÓ DE L'INFORME

Elena Sintes Pascual

Antoni Ramon Riba

TRACTAMENT DE LES DADES

Jaume Clapés

COL·LABORADORS

Ana Collado

Dolors Miñarro

EDICIÓ

INSTITUT D'ESTUDIS REGIONALS I METROPOLITANS DE BARCELONA

Director: Josep Maria Vegara i Carrió

Gerent: Antoni Cuadras i Camps

Coordinació editorial: Núria Aguilar Camprubí

Correcció: Andreu Navarro Rodríguez

Disseny: Oficina de disseny de l'AMB

Maquetació: puntgroc comunicació

1ª edició: juliol 2003

© Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona
Diputació de Barcelona

ISBN: 84-88068-76-X

Dipòsit legal: B. 37.054-2003

Impressió i enquadernació: puntgroc comunicació

Imprès a Espanya – Printed in Spain

Índex

Pròleg	7
L'Enquesta de la Regió de Barcelona	9
Introducció	11
1	
Àmbit sociodemogràfic	15
1.1 Categorització social	16
1.2 Estructura familiar	20
1.3 Ocupació prèvia i inactivitat laboral	23
1.4 Origen i llengua	24
1.5 Sentiment d'identitat	27
1.6 Conclusions	28
2	
Àmbit econòmic	31
2.1 Ingressos	32
2.2 Percepció de la situació econòmica i del nivell de vida	36
2.3 Despeses de la llar	38
2.4 Hàbits de compra	41
2.5 Equipament domèstic	48
2.6 Conclusions	49
3	
Espai vital	51
3.1 Habitatge	52
3.2 Mobilitat residencial i preferències de localització residencial	59
3.3 Equipaments i infraestructures del barri	62
3.4 Problemes ambientals	62
3.5 Conclusions	63
4	
Distribució del temps	65
4.1 Tasques domèstiques	66
4.2 Activitats de lleure	70
4.3 Conclusions	78
5	
Xarxes de relació	81
5.1 Relacions de sociabilitat	82
5.2 Relacions de solidaritat	85
5.3 Associacionisme	88
5.4 Conclusions	89

6	
Conclusions generals	91
Annex estadístic	97
1 Àmbit sociodemogràfic	98
2 Àmbit econòmic	101
3 Espai vital	106
4 Distribució del temps	111
5 Xarxes de relació	114
Annex metodològic	119
Índex de taules i figures	131
Índex de taules de l'Annex estadístic	140

Pròleg

El nostre entorn social està experimentant importants canvis demogràfics que afecten l'estructura de la seva població. Un dels trets bàsics d'aquesta transformació és l'augment del nombre de persones grans. De forma paral·lela a l'important increment quantitatiu del col·lectiu de gent gran, la manera de concebre la jubilació i la vellesa s'ha anat modificant. L'ampliació de l'esperança de vida es veu acompanyada de canvis profunds en la forma de viure aquesta etapa: la millora generalitzada de l'estat de salut i unes formes de vida més actives i participatives obren les portes a una nova condició social de les persones grans. Tenim el repte d'incorporar a la nostra societat una nova perspectiva adaptada a la situació actual: la gent gran esdevé un col·lectiu cada cop més nombrós, que viu més anys, i que gaudeix d'una posició social cada cop més favorable.

El coneixement de quin és el perfil de la gent gran en el nostre territori des del punt de vista de les seves condicions de vida i dels seus hàbits esdevé un instrument necessari per a la correcta gestió i planificació de les polítiques públiques. Precisament aquest és l'objecte de l'informe que ara presentem, encarregat per la Diputació de Barcelona a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, el qual està basat en les dades de *l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la Regió de Barcelona de l'any 2000*.

L'estudi analitza quina és la situació social actual de les persones grans i posa en relleu la transformació d'aquesta etapa vital trencant amb la visió estereotipada de la vellesa com un període d'inactivitat. La gent gran apareix com un col·lectiu divers en els àmbits analitzats, que van des de la seva estructura sociodemogràfica fins a les condicions familiars i econòmiques, passant pels seus hàbits relacionals i culturals. L'informe destaca les tendències de canvi introduïdes per les persones jubilaades més recentment, que s'inicien en aquesta nova eta-

pa de la seva vida amb una posició social més dinàmica i rica.

Les dades de l'*Enquesta* ens recorden que des de les institucions públiques hem de saber respondre a aquesta nova realitat garantint els instruments necessaris perquè la gent gran gaudeixi en la seva vida quotidiana d'unes bones condicions socioeconòmiques i de salut, però també oferint eines perquè puguin viure el seu temps lliure de manera més activa i participativa. Tot plegat sense oblidar que cal dedicar una atenció especial a les persones que viuen en situacions més precàries i corren el risc de quedar excloses.

Aquest treball que em plau presentar aporta una mirada atenta a la realitat de les persones grans i les dades que ofereix constitueixen una eina útil per a totes les institucions, entitats i professionals que treballen en la millora de la qualitat de vida de la gent gran.

Núria Carrera i Comes
Diputada presidenta
Àrea de Benestar Social
Diputació de Barcelona

L'Enquesta de la Regió de Barcelona

L'Enquesta sobre condicions de vida i hàbits de la població de la Regió de Barcelona (ERB) constitueix una prolongació del projecte conegut fins ara com a *Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona* o *Enquesta Metropolitana de Barcelona* (EMB). De fet, la monografia que presentem a continuació es fonamenta en les dades corresponents a la quarta edició d'aquesta enquesta, que es ve realitzant cada cinc anys des del 1985, tot i que l'àmbit territorial d'estudi s'ha ampliat fins a abastar tot el territori de la província de Barcelona.

Recordem breument la història i l'evolució d'aquesta enquesta al llarg del temps. La primera edició, que va néixer amb l'objectiu de generar dades objectives sobre la població resident a la incipient àrea metropolitana de Barcelona, va ser impulsada i finançada per l'extingida Corporació Metropolitana i, per tant, el seu àmbit d'estudi es va restringir al territori format pels 27 municipis que en aquell moment la integraven (Àrea Metropolitana de Barcelona).

L'any 1990 es va realitzar la recollida d'informació d'una segona edició de l'*Enquesta Metropolitana* per encàrrec de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (MMAMB) amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona. Aquesta nova edició, dirigida per la doctora Marina Subirats i Martori, va permetre continuar el projecte endegat cinc anys abans i confirmar la línia de treball que calia seguir per constituir un instrument d'informació permanent de base. Durant els quatre anys que van transcórrer des del moment de la realització del treball de camp fins al tancament de l'edició, es van posar a prova noves fórmules de treball, metodologies i línies d'actuació tant des del punt de vista tècnic com institucional. En aquell període es va assolir una bona part dels objectius que

han presidit des de bon començament l'*Enquesta Metropolitana de Barcelona* en haver ampliat el seu àmbit territorial d'estudi fins a abastar el territori de la Regió I de Catalunya, integrat per les comarques del Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental.

La tercera edició de l'*Enquesta*, el treball de camp de la qual es va realitzar el 1995, suposa un moment de consolidació del projecte en la mesura que els seus objectius i els seus productes avancen i es delimiten. Aquesta edició és, des d'un punt de vista institucional i metodològic, una continuïtat de les anteriors: va ser impulsada per la MMAMB amb la col·laboració de la Diputació barcelonina, la direcció i l'equip tècnic de base va ser el mateix i el disseny metodològic no va diferir fonamentalment de l'utilitzat anteriorment. Això sí, l'àmbit territorial d'estudi es va ampliar al conjunt del territori de la Regió Metropolitana de Barcelona, comprès per set comarques, les cinc de la Regió I (territori de l'edició de 1990) més l'Alt Penedès i el Garraf.

A l'últim, l'any 2000 es va iniciar la quarta edició de l'*Enquesta*, que si bé manté les mateixes característiques tècniques i idèntica metodologia de base, ha obert un cop més l'àmbit territorial d'estudi fins a abastar la província de Barcelona, la qual cosa ha implicat incorporar quatre comarques més a la mostra de l'edició anterior –l'Anoia, el Bages, el Berguedà i Osona–, així com el canvi de nom de l'*Enquesta* que apuntàvem més amunt. Igualment, s'han incorporat a la mostra elements d'estratificació territorial per tal d'estudiar en detall les comarques que tenen un volum de població baix, tot sobrerrepresentant la seva presència en el conjunt de la mostra. Així doncs, la grandària mostral ha augmentat considerablement en aquesta edició: el nombre total d'enquestes realitzades ha estat de 6.830 davant de les 5.000 que aproximadament es feien fins ara.

Tanmateix, tret d'aquesta modificació de l'àmbit territorial d'anàlisi i de la necessitat d'actualitzar determinats indicadors socials, ni els continguts ni la metodologia de l'enquesta del 2000 han variat substancialment respecte de les anteriors. S'ha donat prioritat, per tant, a la comparació de resultats i el manteniment de la sèrie de dades estadístiques que permeten analitzar l'evolució dels fenòmens socials de la Regió Metropolitana (que es manté com a territori específic d'anàlisi) que són objecte d'estudi del projecte.

D'igual manera es manté la política de publicacions pròpies de l'*Enquesta*, on es presenten les principals explotacions i anàlisis resultants, i el servei de consulta de la base de dades, que està obert a totes les persones i institucions interessades en l'estudi de la nostra societat. El volum i la diversitat de temàtiques contingudes en aquesta base de dades, així com la sèrie temporal de quatre períodes repartits en 15 anys que abasta, en fan un instrument de consulta i de treball únic per al coneixement i l'anàlisi de les característiques socials, comportaments i hàbits de vida de la població de la Regió Metropolitana i, a partir d'ara, de la província de Barcelona.

Introducció

Plantejament de l'informe

L'estudi sobre *Les condicions de vida de la gent gran de la província de Barcelona* es planteja com a objectiu el coneixement i l'anàlisi de les condicions de vida i els hàbits de la població de 65 anys i més resident a la província de Barcelona, per tal de conèixer quines són les seves característiques i comprendre la seva situació en diversos àmbits de la vida social.

L'estructura del present informe manté la línia desenvolupada en altres treballs de l'*Enquesta*, partint de la delimitació de diversos àmbits des dels quals s'analiza la situació de la gent gran de la província de Barcelona. Els àmbits són: la família i el perfil sociodemogràfic, l'àmbit econòmic (ingressos i consum), l'espai vital (l'habitatge i l'entorn territorial), la distribució del temps (el treball domèstic i les activitats de lleure) i les xarxes de relació. L'informe es basa en la situació actual del col·lectiu de gent gran, estudiant les seves condicions de vida i els seus hàbits en el moment que es va realitzar la consulta a la població (l'any 2000). També s'analiza, però, l'evolució d'aquesta situació en el període comprès entre les dues últimes edicions de l'*Enquesta*: 1995 i 2000.

El primer objectiu d'aquest treball és descriure les característiques sociodemogràfiques de la gent gran que viu a la província de Barcelona, estudiant la seva posició dins de l'estructura social, els trets principals del seu entorn familiar, la seva relació amb el món laboral i la seva identitat geogràfica i lingüística. El segon objectiu és analitzar les condicions de vida de la gent gran a partir dels aspectes econòmics i l'espai vital en què aquestes condicions es desenvolupen. El tercer objectiu és saber com distribueix la gent gran el seu temps diari, diferenciant la dedicació a les tasques domèstiques i les activitats de lleure. El quart i últim objectiu és conèixer les formes de relació social de la gent gran, tractades

des de tres vessants, la sociabilitat, la solidaritat i l'associacionisme.

L'anàlisi parteix de la hipòtesi que el col·lectiu de gent gran de la província de Barcelona es caracteritza per una elevada heterogeneïtat. Aquest tret té dues conseqüències importants. La primera és que les condicions de vida de la gent gran venen determinades per les variables socials com l'estatus social, l'educació rebuda, la seva història laboral i els papers atribuïts al gènere. La segona es relaciona amb l'edat de la gent gran. Es fa necessari distingir entre dos grups de població situant el punt d'inflexió entorn als 74 anys, perquè presenten unes característiques sociodemogràfiques i unes condicions i uns hàbits de vida diferenciats. El grup de gent gran de 65 a 74 anys és més homogeni, gaudeix d'unes millors condicions de vida, participa més en activitats de lleure, les seves xarxes de relació són més extenses i és més participatiu en la vida social.

Al llarg de l'informe, i per a cada un dels temes tractats, també s'analitza quina és la situació actual de la gent gran en comparació amb la resta de població, quines diferències es detecten dins el propi col·lectiu gran i, ja s'ha exposat, com aquest ha evolucionat en el període 1995-2000 en la situació en cada àmbit concret.

En conjunt, aquest estudi permet dur a terme una radiografia prou completa de les formes i les condicions de vida de la gent gran a la província de Barcelona, recollint informació de diversos àmbits i analitzant la seva interrelació. També és destacable la capacitat de l'*Enquesta* per realitzar anàlisis dinàmiques, estudiant l'evolució de les condicions de vida al llarg del temps. Per contra, la principal limitació d'aquesta investigació prové de no ser una enquesta específicament dirigida al col·lectiu de gent gran. És per això, que hi manquen alguns aspectes rellevants relacionats amb les condicions de vida d'aquesta població, sobretot els vinculats

als àmbits de la salut, l'autonomia funcional o les necessitats socials. Una segona limitació és que la pròpia metodologia de l'*Enquesta* exclou, d'una banda, les persones grans que tenen un estat de salut precari i no estan capacitades per respondre el qüestionari i, d'una altra, la gent gran que viu en residències geriàtriques o en altres llars col·lectives. Cal advertir, doncs, que amb aquestes dues exclusions, queden fora de l'estudi les persones grans més dependents.

Aspectes metodològics

La informació que es presenta en aquest estudi procedeix de la base de dades de l'*Enquesta de la Regió de Barcelona*, de la qual s'ha treballat amb la subpoblació de 65 anys i més la província de Barcelona¹. L'anàlisi de les condicions de vida de la gent gran de la província està centrada en els resultats de l'edició dels anys 2000 i 1995, amb l'objectiu de no limitar l'estudi només a la descripció de la situació actual i introduir-hi l'anàlisi de l'evolució dels diferents aspectes que es tracten.

L'any 2000 es van entrevistar 6.250 persones de 18 i més anys residents a la província de Barcelona, 1.350 de les quals superaven els 64 anys. El nivell d'error relatiu assumit es troba situat al voltant del $\pm 2\%$ per al conjunt de la província i del $\pm 4,5\%$ per al subcol·lectiu de gent gran. La comparació entre 1995 i l'any 2000 es du a terme en l'àmbit de la Regió Metropolitana de Bar-

¹ Per tal de garantir la representativitat estadística de les dades corresponents als dos grups d'edat dins del col·lectiu de gent gran, s'ha aplicat una ponderació a posteriori a les dades de l'*Enquesta* per ajustar-les a la distribució poblacional d'aquests grups d'edat. Com a conseqüència d'aquesta ponderació, les dades globals del conjunt de la ciutat es veuen lleugerament modificades en relació amb els resultats publicats en la resta d'informes de l'*Enquesta de la Regió de Barcelona*. Amb tot, aquestes variacions no són significatives i en cap cas interfereixen en la interpretació general dels resultats de l'*Enquesta*.

celona ja que l'any esmentat primer l'*Enquesta* no abastava encara l'àmbit provincial.

L'explotació estadística es basa en la descripció dels principals aspectes que caracteritzen aquest col·lectiu, així com dels seus principals condicionants. Per a això, es presenta un informe descriptiu basat en freqüències i en creuaments bivariants o, fins i tot, quan la grandària de la mostra ho permet, trivariants, amb l'objectiu d'establir diferències dins del grup de gent gran en funció de factors generacionals, culturals, econòmics, etc.

El tipus d'anàlisi utilitzat en aquest informe ha estat majoritàriament descriptiu i s'han escollit com a variables de segmentació les estàndards en la investigació sociològica: l'edat, el sexe, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional familiar.

Pel que fa a l'estructura de l'informe i atès el volum d'informació amb què s'hi treballa, s'ha optat per incorporar en el text només les taules i els gràfics que recullen les principals informacions i adjuntar la resta de dades en un annex final de taules.

Delimitació de la gent gran

Qualsevol investigació sobre un segment determinat de població ha de partir d'una delimitació d'aquest col·lectiu. En el cas de la gent gran, la majoria de les investigacions a escala nacional i internacional determinen els 65 anys com l'edat a partir de la qual es pot parlar de població gran. Aquest criteri, que és el que s'ha adoptat en aquest estudi, es basa en la definició del col·lectiu a partir de l'edat en què la major part de la població queda exclosa del mercat de treball i això comporta un canvi en els papers que desenvolupen aquestes persones, en les seves posicions i en les seves relacions socials.

Aquesta delimitació, com qualsevol altra, presenta unes limitacions que cal considerar. En primer lloc, no tothom esdevé gran a la mateixa edat i, per tant, no tots els exclosos del mercat de treball han de ser necessàriament gent gran ja que és la situació individual en diversos àmbits vitals la que configura la vellesa d'una persona. En segon lloc, per una part significativa de la població, l'exclusió del mercat de treball es du a terme abans dels 65 anys, fonamentalment entre els 60 i els 64 anys. Finalment, la definició de la gent gran a partir de la jubilació és un criteri que no serveix per al col·lectiu de dones que es dediquen a les tasques de la llar, les quals no es jubilen. Hom pot suposar, però que, en certa mesura, les funcions que desenvolupen aquestes dones també varien quan canvien els papers dels seus marits, a partir de la jubilació.

En resum, i a pesar de les limitacions exposades, el llinyar dels 65 anys sembla el més adequat per delimitar el col·lectiu de gent gran. En aquest informe es presenta, doncs, la gent gran com un sector amb unes formes de vida diferenciades de la resta de la població; amb una elevada heterogeneïtat interna, que ve donada fonamentalment pels factors d'edat i sexe, bé que també són rellevants altres variables com l'estatus social, el nivell d'estudis i el territori de residència.

1

Àmbit sociodemogràfic

1 Àmbit sociodemogràfic

Aquest capítol està dedicat a l'anàlisi de les variables sociodemogràfiques clau en l'àmbit de la gent gran. En primer lloc es detallen els indicadors principals que permeten categoritzar la població de 65 anys i més de la província. La segona part del capítol es refereix a les formes de convivència, on s'estudia l'estructura familiar i el tipus de llar on resideixen els entrevistats, i la tercera tracta de l'ocupació prèvia de la gent gran i les característiques de la seva situació actual d'inactivitat laboral. Finalment, s'analitzen els aspectes relacionats amb l'origen, la llengua i la identitat de la població gran.

A partir d'aquesta anàlisi la gent gran es configura com un col·lectiu amb unes característiques molt diferenciades de la resta de grups sociodemogràfics, ja que presenta força especificitats en la majoria de variables estudiades: en la distribució per sexes, en l'estat civil i les tipologies familiars, així com respecte la seva situació laboral.

1.1. Categorització social

Un dels principals fenòmens que afecten la nostra societat és l'envelliment de la població, resultat d'un procés d'evolució demogràfica dels països occidentals que es fonamenta en una reducció de la natalitat i en una prolongació de l'esperança de vida. Aquesta evolució deriva en un augment de la presència de la gent gran en el conjunt de la societat.

L'envelliment, però, és un procés que en l'àmbit sociodemogràfic presenta diversos vessants, cadascun dels quals contribueix a caracteritzar la gent gran com un col·lectiu, primer, de gran magnitud i, segon, prou heterogeni. Aquestes són les aproximacions que es realitzen tenint en compte el sexe, l'edat, l'estat civil, el nivell educatiu i l'estatus social.

1.1.1. Edat i sexe

La província de Barcelona ha seguit les tendències descrites i ha esdevingut un territori envellit. Actualment, la gent gran representa el 17% de la població provincial i incrementa el seu pes de forma progressiva ja que l'any 1995 el col·lectiu de 65 anys i més representava el 15,8%.

Els grups d'edat més nombrosos entre la gent gran de la província són el de 65 a 69 anys i el de 70 a 74 anys, els quals sumen més de la meitat del total d'aquesta població (58,1%). A partir d'aquestes edats, els grups van perdent efectius però, tot i això, el segment de 75 a 79 anys manté encara una presència notòria i, fins i tot, una de cada cinc persones grans té més de 80 anys.

Entre els anys 1995 i 2000, a la Regió Metropolitana, es posa de manifest el progressiu envelliment de la població ja que en aquest període guanyen pes els grups de més edat, fonamentalment els de més de 75 anys, mentre que en perden els de 65 a 69 anys. Aquesta evolució és el resultat de l'allargament de l'esperança de vida, però també està influïda pel fet que actualment estan arribant als 65 anys unes generacions relativament poc nombroses, i encara ho seran menys les que s'hi incorporaran en el període 2000-2005 ja que correspondran als nascuts en el període de la guerra civil.

Aquesta relació dóna lloc a una primera gran diferenciació en el col·lectiu de gent gran, una subdivisió en dos grups. D'una banda, s'identifica el segment de 65 a 74 anys, amb plena autonomia funcional i actiu socialment i, d'altra, els majors de 75 anys que, en força casos, presenten un conjunt de necessitats i problemàtiques socials en avançar l'edat, lligades a les condicions de mobilitat i salut. Tot i això, a mesura que es prolonga l'esperança de vida, els 75 anys sovint constitueixen encara una etapa plenament activa i el llinard d'edat entre els dos grups s'ha de situar en edats més avançades.

En termes generals, la major proporció de població molt gran constitueix el que s'ha anomenat sobreenvelliment i es tradueix en una presència cada vegada més nombrosa de població amb necessitats d'atenció i ajut davant la seva situació de salut, d'autonomia funcional i, fins i tot, de solitud. De fet, aquest és un dels grans temes socials –de necessitats socials– que haurà d'afrontar no només el món occidental, sinó tota la humanitat en les properes dècades.

Taula 1 Distribució de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons l'edat. Evolució 1995-2000

Grups d'edat	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
65-69	36,4	31,1	30,4
70-74	28,1	28,0	27,7
75-79	18,6	21,1	21,7
80-84	11,1	12,0	12,2
85 i més	5,8	7,9	8,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

El diferencial de mortalitat entre sexes comporta que entre la gent gran hi predominin les dones –aquest fet ja es produeix entre la població adulta– i que l'envelliment –i especialment el sobreenvelliment– sigui un fenomen femení.

Efectivament, el predomini femení s'incrementa amb l'edat. Si bé aquest és limitat fins als 75 anys, moment en què la població masculina supera encara el 40% del total, les diferències en el nombre d'efectius s'aguditzen progressivament. Així, a partir dels 80 anys, la població masculina no assoleix la tercera part de la població gran i en el grup de 85 anys i més gairebé les tres quartes parts dels efectius són dones.

En el període 1995-2000, i per a l'àmbit de què es disposa d'informació –la Regió Metropolitana–, la presència masculina entre la gent gran disminueix i passa del 46,9% al 39,8% del total. A més, l'increment del pes de la població femenina afecta a tots els segments d'edat a partir dels 65 anys. Així, en el grup de 65 a 69 anys es passa del 50% al 54,6% de dones i en el de més edat, el de 85 anys i més, els efectius femenins augmenten del 66% al 70,8% del total.

Per territoris, malgrat que totes les parts de la província estan força envellides i s'han envellit entre 1995 i 2000, és a la ciutat de Barcelona i a les comarques no metropolitanes de la província on la població de més edat –de

més de 80 i de 85 anys– assoleix els percentatges més importants. En canvi, a la segona corona metropolitana i, especialment, a la primera hi té més pes el segment de 65 a 69 anys.

1.1.2. Estat civil

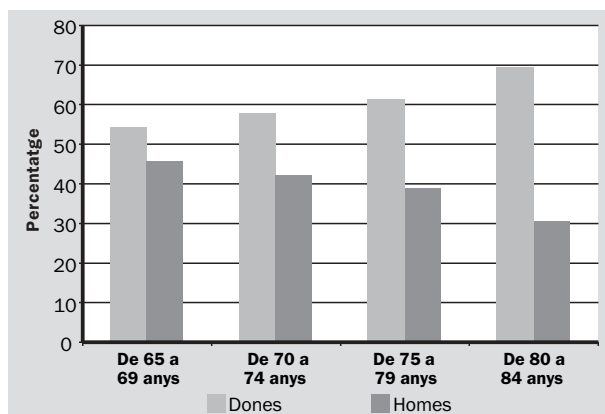
Entre la gent gran predomina la població casada –sis de cada deu persones grans estan casades–, però el tret essencial en relació amb l'estat civil d'aquest grup de població és l'elevada proporció de persones vídues, que representen gairebé una tercera part del total. La mort d'un dels membres de la parella, en el cas dels nuclis familiars, marca fortament la vida de la gent gran, especialment en les edats més avançades.

Entre la població de 65 anys i més hi ha menys persones solteres (5,9%) que en la resta –el gran estoc de solteria de la societat està entre els infants i els joves– i també són molt poc freqüents les persones divorciades i separades (1,6%), que representen un percentatge força inferior al de la població de menys de 65 anys.

D'altra banda, en la informació referent a la Regió Metropolitana entre 1995 i 2000, es constata que el procés d'envelliment de la societat afecta a l'estat civil de la població amb un augment de la gent gran vídua (del 30,5% al 32,3%) i una disminució de la casada (del 62,3% al 60,4%).

Les diferències en l'estat civil segons el sexe són molt acusades, fins al punt que es pot afirmar que l'experiència de l'envelliment que viuen els homes i les dones és prou diferent. Entre els primers, la immensa majoria són casats i la viduïtat només els afecta de forma restringida (14,3%). L'estat civil de les dones, en canvi, es distribueix gairebé a parts iguals entre casades i vídues. De fet, la proporció de dones vídues gairebé quadruplica la d'homes. Per tant, els possibles efectes de la viduïtat –en general una reducció del poder adquisitiu i una situació vivencial de solitud– afecten fonamentalment les dones. Entre aquestes també és força més freqüent la solteria i, en menor mesura, la població separada o divorciada, ja

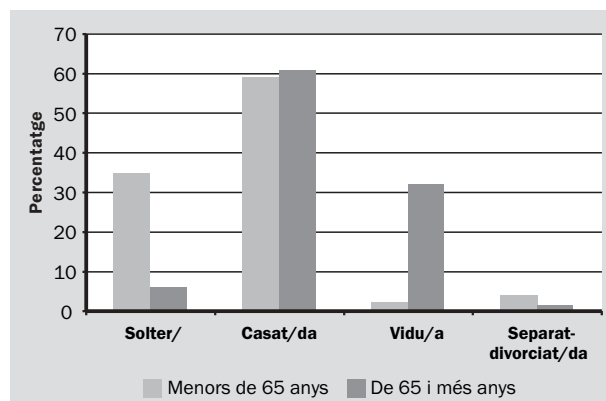
Figura 1 Sexe de la gent gran de la província de Barcelona segons l'edat (2000)

Taula 2 Distribució de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons l'edat i el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Grups d'edat	2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
65-69	28,0	35,4	31,8	31,1	23,8	30,4
70-74	29,5	23,6	29,3	28,0	25,4	27,7
75-79	20,3	23,3	20,4	21,1	27,7	21,7
80-84	13,8	9,9	11,1	12,0	14,6	12,2
85 i més	8,3	7,8	7,3	7,9	8,5	8,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

Figura 2 Estat civil de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Taula 3 Estat civil de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)

Estat civil	2000		
	Dones	Homes	Total
Solter/a	7,7	3,0	5,8
Casat/da	46,9	81,4	60,7
Vidu/a	43,7	14,3	31,9
Separat-divorciat/da	1,7	1,3	1,6
Total	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(1.350)

que després d'un divorci o una separació hi ha més homes que es tornen a casar.

Per edats, entre el col·lectiu de menys de 75 anys predomina clarament la població casada, que assoleix gairebé les tres quartes parts dels efectius. La viduïtat, d'altra banda, va augmentant a mesura que avança l'edat de la població, fins al punt que aquesta és la situació majoritària entre la gent gran de 75 anys i més i, dins d'aquest col·lectiu, es concentra en la població femenina (60,2% de les dones de més de 74 anys són vídues). Així, en aquest fenomen es combinen dos paràmetres –sexe i edat–, que afecten un col·lectiu molt específic de la gent gran: les dones d'edat avançada.

Entre els homes, en canvi, fins i tot als 75 anys i més, són àmpliament majoritaris els casats. Per tant, la situació convivencial més habitual entre la població masculina, sigui quina sigui l'edat, és la vida en parella, a diferència del que succeeix entre les dones.

La ciutat de Barcelona, molt envellida, és el territori de la província amb un major percentatge de població vídua, mentre que en les altres zones és més elevada la proporció de població casada. A Barcelona la presència de separats i divorciats també és més elevada que a la resta de la província, bé que només assoleix l'1,7% del total, però aquesta situació no és producte de l'estructura per edats, sinó d'altres característiques sociodemogràfiques dels residents a la capital.

1.1.3. Nivell educatiu

La gent gran disposa, en termes generals, d'un nivell d'estudis baix. L'actual població de la província que té 65 anys o més –que és nascuda abans de l'any 1936– va créixer en un moment en què la formació més habitual es limitava als estudis primaris i, fins i tot, una part molt significativa dels infants no acabava aquests estudis, com queda reflectit en el gràfic següent (36% amb primària incompleta). És molt destacable, igualment, que l'analfabetisme entre la gent gran afecta a una de cada deu persones.

L'escassa presència de població amb més estudis que els primaris demostra que l'educació en aquell moment estava lligada estretament a l'estatus social familiar: no arriba a la desena part la gent gran que disposa d'estudis secundaris i molta menys població encara va arribar a la universitat (4,3%).

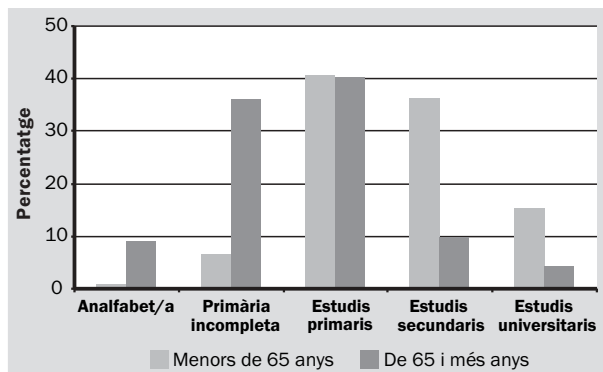
Aquest panorama és prou diferent del que fa referència als menors de 65 anys, entre els quals ha desaparegut pràcticament l'analfabetisme i, tot i que hi predomina qui ha realitzat l'ensenyament primari, la població amb estudis secundaris és també molt freqüent i és significativa la que disposa d'estudis universitaris (15,4%). No hi ha dubte que les diferències entre gent gran i població adulta i jove són conseqüència del procés d'expansió de l'educació, entesa aquesta com un dels puntals necessaris per al desenvolupament d'un país.

No s'ha d'oblidar, doncs, que el col·lectiu de gent gran està format per població amb poc estoc educatiu, fonamentalment basat en els estudis primaris, i això condi-

Taula 4 Estat civil de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Estat civil	2000						
	Dones		Homes		Total		Total
	65-74	75 i més	65-74	75 i més	65-74	75 i més	
Solter/a	6,4	9,1	3,5	2,1	5,1	6,7	5,8
Casat/da	60,9	30,1	84,6	75,8	71,5	45,8	60,7
Vidu/a	29,8	60,2	9,9	22,2	21,0	47,2	31,9
Separat-divorciat/da	3,0	0,5	2,0	0,0	2,4	0,4	1,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(439)	(372)	(345)	(194)	(784)	(566)	(1.350)

Figura 3 Nivell d'estudis de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

ciona força aspectes de la seva vida quotidiana, com ara les activitats que realitzen, els seus hàbits de consum i el tipus de relacions que mantenen. Cal tenir en compte, doncs, que aquest perfil canviarà a mesura que noves generacions s'incorporin al col·lectiu de gent gran.

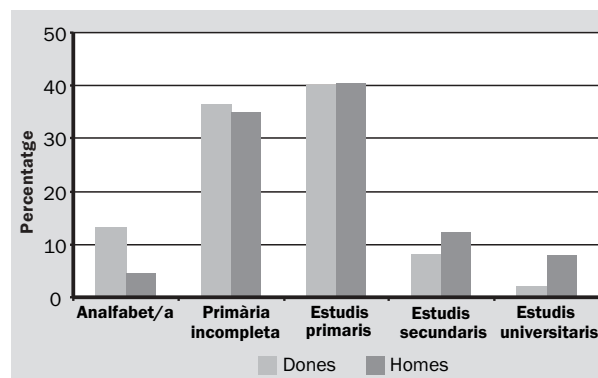
La variable estudis presenta diferencials molt importants basats en el sexe i l'edat de la gent gran. Pel que fa al sexe, el nivell de formació acadèmica de les dones grans és manifestament inferior al dels homes. Les diferències més acusades s'observen en l'elevada proporció d'analfabetisme femení, que triplica el masculí (13,2% per 4,5%), en la major presència entre els homes d'efectius que van acabar estudis secundaris (12,3% els homes i 8,1% les dones) i, especialment, estudis universitaris, els quals són quatre vegades més freqüents que entre les dones (7,8% per 2,0%). No hi ha dubte, doncs, que la discriminació en l'accés a l'educació acadèmica entre la gent gran no es redueix a la classe social, sinó que també afecta al sexe, tot i que els nivells de formació dels homes també són molt baixos entre el col·lectiu estudiat.

A pesar del baix nivell de formació de la gent gran en conjunt, s'aprecia que el grup de menor edat –el de 65 a 74 anys– disposa d'un estoc educatiu més elevat que el que el precedeix –el de majors de 74 anys–, la qual cosa permet pressuposar que aquest estoc millorarà

amb el pas dels anys, a mesura que s'incorporin noves generacions al col·lectiu.

De tot el que s'acaba d'exposar és fàcil deduir que les dones de més edat i de classe social baixa són el grup de la nostra societat que disposa d'un nivell educatiu més baix. Aquesta situació s'afegeix a la viduitat i als problemes d'índole diversa que s'associen a la població de més edat i que es van evidenciant al llarg de tot l'estudi. Sobre aquest grup plana, doncs, tot un seguit de dificultats i problemàtiques que constitueixen un punt d'atenció prioritari de les polítiques socials públiques.

Figura 4 Nivell d'estudis de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)

Quan s'observen els territoris que conformen la província de Barcelona, s'aprecia el baix nivell d'estudis de la població de la primera corona metropolitana i, en menor mesura, de la segona corona. En el primer territori, el 16,5% de la gent gran és analfabeta i quatre de cada deu persones grans no van acabar la primària. La ciutat de Barcelona destaca especialment per la proporció de població amb estudis universitaris (8,5%), molt més elevada que a la resta de la província, i també per la població que va acabar estudis secundaris (13,4%). Per tant, en el marc de la província, Barcelona constitueix un cas específic pel que fa al nivell d'estudis de què disposa la gent gran.

Taula 5 Nivell d'estudis de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Nivell d'estudis	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Analfabet/a	4,9	16,5	11,7	6,1	9,7
Primària incompleta	28,8	40,7	39,6	43,5	36,0
Estudis primaris	44,3	36,3	37,7	40,5	40,2
Estudis secundaris	13,4	5,3	9,2	8,4	9,8
Estudis universitaris	8,5	1,2	1,9	1,5	4,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

1.1.4. Estatus social

Per ubicar els diferents grups de població en l'escala social, en l'*Enquesta* s'utilitza la professió que han desenvolupat les persones. Així, el conjunt de grups socioprofessionals (directius, obrers qualificats, treballadors dels serveis, etc.) s'han resumit en tres grans categories –alta, mitjana i baixa– que faciliten l'anàlisi global de l'estatus social de la població.

El procés de desenvolupament econòmic i social d'un país implica sempre un avenç en les categories socioprofessionals dels seus habitants. No és estrany, per tant, que entre la gent gran i la resta de la població existeixin diferències importants en aquestes categories ja que els grans canvis socioeconòmics esdevinguts al país a partir dels anys seixanta del segle XX van implicar una profunda transformació de les seves estructures socials. Així, dues terceres parts de la gent gran de la província tenen una categoria socioprofessional baixa, una proporció molt superior a la que es produeix entre els menors de 65 anys, entre els quals són més freqüents les categories mitjanes i altes. És clar, doncs, que amb els anys i, per tant, entre les generacions de menys edat, s'ha produït un ascens en l'estatus socioprofessional.

En termes generals es pot afirmar que el col·lectiu de gent gran reflecteix una estructura socioprofessional de base molt àmplia, que concentrava la major part dels efectius en una sola categoria –la baixa–, mentre que la població de menys de 65 anys presenta una estructura molt més diversificada, tot i que també hi predomina la categoria baixa. De fet, el procés d'ascens de la població de menor edat en l'escala socioprofessional es detecta també dins

Taula 6 Categoria socioprofessional de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Categoria socioprofessional	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Alta	12,5	5,5	11,0
Mitjana	37,8	29,5	36,1
Baixa	49,8	65,0	52,9
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.526)	(1.182)	(5.708)

Taula 7 Categoria socioprofessional de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i grups d'edat (2000)

Categoria socioprofessional	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Alta	3,4	8,1	5,6	5,4	5,5
Mitjana	24,9	35,0	31,9	26,0	29,5
Baixa	71,7	57,0	62,6	68,6	65,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(650)	(532)	(701)	(481)	(1.182)

del col·lectiu de la gent gran ja que en el grup de més de 74 anys hi ha més població de categoria baixa que en el de 65 a 74 anys.

El diferencial entre sexes que s'ha evidenciat en les diverses variables analitzades fins ara es reproduceix en el cas de la categoria socioprofessional, ja que més de set de cada deu dones grans estan incloses en la categoria baixa, mentre que no arriben a sis de cada deu homes. Conseqüentment, entre aquests darrers són lleugerament més nombroses –bé que minoritàries– les categories mitjana i alta.

Als territoris de la província també es detecten diferències molt nítides, ja que la ciutat de Barcelona és la que presenta una major proporció de població gran de categoria alta (7,9%) i també de categoria mitjana (35,8%). D'altra banda, la població de categoria baixa a la capital representa el 56,3% del total, mentre que a les dues corones metropolitanes i a la resta de la província arriba a més de les dues terceres parts de la gent gran.

1.2. Estructura familiar

Les formes de convivència que s'analitzen en aquest capítol comprenen set tipologies de llars on resideix la població de la província:

- Unipersonals: llars formades per una sola persona.
- Sense nucli: llars on viuen dues o més persones sense vinculació conjugal o filial.
- Parella: llars uninuclears formades per una parella sola.
- Parella amb fills: llars uninuclears formades per una parella més els seus fills solters.
- Monoparentals: llars d'un sol nucli formades per un dels progenitors més els seus fills solters.
- Uninuclears més altres persones: llars on conviuen un nucli familiar (amb o sense fills) més altres persones, emparentades o no. També s'anomenen llars extenses.
- Plurinuclears: llars constituïdes per dos o més nuclis familiars. També denominades múltiples.

Les formes de convivència de la gent gran presenten unes peculiaritats molt evidents respecte a les que pre-

dominen entre la resta de la població, peculiaritats que deriven principalment de les connotacions de les variables edat i sexe.

Entre la població menor de 65 anys predomina la tipologia familiar formada per una parella amb fills –que aplega pràcticament a dues terceres parts de les llars i a més de set de cada deu habitants de la comarca–, però hi ha un conjunt de formes convivencials que s'acostumen a qualificar d'emergents ja que el seu pes augmenta a mesura que passen els anys i la societat es desenvolupa. Aquestes formes convivencials emergents són les llars unipersonals, les monoparentals i les parelles sense fills.

La gent gran presenta força especificitats convivencials, que es materialitzen, en termes generals, en una dimensió reduïda de les llars (2,3 per 3,5 membres en les de menors de 65 anys). A diferència del que succeeix amb la resta de la població, entre la gent gran s'aprecia un predomini de llars formades només per una parella. En la majoria d'aquestes llars els fills s'han emancipat i d'una dimensió prèvia major es passa a la llar formada per dues persones.

En segon lloc, entre la població de 65 anys i més destaca l'elevada proporció de llars unipersonals, que arriba a la cinquena part del total. Amb la informació disponible es constata que en aquestes llars hi ha una gran majoria de població vídua –la població soltera és força minoritària i encara ho és més la separada o divorciada– i de dones.

El predomini d'aquestes dues categories permet formular una conclusió clau respecte a la convivència de la gent gran: aquest col·lectiu de població es manté a la seva residència tant com li és possible, vivint amb la seva parella quan els fills s'han emancipat i, fins i tot, vivint sola quan envidua. Normalment, aquesta població només passa a una altra forma de convivència quan és molt gran o té problemes de salut o d'autonomia. Així ho demostra el fet que les llars uninuclears amb altres persones (habitualment parelles amb fills i una àvia) representen una mino-

ria sobre el total de llars (11,6%) i encara són menys les llars de dos o més nuclis (3,9%). Tot i això, aquestes dues tipologies són les més presents entre la gent gran que entre la resta de la població i, si en comptes de les llars es ponderen les persones que hi resideixen, gairebé tres de cada deu persones grans de la província viuen en alguna de les dues tipologies esmentades. Cal destacar, a més, que la gent gran que viu en les llars uninuclears amb altres persones –la gent gran que viu a casa dels fills– és principalment població de més de 75 anys, dones i vídues.

Una altra conclusió clau que deriva de les dades que s'acaben d'exposar és que la solitud plana sobre una part important de la gent gran, almenys en l'àmbit convivencial. Aquesta situació, com ja s'ha comentat, afecta especialment les dones i el col·lectiu de més de 75 anys.

Les llars monoparentals assolixen proporcions similars entre la gent gran i els menors de 65 anys. En el cas de la gent gran, aquestes llars estan formades fonamentalment per dones que viuen amb els seus fills. Finalment, les llars sense nucli –convivència entre germans, amics, etc.–, tot i que molt minoritàries, també són més freqüents entre la gent gran i són l'única tipologia en la qual predomina la població soltera, a més de les dones i les persones de 75 anys i més.

L'evolució de les tipologies de les llars entre 1995 i l'any 2000 presenta pocs canvis i d'escassa magnitud, que es concreten en una lleugera disminució de les llars de gent gran formades per parelles i fills i un cert increment de les llars monoparentals i de les uninuclears amb altres persones, evolució lògica que acompanya l'envelliment progressiu de la població provincial.

Com en molts altres aspectes tractats en aquest capítol, les variables sexe i edat diferencien clarament el col·lectiu de gent gran. En relació amb el sexe, es produeix un predomini de les dones en força de les tipologies, especialment en les llars unipersonals –per efecte de la ma-

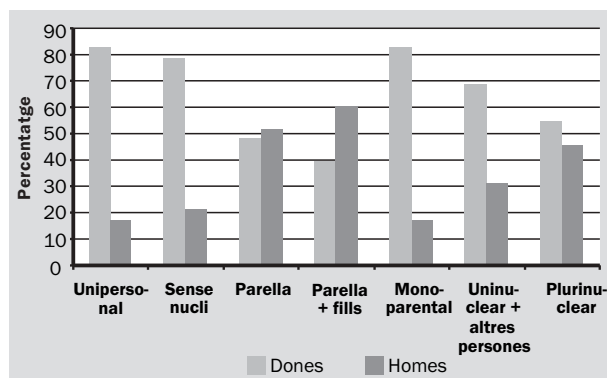
Taula 8 Estructura i grandària de les llars on resideix la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Tipus de llars	2000					
	Menors de 65 anys			De 65 i més anys		
	Llars	Persones	Mitjana	Llars	Persones	Mitjana
Unipersonal	3,9	1,1	1,0	19,6	8,3	1,0
Sense nucli	1,1	0,8	2,5	3,0	3,1	2,5
Parella	12,5	7,2	2,0	41,6	35,0	2,0
Parella amb fills	64,8	71,2	3,8	13,3	19,3	3,3
Monoparental	7,4	5,7	2,7	7,0	6,2	2,2
Uninuclear i altres persones	8,0	10,2	4,4	11,6	18,9	3,9
Dos o més nuclis	2,3	3,8	5,8	3,9	9,2	5,2
Total	100,0	100,0	3,5	100,0	100,0	2,3
	(4.900)	(17.095)		(1.350)	(3.210)	

jor viduïtat d'aquestes-, en les llars monoparentals i en les llars sense nucli (formades per germans, altres parents o amics). En canvi, els homes són majoritaris en la convivència en parella i, encara més, en la convivència amb fills. Això és producte del diferencial en l'esperança de vida entre els dos sexes. D'altra banda, en observar la distribució dels tipus de convivència segons l'edat de la gent gran es constata que la població de 65 a 74 anys viu més en parella, amb fills o sense aquests, mentre que és majoritària la població de 75 anys i més que viu sola, en llars sense nucli i en llars unipersonals amb altres persones (a la llar dels fills).

Per tant, la vivència de la vellesa és molt diferent per als homes i per a les dones pel que fa a les formes de convivència. Per als homes constitueix en bona part una prolongació de la seva vida anterior, vivint amb la parella i molt sovint també amb fills. En canvi, les dones travessen un primer estadi similar al dels homes, però generalment després, en enviuar, passen a formar un col·lectiu molt específic –viuen soles– i amb necessitats socials considerables. Aquestes són les dones de més edat, que sovint viuen soles, són vídues i que no és infreqüent que tinguin problemes de mobilitat o funcionals.

Figura 5 Sexe de la gent gran de la província de Barcelona segons el tipus de llar on resideix (2000)

En relació amb els territoris provincials, a la primera corona metropolitana, que és la zona amb més població de 65 a 69 anys, hi ha un major percentatge de parelles amb fills, és a dir, de gent gran que encara té fills no emancipats, mentre que a la segona corona metropolitana i a la resta de la província hi destaquen –en relació amb els altres territoris– les parelles sense fills.

Per la seva banda, a la ciutat de Barcelona hi ha més presència d'aquelles tipologies familiars pròpies d'una població més envellida. Així, a la capital hi ha un major percentatge de llars unipersonals i monoparentals –formades principalment per caps de família vídues–, mentre que hi estan subrepresentades les parelles soles i les parelles amb fills.

Un aspecte que cal destacar respecte a l'estructura familiar de la gent gran és el nivell de convivència amb els fills. De la informació disponible es dedueix que en la majoria d'unitats familiars tots els fills estan ja emancipats i, per tant, resideixen fora de la llar de la gent gran. En canvi, una quarta part de la població de 65 anys i més té fills emancipats, però d'altres que encara resideixen a la llar, mentre que no arriba a la desena part de la població la que encara tenen tots els fills residents a la llar. Finalment, només l'11,9% de la població estudiada no ha tingut descendència.

Taula 10 Convivència amb els fills de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Convivència amb els fills	2000		
	Dones	Homes	Total
No han tingut fills	13,5	9,6	11,9
Sols tenen fills a la llar	7,8	8,4	8,1
Tenen fills dintre i fora de la llar	25,0	24,3	24,7
Sols tenen fills fora de la llar	53,7	57,7	55,3
Total	100,0	100,0	100,0
	(805)	(534)	(1.338)

Taula 9 Tipologia familiar de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Tipus de llars	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Unipersonal	21,4	19,3	17,1	20,2	19,6
Sense nucli	4,0	2,5	1,9	3,1	3,0
Parella	38,1	40,8	45,9	46,5	41,7
Parella amb fills	11,6	17,4	12,8	11,6	13,3
Monoparental	9,3	5,9	6,3	2,3	7,0
Uninuclear i altres persones	12,3	9,3	11,7	13,2	11,5
Dos o més nuclis	3,4	4,7	4,3	3,1	3,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

1.3. Ocupació prèvia i inactivitat laboral

Un dels trets que caracteritzen de forma més clara en els nostres dies el fenomen de la gent gran és la inactivitat laboral. Certament, la informació disponible corrobora que la pràctica totalitat de la població de 65 anys i més de la província no està en el mercat de treball, ja que només l'1,5% dels efectius estan ocupats laboralment. Aquesta població activa, entre la qual predominen els homes, es va reduint en els grups de més edat. Entre els inactius és majoritària la població jubilada –tres quarts del total de gent gran–, però també és molt significatiu el pes de qui es dedica a les tasques domèstiques –gairebé una cinquena part del total–, mentre que la població discapacitada se situa en el 3,5%. Les proporcions exposades han variat poc entre 1995 i l'any 2000.

Per sexes, la pràctica totalitat dels efectius masculins estan jubilats, per tant, estan cobrant una pensió, mentre que aquesta situació afecta només a prop de dues terceres parts de les dones grans ja que tres de cada deu d'aquestes es dediquen a les feines de la llar. Aquest col·lectiu està format per les dones que no han tingut accés a una pensió de jubilació i que viuen amb la parella, que sí que està jubilada.

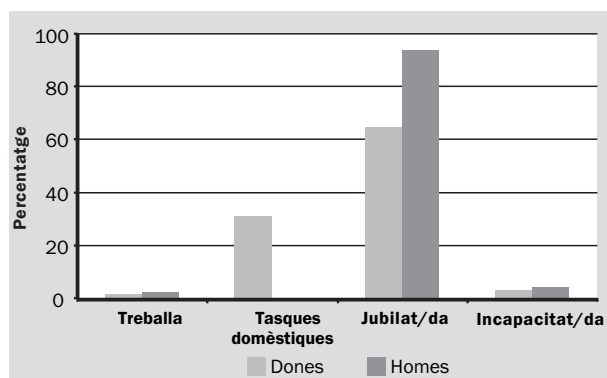
En avançar l'edat, a mesura que la sobremortalitat masculina redueix els efectius i augmenta la proporció de dones vídues, s'incrementa el percentatge de població jubilada i es va reduint el de mestresses de casa ja que les

dones que es dediquen a les tasques domèstiques, en enviuar, accedeixen a una pensió i es converteixen en jubilades.

El càlcul de la població que ha treballat anteriorment corrobora la descripció que s'acaba d'exposar: mentre que tots els homes han treballat anteriorment, una cinquena part de les dones no ho ha fet mai. Tot i això, s'observa que la situació d'incorporació de la dona al mercat de treball és diferent entre els grups d'edat de la gent gran ja que la població que no ha treballat mai és més nombrosa en el segment de 75 anys i més que en el de 65 a 74 anys.

Tenint en compte que la pràctica totalitat de la gent gran no està en el mercat de treball, sinó que s'inclou en la població inactiva, és interessant analitzar com s'ha produït el pas de l'activitat a la inactivitat, concretament, el motiu pel qual la població va deixar de treballar. En primer lloc, destaca que entre les dones són molt nombrosos els efectius que van retirar-se del mercat de treball per baixa voluntària, principalment en tenir fills o en el moment del matrimoni. Tot i això, i en termes generals, la majoria de la gent gran va deixar de treballar per jubilació, principalment a l'edat pertinent, però també de forma molt significativa anticipadament, per reestructuracions en empreses, etc. També és significativa, però, la quantitat de gent gran que es va retirar del mercat de treball per malaltia o incapacitat. Per tant, el pas de l'activitat a la inactivitat entre la gent gran comprèn una gran quantitat de situacions i no és tan automàtic –via jubilació– com en un principi es podria suposar.

Figura 6 Situació laboral de la gent gran de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

Taula 12 Motius per deixar la feina de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)

Motius per deixar de treballar	2000		
	Dones	Homes	Total
Jubilació per l'edat	26,8	37,8	37,8
Jubilació anticipada	9,7	16,9	16,9
Baixa voluntària	31,8	17,6	17,6
Malaltia o incapacitat	17,3	15,7	15,7
Acomiadament	1,7	1,5	1,5
Altres motius	8,9	8,2	8,2
NS / NC	3,9	2,2	2,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(642)	(527)	(1.169)

Taula 11 Gent gran de la província de Barcelona que ha treballat abans segons el sexe i l'edat (2000)

Treball anterior	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Sí	79,0	98,0	87,2	85,7	86,6
No	19,8	0,0	10,2	14,2	11,9
Actiu	1,1	2,0	2,4	0,2	1,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

1.4. Origen i llengua

1.4.1. Origen

Entre la gent gran de la província hi ha una proporció molt elevada de població immigrada, que va néixer fora de Catalunya. De fet, aquest col·lectiu –el de majors de 64 anys– es distribueix a parts iguals entre els que han nascut a Catalunya i els que no, ja que entre aquests darrers s'inclou població arribada en diferents onades immigratòries, des dels anys vint fins als seixanta i els setanta. Cal notar que entre la població de menys de 65 anys la proporció de població immigrada se situa en la tercera part del total, és a dir, és molt més reduïda que entre la gent gran.

Taula 13 Origen geogràfic de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Origen geogràfic	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Nascuts a Catalunya	67,9	49,1	63,8
Nascuts fora de Catalunya	32,1	50,9	36,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.990)	(1.350)	(6.250)

En el marc de la Regió Metropolitana, l'any 2000 hi ha més gent gran immigrada que en l'anterior edició de l'*Enquesta* (53,98% per 49,8% el 1995). Aquesta evolució s'explica perquè la població que està arribant actualment a la jubilació forma part dels màxims fluxos immigratoris que ha acollit el país.

D'altra banda, no s'observen diferències de sexe i de grups d'edat dins del col·lectiu de la gent gran en relació

Taula 14 Origen geogràfic de la població de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Origen geogràfic	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Nascuts a Catalunya	50,2	46,1	49,1
Nascuts fora de Catalunya	49,8	53,9	50,9
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 15 Origen de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Origen	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Nascuts a Catalunya	54,0	30,1	48,6	76,9	49,1
Nascuts fora de Catalunya	46,0	69,9	51,4	23,1	50,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

amb l'origen ja que en tots els casos hi ha gairebé un equilibri entre els nascuts a Catalunya i els que provenen d'altres indrets, bé que amb un mínim avantatge d'aquests darrers.

Quatre de cada deu persones nascudes fora de Catalunya provenen d'Andalusia, que es constitueix així, clarament, com l'origen majoritari de la població immigrada que resideix a la província. Molt per darrera dels andalusos se situen els nascuts a l'Aragó, a Castella –tant a Castella-La Manxa com a Castella i Lleó–, a Extremadura i a Múrcia.

Tenint en compte que aquí s'està estudiant la població de 65 anys i més, no és d'estranyar que aquests siguin immigrants molt "antics", molt arrelats, que fa molts anys que van arribar a Catalunya. La meitat d'aquesta població fa entre 30 i 50 anys que viu a Catalunya i, fins i tot, el 34,5% en fa més de 50 anys. Es corrobora, així, que la gent gran immigrada que viu a la província de Barcelona està formada pels components de diverses onades immigratòries: els anys trenta, la postguerra, les dècades de 1960 i 1970.

Les situacions dels territoris de la província pel que fa a l'origen de la població també és molt contrastada. Les situacions extremes les ofereixen, d'una banda, les comarques no metropolitanes, on més de tres quarts dels efectius grans són nascuts a Catalunya. D'una altra, en el pol oposat, a la primera corona metropolitana els nascuts fora de Catalunya són aproximadament set de cada deu. La ciutat de Barcelona i la segona corona metropolitana suposen situacions intermèdies, bé que a la capital són més els nascuts a Catalunya, a l'inrevés del que succeeix a la segona corona.

1.4.2. Llengua

En relació amb la identitat lingüística de la població, la gent gran de la província de Barcelona es divideix gairebé en proporcions similars entre els castellanoparlants –que són per poc els majoritaris– i els catalanoparlants, mentre que la població pròpiament bilingüe no arriba a la desena part del total. Val a dir, d'altra banda, que la distribució descrita es reproduïx aproximadament en la llengua que els entrevistats utilitzen a la llar.

L'evolució que es registra en el marc de la Regió Metropolitana entre 1995 i 2000 evidencia, però, un significatiu retrocés del català enfront del castellà i el bilingüisme, tendència que coincideix amb la que es produeix entre la resta de la població de la província.

Aquest diferencial entre 1995 i l'any 2000 s'explica, en part, per la desigualtat existent també en els grups d'edat de la gent gran: els majors de 74 anys usen més el català (47,9%) que els de 65 a 74 anys (41,8%). En canvi, no es detecten diferències per sexe en l'ús de la llengua.

Taula 16 Llengua de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat.

Evolució 1995-2000

Llengua	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Català	49,4	40,8	44,4
Castellà	44,3	50,3	47,4
Ambdues	5,7	8,2	7,5
Altres	0,6	0,8	0,7
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

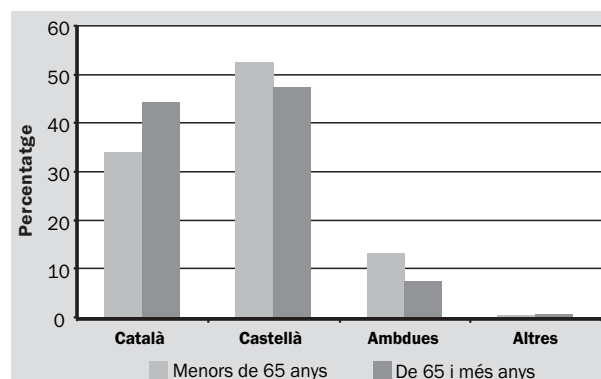
Comparant la gent gran amb la resta de la població s'observa una major presència entre els primers de persones catalanoparlants (44,4%), mentre que en els menors de 65 anys hi ha més castellanoparlants (52,5%) i més població bilingüe (13,2%). En canvi, cal recordar que en el punt anterior s'ha observat que hi ha més població nascuda fora de Catalunya entre la gent gran. Per tant, tot i haver-hi població immigrada en major proporció, la gent gran presenta un major ús del català que la resta de la població de la província.

La qüestió esmentada queda aclarida amb la taula següent, en la qual es demostra que entre els nascuts a Catalunya hi ha grans diferències en la distribució lingüística segons l'edat. Així, la gran majoria de la gent gran nascuda a Catalunya és catalanoparlant, mentre que en els menors de 65 anys també nascuts al país hi ha col·lectius molt nombrosos de castellanoparlants

Taula 17 Llengua de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat i origen geogràfic (2000)

Llengua	2000				Total
	Menors de 65 anys		De 65 i més anys		
	Nascuts a Catalunya	Nascuts fora de Catalunya	Nascuts a Catalunya	Nascuts fora de Catalunya	
Català	46,9	6,9	84,0	6,3	36,1
Castellà	37,3	84,7	6,2	84,7	51,4
Ambdues	15,8	7,7	9,7	7,7	12,0
Altres	0,0	1,3	0,2	1,3	0,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(3.327)	(1.573)	(663)	(687)	(6.250)

Figura 7 Llengua de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

-que se situen a menys de 10 punts per sota dels que usen el català- i també és destacable el percentatge de població bilingüe. Aquesta situació entre la població de menys de 65 anys evidencia que l'ús de la llengua -del català o del castellà- no depèn únicament del lloc on s'ha nascut, sinó que també és molt important l'origen dels pares. Certament, una part important de la població de menys de 65 anys està formada per fills de població nascuda fora de Catalunya, que conserven en part la llengua dels seus pares.

Pel que fa als nascuts fora de Catalunya, en canvi, no hi ha diferències entre menors i majors de 65 anys, ja que es produeix un gran predomini dels que tenen per llengua el castellà. Aquesta informació palesa que malgrat que la gent gran fa molts anys que va arribar a Catalunya, la integració lingüística només s'ha produït de forma molt minoritària. S'ha de considerar, però, que aquesta era una població amb uns nivells de formació molt baixos i, per tant, el comportament d'altres generacions podria ser un altre. En resum, a diferència del que s'observa entre els menors de 65 anys, en el cas de la gent gran s'aprecia que hi ha una correspondència important entre el lloc de naixement i la llengua emprada.

Si es fa referència a l'ús de la llengua en el marc familiar, però des d'una altra òptica, hom observa que vuit de cada deu llars de gent gran de la província són monolin-

gües i que aquestes es distribueixen pràcticament a parts iguals entre aquelles en què tots els membres parlen el català i les que tots ho fan en castellà. En la resta de les llars –gairebé una de cada cinc– es combinen de forma diversa els usos de les dues llengües.

Per territoris, la primera corona metropolitana –amb predomini absolut de la població castellanoparlant (65,8%)– contrasta amb les comarques no metropolitanes, on gairebé vuit de cada deu persones grans usen el català habitualment. La ciutat de Barcelona destaca per ser el territori amb una major presència de població bilingüe (11,9%), mentre que tant a la ciutat com a la segona corona metropolitana els catalanoparlants i els castellanoparlants estan en una situació d'equilibri percentual, la qual cosa les caracteritza com a zones on conviuen plenament les dues llengües.

Taula 18 Llengua pròpia de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona combinada amb tots els membres familiars. Evolució 1995-2000

	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Tots català	45,0	37,2	41,1
Tots castellà	39,0	43,5	40,9
Tots ambdues	4,1	6,2	5,6
Català / castellà	5,4	5,6	5,4
Català / ambdues	1,6	2,2	1,8
Castellà / ambdues	3,9	4,2	3,9
Català / castellà / ambdues	0,3	0,4	0,4
Altres situacions	0,7	1,0	0,9
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

1.4.3. Coneixement del català

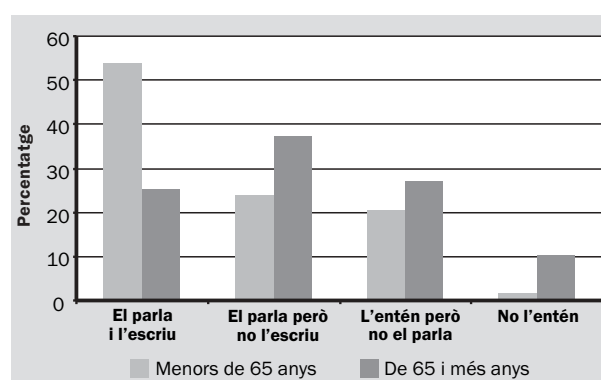
El nivell de coneixement del català per part del col·lectiu de gent gran de la província és baix, ja que gairebé quatre de cada deu entrevistats no saben parlar-lo i, fins i tot, hi ha el 10,3% del total de població entrevistada que no l'entén. Entre qui sap parlar el català predominen els que no l'escriuen (37,3%) i la població amb un coneixement complet de l'idioma –que el parla i l'escriu– arriba només a una quarta part de la gent gran. Aquesta situació és deguda, primer, al baix nivell formatiu de la població gran de la província i al fet que el català no s'ensenyava quan aquesta va anar a l'escola i, en segon lloc, perquè bona part és població immigrada.

Si es porta a terme una anàlisi comparativa, s'observa clarament que el nivell de coneixement del català de la gent gran és molt més reduït que el que presenta la població de menys de 65 anys. Segons la informació disponible, entre la població adulta i la jove el grup majoritari és el dels que parlen i escriuen el català, seguits dels

que el parlen però no l'escriuen. Així, entre aquest grup només una de cada cinc persones no parla el català, i és pràcticament inexistent la població que no l'entén.

És bo recordar, però, que malgrat que la població de menys de 65 anys disposa d'un major coneixement de la llengua és menys catalanoparlant que la gent gran, com s'ha observat en el punt anterior. És a dir, entre la gent gran la majoria de la població que sap parlar el català el té com a llengua d'ús, mentre que entre els menors de 65 anys hi ha força més persones que coneixen el català, però son castellanoparlants.

Figura 8 Nivell de coneixement del català de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Un fet que és fins a un cert punt sorprenent és que l'evolució del coneixement del català entre la gent gran de la Regió Metropolitana no ha millorat en el període 1995-2000, sinó que han augmentat, bé que molt lleugerament, les persones que no parlen català (del 36,8% al 39,8%). Aquesta evolució, que és la contrària de la que s'observa en el conjunt de la població de la província, és deguda principalment al fet que els darrers anys han entrat a formar part del col·lectiu de la gent gran moltes persones d'unes onades immigratòries que, com ja s'ha observat anteriorment, usen poc el català i, ara es detecta, també tenen un menor nivell de coneixement de l'idioma. Per sexes, en canvi, no s'aprecien diferències remarcables entre homes i dones pel que fa a la qüestió analitzada.

L'origen es revela com una variable clau per explicar les diferències de coneixement de la llengua entre la gent gran. Entre els nascuts a Catalunya, pràcticament la totalitat parlen el català, però més de la meitat no saben escriure'l. Aquest fet és degut, lògicament, al fet que l'ensenyament del català escrit no ha entrat a l'escola fins a les darreres dècades. Tot i això, el fet que poc menys de la meitat dels entrevistats declarin que el saben escriure significa que la població ha seguit altres vies –vies alternatives– per aprendre plenament la llengua pròpia.

Entre els no nascuts a Catalunya, només tres de cada deu saben parlar el català –i ja s’ha vist abans que molts menys encara el tenen com a llengua d’ús habitual–, mentre que la meitat l’entenen però no el parlen i un de cada cinc no és capaç d’entendre’l, tot i que, com ja s’ha advertit, la gran majoria d’aquesta població porta molts anys vivint a Catalunya.

Taula 19 Nivell de coneixement del català de la gent gran de la província de Barcelona segons origen geogràfic (2000)

Nivell de coneixement	2000	
	Nascuts a Catalunya	Nascuts fora de Catalunya
El parla i l’escriu	47,9	3,3
El parla però no l’escriu	51,2	23,9
L’entén però no el parla	0,9	52,5
No l’entén	0,0	20,2
Total	100,0	100,0
	(662)	(688)

El nivell d’estudis de la població és l’altra variable explicativa clau de les diferències internes en el nivell de coneixement del català entre la gent gran. S’aprecia clarament que a major nivell d’estudis es disposa d’un coneixement més complet de l’idioma. De fet, tant entre qui disposa d’estudis secundaris com entre la població universitària, força més de la meitat dels enquestats manifesten saber parlar i escriure el català. El nivell de coneixement disminueix entre la població que disposa de menys estudis, fins arribar a mínims entre la població analfabeta.

Per territoris, el nivell de coneixement del català és més elevat a les comarques no metropolitanes –on la població és fonamentalment catalanoparlant– i a la ciutat de Barcelona –que té força població amb un nivell d’estudis elevat– que a les corones metropolitanes. Als dos territoris esmentats primer, entorn d’una tercera part de la població gran sap parlar i escriure el català, tot i que és superada per la que només el parla (39,4% i 50,4% respectivament).

El menor nivell de coneixement de la llengua s’aprecia a la primera corona metropolitana, on gairebé una de cada cinc persones de 65 anys i més no entén el català i qua-

tre de cada deu l’entenen però no el parlen. La segona corona se situa en una posició intermèdia amb majors nivells de coneixements de la llengua –una quarta part de la població la sap parlar i escriure– però, tot i això, hi ha el 14,1% dels entrevistats que no entenen el català.

1.5. Sentiment d’identitat

L’anàlisi del sentiment identitari de la població va ser introduïda per primera vegada en l’edició de l’*Enquesta* de l’any 2000. Per tant, no es poden realitzar comparacions temporals en relació amb aquest assumpte.

La gent gran tendeix a expressar un sentiment identitari de major catalanitat –únicament català o més català que espanyol– que d’espanyolitat –més espanyol que català o únicament espanyol–, tot i que el grup dels que se senten tant catalans com espanyols assoleix proporcions molt significatives. És de destacar també que el sentiment identitari de la gent gran respon a una major catalanitat que el dels menors de 65 anys, bé que amb diferències moderades, que són degudes al fet que en el col·lectiu de gent gran és més elevada la proporció dels que se senten únicament catalans

Taula 21 Sentiment d’identitat de la gent gran de la província de Barcelona segons grups d’edat (2000)

Sentiment d’identitat	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Únicament català	18,3	28,4	20,5
Més català que espanyol	25,4	19,9	24,2
Tant català com espanyol	34,9	28,9	33,6
Més espanyol que català	8,0	7,8	8,0
Únicament espanyol	9,5	12,9	10,3
Ni català ni espanyol	2,6	1,3	2,3
NS/NC	1,2	0,8	1,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

Les diferències esmentades responen fonamentalment a la posició contrastada de la població dels dos grups d’edat que ha nascut a Catalunya. Mentre que la meitat de la gent gran nascuda al país es defineix com única-

Taula 20 Nivell de coneixement del català de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d’estudis (2000)

Nivell de coneixement	2000					Total
	Analfabets	Primària incompleta	Primària completa	Estudis secundaris	Estudis universitaris	
El parla i l’escriu	0,0	12,3	31,5	56,8	59,6	25,2
El parla però no l’escriu	13,1	38,1	43,6	34,8	29,8	37,3
L’entén però no el parla	41,5	37,2	21,5	6,8	10,5	27,2
No l’entén	45,4	12,3	3,3	1,5	0,0	10,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(130)	(487)	(544)	(132)	(57)	(1.350)

Taula 22 Sentiment d'identitat de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat i origen geogràfic (2000)

Sentiment d'identitat	2000				
	Menors de 65 anys		De 65 i més anys		Total
	Nascuts a Catalunya	Nascuts fora de Catalunya	Nascuts a Catalunya	Nascuts fora de Catalunya	
Únicament català	24,9	4,5	50,9	6,6	20,5
Més català que espanyol	30,0	15,5	25,3	14,7	24,2
Tant català com espanyol	32,3	40,4	19,6	37,9	33,6
Més espanyol que català	5,6	13,2	1,4	14,0	8,0
Únicament espanyol	4,1	21,0	1,1	24,3	10,3
Ni català ni espanyol	2,2	3,4	1,1	1,6	2,3
NS/NC	0,9	2,0	0,8	0,9	1,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(3.327)	(1.573)	(663)	(687)	(6.250)

ment catalana, només ho fa una quarta part dels menors de 65 anys, entre els quals augmenten els efectius que se senten tant catalans com espanyols.

Per territoris també s'aprecien diferències significatives. Les comarques no metropolitanes mostren un major nivell de catalanitat: més de quatre de cada deu se senten únicament catalans i una quarta part, més catalans que espanyols. La ciutat de Barcelona i la segona corona metropolitana expressen sentiments identitaris intermedis, en els quals la meitat de les respostes es decanten per posicions de catalanitat, bé que també són molt nombroses les respostes "tant català com espanyol".

Com en la majoria de punts d'aquest apartat dedicats a la distribució territorial de les variables analitzades, la primera corona metropolitana constitueix un cas específic, ja que aquí el sentiment identitari de catalanitat no és majoritari, sinó que els posicions més freqüents són tant català com espanyol, seguit de l'únicament espanyol i, en tercer lloc, l'únicament català.

1.6. Conclusions. Àmbit sociodemogràfic

- La província de Barcelona ha seguit les tendències demogràfiques de les societats occidentals i ha esdevingut un territori envellit. Actualment, la gent gran representa el 17,0% de la població provincial i incrementa la seva presència de forma progressiva. Entre 1995 i 2000 augmenta la proporció de població de més de 75 anys i es redueix la de les persones compreses entre 65 i 69 anys. La major proporció de població molt gran constitueix el fenomen del sobreenvelliment, que es tradueix en la presència cada vegada més nombrosa de població amb necessitats d'atenció i ajut davant la seva situació de salut, d'autonomia funcional i, fins i tot, de solitud.
- El diferencial de mortalitat entre sexes comporta que entre la gent gran hi predominin les dones i que l'envelliment –i especialment el sobreenvelliment– sigui

un fenomen femení. A més, la presència masculina entre la gent gran va perdent pes i s'ha passat del 46,9% al 39,8% d'homes entre els anys 1995 i 2000. Per territoris, la població més envellida es localitza a la ciutat de Barcelona i a les comarques no metropolitanes de la província, mentre que a la segona corona metropolitana i, especialment, a la primera hi té més pes el segment de 65 a 69 anys.

- Entre la gent gran predomina la població casada –sis de cada deu persones grans estan casades–, però el tret essencial d'aquest grup de població en relació amb l'estat civil és l'elevada proporció de persones vídues, que representen gairebé una tercera part del total. Les diferències en l'estat civil segons el sexe són molt acusades, fins al punt que es pot afirmar que l'experiència de l'envelliment que viuen els homes i les dones és prou diferent. Entre els primers, la immensa majoria són casats i la viduïtat només els afecta de forma restringida. L'estat civil de les dones, en canvi, es distribueix gairebé a parts iguals entre casades i vídues. De fet, la proporció de dones vídues gairebé quadruplica la d'homes.
- La gent gran disposa, en termes generals, d'un nivell d'estudis baix. L'actual població de la província que té 65 anys o més –que és nascuda abans de l'any 1936– va créixer en un moment en què la formació més habitual es limitava als estudis primaris i, fins i tot, una part molt significativa dels infants no acabava aquests estudis (36% amb primària incompleta). És molt destacable, igualment, que l'analfabetisme entre la gent gran afecta a un de cada deu ciutadans. El nivell de formació acadèmica de les dones grans és manifestament inferior al dels homes. Les diferències més acusades s'observen en l'analfabetisme femení, que triplica el masculí (13,2% per 4,5%) i en la major presència entre els homes de persones que van acabar estudis secundaris o universitaris.
- En relació amb l'estatus social, dues tercers parts de la gent gran de la província pertanyen a la categoria socioprofessional baixa, una proporció molt superior a la que es produeix entre els menors de 65 anys, entre

els que són més freqüents les categories mitjanes i altes. És clar, doncs, que amb el pas dels anys s'ha produït un ascens en l'estatus socioprofessional de la població provincial.

- La gent gran presenta força especificitats convivençials, que es materialitzen en una dimensió reduïda de les llars (2,3 membres). A diferència del que succeeix amb la resta de la població, entre la gent gran s'aprecia un predomini de llars formades només per una parella, els fills de la qual ja s'han emancipat. En segon lloc, destaca l'elevada proporció de llars unipersonals, que arriba a la cinquena part del total. El predomini d'aquestes dues categories permet formular una conclusió clau respecte a la convivència de la gent gran: aquest col·lectiu de població es manté a la seva residència tant com li és possible, vivint amb la seva parella quan els fills s'han emancipat i, fins i tot, vivint sola quan en vídua. Normalment, aquesta població només passa a una altra forma de convivència quan és molt gran o té problemes de salut o d'autonomia. Segons el sexe, es produeix un predomini de les dones en força de les tipologies convivençials, especialment en les llars unipersonals, per efecte de la major viduitat d'aquestes, en les llars monoparentals i en les llars sense nucli (formades per germans, altres parents o amics). En canvi, els homes són majoritaris en la convivència en parella i, encara més, en la convivència amb parella i fills.
- Tres quartes parts de la població de 65 anys i més estan jubilats, però també és molt significativa la presència de qui es dedica a les tasques domèstiques –gairebé una cinquena part del total–. Per sexes, la pràctica totalitat dels homes estan jubilats, per tant, estan cobrant una pensió, mentre que aquesta situació afecta només a dues terceres parts de les dones grans, ja que la resta es dedica majoritàriament a les feines de la llar. És destacable, d'altra banda, que una cinquena part de les dones grans no ha treballat mai.
- Gairebé la meitat de la gent gran de la província és població immigrada provinent de la resta d'Espanya, principalment d'Andalusia. Aquests són immigrants molt arrelats, que fa molts anys que van arribar a Catalunya. La situació dels territoris de la província pel que fa a l'origen de la població és molt contrastada ja que, d'una banda, a les comarques no metropolitanes més de tres quartes parts de les persones grans són nascuts a Catalunya i, d'altra, a la primera corona metropolitana els nascuts fora de Catalunya són aproximadament set de cada deu.
- En relació amb la identitat lingüística, la gent gran de la província es divideix gairebé en proporcions similars entre els castellanoparlants i els catalanoparlants, mentre que la població pròpiament bilingüe no arriba a la desena part del total. S'aprecia, d'altra banda, una correspondència important entre el lloc de naixement i la llengua emprada. Per territoris, la primera corona metropolitana, amb un predomini absolut de la població castellanoparlant, contrasta amb les comarques no metropolitanes, on gairebé vuit de cada deu persones usen el català habitualment, mentre que la ciutat de Barcelona destaca per ser el territori amb una major presència de població bilingüe.
- El nivell de coneixement del català per part del col·lectiu de gent gran de la província és baix ja que gairebé quatre de cada deu entrevistats no saben parlar-lo i, fins i tot, hi ha una desena part que no l'entén. Entre qui sap parlar el català predominen els que no l'escrueixen, mentre que la població amb un coneixement complet de l'idioma –que el parla i l'escrueix– arriba només a una quarta part del total.
- La gent gran tendeix a expressar un sentiment identitari de major catalanitat que d'espanyolitat, tot i que el grup dels que se senten tant catalans com espanyols assoleix proporcions molt significatives. És de destacar també que el sentiment identitari de la gent gran respon a una major catalanitat que el dels menors de 65 anys.

2

Àmbit econòmic

2 Àmbit econòmic

La situació econòmica és una de les variables decisòries a l'hora d'explicar les condicions de vida de la població, especialment en una societat de consum com la nostra, on la disponibilitat de recursos econòmics condiciona molts dels comportaments dels individus i de les famílies. La gent gran presenta una situació econòmica diferenciada respecte de la població adulta i jove, però s'aprecien situacions força contrastades dins del mateix col·lectiu gran, segons el sexe, l'edat, l'estatus social, etc.

En aquest capítol s'analitzen tres àmbits clau de l'economia de la gent gran. D'una banda, els ingressos disponibles, i d'una altra, diversos components del consum: les despeses, els hàbits de compra i la disponibilitat d'equipaments domèstics a la llar. També s'inclou en el capítol la percepció que té la gent gran de l'evolució de la situació econòmica i del nivell de vida, tant familiar com de la societat en general.

2.1. Ingressos

En aquest apartat s'analitzen diverses qüestions relacionades amb els ingressos de la gent gran. Primer, es porta a terme una aproximació a la tipologia dels ingressos percebuts, per passar després a l'estudi dels ingressos individuals i familiars.

2.1.1. Tipologia d'ingressos

La immensa majoria de la gent gran –vuit de cada deu persones– té com a principal font d'ingressos les pensions públiques, entre les quals se situen en primer lloc les de jubilació, molt per sobre de les de viduïtat, que constitueixen el segon tipus de retribució del col·lectiu estudiat. D'altra banda, és de destacar que un de cada deu integrants de la població gran no té ingressos propis i també hi ha un percentatge similar que disposa d'altres retribucions –altres pensions, ajuts, rendes, treball, etc.

L'evolució de les fonts d'ingressos entre 1995 i 2000 reflecteix el procés d'envelliment de la població, que, com es recordarà, es tradueix en un increment de la proporció de població femenina i que comporta una disminució dels perceptors de pensions de jubilació i un augment acusat de les prestacions per viduïtat. Aquest augment provoca també que es redueixi la proporció de persones sense ingressos i de les que perceben altres ingressos.

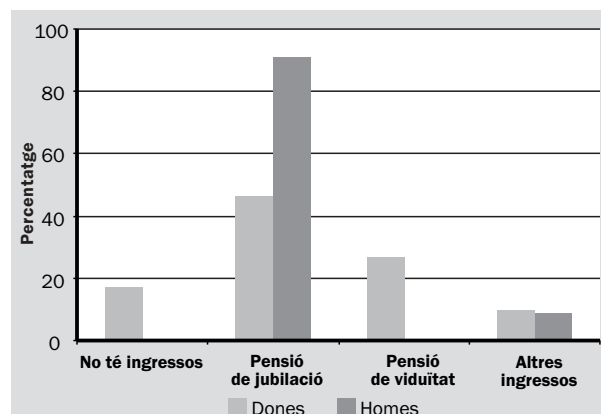
Taula 23 Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Tipus d'ingrés	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
No té ingressos	10,8	11,2	10,3
Pensió de jubilació	69,9	62,6	64,3
Pensió de viduïtat	10,7	16,3	15,9
Altres ingressos	8,6	9,9	9,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

La comparació entre homes i dones ofereix unes pautes molt clares d'interpretació de les fonts d'ingressos de la gent gran ja que es produeix una gran diferenciació entre els sexes. En primer lloc, els ingressos dels homes depenen gairebé exclusivament de les pensions de jubilació ja que la gran majoria d'aquests han estat incorporats al món del treball retribuït al llarg de la seva vida. Les fonts principals d'ingressos entre la població femenina són molt més diversificades, en tant que en aquest col·lectiu hi ha població que va treballar retribuïdament i també força població que va exercir al llarg de bona part de la seva vida com a mestressa de casa, realitzant el treball domèstic. Això explica que gairebé una cinquena part de les dones grans no tinguin ingressos propis. L'altra font d'ingressos específica de la població femenina són les pensions de viduïtat (26,5%), degudes a la major l'esperança de vida de les dones. Així, una part de les mestresses de casa, quan enviduen, passen a formar part de la població pensionista i perceben una pensió de viduïtat, que acostuma a ser molt menor que les de jubilació. És de destacar que en el col·lectiu d'homes de la província que han estat entrevistats no hi ha casos de persones sense ingressos ni amb pensions de viduïtat.

No cal dir que aquesta situació, a més d'altres que s'aniran observant al llarg d'aquest capítol, presenta una situació força contrastada entre els sexes, en una etapa

Figura 9 Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)

Taula 24 Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Tipus d'ingrés	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
No té ingressos	12,1	13,9	7,3	2,3	10,3
Pensió de jubilació	62,6	57,3	67,2	80,0	64,3
Pensió de viduitat	17,2	17,0	14,4	12,3	15,9
Altres ingressos	8,1	11,8	11,1	5,4	9,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

de la vida en la qual, en principi, es podria suposar que aquestes diferències s'atenuarien.

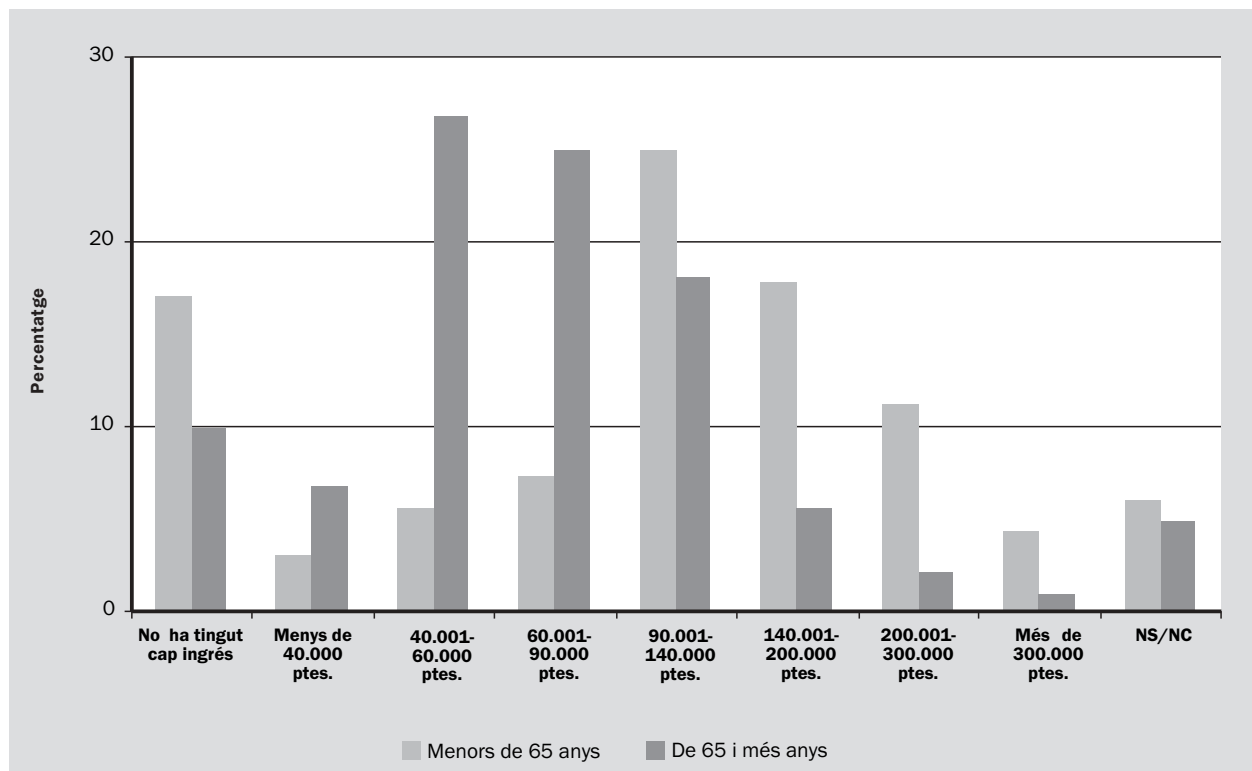
Els quatre territoris que conformen la província presenten situacions bastant contrastades pel que fa al tipus d'ingressos percebuts per part de la gent gran, situacions que deriven de l'estructura sociodemogràfica i socioeconòmica de la població que els habita. La primera corona metropolitana destaca especialment pel baix nivell de població amb pensions de jubilació, mentre que els altres tipus d'ingrés –població sense ingressos, pensions de viduitat i altres ingressos– estan tots per sobre de la mitjana provincial. Possiblement aquest fet és degut al fet que moltes de les dones grans d'aquesta primera corona metropolitana no estaven incorporades al mercat de treball durant la seva edat activa i això provoca una reducció del pes de les pensions de jubilació.

L'altre territori que es distancia del conjunt de la província són les comarques no metropolitanes, a les quals destaca clarament l'alt percentatge de pensions de jubilació, situació que pot ser deguda al pes de les pensions agràries en el conjunt de la gent gran d'aquestes comarques no metropolitanes.

2.1.2. Ingressos individuals

Considerant el nivell d'ingressos, la primera apreciació que es pot efectuar és que la gent gran disposa de menys retribucions econòmiques que la població de menys de 65 anys i que les diferències entre els dos col·lectius són molt acusades. Entre els menors de 65 anys el grup majoritari d'ingressos és el de 90.001 a 140.000 pessetes mensuals i entre la gent gran, en canvi, els segments predominants són els de 40.001 a 60.000 pessetes i els de

Figura 10 Ingressos individuals mensuals de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

60.001 a 90.000 pessetes. És clar que les retribucions salarials –que aporten la majoria dels ingressos que percep la població menor de 65 anys– són força més elevades que les que provenen del sistema públic de pensions, entre les que hi ha algunes prestacions certament reduïdes.

Entre els grups amb una major precarietat econòmica, la població que ingressa menys de 60.001 pessetes supera la tercera part entre els majors de 64 anys i no arriba a la desena part en la resta de la població. El contrari succeeix amb els grups més benestants. Així, només el 8,6% de la gent gran té ingressos superiors a 140.000 pessetes mentre que una tercera part de la resta de la població disposa d'aquests ingressos. De la informació que s'acaba d'exposar s'infereix que una part de la gent gran –una part significativa– té unes retribucions certament precàries.

Entre 1995 i 2000 els ingressos de la gent gran han augmentat lleument. Concretament, han perdut pes els col·lectius que perceben menys de 60.001 pessetes i n'han guanyat tots els grups que estan per sobre d'aquesta retribució. Aquest increment dels ingressos està relacionat, en primer lloc, amb l'entrada de nous pensionistes que disposen de percepcions més elevades que força dels anteriors i, segon, a la revisió econòmica de les pensions, que en alguns casos s'ha situat per sobre de l'increment de la inflació.

El sexe constitueix un factor discriminatori clar respecte al nivell d'ingressos de què disposen les persones entrevistades. Les dones grans perceben uns ingressos mitjans que se situen molt acusadament per sota dels existents entre els homes, fins al punt que els contrastos entre sexes resulten bastant sorprenents. Una mostra d'això és que la població femenina té com a ingrés més freqüent el comprès entre 40.001 i 60.000 pessetes mentre que el més habitual entre els homes és el de 90.001 a 140.000 pessetes. Concretament, gairebé la

meitat de les dones grans ingressen menys de 60.001 pessetes mensuals, nivell que només afecta el 15,7% dels homes. En el pol oposat, les dones que superen les 90.000 pessetes mensuals suposen només una desena part del total, mentre que aquest ingrés arriba a superar la meitat dels efectius masculins. A la informació esmentada caldria afegir la important proporció de dones sense ingressos –mestresses de casa–, categoria que, com ja s'ha esmentat, és inexistent entre els homes.

La variable edat diferencia també el nivell d'ingressos de la població gran, però ho fa en menor mesura, presentant menys contrastos, que el sexe. En les rendes més baixes, les que estan per sota de les 90.000 pessetes mensuals, hi ha una major proporció de perceptors de 75 anys i més. En canvi, en les retribucions que superen el llinar esmentat és més elevada la proporció de la població de 65 a 74 anys. Cal no oblidar, d'altra banda, que d'acord amb la major esperança de vida de les dones, la variable edat manté una relació estreta amb el sexe, és a dir, que la major part de la població de més edat –de 75 anys i més– són dones.

En aquest estudi ja s'ha esmentat que en força aspectes la vivència de la vellesa entre les dones és molt diferent a la dels homes. Ja s'ha observat en el capítol anterior que això succeeix, entre d'altres, en relació amb l'estat civil i a la tipologia familiar: hi ha moltes més dones vídues, que viuen soles. Ara s'afegeix una nova variable a aquesta diferent vivència basada en el sexe: és la capacitat econòmica, que dona compte dels migrats ingressos d'una part significativa de les dones grans, les de més edat, moltes de les quals perceben una pensió de viduïtat.

Pel que fa al nivell d'ingressos individuals segons els territoris de la província, destaca, en primer lloc, el pes que tenen a la ciutat de Barcelona els trams d'ingressos elevats. En tot els segments retributius que estan per sobre de les 140.000 pessetes mensuals, la proporció de per-

Taula 25 Ingressos individuals mensuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Nivell d'ingressos	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
No ha tingut cap ingrés	16,5	0,0	11,0	8,5	9,9
Menys de 40.000 ptes.	10,0	2,2	6,1	7,9	6,8
40.001-60.000 ptes.	35,5	13,5	21,9	33,3	26,7
60.001-90.000 ptes.	22,8	28,1	23,2	27,3	25,0
90.001-140.000 ptes..	8,4	32,6	20,3	15,0	18,1
140.001-200.000 ptes.	1,5	11,7	7,6	2,6	5,6
200.001-300.000 ptes.	0,6	4,3	2,5	1,6	2,1
Més de 300.000 ptes.	0,0	2,2	1,5	0,2	0,9
Té ingressos irregulars	0,1	0,2	0,3	0,0	0,1
NS / NC	4,6	5,2	5,6	3,7	4,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 26 Ingressos individuals mensuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Nivell d'ingressos	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
No ha tingut cap ingrés	11,9	13,0	7,0	2,3	9,9
Menys de 40.000 ptes.	5,7	9,9	6,0	6,9	6,8
40.001-60.000 ptes.	23,0	28,2	29,0	30,8	26,7
60.001-90.000 ptes.	20,8	25,7	28,2	30,8	25,0
90.001-140.000 ptes.	18,3	14,2	19,5	22,3	18,1
140.001-200.000 ptes.	7,2	3,1	6,5	2,3	5,6
200.001-300.000 ptes.	4,0	0,6	1,4	0,8	2,1
Més de 300.000 ptes.	1,9	0,0	0,5	0,8	0,9
Té ingressos irregulars	0,4	0,0	0,0	0,0	0,1
NS / NC	7,0	5,3	1,9	3,1	4,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

ceptors a la ciutat és més elevada que a la resta de territoris estudiats. La gent gran de la ciutat, per tant, disposa d'una situació econòmica més benestant que les altres zones de la província. La segona corona metropolitana i les comarques no metropolitanes estan en una situació intermèdia dins de l'àmbit provincial, bé que a la segona corona hi ha un contingent significatiu de població gran amb ingressos superiors a les 140.000 pessetes.

La primera corona metropolitana sobresurt de la resta de territoris per l'elevat volum de població que no té ingressos o que rep menys de 40.000 pessetes. Aquesta zona també destaca, d'altra banda, per l'escàs pes que hi tenen els trams d'ingrés per sobre de 90.001 pessetes mensuals, inferior als dels altres territoris provincials. En resum, és clar que aquest és el territori de la província en què la gent gran disposa d'un nivell d'ingressos més reduït.

2.1.3. Ingressos familiars

La informació sobre els ingressos familiars s'ha de tractar amb certa prudència ja que el percentatge de població que no contesta aquesta qüestió és elevat –del 16,4%–, molt per sobre del que es registrava en relació amb els ingressos individuals, i entre determinats col·lectius de gent gran supera el 30%.

Tenint en compte, doncs, aquestes limitacions, a les llars de la gent gran entrevistada el tram d'ingrés anual més freqüent és el comprès entre 1,5 i 2,5 milions de pessetes (28,1%), seguit del comprès entre 1 i 1,5 milions (20,0%). Les llars de gent gran se situen, per tant, en els trams d'ingressos baixos i mitjans-baixos.

Com en el cas dels ingressos individuals, les llars de gent gran perceben quantitats força més reduïdes que

les de la resta de la població. D'altra banda, dins del col·lectiu de gent gran el nivell d'ingressos familiars es troba molt concentrat en els dos trams esmentats, mentre que en els menors de 65 anys s'observa una major dispersió de rendes.

Taula 27 Ingressos familiars anuals de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Nivell d'ingressos	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Menys d'1.000.000 de ptes.	1,6	16,0	4,7
D'1.000.001 a 1.500.000 ptes.	5,0	20,0	8,2
D'1.500.001 a 2.500.000 ptes.	15,9	28,1	18,5
De 2.500.001 a 3.500.000 ptes.	22,6	11,4	20,2
De 3.500.001 a 5.000.000 ptes.	21,3	5,8	18,0
Més de 5.000.000 ptes.	17,2	2,3	14,0
NS/NC	16,4	16,4	16,4
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

El tipus de llar de la gent gran influeix en gran mesura en els ingressos percebuts. En termes generals, es pot observar que els ingressos augmenten amb el nombre de membres de la llar. La situació econòmica més precària la viuen les llars unipersonals, les quals, cal recordar-ho, estan formades principalment per dones d'edat avançada. Més de la meitat d'aquestes llars viuen amb menys d'un milió de pessetes anuals i aproximadament una quarta part disposen d'entre 1 i 1,5 milions.

La mitjana d'ingressos augmenta en les llars formades per una parella i en les llars sense nucli (parents, amics que conviuen). En aquestes, el nivell més freqüent se situa en el tram d'1,5 a 2,5 milions de pessetes anuals. Les parelles amb fills, que tenen més membres, superen els ingressos de les esmentades fins ara. En aquest cas ja hi ha un gruix molt significatiu de llars que superen els

Taula 28 Ingressos familiars anuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el tipus de llar (2000)

Nivell d'ingressos	2000							Total
	Unipersonal	Sense nucli	Parella	Parella amb fills	Monoparental	Uninuclear més altres persones	Plurinuclear	
Menys d'1.000.000 de ptes.	54,3	9,5	9,3	2,8	7,4	1,9	0,0	16,0
D'1.000.001 a 1.500.000 ptes.	22,3	21,4	28,3	9,4	12,6	7,1	5,8	20,0
D'1.500.001 a 2.500.000 ptes.	11,3	45,2	37,4	29,4	33,7	18,1	13,5	28,1
De 2.500.001 a 3.500.000 ptes.	3,4	4,8	9,8	20,6	8,4	23,9	11,5	11,4
De 3.500.001 a 5.000.000 ptes.	0,4	0,0	3,0	14,4	4,2	12,9	19,2	5,8
Més de 5.000.000 ptes.	0,8	4,8	1,1	1,7	2,1	5,8	15,4	2,3
NS/NC	7,5	14,3	11,1	21,7	31,6	30,3	34,6	16,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(265)	(42)	(561)	(179)	(94)	(156)	(53)	(1.350)

2,5 milions de pessetes. Finalment, les llars plurinuclears i les uninuclears més altres persones (gent gran que viu a casa dels seus fills) són les que assoleixen nivells d'ingressos superiors. Això és degut al fet que en aquests dos tipus de llar, a més de la gent gran, hi ha un nucli familiar amb persones principals menors de 65 anys que disposen d'ingressos propis.

Una tipologia que no s'ha esmentat fins ara és la de les llars monoparentals –cal recordar que aquestes estan formades principalment per dones vídues que tenen fills que no s'han emancipat. Aquesta tipologia de llar presenta uns ingressos que se situen, en la majoria dels casos, entre 1,5 i 2,5 milions de pessetes anuals.

2.2. Percepció de la situació econòmica i del nivell de vida

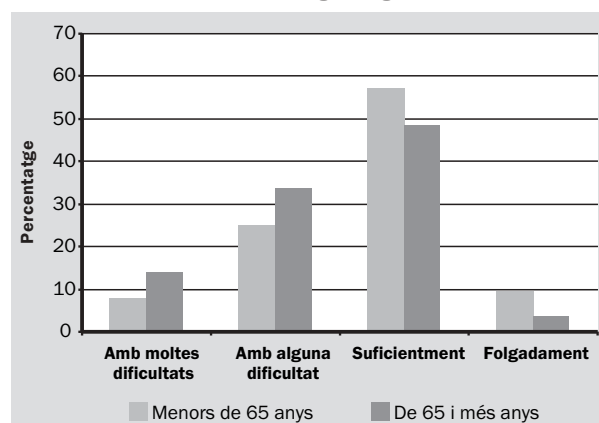
Si fins ara s'ha exposat la situació econòmica objectiva de la gent gran, estudiant els ingressos disponibles, en aquest apartat es repassa la percepció subjectiva que té aquesta població respecte de la seva situació econòmica. Primer, s'observa la situació econòmica pròpia, seguidament es tracta el nivell de vida familiar actual i futur i, finalment, es detallen els episodis de dificultat econòmica pels que ha travessat la gent gran.

2.2.1. Percepció de la situació econòmica pròpia

El diferencial d'ingressos observat entre la població de menys de 65 anys i la gent gran té unes conseqüències lògiques en la percepció que cada grup té de la seva pròpia situació econòmica. No és d'estranyar, doncs, que la proporció de població gran que manifesta tenir moltes dificultats econòmiques dupliqui la de la població menor de 65 anys (14% per 7,8%). Entre la gent gran, a més, hi ha una tercera part dels entrevistats que tenen alguna dificultat per arribar a final de mes, mentre que aquesta situació afecta només a una quarta part dels menors de 65 anys.

En canvi, la població que arriba suficientment a finals de mes –que és la majoritària en els dos grups d'edat– és més elevada entre els menors de 65 anys (57,2% per 48,5%), així com la que disposa d'una situació econòmica folgada, que duplica l'existent entre la gent gran.

Figura 11 Percepció de les dificultats econòmiques a la llar per la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Però el col·lectiu de la gent gran no és un tot homogeni i hom aprecia diferències internes en les percepcions econòmiques principalment basades en el sexe, l'estatus social i, en menor mesura, l'edat.

Les dones grans són el grup que manifesta haver de fer front a majors dificultats econòmiques ja que al 16,3% li és molt difícil arribar a final de mes –pel 10,8% d'hommes–, mentre que el 34,5% hi arriba amb alguna dificultat. Òbviament, l'existència d'un gran nombre de població femenina que percep pensions de viduitat, que són econòmicament reduïdes, genera aquesta situació.

Les diferències per edats són menys acusades: en el grup de 75 anys i més hi ha una major proporció de persones que passen per algunes dificultats econòmiques i són menys els que viuen folgadamment, però en el seg-

ment de 65 a 74 anys hi ha més població que té moltes dificultats econòmiques.

Les diferències més nítides entre la població gran es donen a partir de l'estatus econòmic, reflectit, en el cas de l'*Enquesta*, en la categoria socioprofessional dels entrevistats. Són pocs els efectius de categoria alta que sofreixen moltes dificultats econòmiques (4,8%), tres vegades menys que els de categoria baixa (16,4%). Una relació similar s'estableix respecte a la població que té alguna dificultat per arribar a final de mes. En canvi, és majoritària la població de categoria alta i, en menor mesura, de categoria mitjana que arriba suficientment o folgadoament a final de mes.

És bo recordar que existeix una correspondència estreta entre les dues variables que discriminen més la situació econòmica de la gent gran –sexe i estatus social. Així, la majoria de components de la categoria baixa són dones.

Taula 29 Percepció de les dificultats econòmiques a la llar per la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

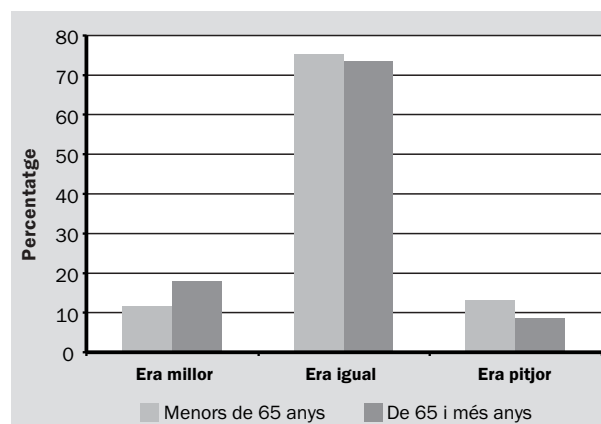
	C.S.P. del cap de família			Total
	Alta	Mitjana	Baixa	
Amb moltes dificultats	4,8	10,7	16,4	13,6
Amb alguna dificultat	21,9	30,5	36,0	33,0
Suficientment	61,0	53,3	45,8	49,5
Folgadoament	12,4	4,8	1,7	3,6
NS/NC	0,0	0,7	0,1	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
	(105)	(420)	(751)	(1.276)

2.2.2. Evolució del nivell de vida familiar

El nivell de vida familiar l'any anterior a la realització de l'*Enquesta* s'ha mantingut entre la major part de la població gran entrevistada: tres quartes parts manifesten que el seu nivell de vida era igual que ara. Aquesta percepció difereix poc de la que formula la població menor de 65 anys. Entre la gent gran, però, és molt superior la població que creu que el nivell de vida familiar era millor l'any anterior (17,9%) –per tant, hauria sofert una evolució negativa– que la que percep que era pitjor (8,4%) –una evolució positiva–, al contrari del que manifesta la població de menys de 65 anys. Segons aquestes dades, es pot afirmar que la gent gran té una percepció més negativa del nivell de vida familiar que la resta de la població.

A diferència de la majoria dels temes esmentats fins ara, la percepció de l'evolució del nivell de vida familiar entre homes i dones i entre majors i menors de 75 anys no difereix de forma significativa i ho fa modestament segons l'estatus social ja que els entrevistats de categoria so-

Figura 12 Comparació del nivell de vida familiar actual amb l'any anterior de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

cioprofessional alta manifesten una percepció lleugerament més optimista que la resta de categories.

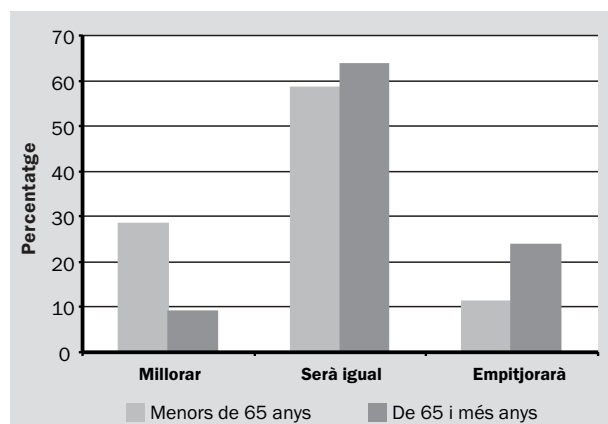
En les quatre zones de la província predomina l'opinió que el nivell de vida familiar l'any anterior a la realització de l'*Enquesta* era igual que l'actual. A la segona corona metropolitana, però, hi ha opinions més contrastades entre la seva població ja que és el territori amb una major proporció tant de qui creu que la situació era millor (22%) com de qui creu que era pitjor (12%). La primera corona, en canvi, mostra una situació interna més homogènia ja que és molt elevat el percentatge dels que opinen que la situació l'any anterior era igual que ara (80,5%). La capital i les comarques no metropolitanes se situen a prop de la mitjana provincial.

2.2.3. Previsió del nivell de vida familiar

La previsió del futur immediat de la gent gran –l'any següent a la realització de l'*Enquesta*– es decanta pel pesimismo ja que, malgrat que existeix un predomini d'opinions en el sentit que la situació es mantindrà (63,6%), gairebé una quarta part dels entrevistats creu que l'any següent serà pitjor (23,7%). En canvi, les previsions optimistes –el futur immediat millorarà– no arriben a la desena part de la gent gran. Com al llarg de tot aquest apartat, les previsions dels menors de 65 anys són més optimistes que les de la gent gran ja que entre els primers dominen els que creuen que la situació es mantindrà, seguits dels que opinen que millorarà.

Les perspectives de la gent gran varien modestament en relació amb el sexe i l'edat, bé que les dones i la població de 75 anys i més presenten unes previsions més pessimistes. En canvi, l'estatus social es manifesta decisiu una vegada més en les percepcions econòmiques i de nivell de vida de la població. Novament, els entrevistats de categoria alta creuen que el futur serà millor que els de categoria mitjana i baixa.

Figura 13 Perspectives sobre el nivell de vida familiar que té la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

2.2.4. Episodis de dificultat econòmica i maneres de solucionar-los

Una tercera part de la població gran de la província ha hagut de fer front a algun episodi de dificultat econòmica els darrers cinc anys, una proporció lleugerament inferior a la registrada el 1995 (37,2% l'any 1995 i 33,8% el 2000), evolució positiva que ha de relacionar-se amb l'impacte sobre les pensions del cicle econòmic expansiu d'aquest període.

És interessant assenyalar que malgrat que la gent gran disposa d'una situació econòmica més precària que la resta de la població, és capaç d'administrar eficaçment els seus recursos, de manera que els darrers cinc anys ha hagut de fer front en menor proporció a episodis de dificultat econòmica que la població adulta i jove. Els efectius que han viscut un episodi de dificultat econòmica són el 33,6% de la gent gran i el 36,2% dels menors de 65 anys. El que acostuma a fer la població que es troba en aquesta situació és reduir les despeses i, en molta menor mesura, gastar estalvis, demanar ajut a familiars o utilitzar crèdits bancaris.

Les dones grans han tingut més problemes econòmics que els homes els darrers cinc anys (35,6% pel 30,4%), com a conseqüència de la seva pitjor situació econòmica, mentre que gairebé no s'observen diferències entre edats. Les diferències més notòries es detecten, però, entre els grups socials: mentre que la població de categoria alta només ha sofert episodis de dificultat econòmica en el 19,2% dels casos, aquesta situació ha afectat el 38% –és a dir, el doble– dels entrevistats de categoria baixa.

En el supòsit que s'hagin hagut de reduir despeses, la gent gran retalla fonamentalment el capítol de vestit i calçat, mentre que la població menor de 65 anys estalvia despeses, en primer lloc, en activitats d'esbarjo. És

Taula 30 Maneres de solucionar les dificultats econòmiques de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Tipus de solucions	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
No ha tingut dificultats econòmiques	63,8	66,4	64,3
Reduir despeses	21,2	19,6	20,9
Gastar estalvis	4,9	6,1	5,2
Utilitzar crèdits bancaris	4,7	2,4	4,2
Demanar ajuda a familiars o amics	3,1	3,3	3,2
Altres possibilitats	2,3	2,0	2,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

clar que els primers, que disposen d'una situació econòmica menys folgada, han de retallar capítols de despesa bàsica o primària ja que normalment el seu dispendi en oci ja és reduït i, per tant, és poc susceptible de reducció. A més del vestit i calçat, a molta distància, la gent gran redueix també despeses en esbarjo, mobles i objectes de la llar i alimentació. No és menyspreable que l'11,1% de la gent gran manifesta que redueix aquest darrer capítol, que és el que cobreix les necessitats més elementals de les persones.

Taula 31 Tipus de despeses reduïdes davant les dificultats econòmiques de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Tipus de despeses reduïdes	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Esbarjo, esports, cultura	36,3	18,7	32,7
Vestit i calçat	24,0	42,6	27,8
Mobles i objectes per a la llar	20,6	14,5	19,3
Alimentació	4,5	11,1	5,8
Begudes i tabac	5,8	4,6	5,6
Tot en general	2,9	2,7	2,9
Altres possibilitats	6,0	5,9	5,9
Total	100,0	100,0	100,0
	(1.865)	(477)	(2.342)

2.3. Despeses de la llar

Si en l'apartat anterior s'analitzaven diverses qüestions relacionades amb els ingressos de la gent gran, seguidament s'estudien els temes relacionats amb les despeses de la població. Concretament, es detallen tres qüestions clau relacionades amb aquest àmbit: les despeses en aliments i begudes, el pagament de l'habitatge i les despeses fixes de l'habitatge.

En relació amb els temes que s'estudien, convé destacar que la comparació dels nivells de despesa entre 1995 i l'any 2000 s'ha de dur a terme amb prudència ja que hi té una influència significativa la variació de preus que

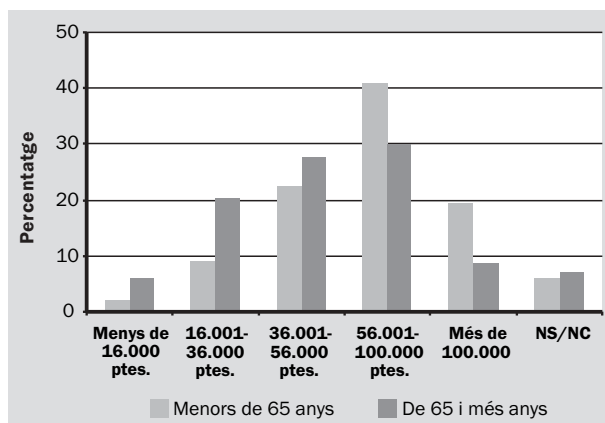
s'ha produït en aquest període. D'altra banda, també cal tenir present que hi ha una part de la població gran que no respon a aquestes qüestions, bé que no arriba al 10% en cap dels casos.

2.3.1. Despesa alimentària

La compra d'aliments i begudes constitueix la principal despesa de la gent gran en l'àmbit de la llar. Més d'una tercera part (38,5%) de les llars gasten més de 56.000 pessetes mensuals mentre que el 27,6% esmerça entre 36.001 i 56.000 pessetes en aliments i begudes i, finalment, les llars amb despeses inferiors a les esmentades representen una proporció una mica menor (26,3%).

Malgrat que aquests nivells de despesa són els més elevats a les llars de la gent gran, són superats àmpliament pels de la població menor de 65 anys. En aquest sentit, només cal esmentar que, dins d'aquest grup, les llars que tenen despeses superiors a les 56.000 pessetes mensuals superen de molt la meitat del total (60,1%). El motiu d'aquestes diferències està, primer, en la major capacitat econòmica dels menors de 65 anys i, en segon lloc, en la major dimensió d'aquestes llars. Cal recordar, respecte a aquesta qüestió, que la mitjana de les llars grans és de 2,3 persones i les de la resta de la població és de 3,5 membres. No és estrany, en base al que s'acaba de comentar, que les llars amb més renda i amb més membres –les de menors de 65 anys– tinguin despeses d'alimentació i, en general, de tota mena, superiors.

Figura 14 Despeses mensuals a la llar en aliments i begudes de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Dins de la gent gran, les llars amb població entre 65 i 74 anys gasten més en aliments i begudes que les que estan formades per efectius de 75 anys i més. Però el que diferencia més el nivell de despesa de la gent gran no és l'edat, sinó el seu nivell de renda, així com la dimensió de la llar, que queda prou exemplificada en la variable tipologia de la llar.

Entre la població de categoria socioprofessional alta –que és la que ofereix un major percentatge de no respostes a la pregunta– la despesa majoritària en alimentació està en més de 56.000 pessetes, mentre que en les categories mitjana i, especialment, baixa dominen les despeses inferiors a aquest llindar. Queda clar que entre la gent gran amb més nivell de renda es produeixen també unes despeses de consum alimentari més elevades.

Taula 32 Despeses mensuals a la llar en aliments i begudes de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

Despeses mensuals	C.S.P. del cap de família			
	Alta	Mitjana	Baixa	Total
No tenen despeses	0,0	0,7	0,3	0,4
Menys de 16.000 ptes.	5,7	6,0	5,3	5,6
16.001-36.000 ptes.	9,5	15,5	23,2	19,5
36.001-56.000 ptes.	16,2	24,5	31,3	27,8
56.001-100.000 ptes.	36,2	33,8	28,0	30,6
Més de 100.000 ptes.	19,1	9,5	7,2	8,9
NS / NC	13,3	10,0	4,8	7,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
	(105)	(420)	(751)	(1.276)

La tipologia de la llar també clarifica l'anàlisi de les despeses primàries de la gent gran, les destinades a cobrir les necessitats alimentàries. El menor nivell de despesa es detecta en les llars unipersonals ja que la meitat d'aquest col·lectiu gasta entre 16.001 i 36.000 pessetes i el 16,7% té despeses inferiors a 16.000 pessetes. Com es pot recordar, aquestes llars unipersonals estan formades principalment per dones i per població de 75 anys i més.

La resta de tipologies de la llar presenten despeses notòriament més elevades. Així, en les llars formades per una parella ja hi ha un percentatge força notori de casos amb despeses superior a 56.000 pessetes mensuals (41%), però encara són més nombroses les llars amb despeses menors. En canvi, entre les parelles amb fills les despeses superiors a 56.000 pessetes mensuals són ja majoritàries (60,9%) i aquest predomini es manté en les llars uninuclears amb altres persones (gent gran que viu a casa dels fills) i s'accentua en les famílies plurinuclears, que són en un principi les de majors dimensions. Les llars monoparentals es troben en una situació intermèdia, amb despeses similars a les de les parelles soles.

Els diferents territoris de la província segueixen les tendències dominants en consum alimentari, però la ciutat de Barcelona és la que hi esmerça majors despeses mentre que el menor nivell de despesa es detecta a la resta de la província –les comarques no metropolitanes. Finalment, la primera i segona corones estan en una situació intermèdia respecte els dos territoris esmentats.

Taula 33 Despeses mensuals a la llar en aliments i begudes de la gent gran de la província de Barcelona segons el tipus de llar (2000)

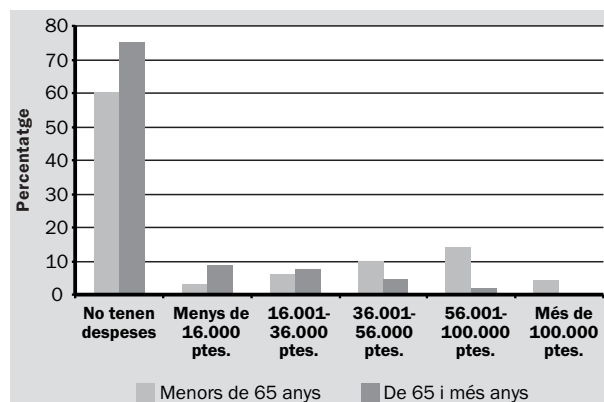
Despeses mensuals	2000							Total
	Unipersonal	Sense nucli	Parella	Parella amb fills	Mono-parental	Uninuclear més altres persones	Plurinuclear	
No tenen despeses	1,9	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Menys de 16.000 ptes.	16,7	4,9	4,1	2,2	4,3	0,6	5,6	6,0
16.001-36.000 ptes.	48,5	22,0	15,9	7,3	18,1	10,3	3,7	20,3
36.001-56.000 ptes.	22,3	41,5	33,9	22,9	34,0	18,7	9,3	27,6
56.001-100.000 ptes.	3,4	19,5	36,2	45,8	31,9	34,8	27,8	29,8
Més de 100.000 ptes.	0,4	7,3	4,8	15,1	4,3	21,3	42,6	8,7
NS / NC	6,8	4,9	5,0	6,7	7,4	14,2	11,1	7,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(265)	(42)	(561)	(179)	(94)	(156)	(53)	(1.350)

2.3.2. Despeses de pagament de l'habitatge

En el segon tipus de despesa analitzada en aquest apartat emergeix una dada clau: les tres quartes parts de la gent gran no tenen despeses de pagament de l'habitatge ja que la seva residència està pagada. Això suposa que l'habitatge no constitueix, en termes generals, un capítol decisiu en l'economia de la gent gran, el que explicaria que el major dispendi d'aquest col·lectiu es destini a alimentació. A més, el percentatge de llars sense despeses de pagament de l'habitatge ha augmentat del 70,2% al 74,9% entre 1995 i l'any 2000, en el marc de la Regió Metropolitana de Barcelona.

Entre qui té despeses, el més freqüent és pagar menys de 36.000 pessetes, s'ha de suposar que en forma de contractes de lloguer antics i indefinits. D'altra banda, entre la població que ha de fer front al pagament de l'habitatge, la de categoria socioprofessional alta i la que disposa de més ingressos –acostuma a ser el mateix col·lectiu– tenen unes despeses significativament superiors als grups de categoria mitjana i baixa i a la població amb menor nivell d'ingressos.

Figura 15 Despeses mensuals a la llar en pagament de l'habitatge de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Com es pot suposar, entre la població adulta i jove, hi ha una menor proporció de llars sense despeses de pagament de l'habitatge i la població que té despeses ha de fer front a uns costos molt superiors als de la gent gran.

Bé que en tots els territoris de la província predomina la població gran que no té despeses, a la ciutat de Barcelona és on hi ha una major proporció de qui ha de fer front al pagament de l'habitatge, ja que les residències de lloguer hi són més nombroses que a la resta de la província. Així, mentre que en la mitjana provincial només una quarta part de les llars té despeses per aquest concepte, a la capital superen la tercera part. D'altra banda, és la segona corona metropolitana la que té un menor nivell de població amb despeses (14,9%).

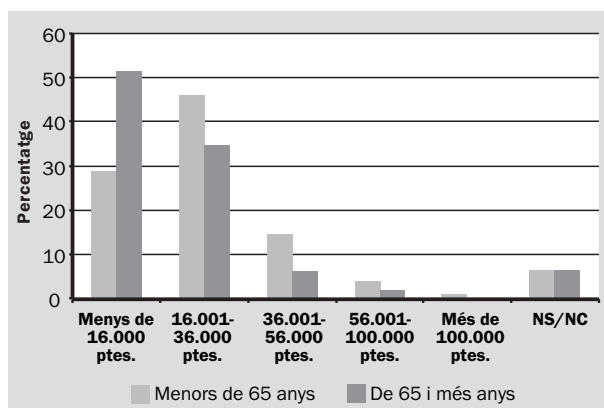
En un altre ordre de coses, si es contempla només la població que té despeses pel pagament de l'habitatge, s'observa que aquestes són més elevades a la ciutat de Barcelona que a la resta de territoris, el que posa en evidència el major preu de l'habitatge al centre de la Regió Metropolitana.

2.3.3. Despeses fixes de l'habitatge

A diferència del que succeeix amb el pagament de l'habitatge, de despeses fixes de l'habitatge (llum, aigua, escala...) en té la pràctica totalitat de la gent gran. La gent gran acostuma a tenir unes despeses menors per aquest concepte que la població de menys de 65 anys: mentre que més de la meitat de les llars de gent gran (51,7%) gasten menys de 16.000 pessetes, la majoria de les llars d'adults i joves tenen despeses superiors, amb un predomini acusat del tram de 16.001 a 36.000 pessetes (46%).

D'altra banda, el nivell de despeses fixes varia de forma nítida en funció de l'estatus social de les llars. A les llars de categoria socioprofessional alta les despeses són

Figura 16 Despeses fixes mensuals de l'habitatge a la llar de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

molt més elevades que a les de categoria baixa. De fet, aquestes diferències són més accentuades que les que s'observaven en el capítol d'alimentació. S'ha de presuposar, doncs, que la variable despeses fixes de l'habitatge està més vinculada al nivell de renda que el capítol d'alimentació que seria menys dependent de l'estatus social.

Com es pot suposar, també en base a la tipologia de la llar –i a la dimensió d'aquesta– existeixen diferències en el nivell de despesa fixa de l'habitatge. Les llars unipersonals són les que tenen un nivell de despeses inferior, que s'incrementa en les llars formades per parelles soles i en les monoparentals. Les tipologies amb més despeses són, però, les llars formades per parella amb fills, les llars unifamiliars amb altres membres i, especialment, les llars plurinuclears.

Pel que fa als territoris de la província, s'observa una altra vegada que els ciutadans de Barcelona gasten força més que els de la primera i segona corones metropolitanes –que són els que tenen un menor nivell de despeses–, mentre que les comarques no metropolitanes estan en una posició intermèdia.

Taula 34 Despeses fixes mensuals de l'habitatge de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

Despeses mensuals	C.S.P. del cap de família			Total
	Alta	Mitjana	Baixa	
No tenen despeses	0,9	0,5	0,3	0,4
Menys de 16.000 ptes.	27,1	42,6	59,7	51,4
16.001-36.000 ptes.	37,4	40,7	30,4	34,4
36.001-56.000 ptes.	17,8	7,1	3,6	6,0
56.001-100.000 ptes.	5,6	2,1	1,1	1,8
Més de 100.000 ptes.	0,0	0,0	0,0	0,0
NS / NC	11,2	6,9	4,9	6,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
	(105)	(420)	(751)	(1.276)

2.4. Hàbits de compra

Les tendències en l'adquisició de productes estan en un procés d'evolució, en el qual es confronten el comerç tradicional i el que s'anomenen noves formes comercials, encarnades per establiments de dimensions notables, el règim d'autoservei i l'espaiament de les compres. Els hàbits de compra de la gent gran estan sotmesos als canvis esmentats, bé que, com es podrà observar al llarg d'aquest apartat, no s'han transformat tant com els de la població adulta i jove.

Per tal d'identificar aquestes qüestions s'analitzen les següents variables: lloc de compra, tipus d'establiment on es realitzen les compres, modalitats de compra i formes de pagament.

2.4.1. Lloc de compra

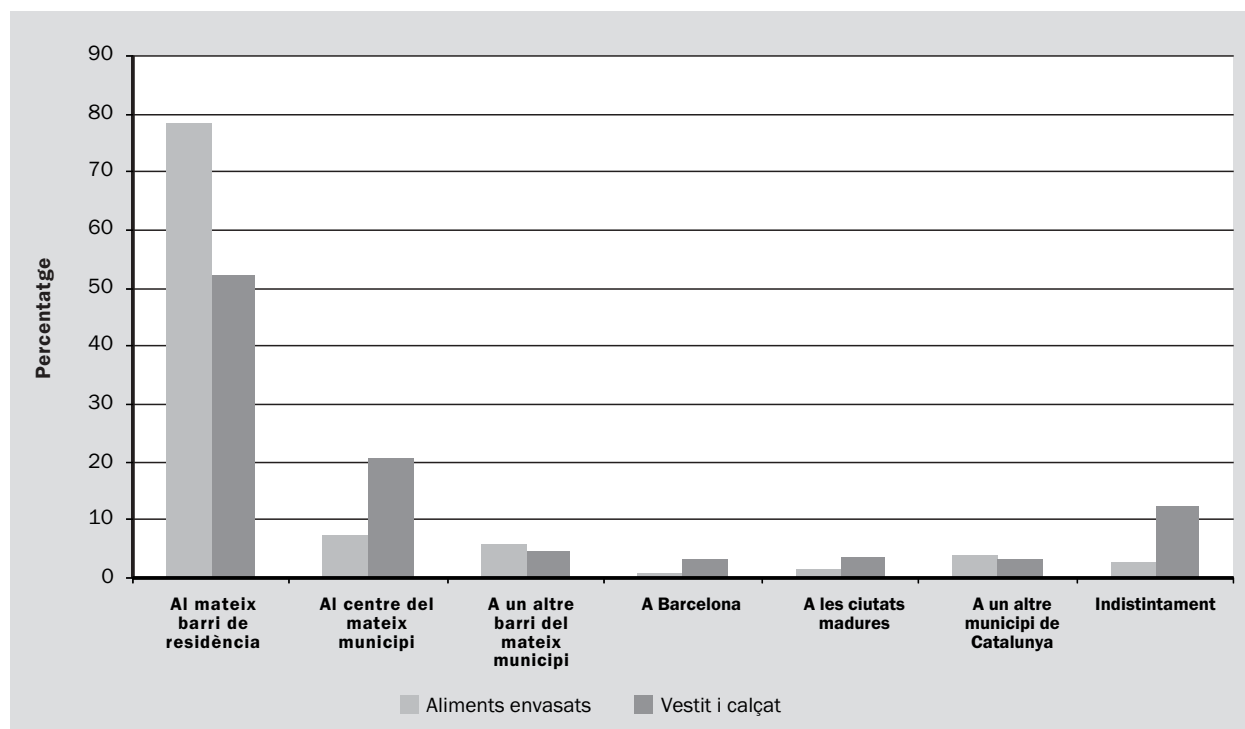
En aquest apartat s'estudia la localització de les compres de dos tipus de productes. Primer, s'analitza la compra d'aliments, com a exemple del comerç de productes quotidians, concretament els envasats, que cada vegada constitueixen una part més important del cistell de la compra. En segon lloc, es tracta el vestit i el calçat, que és un tipus de compra no quotidiana.

Pel que fa als productes envasats, la gent gran els compra de forma masiva al mateix barri on viu (78,2%) i, quan no ho fa així, tendeix a comprar al centre del municipi o en un altre barri del terme. Comparada amb la població de menys de 65 anys, la gent gran compra força més habitualment al barri –15 punts percentuals per sobre. D'altra banda, així com la gent gran, quan no compra al barri, ho fa principalment al centre del municipi, la població adulta i jove ho fa en major mesura en altres barris –diferents del centre– i en altres municipis. Queda clar, doncs, que la gent gran compra més a prop del seu lloc de residència que la població de menys de

Taula 35 Lloc de compra dels aliments envasats de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Lloc de compra	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Al mateix barri de residència	62,8	78,2	66,1
Al centre del mateix municipi	8,4	7,5	8,2
A un altre barri del mateix municipi	10,8	5,8	9,7
A Barcelona	0,6	0,6	0,6
A les ciutats madures	3,4	1,4	2,9
A un altre municipi de Catalunya	8,9	3,8	7,8
Indistintament	5,0	2,6	4,5
NS / NC	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.892)	(1.346)	(6.238)

Figura 17 Lloc de compra dels aliments envasats i del vestit i calçat de la gent gran de la província de Barcelona (2000)

65 anys, la qual té més tendència a realitzar desplaçaments a l'hora de comprar.

En un altre ordre de coses, la població de més edat –de 75 anys i més– és la que compra més en un àmbit de proximitat (80,3% al barri de residència), i ho fa lleugerament per sobre del grup de 65 a 74 anys (76,7%). S'ha de tenir en compte que a mesura que augmenta l'edat de la població s'incrementa també el percentatge de persones amb problemes de mobilitat, fins al punt que certes compres que es feien a més distància passen a realitzar-se més a prop de la residència quan la població envella. Per estatus social, en canvi, no s'aprecien diferències en el comportament de la població a l'hora de comprar productes alimentaris envasats.

La compra de vestit i calçat es du a terme en localitzacions diferents dels productes alimentaris. En ser productes de compra no quotidiana, la població realitza unes majors recerca i selecció i, en conseqüència, està més disposada a desplaçar-se. També s'ha de tenir en compte que l'oferta d'establiments de vestit i calçat es distribueix de forma poc homogènia, generant-se concentracions de l'oferta en determinats punts del territori, el que implica normalment que la població es desplaci per comprar.

En aquest cas, el barri de residència perd pes com a lloc de compra respecte al que s'observava en els aliments envasats. Tot i això, la gent gran encara tendeix a comprar majoritàriament la roba i el calçat al seu barri (52,2%), bé que guanyen importància les compres al centre del muni-

cipi (20,8%). La resta de possibles localitzacions tenen poc pes, però hi ha una proporció significativa de població que compra indistintament, en uns o altres llocs.

El comportament de la gent gran difereix força del de la resta de població ja que entre aquesta els entrevistats que realitzen les compres al barri no arriben a la tercera part del total. Entre la població de menys de 65 anys tenen més importància les compres al centre del municipi, però també els desplaçaments a la ciutat de Barcelona o a d'altres ciutats madures –fonamentalment, capitals comarcals. També tenen significació les compres en altres barris del municipi, diferents del de residència. En conjunt, la població menor de 65 anys busca i es des-

Taula 36 Lloc de compra de vestit i calçat de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Lloc de compra	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Al mateix barri de residència	29,6	52,2	34,5
Al centre del mateix municipi	23,6	20,8	23,0
A un altre barri del mateix municipi	7,6	4,8	7,0
A Barcelona	10,7	3,1	9,1
A les ciutats madures	6,9	3,5	6,2
A un altre municipi de Catalunya	3,7	3,2	3,6
Indistintament	17,6	12,3	16,5
NS / NC	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.894)	(1.334)	(6.228)

plaça força abans d'adquirir els productes, el que queda reflectit en l'elevat percentatge de qui compra indistintament en un o altre lloc (17,6%).

Com en el cas dels aliments envasats, també en el vestit i calçat la població de 75 i més anys compra més al barri que la de 65 a 74 anys (55,4% i 49,8% respectivament) i destaca que entre els primers desapareixen els desplaçaments a la ciutat de Barcelona per realitzar les compres esmentades.

Per categories socioprofessionals, el comportament de les categories alta i mitjana és bastant similar, sent la població de categoria baixa la que presenta uns hàbits de compra força diferenciats. Aquest darrer grup compra més al propi barri (56%) que la resta (entre 46,5% i 48,1%) i ho fa menys al centre del municipi. D'altra banda, la població de categoria alta compra més de forma indistinta que la resta de grups, el que significa que es pot permetre seleccionar més la compra.

Els hàbits de compra que segueixen els diversos territoris de la província estan molt relacionats amb la seva estructura urbana –d'alta o baixa densitat–, amb l'oferta

comercial que caracteritza cada zona i, finalment, també amb les característiques socioeconòmiques de la població que les habita.

Pel que fa al lloc de compra dels aliments envasats, gairebé la totalitat de la gent gran de Barcelona adquireix aquests productes al seu barri de residència ja que l'oferta existent en proximitat així li ho permet. Per sota de Barcelona, però ratllant la mitjana de la província, se situa la primera corona metropolitana, mentre que són els territoris més exteriors –segona corona i comarques metropolitanes– els que presenten un menor nivell de compra al barri, especialment en el segon cas. El més freqüent és que en els dos territoris esmentats, si no es compren al barri, els aliments envasats s'adquireixen majoritàriament al centre del municipi.

En el vestit i el calçat més de dues terceres parts dels entrevistats de Barcelona i més de la meitat dels de la primera corona compren al mateix barri de residència ja que, en aquestes zones urbanes denses, l'oferta de barri continua sent prou important.

En canvi, les compres al barri són molt més reduïdes a la segona corona metropolitana –poc més d'una tercera part– i a les comarques metropolitanes –menys d'un terç dels entrevistats. En aquests territoris guanyen molt pes les compres al centre del municipi i també les que es duen a terme en ciutats madures, fonamentalment a les capitals comarcals. La informació que s'acaba de presentar reflecteix que en les zones urbanes de menor densitat l'equipament comercial dels barris és més dèbil i això implica que la població s'hagi de desplaçar més per a realitzar les compres no quotidianes, com el vestit i el calçat.

Taula 37 Lloc de compra de vestit i calçat de la gent gran de la província de Barcelona segons categoria socioprofessional del cap de família (2000)

Lloc de compra	C.S.P. del cap de família			
	Alta	Mitjana	Baixa	Total
Al mateix barri de residència	48,1	46,5	56,0	52,2
Al centre del mateix municipi	25,5	24,1	17,8	20,5
A un altre barri del mateix municipi	1,9	4,1	5,8	4,9
A Barcelona	2,8	4,8	2,4	3,2
A les ciutats madures	0,9	3,6	3,8	3,5
A un altre municipi de Catalunya	1,9	4,8	2,6	3,2
Indistintament	18,9	12,2	11,5	12,4
NS / NC	0,0	0,0	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
	(106)	(419)	(738)	(1.263)

2.4.2. Tipus d'establiment

A l'hora de discernir el tipus d'establiment on compra la població, l'interès principal rau en ponderar la importància de dos tipus contraposats de comerç: el comerç mi-

Taula 38 Lloc de compra de vestit i calçat de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Lloc de compra	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Al mateix barri de residència	67,8	52,8	36,6	31,5	52,2
Al centre del mateix municipi	14,0	16,6	28,3	38,5	20,8
A un altre barri del mateix municipi	3,8	6,6	3,3	8,5	4,8
A Barcelona	-	6,6	5,3	0,8	3,1
A les ciutats madures	0,0	0,3	7,8	13,1	3,5
A un altre municipi de Catalunya	1,3	6,3	3,3	3,1	3,2
Indistintament	12,9	10,9	15,5	4,6	12,3
NS / NC	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(528)	(320)	(379)	(130)	(1.334)

norista o tradicional i el que s'anomenen noves formes comercials, és a dir, les grans superfícies. Per a tal, a l'Enquesta s'inclouen qüestions sobre dos tipus de productes: els aliments frescos i els aliments envasats.

Els mercats municipals constitueixen els establiments bàsics en les compres d'aliments frescos que du a terme la gent gran. Gairebé la meitat dels entrevistats compren en mercats municipals, una proporció molt superior a la que es registra en els altres tipus d'establiments. És de valorar, doncs, la consolidació dels mercats, que són veritables equipaments municipals amb una història i una trajectòria molt dilatades, que acullen una concentració de comerç minorista diversificat i de qualitat.

El segon tipus d'establiment utilitzat per la gent gran quan compra aliments frescos són les botigues especialitzades, a les quals acudeix una quarta part dels entrevistats, seguides a considerable distància pels supermercats. Els hipermercats atrauen poques compres, fins i tot menys que els mercats setmanals de carrer que es duen a terme en força poblacions de la província.

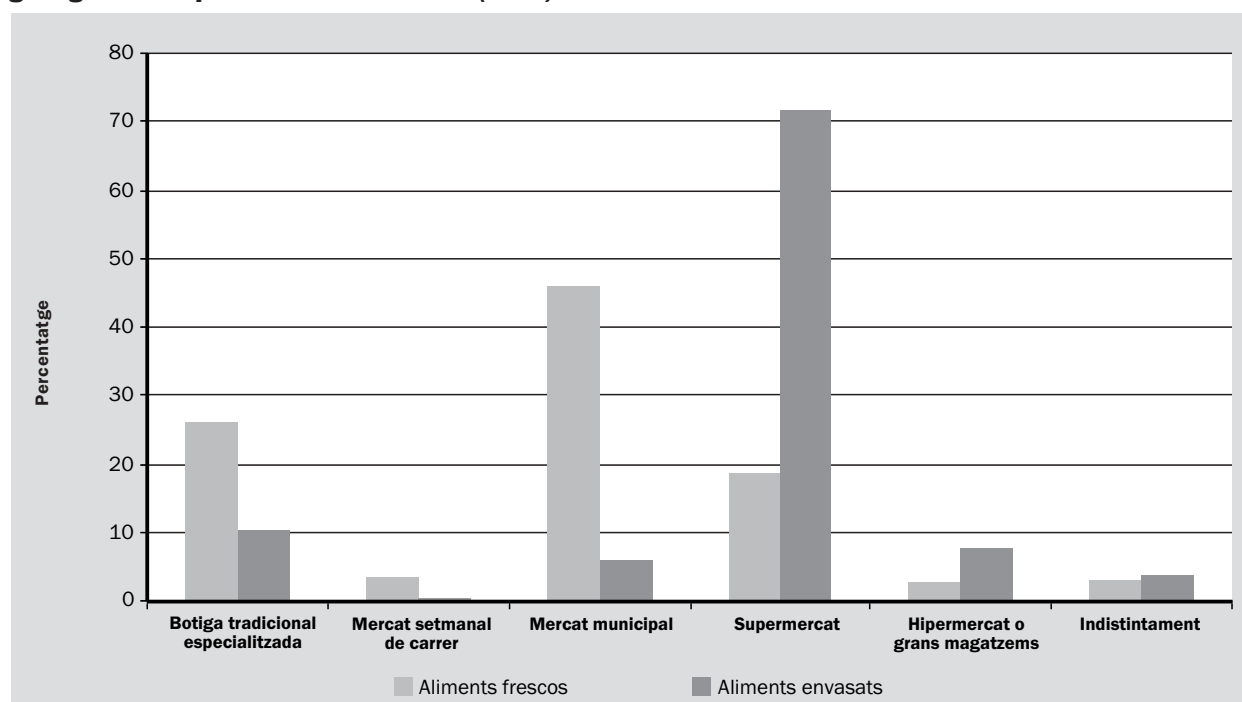
L'ordre d'establiments descrit per a la gent gran es reproduceix en les compres que fa la població adulta i jove. Ara bé, la gent gran acudeix més a mercats municipals i botigues tradicionals, i la població menor de 65 anys utilitza més els supermercats i els hipermercats. És clar que, tot i que es manté una estructura bàsica de compres per al conjunt de la població, la gent gran utilitza més les formes tradicionals i la població adulta i jove compra més en les noves formes comercials.

Taula 39 Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Tipus d'establiment	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Botiga tradicional especialitzada	24,8	26,1	25,1
Mercat setmanal de carrer	3,1	3,4	3,1
Mercat municipal	41,0	46,1	42,1
Supermercat	20,4	18,6	20,0
Hipermercat o grans magatzems	6,1	2,6	5,3
Indistintament	4,5	3,0	4,2
NS/NC	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.898)	(1.346)	(6.244)

Tot i el predomini de les compres en mercats municipals, en el període 1995-2000 s'aprecia una reducció dels entrevistats que utilitzen aquesta oferta comercial (del 57,4% al 50,1%), els quals han passat a ser compradors en supermercats (13,7% a 17,8%) i també, de forma fins a un cert punt sorprenent, en botigues tradicionals especialitzades (18,1% a 23,3%). També destaca que els hipermercats no han incrementat el nombre de compradors d'aliments frescos al llarg d'aquests anys. Per tant, en el cas dels aliments frescos, l'avenç de les noves formes comercials es produeix només parcialment, en els supermercats, i el suposat retrocés de les formes tradicionals afecta els mercats i no les botigues especialitzades.

Figura 18 Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos i els aliments envasats la gent gran de la província de Barcelona (2000)

Quan la població és més gran, de 75 anys i més, realitza més compres en botigues especialitzades, que normalment són més properes a la seva residència, i menys als mercats, els quals sovint requereixen un cert desplaçament, que no pot realitzar o li és molt costós a una part d'aquest col·lectiu.

La compra d'aliments envasats presenta un panorama completament diferent al descrit fins ara. Set de cada deu persones grans compren aquests productes en supermercats i, per tant, existeix un predomini aclaparador d'aquest tipus d'establiment. Sens dubte, aquestes noves formes comercials, basades en la venda en règim d'autoservei i en grans superfícies, dominen el comerç de productes envasats. Destaca, però, que això succeeix només amb els supermercats que són autoserveis de proximitat. En canvi, entre la gent gran, els hipermercats no s'han imposat, possiblement perquè aquest tipus d'establiment està bastant associat a l'ús de l'automòbil i la compra de grans dimensions, qüestions que es donen poc freqüentment entre la gent gran. De fet, la gent gran compra més aliments envasats en botigues tradicionals (10,1%) que en hipermercats (7,7%), i els mercats municipals gairebé apleguen tants compradors com els hipermercats. L'estratègia dels darrers anys, de si-

tuar un supermercat dins dels mercats municipals, ha fet més competitiu aquests equipaments.

La principal diferència en els hàbits de compra d'aliments envasats entre la gent gran i la resta de la població és que aquesta darrera utilitza molt més els hipermercats (20% per 7,7% de la gent gran) i compra menys en supermercats, botigues tradicionals i mercats municipals.

En l'evolució de les compres d'aliments envasats per part de la gent gran entrevistada només els supermercats han augmentat la clientela, i ho han fet de forma destacable (del 63,9% al 73% dels entrevistats), mentre que la resta de tipus d'establiments perden pes. Això succeeix amb les botigues tradicionals, els mercats municipals i, és de destacar, amb els hipermercats, els quals, és clar que no es consoliden com a centres de compra de productes quotidians entre la gent gran.

En la compra d'aliments frescos i envasats són escasses les diferències segons l'estatus social de la població ja que les tres categories amb les que es treballa en aquest estudi ofereixen una distribució de compres d'aliments molt similar.

Per territoris, a la ciutat de Barcelona i a la primera corona més de la meitat de la gent gran compra els aliments frescos als mercats municipals. És clar que aquestes són les ciutats que disposen de les xarxes més completes de mercats municipals perquè la seva estructura urbana així ho permet.

A la segona corona metropolitana els mercats encara tenen una presència significativa –més d'una quarta part dels entrevistats hi compren–, però ja és majoria la població que adquireix els aliments frescos a les botigues especialitzades, tendència que s'aguditzava a la resta de la província, on més de la meitat dels entrevistats compren en aquests establiments. S'ha de destacar també que en aquest darrer territori, els supermercats són el segon punt de compra i atrauen a una quarta part dels entrevis-

Taula 40 Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments envasats la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Tipus d'establiment	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Botiga tradicional especialitzada	4,1	10,1	5,4
Mercat setmanal de carrer	0,2	0,4	0,3
Mercat municipal	2,6	5,9	3,3
Supermercat	68,5	71,7	69,2
Hipermercat o grans magatzems	20,0	7,7	17,3
Indistintament	4,4	3,6	4,2
NS/NC	0,2	0,4	0,3
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.892)	(1.345)	(6.237)

Taula 41 Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Tipus d'establiment	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Botiga tradicional especialitzada	14,2	19,9	39,2	52,3	26,1
Mercat setmanal de carrer	0,4	2,2	7,6	7,7	3,4
Mercat municipal	64,2	51,6	28,6	10,0	46,1
Supermercat	18,0	18,9	16,3	25,4	18,6
Hipermercat o grans magatzems	1,1	2,5	4,4	3,1	2,6
Indistintament	1,9	4,7	3,8	1,5	3,0
NS/NC	0,2	0,3	0,0	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(527)	(322)	(367)	(130)	(1.346)

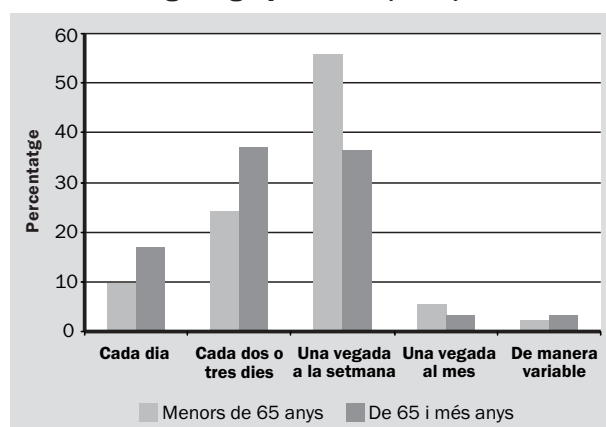
tats, proporció força superior a la que s'observa a les altres zones de la província.

Quan es fa referència als aliments envasats, Barcelona és la zona on aquests productes es compren més en supermercats (82,3%) i els residents a les comarques no metropolitanes són els que compren menys en aquest tipus d'establiments (59,5%). En aquesta zona no metropolitana apareix amb molta freqüència la compra en botigues tradicionals. També destaca que a la ciutat de Barcelona els hipermercats tenen una captació de clients molt menor (3,6%) que a la resta de la província (entre el 9,1% i l'11,6%). Certament, a la ciutat de Barcelona l'accés a un hipermercat és bastant costós per a la gent gran (cal vehicle, temps de circulació) i, d'altra banda, la xarxa de supermercats de barri és molt densa.

2.4.3. Freqüència de la compra

La gent gran compra amb força més freqüència –ens referim aquí a la compra principal d'aliments– que la població adulta i jove. Entre els entrevistats de 65 anys i més està gairebé equilibrada la proporció de qui compra cada dos o tres dies (37%) i la que ho fa una vegada al setmana (36,5%), però també són freqüents les compres diàries (17%). En canvi, entre els menors de 65 anys és absolutament majoritària la compra setmanal (55,8%) i les compres més freqüents –cada dos o tres dies o diàriament– es donen en menor proporció que entre la gent gran. És clar que la població adulta i jove té menys temps disponible per realitzar les compres i això implica que espai la freqüència d'aquestes. Això també explica que aquest col·lectiu utilitzi més les grans superfícies comercials, com els hipermercats, ja que en espaiar les compres, aquestes esdevenen de majors dimensions.

Figura 19 Periodicitat en la compra principal d'aliments de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Però el procés d'espaiament en la realització de les compres no afecta només la població adulta i jove, sinó que l'evolució del període 1995-2000 demostra que també

la gent gran tendeix a comprar amb menys freqüència ara que fa cinc anys. S'observa que s'han reduït les compres diàries (del 25,8% al 17,5% dels entrevistats) i han augmentat les que es duen a terme cada dos o tres dies (del 32,2% al 36,1%), així com les que es realitzen una vegada a la setmana (34% a 37%).

Tenint en compte l'estatus social, i tot i que les diferències no són molt agudes, la gent gran de categoria alta tendeix a realitzar les compres amb menys freqüència que les categories mitjana i baixa. Mentre que en la primera és majoritària la població que compra una vegada a la setmana o més espaiadament encara, més de la meitat de la població de les categories mitjana i baixa compra cada dos o tres dies o diàriament.

En relació amb la freqüència de la compra principal d'aliments, les zones on la població compra amb més freqüència –cada dos o tres dies o diàriament– són la ciutat de Barcelona (58,9%) i les comarques no metropolitanes (59,3%), proporció que es redueix força a la primera i segona corona metropolitana (52% i 46,9% respectivament). Tot i això, les compres setmanals també són molt habituals arreu, i oscil·len entre el 30,8% de les comarques metropolitanes i el 42,3% de la segona corona.

2.4.4. Modalitats de compra

Les diverses fórmules del que s'anomenen noves modalitats de compra estan poc esteses encara entre la gent gran. Si més no, és clar que aquest col·lectiu les utilitza molt menys que la població menor de 65 anys.

Menys d'una desena part dels entrevistats grans utilitza els diversos sistemes de compra tractats aquí. L'adquisició directa a pagesos és el tipus de compra alternativa que es dona amb més freqüència (9,9% dels entrevistats), molt a prop del consum de productes no comprats (cultivats per l'entrevistat o per altres persones). El servei a domicili és utilitzat actualment pel 7,4% del total d'entrevistats i, com era d'esperar, la compra per catàleg és la que reuneix un menor nombre de clients.

L'ús per part de la gent gran de les diverses modalitats de compra ha augmentat entre 1995 i 2000 i ho ha fet especialment el servei a domicili (del 4,8% al 7,2%), que sembla obrir-se pas amb les facilitats que ofereixen cada vegada més els supermercats i també força mercats municipals. El servei a domicili és una fórmula que podria tenir força utilitat per a la gent gran, especialment per la d'edat més avançada o amb problemes de mobilitat.

L'estatus social és la variable sociodemogràfica que diferencia més clarament la utilització de les modalitats de compra. Això s'observa clarament en el servei a domicili i la compra per catàleg, ja que en aquests dos casos la po-

Taula 42 Modalitats de compra* utilitzades l'últim any per la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Modalitats de compra	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Servei a domicili	22,6	7,4	19,3
Compra per catàleg	10,3	2,9	8,7
Compra directa a pagesos	14,7	9,9	13,7
Consum de productes no comprats	13,1	8,7	12,2

* Percentatge de persones que han utilitzat cada modalitat de compra.

Taula 43 Modalitats de compra* utilitzades l'últim any per la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

Modalitats de compra	C.S.P. del cap de família			Total
	Alta	Mitjana	Baixa	
Servei a domicili	18,1	9,3	8,2	7,6
Compra per catàleg	6,7	4,0	2,0	3,1
Compra directa a pagesos	12,4	11,7	9,2	10,3
Consum de productes no comprats	9,5	9,7	8,8	9,2

* Percentatge de persones que han utilitzat cada modalitat de compra.

blació de categoria socioprofessional alta és molt més usuària de serveis que les categories mitjana i baixa.

En termes generals, els territoris més exteriors de la província són els que més utilitzen les modalitats de compra diferents a la tradicional en establiments comercials: la segona corona i la resta de la província tenen percentatges més elevats, bé que força limitats, d'usuari del servei a domicili (9,5% i 9,3% respectivament). Els residents en aquests territoris també compren més directament a pagesos (16% i 16,2%) i consumeixen més productes no comprats, especialment a les comarques no metropolitanes (23,1% dels entrevistats). En canvi, les modalitats esmentades són poc freqüents a les àrees urbanes més densificades, com la ciutat de Barcelona i la primera corona metropolitana.

2.4.5. Modalitats de pagament

En les modalitats de pagament es reproduïxen moltes de les apreciacions que s'han realitzat en els tipus de compra. El nivell d'utilització de les fórmules de paga-

Taula 45 Procediments de pagament* utilitzats l'últim any per la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Procediments de pagament	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Targeta de crèdit	14,7	21,9	23,6	9,4	17,6
Pagament a terminis	4,8	5,2	6,4	2,8	5,0
Targeta cooperativa	0,9	1,7	1,5	0,5	1,2

* Percentatge de persones que han utilitzat cada procediment de pagament.

Taula 44 Procediments de pagament* utilitzats l'últim any per la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Procediments de pagament	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Targeta de crèdit	60,7	17,6	51,4
Pagament a terminis	17,4	5,0	14,8
Targeta cooperativa	3,5	1,2	3,0

* Percentatge de persones que han utilitzat cada procediment de pagament.

ment que es tracten en aquest punt està molt per sota del que s'observa entre la població de menys de 65 anys. És clar que molta gent gran té un fre en la utilització de targetes de crèdit o en les compres a terminis, sigui perquè suposen un canvi radical respecte el pagament al comptat que han utilitzat al llarg de tota la seva vida, sigui per la complexitat o les particularitats pròpies d'aquestes modalitats.

L'any 2000, el 17,6% de la població gran de la província de Barcelona utilitzava targetes de crèdit, que és, de molt, el sistema més emprat ja que el pagament a terminis només assoleix el 5% i disposa de targetes cooperatives poc més de una de cada cent persones grans. La distància de les dades exposades amb els hàbits de la població adulta i jove és enorme, si tenim en compte que entre aquesta, sis de cada deu persones utilitzen targetes de crèdit i el 17,4% compren a terminis.

Malgrat tot, el creixement de l'ús de les targetes de crèdit entre la gent gran ha estat molt acusat en el període 1995-2000 (del 10,6% al 18,4%), mentre que s'han mantingut estables el pagament a terminis i l'ús de targetes cooperatives. Comparant aquestes dades amb les de la població menor de 65 anys, i tenint en compte que els col·lectius que aniran incrementant la gent gran seran més propensos a utilitzar formes alternatives, s'ha de preveure un creixement significatiu en el futur d'aquestes noves modalitats de compra.

Les característiques sociodemogràfiques de la població influeixen força en la utilització de les diverses modalitats de pagament. Així, els homes grans utilitzen més aquestes modalitats que les dones i, encara amb majors diferències, la població de 65 a 74 anys ofereix uns nivells més elevats d'utilització que la població de 75 anys i més. Igualment, l'estatus social és un element clara-

ment diferenciador de la gent gran en aquest aspecte: la classe alta és molt més propensa a utilitzar targetes de crèdit, targetes cooperatives i a pagar a terminis.

Per territoris, destaca que una quarta part de la gent gran de la ciutat de Barcelona utilitza targetes de crèdit, proporció força superior a la que es produeix a la resta de territoris. En canvi, el pagament a terminis, molt modest arreu, es dona més freqüentment a la primera corona metropolitana, la població de la qual és, cal recordar-ho, la que té un menor nivell d'ingressos de la província.

2.5. Equipament domèstic

Els habitants de la província disposen d'un conjunt de béns a la seva llar, els quals donen compte del nivell de consum de la població i també del seu nivell de renda. Hi ha alguns equipaments domèstics que, perquè ja estan universalitzats –televisió, rentadora–, no s'han inclòs en l'edició de l'*Enquesta* de l'any 2000. En canvi, en aquesta edició es tenen en compte equipaments que no constituïen encara un bé de consum massiu l'any 1995: és el cas de la connexió a Internet en l'àmbit domèstic, el telèfon mòbil, etc. És clar que l'emergència de productes –nous o substitutius– basats en els avenços tecnològics fa variar contínuament l'equipament domèstic de les llars. Un exemple d'aquesta qüestió és el procés de substitució actual del vídeo –una tecnologia relativament recent– pel DVD.

Deixant de banda els equipaments universalitzats, com la televisió, la cuina, el frigorífic i la rentadora, el telèfon constitueix el bé més estès, ja que es troba en el 94,8% de les llars de la gent gran. Un segon grup d'equipaments el formen el vídeo reproductor i el congelador (*combi*), ambdós localitzats a més de la meitat de les llars.

Amb poc més d'una tercera part de les llars, hi figuren equipaments com el microones, l'aspiradora i la cadena d'alta fidelitat, mentre que amb menys freqüència s'han introduït el rentaplats (18,5%), la televisió de pagament (10,5%) i –a menys del 10% de les llars grans– l'assecadora i la cuina vitroceràmica.

En el conjunt de productes que s'acosten més a l'equipament personal destaca el telèfon mòbil, del que ja en disposen una quarta part de les llars grans. D'ordinador n'hi ha al 13,3% de les llars i se situa molt per sota la connexió a Internet (3,3%), que està certament poc estesa entre la gent gran. Finalment, el 8,4% de les llars disposa de càmera de vídeo.

En tots els equipaments, la gent gran disposa de força menys dotacions que la població de menys de 65 anys i,

dins del col·lectiu gran, el segment de 65 a 74 anys resideix en llars més ben equipades que el de 74 anys i més. Tot indica que la gent gran té unes pautes de consum diferents de la població adulta i jove, ja que a les llars dels primers hi ha els equipaments més essencials com ara frigorífic, rentadora, telèfon i, per suposat, televisió però, en canvi, per les característiques pròpies d'aquesta població, es prescindeix sovint dels aparells que no es consideren essencials. Així, les diferències són especialment accentuades entre majors i menors de 65 anys en aquells aparells de més recent introducció al mercat: cuina vitroceràmica, televisió de pagament, assecadores, telèfons mòbils i càmeres de vídeo. La principal diferència entre la gent gran i la població adulta s'aprecia, però, en la connexió a Internet. Entre els primers, només el 3,3% disposa de connexió a la xarxa, mentre que a les llars adultes i joves s'arriba gairebé a una quarta part del total.

De totes maneres, s'ha de destacar que el nivell d'equipament de les llars de la gent gran ha augmentat notòriament entre 1995 i l'any 2000 i ho fa fet, en termes generals, de forma destacable.

Taula 46 Equipament domèstic* que posseeix a la llar la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Equipament domèstic	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Vídeo reproductor	91,5	54,2	83,4
Cadena d'alta fidelitat	80,7	36,4	71,1
Congelador	72,5	51,2	67,9
Aspiradora	67,0	37,8	60,7
Microones	71,4	39,3	64,5
Rentaplats	36,4	18,5	32,6
Càmera de vídeo	32,3	8,4	27,2
Assecadora	25,8	8,0	22,0
Cuina vitroceràmica	14,8	5,2	12,7
Telèfon	95,6	94,8	95,4
Telèfon mòbil	73,9	26,3	63,6
Ordinador	54,6	13,3	45,6
TV pagament	26,1	10,5	22,8
Connexió a Internet	23,5	3,3	19,1

* Percentatge de persones que posseeixen cada article.

La disponibilitat d'equipament domèstic, com ja s'ha apuntat anteriorment, manté una relació positiva amb el nivell de renda, en tant que aquests aparells de la llar constitueixen béns de consum duradors. La gent gran de categoria socioprofessional alta és la que disposa de més equipaments a la llar, seguida per la de categoria mitjana i baixa. Les diferències són especialment importants en certs equipaments com el rentaplats (en disposa el 61,9% de la categoria alta i el 9,9% de la baixa), l'assecadora (22,6% pel 4,7%) i l'ordinador (41% pel 9,2%). En altres qüestions aquestes diferències existeixen però no en proporcions tan destacades: és el cas del

congelador (67% pel 48,7%) i, en certa mesura, el vídeo reproductor (77,4% per 47,1%), equipaments molt més estesos en el conjunt de llars. Finalment, només el telèfon presenta uns nivells equiparables en les tres categories estudiades, ja que se situa en les tres per sobre del 90% de disponibilitat.

Per territoris, les llars amb un menor nivell d'equipament domèstic són les de la primera corona metropolitana. Aquesta situació no només afecta l'equipament domèstic més característic (aspiradora, rentaplats...), sinó que també s'observa en la disponibilitat d'ordinador i la connexió a Internet.

La resta de territoris de la província presenten una situació més equilibrada. En tot cas, però, es poden destacar dos fets rellevants. En primer lloc, les comarques no metropolitanes apareixen sovint com el territori amb habitatges més ben equipats pel que fa a aparells relacionats amb la neteja i la cuina de les llars: aspiradora, rentaplats, assecadora, cuina vitroceràmica. En segon lloc, la ciutat de Barcelona ocupa la primera posició pel que fa a aparells de telecomunicacions, com telèfon, telèfon mòbil, ordinador, televisió de pagament i vídeo reproductor.

2.6. Conclusions. Àmbit econòmic

- La immensa majoria de la gent gran –gairebé dues tercers parts del total– té com a principal font d'ingressos les pensions públiques, entre les quals se situen en primer lloc les de jubilació, molt per sobre de les de viduïtat. D'altra banda, és de destacar que un de cada deu integrants de la població gran no té ingressos propis i també hi ha un percentatge similar que disposa d'altres ingressos –altres pensions, ajuts, rendes, treball, etc. Les retribucions dels homes grans depenen gairebé exclusivament de les pensions de jubilació. En canvi, les fonts d'ingressos de la població femenina són molt més diversificades ja que juntament amb les pensions de jubilació destaquen les pensions de viduïtat, que constitueixen una font d'ingressos específica d'aquest grup poblacional i, d'altra banda, una cinquena part de les dones grans no tenen ingressos propis perquè són mestresses de casa.
- Considerant el nivell d'ingressos, s'aprecia que la gent gran disposa de menors percepcions econòmiques que la població de menys de 65 anys i que les diferències entre els dos col·lectius són molt acusades. Entre els menors de 65 anys el grup majoritari d'ingressos és el de 90.001 a 140.000 pessetes mensuals i entre la gent gran, en canvi, els segments predominants són els de 40.001 a 60.000 pessetes i els de 60.001 a 90.000 pessetes.
- El sexe constitueix un factor discriminatori clar respecte el nivell d'ingressos disponible ja que les dones

perceben unes retribucions mitjanes que se situen molt acusadament per sota dels existents entre els homes. D'altra banda, la població de 75 anys i més disposa d'uns ingressos menors que la de 65 a 74 anys, la qual cosa implica que el col·lectiu de gent gran en situació econòmica més precària és el de les dones de més edat, moltes de les quals perceben una pensió de viduïtat. Pel que fa al nivell d'ingressos individuals per territoris, destaca que la gent gran de la ciutat de Barcelona disposa d'una situació econòmica més benestant que la de les altres zones de la província.

- En correspondència amb la realitat, la gent gran acostuma a tenir una percepció de la seva situació econòmica més negativa que la població adulta i jove. La proporció de població gran que manifesta tenir moltes dificultats econòmiques dobla la que s'observa entre els menors de 65 anys. El nivell de vida familiar l'any anterior a la realització de l'*Enquesta* s'ha mantingut entre la major part de la població gran entrevistada: tres quartes parts manifesten que el seu nivell de vida era igual que ara. La previsió del futur immediat de la gent gran, en canvi, es decanta més pel pessimisme ja que, malgrat que existeix un predomini d'opinions en el sentit que la situació es mantindrà, gairebé una quarta part dels entrevistats creu que l'any següent serà pitjor.
- En relació amb els problemes econòmics, una tercera part de la població gran de la província manifesta que ha hagut de fer front a algun episodi de dificultat econòmica en els darrers cinc anys. El que s'acostuma a fer en aquest cas és reduir les despeses, fonamentalment en el capítol de vestit i calçat.
- En l'àmbit de les despeses de la llar, tres quartes parts de la gent gran no han de fer front al pagament de l'habitatge ja que la seva residència està pagada. Això suposa que l'habitatge no constitueix, en termes generals, un capítol decisiu en l'economia de la gent gran. En canvi, la compra d'aliments i begudes esdevé la principal despesa de la població entrevistada en l'àmbit de la llar i de despeses fixes de l'habitatge (llum, aigua, escala...) també en té la pràctica totalitat de la gent gran, bé que acostumen a ser menors que les d'alimentació.
- La gent gran presenta uns hàbits de compra més tradicionals que la població menor de 65 anys ja que, en primer lloc, compra fonamentalment en l'àmbit de barri i ho fa amb relativa freqüència. En relació amb els tipus d'establiments, els mercats municipals constitueixen els centres principals de compra d'aliments frescos, seguits de les botigues especialitzades, bé que en el cas dels aliments envasats predominen les compres en supermercats. Finalment, les diverses fórmules del que s'anomenen noves modalitats de compra i de pagament –com les targetes de crèdit o el servei a domicili– estan poc esteses encara entre la gent gran.

- A les llars de la gent gran hi ha certs equipaments domèstics que es poden considerar universalitzats, com la televisió, la cuina, el frigorífic, la rentadora i el telèfon, els quals constitueixen les dotacions bàsiques per a la vida quotidiana d'aquest col·lectiu. En canvi, en la resta d'equipaments la gent gran disposa

de força menys dotacions que la població de menys de 65 anys. Dins del col·lectiu gran, el segment de 65 a 74 anys resideix en llars més ben equipades que el de 75 anys i més i la població de categoria socioprofessional alta és la que disposa de més equipaments a la llar.

3

Espai vital

3

Espai vital

L'espai vital de la gent gran es fonamenta en gran mesura en l'habitatge i en el barri. La situació de l'habitatge reflecteix en bona part de les condicions de vida d'aquest col·lectiu, una part del qual –per qüestions diverses– passa la major part del dia dins de la seva residència. D'altra banda, la gent gran realitza un ús intensiu de l'espai públic de proximitat, és a dir, del barri.

El capítol està format per quatre apartats. En el primer s'analitzen les característiques dels habitatges, com ara el règim de tinença, la superfície, l'antiguitat, així com les instal·lacions i els espais de què consta l'habitatge. En segon lloc, es tracta la mobilitat residencial, basada en els anys que la població porta residint al seu habitatge o al municipi, i les preferències de localització residencial que expressa la població.

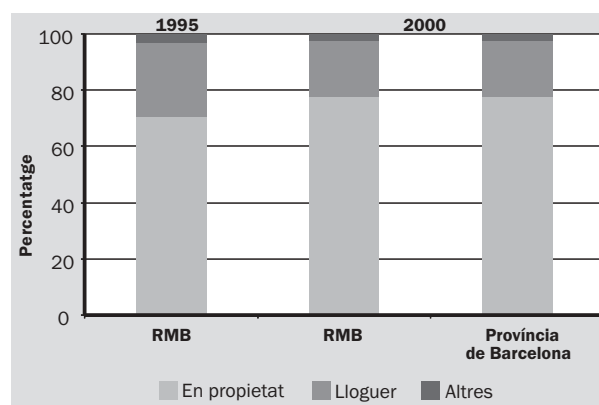
El tercer i el quart apartat deixen l'àmbit de l'habitatge, i l'anàlisi s'amplia al barri. En aquest cas, s'estudia, primer, la percepció que la gent gran té de l'existència d'equipaments i infraestructures al barri i de l'estat en què es troben i, segon, els problemes ambientals de l'entorn.

3.1. Habitatge

3.1.1. Règim de tinença

Un dels trets principals de l'estructura residencial al nostre país és l'elevada proporció d'habitatges de propietat, si es compara amb països del nostre entorn. La gent gran no constitueix una excepció a aquest comportament social dominant, sinó que tres quartes parts dels entrevistats viuen en un habitatge propi. L'evolució temporal apunta, a més, a un reforçament d'aquesta tendència entre els majors de 64 anys ja que entre 1995 i l'any 2000, en el marc de la Regió Metropolitana, els habitatges de propietat han passat del 70,3% al 77,6% del total.

Figura 20 Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Tot i això, la gent gran viu en major proporció en règim de lloguer que la resta de la població, ja que una de cada cinc persones de 65 anys i més resideix en un habitatge de lloguer, mentre que els menors d'aquesta edat superen de molt poc la desena part.

Dins del col·lectiu de gent gran es detecten unes diferències poc remarcables entre els grups d'edat. En tot cas, en el segment de 75 anys i més s'observa una presència lleugerament menor d'habitatges de propietat i també s'hi pot destacar la proporció que hi assolixen altres règims de tinença, que són, però, molt minoritaris (3,2%). La presència d'aquests règims és deguda al fet que una part de la població de més edat viu a casa dels seus fills o en residències. Les diferències basades en el sexe són, en canvi, força pronunciades. Les dones grans viuen molt més sovint que els homes (22,2% per 16,3%) en habitatges de lloguer i també en altres règims de tinença (3,3% per 1,1%). La major esperança de vida de les dones implica que aquestes visquin en habitatges més antics –on és més freqüent el lloguer, com s'observarà més endavant– i també amb més freqüència amb els fills.

En termes territorials s'observa que en totes les zones de la província predomina amb claredat l'habitatge de propietat. Tot i això, existeixen diferències internes significatives, com ara que la ciutat de Barcelona es diferencia força de la resta de territoris de la província perquè dis-

Taula 47 Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Règim de tinença	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
En propietat	74,2	82,6	78,6	76,1	77,6
Lloguer	22,2	16,3	19,4	20,5	19,9
Altres	3,3	1,1	1,9	3,2	2,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 48 Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Règim de tinença	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
En propietat	66,4	83,3	88,6	78,5	77,6
Lloguer	30,6	14,2	9,5	19,2	19,9
Altres	2,8	2,5	1,6	2,3	2,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

posa d'un parc d'habitatges de lloguer més elevat: gairebé un terç de la població gran de Barcelona viu en habitatges llogats, mentre que els altres territoris no arriben en cap cas al 20% del total.

L'àrea on la preeminència dels habitatges de propietat és més notòria és la segona corona metropolitana –la que ha crescut més recentment–, seguida de prop de la primera corona, mentre que les comarques no metropolitanes de la província se situen en una posició intermèdia i s'acosten a la mitjana provincial.

3.1.2. Superfície de l'habitatge

La majoria de la gent gran viu en habitatges d'entre 50 i 100 m². Les majors proporcions s'escauen en el segment de 71 a 100 m² (42,4%), al qual segueixen els habitatges de 51 a 70 m² (26,6%). Les residències de dimensions grans, les de més de 100 m², es donen amb menys freqüència però, tot i això, acullen una cinquena part dels entrevistats.

En el període 1995-2000 la dimensió mitjana dels habitatges de la gent gran ha augmentat lleugerament ja que s'ha reduït la presència dels inferiors a 50 m² (del 8,2% al 4,7%) i s'han incrementat els habitatges de 71 a 100 m² (del 33,4% al 42,3%). Malgrat aquesta evolució positiva, la gent gran viu en habitatges de menors dimensions que la resta de la població. El principal dife-

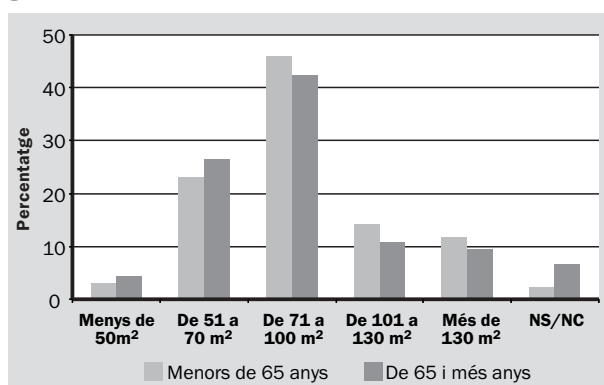
rencial entre els dos grups d'edat es detecta en la proporció d'habitatges de més de 100 m², que són més freqüents entre els menors de 65 anys, mentre que la gent gran que resideix en habitatges de més de 100 m² és el 20,1% entre la resta de la població arriba al 25,7% del total.

En relació amb aquest assumpte, cal considerar que la dimensió mitjana de les llars de gent gran és de 2,3 membres, mentre que la dels menors de 65 anys se situa en 3,5 membres. Per tant, la menor superfície dels habitatges de gent gran no significa necessàriament que aquesta població tingui problemes d'espai a la llar.

D'acord amb les característiques de la gent gran s'aprecia que l'edat és una variable poc discriminatòria respecte a la superfície de l'habitatge; és a dir, no hi ha diferències de superfície remarcables entre les persones de 65 a 74 anys i els majors d'aquesta edat. En canvi, l'estatus social de la població influeix d'una forma molt clara en la variable analitzada, fins al punt que la superfície de l'habitatge esdevé un indicador clau de la categoria social. En la taula següent s'evidencia que la població de categoria alta resideix en habitatges força més grans que la resta de grups socioprofessionals. Cal destacar que les diferències són certament acusades respecte de la categoria baixa.

Per territoris, els habitatges de majors dimensions es troben en les zones més allunyades de la capital de la província, on la disponibilitat de sòl és major i, en conseqüència,

Figura 21 Superfície de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Taula 49 Superfície de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

Superfície	C.S.P. del cap de família			
	Alta	Mitjana	Baixa	Total
Menys de 50m ²	0,0	2,1	6,3	4,4
De 51 a 70 m ²	6,6	19,5	33,3	26,6
De 71 a 100 m ²	36,8	44,5	42,4	42,6
De 101 a 130 m ²	25,5	14,3	6,5	10,7
Més de 130 m ²	25,5	13,6	4,3	9,1
NS/NC	5,7	6,0	7,2	6,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
	(105)	(420)	(751)	(1.276)

Taula 50 Superfície de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Superfície	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Menys de 50m ²	7,6	4,7	0,8	0,8	4,4
De 51 a 70 m ²	28,2	43,2	15,7	10,0	26,6
De 71 a 100 m ²	38,9	38,8	50,1	43,1	42,4
De 101 a 130 m ²	9,6	5,9	14,6	16,9	10,8
Més de 130 m ²	8,1	4,3	12,7	16,2	9,3
NS/NC	7,6	3,1	6,0	13,1	6,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

el preu d'aquest és més barat. A les comarques no metropolitanes, els habitatges de més de 100 m² suposen el 33,1% del total i a la segona corona metropolitana arriben al 27,3%, mentre que són només el 17,7% a la ciutat de Barcelona i el 10,2% a la primera corona. L'àrea on hi ha habitatges més reduïts és en aquesta primera corona metropolitana ja que gairebé la meitat de la gent gran que hi resideix ho fa en habitatges de menys de 70 m² (47,9%).

3.1.3. Antiguitat de l'habitatge

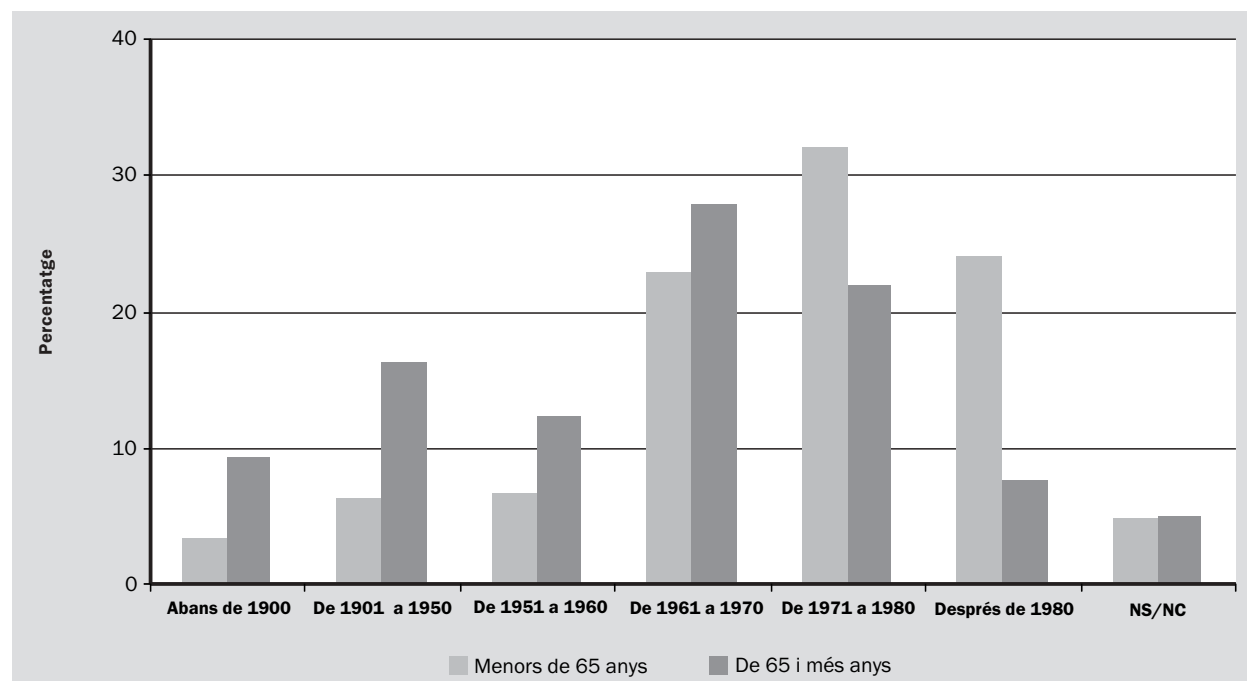
L'altra variable analitzada en relació amb les característiques de l'habitatge és la seva antiguitat. En aquest cas, com es pot suposar, les diferències entre la gent gran i la resta de la població són molt notòries. La gent gran resideix fonamentalment en habitatges construïts els anys seixanta (27,9%) o abans de 1960 (37,7%). Els menors de 65 anys, per la seva banda, habiten en edificis molt

més nous. Més de la meitat d'aquest col·lectiu viu en habitatges que són posteriors a 1970.

Malgrat això, a mesura que es van incorporant noves generacions al col·lectiu de gent gran, l'antiguitat mitjana dels habitatges disminueix ja que els que s'incorporen viuen en habitatges més nous. Així s'observa que, en el marc de la Regió Metropolitana, la població gran que resideix en habitatges construïts abans de 1950 ha passat del 32,6% al 24,3% en el període 1995-2000, mentre que els que viuen en edificis posteriors a 1970 han augmentat del 18,6% al 29,9%.

Una qüestió interessant respecte l'antiguitat de l'habitatge i que afecta en major mesura la gent gran és el diferencial d'antiguitat entre els habitatges de propietat i de lloguer. De forma nítida s'observa que els habitatges de lloguer són molt més antics que els de propietat. D'habitatges anteriors a 1950 n'hi ha només el 19,5%

Figura 22 Antiguitat de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

entre els de propietat i, en canvi, són gairebé la meitat (47,0%) entre els de lloguer. Això suposa que existeix un gran estoc d'habitatges de gent gran en règim de lloguer que són antics –força d'aquests anteriors a 1900– i que, per tant, són susceptibles de presentar inconvenients o deficiències, com s'analitzarà més endavant. S'ha de tenir en compte també que en aquests habitatges, com s'ha observat anteriorment, hi resideixen en major proporció dones d'edat avançada, les quals, cal recordar-ho, són el grup de gent gran que disposa de menys ingressos.

Taula 51 Antiguitat de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el règim de tinença (2000)

Any de finalització de l'edifici	Règim de tinença		Total província de Barcelona
	Propietat	Lloguer	
Abans de 1900	7,5	16,0	9,3
De 1901 a 1950	12,0	31,0	15,9
De 1951 a 1960	11,2	17,5	12,5
De 1961 a 1970	31,2	16,0	28,1
De 1971 a 1980	25,5	9,0	22,1
Després de 1980	8,6	2,2	7,3
NS/NC	3,9	8,2	4,8
Total	100,0	100,0	100,0
	(1.047)	(268)	(1.315)

El major estoc de residències antigues es troba a les comarques no metropolitanes de la província, on el 16,8% de la població de 65 anys i més viu en habitatges construïts abans del 1900 i el 19,8% són d'entre 1900 i 1950. La segona zona amb més habitatges antics és la ciutat de Barcelona, on una tercera part de la gent gran disposa de residències anteriors a 1950. Els dos territoris esmentats són els que compten amb ciutats madures, que ja tenien una entitat com a nuclis de poblament a la primera meitat del segle XX. Tot i això, a la capital també són molt nombrosos els habitatges de gent gran construïts a les dècades de 1960 i 1970.

Taula 52 Antiguitat de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Any de finalització de l'edifici	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Abans de 1900	12,5	3,1	7,6	16,8	9,3
De 1901 a 1950	20,8	10,6	13,0	19,8	16,2
De 1951 a 1960	12,7	10,9	11,4	16,0	12,2
De 1961 a 1970	28,2	34,5	25,7	16,8	27,9
De 1971 a 1980	17,0	28,0	24,6	18,3	21,9
Després de 1980	3,4	7,1	14,1	7,6	7,6
NS/NC	5,5	5,9	3,8	4,6	5,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

A la primera i segona corona metropolitanes, que són les àrees de creixement més recent, la major part del parc residencial va ser construït els anys seixanta i setanta. A la primera corona els habitatges aixecats en aquesta època són el 62,5% i a la segona se situen en el 50,3%. També s'observa que la segona corona metropolitana és la que ha viscut un major creixement urbanístic les darreres dècades, ja que el 14,1% de la gent gran d'aquesta àrea viu en habitatges construïts després de 1980, una proporció que duplica la que es registra a les altres zones.

3.1.4. Instal·lacions i infraestructures

En les instal·lacions de què disposen els habitatges de la gent gran s'aprecia que hi ha una sèrie d'equipaments que es poden considerar com a universalitzats ja que es troben en la pràctica totalitat dels habitatges. Són la dutxa o bany, la calefacció o els aparells per escalfar, l'aigua corrent calenta i el wàter, és a dir, els equipaments que fan referència a les necessitats bàsiques d'higiene i benestar a la llar. A pesar d'això, tot indica que també hi ha algun col·lectiu, de magnitud molt reduïda, que tindria alguna manca d'aquestes instal·lacions bàsiques. Els dèficit no arriben a afectar el 4% dels entrevistats en cap de les variables analitzades, però reflecteixen l'existència de certs col·lectius grans que pateixen una situació residencial precària.

Els espais i les instal·lacions que no responen a una necessitat bàsica de la població són menys freqüents als habitatges de la gent gran. La disponibilitat de pati o terrassa, però, abasta gairebé la meitat de les residències. En canvi, per sota del 15% dels habitatges hi figuren equipaments com estudi o despatx, jardí i aire condicionat. Les instal·lacions més infreqüents són les piscines (1,7%) i els horts (5,7%). La disponibilitat d'aparcament a les llars de la gent gran supera de poc la quarta part del total, bé que es distribueix entre qui té l'aparcament

fora de l'edifici de residència (12,5%) i qui el té en el mateix habitatge (16,8%).

Entre 1995 i l'any 2000 el nivell d'instal·lacions dels habitatges de la gent gran ha millorat ja que la pràctica totalitat de les variables contemplades han augmentat la seva presència. A pesar d'aquesta evolució positiva, però, la gent gran disposa de menys instal·lacions domèstiques que la població adulta. Bé que no s'aprecien diferències en les instal·lacions bàsiques, és en els assumptes més selectius on es detecten desigualtats notòries, com ara la disponibilitat d'estudi o despatx (30,6% els menors de 65 anys per 15,3% la gent gran), terrassa o pati (55,6% per 48,4%), aire condicionat (16,1% per 7,2%), jardí (18,0% per 14,5%) i piscina (4,6% per 1,7%). Aquestes diferències en els equipaments selectius també s'aprecien, dins del col·lectiu de gent gran, entre el segment de 65 a 74 anys, amb més disponibilitat d'equipaments, i el de 75 anys, amb habitatges menys equipats.

Taula 53 Presència d'equipament a l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Any de finalització de l'edifici	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Infraestructures			
Dutxa o bany	98,8	99,3	99,7
Calefacció o aparells per escalfar	99,5	98,8	99,2
Aigua corrent calenta	99,1	96,7	98,5
Wàter dins de casa	98,3	96,8	98,0
Cuina separada	92,7	90,3	92,2
Estudi o despatx	30,6	15,3	27,3
Terrassa o pati	55,6	48,4	54,0
Aire condicionat	16,1	7,2	14,2
Espais			
Garatge fora de l'edifici	23,4	12,5	20,9
Garatge dins l'edifici	31,4	16,8	28,3
Jardí	18,0	14,5	17,3
Piscina	4,6	1,7	4,0
Hort	4,2	5,7	4,6

L'estatus social de la població diferencia, en bona mesura, el nivell d'equipament de què es disposa a l'habitatge. S'ha de reconèixer, però, que són mínimes les diferències en les qüestions bàsiques, com la dutxa o bany, la calefacció o els aparells d'escalfament, l'aigua calenta o el wàter dins de casa. Ara bé, en la resta de variables les distàncies entre les categories socioprofessionals augmenten. Així s'observa en el cas de la terrassa o pati, l'aire condicionat, l'estudi o despatx, el jardí i la piscina, que són equipaments i instal·lacions molt més freqüents a les llars de categoria alta.

L'aparcament també es manifesta clarament diferenciat

segons l'estatus social de la gent gran. La disponibilitat d'aparcament fora de l'edifici de residència arriba al 33% entre els entrevistats de categoria alta i només assoleix el 8,4% entre la població de categoria baixa. De forma similar, el 29,6% de la població de categoria alta té l'aparcament en el mateix edifici on viu i en aquesta situació s'hi troba el 12,2% dels entrevistats de categoria baixa.

La disponibilitat d'instal·lacions als habitatges segons el seu règim de tinença presenta certes situacions que és interessant destacar. En primer lloc, als habitatges de lloguer hi ha més casos de manca d'instal·lacions bàsiques que en els de propietat. Destaca, per exemple, que hi ha el 9,3% d'habitatges de lloguer que no disposen d'aigua calenta i el 7,8% en els quals el wàter està fora de casa. No hi ha dubte que les proporcions esmentades alerten de l'existència d'habitatges de lloguer en els quals hi resideix gent gran i que estan en condicions deficientes. S'ha de recordar en aquest sentit que les inversions realitzades pels propietaris d'habitatges de lloguer són, en certs casos, insuficients, especialment quan els contractes són indefinits i el lloguer que perceben és baix.

En les altres instal·lacions i espais de l'habitatge també els de propietat superen els de lloguer. Aquest és el cas de terrassa o pati, aire condicionat, garatge dins de l'edifici, jardí, piscina i hort. La plaça d'aparcament fora de l'edifici de residència és l'excepció més remarcable ja que en disposa en major proporció la població que viu en habitatges de lloguer.

Taula 54 Presència d'equipament a l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el règim de tinença (2000)

	Règim de tinença		Total província de Barcelona
	Propietat	Lloguer	
Infraestructures			
Dutxa o bany	99,9	97,4	99,4
Calefacció o aparells per escalfar	99,1	98,5	98,4
Aigua corrent calenta	98,4	90,7	96,8
Wàter dins de casa	98,0	92,2	96,8
Cuina separada	91,1	88,4	90,6
Estudi o despatx	15,4	16,0	15,5
Terrassa o pati	51,1	37,3	48,3
Aire condicionat	8,1	4,1	7,3
Espais			
Garatge fora de l'edifici	12,3	14,2	12,7
Garatge dins l'edifici	20,3	4,1	17,0
Jardí	16,2	7,1	14,3
Piscina	2,0	0,7	1,7
Hort	6,4	3,0	5,7

3.1.5. Inconvenients de l'habitatge

La meitat de la gent gran no manifesta cap inconvenient respecte al seu habitatge. Segons això, aquest col·lectiu està més satisfet de la seva residència –o és més conformista– que la resta de la població ja que els menors de 65 anys que no manifesten cap inconvenient són només el 37,5%. S'ha de destacar, però, que en el marc de la Regió Metropolitana la gent gran que no esmenta inconvenients ha disminuït entre 1995 i l'any 2000 (del 53% al 47,9%). Es pot interpretar, doncs, que la població està més descontenta del seu habitatge o, si més no, ha esdevingut més exigent en aquest període, possiblement a causa de la incorporació de noves generacions al col·lectiu de la gent gran. Així ho demostra que hi hagi més població de 75 anys i més que no esmenta inconvenients en l'habitatge que entre el col·lectiu de 65 a 74 anys.

El principal problema residencial que manifesta la població gran és la manca d'ascensor a l'edifici. Per a una part d'aquesta població, que cada vegada és més nombrosa a mesura que augmenta l'esperança de vida, la manca d'ascensor és un inconvenient de primer ordre. Quan la població té problemes de mobilitat, o no en té però ha de pujar i baixar moltes escales, la disponibilitat d'ascensor pot marcar el llinard entre la plenitud vital i la marginació.

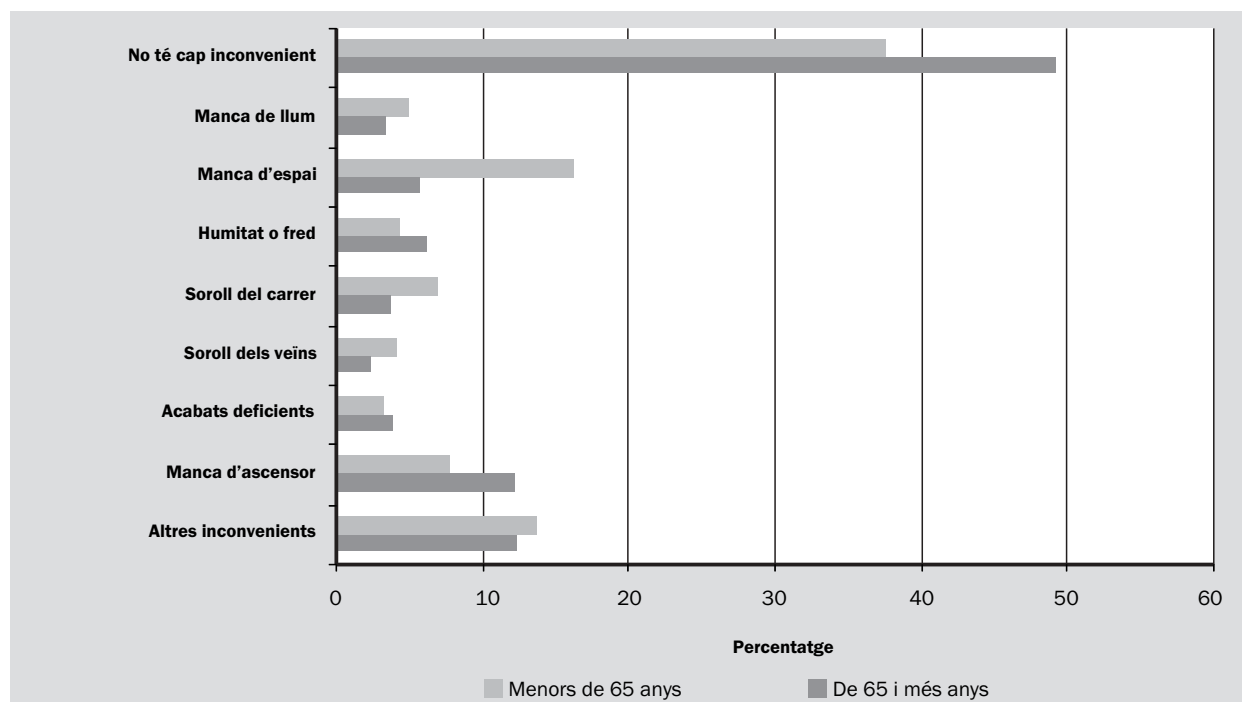
Els altres inconvenients esmentats per la gent gran respecte al seu habitatge són la humitat o el fred i, segon, la manca d'espai. En canvi, la població adulta i jove

esmenta en major proporció la manca d'espai i els sorolls.

La població gran que viu en habitatges de lloguer manifesta molts més inconvenients que la que és propietària de la seva residència. Si entre els propietaris més de la meitat no manifesten inconvenients (51,8%), entre els llogaters només són el 37,1% els que es troben en aquesta situació. Aquests darrers, a més de la manca d'ascensor, que continua sent l'inconvenient més esmentat, també destaquen amb certa importància la humitat o el fred, els acabats deficientes i la manca d'espai com a principals problemes del seu habitatge.

D'altra banda, destaca també que quan es parla dels inconvenients que presenten els habitatges es produeix una divisió força clara entre els territoris de la província. A la segona corona i a les comarques no metropolitanes és majoritària la gent gran que no manifesta cap inconvenient en el seu habitatge. Per tant, s'ha d'interpretar que els residents en aquestes zones estan força satisfets en termes residencials. En canvi, a la primera corona metropolitana i, encara més, a la ciutat de Barcelona predomina la població gran que manifesta que el seu habitatge té alguns inconvenients. El més mencionat en aquests dos territoris és la falta d'ascensor. S'ha de tenir en compte, com es comprovarà més endavant, que en aquestes zones hi ha una major proporció de residents en pisos, per a molts dels quals no disposar d'ascensor és un veritable handicap. Als altres territoris la manca d'ascensor també és l'inconvenient més citat, però amb percentatges molt inferiors als primers.

Figura 23 Inconvenients de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Taula 55 Inconvenients de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Inconvenients	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
No té cap inconvenient	41,4	44,9	59,9	60,8	49,1
Manca de llum	4,3	4,0	1,9	1,5	3,4
Manca d'espai	7,8	6,5	3,3	2,3	5,7
Humitat o fred	5,3	7,2	7,9	3,8	6,2
Soroll del carrer	2,5	6,9	3,0	2,3	3,7
Soroll dels veïns	1,1	2,8	2,5	4,6	2,3
Acabats deficientes	4,3	0,9	5,4	3,8	3,8
Manca d'ascensor	14,6	15,9	7,9	6,9	12,2
Altres inconvenients	16,8	10,0	7,6	12,3	12,3
NS/NC	1,9	0,9	0,5	1,5	1,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

3.1.6. Tipologia dels habitatges actuals i preferències residencials

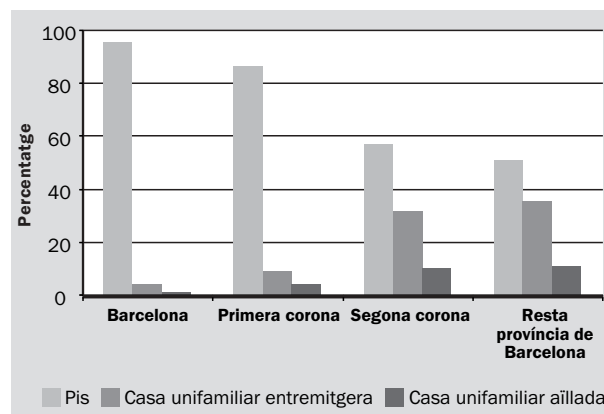
La tipologia de l'habitatge predominant a la província són els pisos, on hi resideixen més de tres quartes parts de la gent gran (78,4%). La resta de la població viu en cases unifamiliars entremitgeres (15,7%) o aïllades (4,9%). És interessant observar l'evolució de les diferents tipologies d'habitatges els darrers cinc anys, en tant que ha augmentat lleugerament la població gran resident en pisos i ha disminuït la que viu en cases unifamiliars entremitgeres, tendència que no segueix les pautes generals de la resta de la població, que apunten a un augment del segon tipus d'habitatge. En conjunt, però, la distribució de les tipologies residencials entre la gent gran i la resta de la població no difereix gaire.

En termes territorials es fa patent la diferenciació entre la segona corona metropolitana i les comarques no metropolitanes, d'una banda, i els espais més centrals –la ciutat de Barcelona i la primera corona–, d'una altra. Als primers territoris, tot i que predominen els pisos, les cases unifamiliars entremitgeres acullen aproximadament una tercera part dels residents, i les cases unifamiliars aïllades el 10% del total.

Taula 56 Tipus d'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Habitatge actual	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Pis	78,3	81,3	78,4
Casa unifamiliar entremitgera	16,6	13,6	15,7
Casa unifamiliar aïllada	4,6	4,6	4,9
Un altre tipus	0,4	0,8	1,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Figura 24 Tipus d'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

miliars aïllades el 10% del total. La situació contraposada és la que presenten la ciutat de Barcelona i la primera corona metropolitana, on el predomini dels pisos és absolut (95,3% i 86,1% respectivament).

Quan hom observa les preferències en matèria d'habitatge queda clar que existeix un cert contrast entre el tipus d'habitatge on viu la gent gran i aquell on li agradaria viure. Tot i que és majoritària la preferència per un pis (49,4%), també hi ha força població –molt més que la que hi viu realment– que optaria per una residència unifamiliar aïllada (26,3%) i, en menor mesura, entremitgera (19%). Si es compara, però, la gent gran amb la resta de la població, està clar que la primera prefereix més la residència en pisos que la segona (49,4% per 25,6%) mentre que tres quartes parts dels menors de 65 anys voldrien viure en cases unifamiliars, i en major proporció aïllades que entremitgeres.

És clar, doncs, que la gent gran prefereix més sovint viure en un pis que els menors de 65 anys. Aquesta pre-

ferència, a més, s'ha incrementat entre 1995 i l'any 2000 (del 39,5% al 50,7%) en el marc de la Regió Metropolitana. En canvi, s'han reduït les preferències pels habitatges unifamiliars. També és destacable que la població de més edat –la de 75 anys i més– prefereix viure en un pis en major proporció que el col·lectiu de menys de 75 anys (54,6% per 45,7%).

Els diferencials exposats són deguts al fet que la població, a mesura que es va fent gran, opta més per un pis –és a dir, per un nucli urbà– i menys per formes suburbanes, de les quals són exponents els habitatges unifamiliars. La població gran, i especialment la que és molt gran, té més a prop els comerços i els serveis en un nucli urbà i també disposa d'un veïnatge, si més no, més dens.

Taula 57 Tipus d'habitatge on li agradaria viure a la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Habitatge preferit	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
No té preferències	4,6	5,1	4,9
Pis	39,5	50,7	49,4
Casa unifamiliar entremitgera	22,3	18,0	19,0
Casa unifamiliar aïllada	32,0	25,8	26,3
Un altre tipus	1,6	0,4	0,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

3.2. Mobilitat residencial i preferències de localització residencial

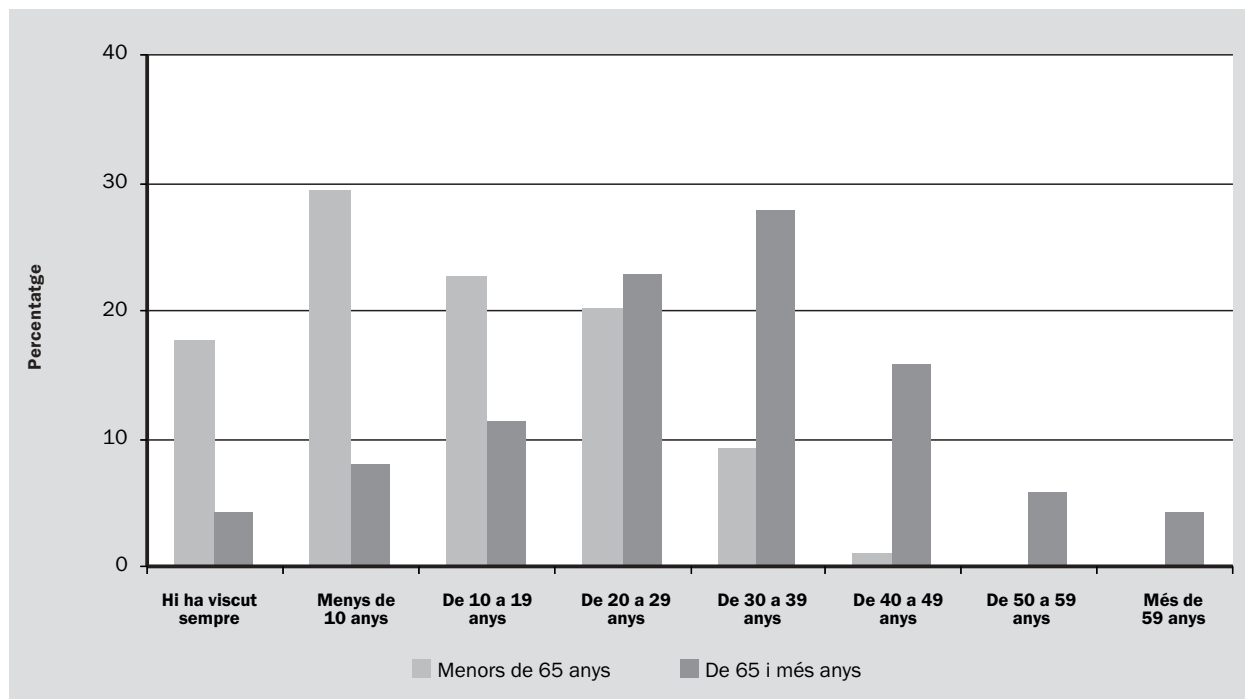
3.2.1. Anys de residència a l'habitatge i al municipi

La població gran de la província es caracteritza per la seva estabilitat residencial. Les pautes de mobilitat al nostre país passen per un canvi de residència en el moment del matrimoni o de l'emparellament de la població i, sovint, en un segon canvi en plena edat adulta, quan els fills estan creixent. Posteriorment, els moviments són poc freqüents i no és habitual que la gent gran es desplaci a un nou habitatge –de dimensions més reduïdes– quan els fills s'emancipen o quan enviuada. Així ho il·lustra la dada dels canvis d'habitatge de la gent gran els darrers 10 anys, que només afecten el 7,9% del total. En canvi, el 53,4% de la gent gran porta més de 30 anys vivint al mateix habitatge i, d'altra banda, la població que no ha canviat de municipi en aquest període és el 55,2% del total. D'altra banda, l'estabilitat residencial es manifesta amb més força entre la població de més edat i entre les dones.

D'acord amb aquestes pautes, s'entén que la mobilitat de la gent gran sigui molt més reduïda que la dels menors de 65 anys, entre els quals predominen els que porten menys de 10 anys (29,3%) i de 10 a 19 anys a l'habitatge (22,7%); també és molt nombrosa la població que ha viscut sempre al mateix municipi (46,8%).

Les zones de la província on hi ha hagut una major estabilitat residencial són la ciutat de Barcelona i les co-

Figura 25 Anys de residència a l'habitatge que porta la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Taula 58 Anys de residència al municipi que porta la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Anys de residència	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Nascut al municipi	39,9	13,7	22,7	37,1	28,7
Menys de 10 anys	0,4	3,4	6,5	1,5	2,8
De 10 a 19 anys	1,3	5,0	6,2	2,3	3,6
De 20 a 29 anys	3,8	15,6	13,2	7,6	9,5
De 30 a 39 anys	12,9	34,7	18,4	10,6	19,3
De 40 a 49 anys	14,6	14,6	16,2	11,4	14,7
De 50 a 59 anys	11,7	6,2	8,4	13,6	9,7
Més de 59 anys	15,5	6,5	8,4	15,9	11,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

marques no metropolitanes ja que aquestes són les àrees residencials més antigues, on els nuclis de poblament i les àrees urbanes estaven consolidades ja fa dècades. Aquests són els territoris on hi ha més gent gran que ha nascut al mateix municipi on resideix actualment i també on hi ha més persones que hi resideixen des de fa més de 40 anys.

La zona on hi ha menys població gran nascuda al mateix municipi és la primera corona metropolitana, on la meitat de la població fa entre 20 i 40 anys que hi resideix. Finalment, queda manifest que la segona corona metropolitana és el territori que ha crescut més recentment. Aquí, tot i que hi predomina la població que ha nascut al mateix municipi i la que hi porta residint força anys, destaca el percentatge limitat però molt significatiu de la gent gran que porta menys de 20 anys residint-hi (12,7%).

El fenomen de l'estabilitat es manifesta definitivament quan es pregunta a la població si té intenció de canviar d'habitatge els propers cinc anys. La gent gran que respon afirmativament a la pregunta és mínima (2,5%) i, a més, es concentra en el segment de 65 a 74 anys.

La població de menys de 65 anys mostra una major propensió al canvi residencial (25,5%) que la gent gran, evidentment perquè entre aquesta hi ha col·lectius que han d'afrontar noves etapes convivencials que passen per

Taula 59 Intenció de canviar d'habitatge els propers cinc anys que té la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Intenció de canviar	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Sí	25,5	2,5	20,5
No	74,5	97,5	79,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

l'accés a un habitatge: emparellament, emancipació, pas a una residència de majors dimensions, etc.

3.2.2. Preferències de localització residencial

La població gran també es mostra més satisfeta del lloc on resideix que la població de menys de 65 anys. Sis de cada deu entrevistats grans manifesten que el seu lloc preferit per viure és l'habitatge on resideixen actualment. Entre la resta de la població aquesta proporció es redueix a la meitat. Tot i això, hi ha un certa proporció de gent gran que preferiria canviar d'habitatge, però en el mateix barri (17,3%), i també existeix un col·lectiu, més reduït encara, que preferiria viure a un altre municipi de Catalunya (8%) o fora de Catalunya (3,8%). En tots aquests casos, el desig de canvi és molt menor que el que es registra entre els menors de 65 anys.

Aquesta informació no significa que els habitatges de la gent gran estiguin en millors condicions que els de la resta de la població. Al contrari, ja s'ha observat al llarg

Taula 60 Lloc preferit per viure de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Lloc preferit	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Al mateix habitatge on resideix	30,1	60,1	36,6
Al mateix barri, però a un altre habitatge	25,0	17,3	23,3
A un altre barri del mateix municipi	16,0	5,3	13,7
A un altre municipi de Catalunya	19,1	8,0	16,7
Fora de Catalunya	4,1	3,8	4,0
No té preferències	3,7	3,7	3,7
NS/NC	2,0	1,9	1,9
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

d'aquest capítol que en la majoria de variables analitzades la residència de la gent gran se situa per sota de la resta de la població: són habitatges més antics, de dimensions més reduïdes i amb menys instal·lacions. Més aviat s'ha d'interpretar que la gent gran és més conformista en termes residencials –això ja s'ha observat en analitzar els inconvenients– i que a partir d'una certa edat renuncia a qualsevol plantejament de canvi d'habitatge. Aquesta situació s'evidencia en els subgrups de gent gran: la població de 75 anys i més prefereix en major mesura viure al mateix habitatge on resideix (66,1%) que la de 65 a 74 anys (55,9%).

És interessant constatar que les preferències residencials varien significativament segons l'estatus social de la població. Els grups de categoria socioprofessional alta prefereixen més el seu habitatge actual (70,8%) –estan més satisfets– que els de categoria mitjana (62,9%) i baixa (55,8%). Aquesta situació no és sorprenent ja que la població de categoria alta disposa d'habitatges en millors condicions que les altres categories socials.

Taula 61 Lloc preferit per viure de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

Lloc preferit	C.S.P. del cap de família			
	Alta	Mitjana	Baixa	Total
Al mateix habitatge on resideix	70,8	62,9	55,8	59,4
Al mateix barri, però a un altre habitatge	11,3	15,4	20,2	17,9
A un altre barri del mateix municipi	2,8	6,7	4,7	5,2
A un altre municipi de Catalunya	10,4	8,1	8,0	8,2
Fora de Catalunya	1,9	2,6	4,5	3,7
No té preferències	1,9	2,6	4,5	3,7
NS/NC	0,9	1,7	2,3	2,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
	(105)	(420)	(751)	(1.276)

Les preferències entre la població de categoria baixa –que resideix en habitatges en pitjors condicions– passen per un canvi d'habitatge, però dintre del mateix barri (20,2%). Entre la població de categoria alta, el canvi d'habitatge dins del barri perd importància (11,3%) i en guanya lleugerament qui preferiria canviar de municipi (10,4%).

Per territoris, més de dues terceres parts dels residents a la segona corona i a la resta de la província volen viure precisament a l'habitatge on resideixen actualment (68,8% i 68,7%, respectivament). Aquesta resposta és també la majoritària en les altres zones estudiades, però se situa força per sota (54,8% a Barcelona i 55,3% a la primera corona). Quan es manifesta algun desig de canvi, aquest es limita fonamentalment al canvi de l'habitatge, però dins del mateix barri. És a dir, en termes generals es reflecteix una acceptació o una satisfacció de l'entorn on es resideix. El desig de canvi de municipi és molt més reduït. Destaca, però, que el 13,4% dels residents grans de la primera corona metropolitana voldrien viure en un altre municipi de Catalunya i el 6,2% en una altra part d'Espanya. La població d'aquesta àrea, per tant, seria la que es mostraria més insatisfeta –o amb un major desig de canvi– respecte al seu municipi actual de residència.

3.2.3. Qualitat de vida: Barcelona-resta de territoris provincials

La població resident fora de Barcelona opina massivament que es viu millor als seu municipi que a la capital, bé que també hi ha un cert percentatge de qui creu que en uns aspectes es viu millor al municipi i en d'altres a Barcelona. En tot cas, només hi ha el 5,6% de població que creu que es viu pitjor que a Barcelona.

Aquesta opinió favorable al propi municipi s'expressa més majoritàriament a les comarques no metropolitanes

Taula 62 Opinió sobre la qualitat de vida al propi municipi en comparació amb Barcelona de la gent gran que no hi viu, segons lloc de residència (2000)

Comparació de la qualitat de vida	2000			
	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Es viu millor que a Barcelona	62,4	75,9	87,0	72,4
Es viu pitjor que a Barcelona	7,5	4,9	2,3	5,6
Es viu millor en uns aspectes i pitjor en d'altres	15,8	14,4	8,4	14,0
No hi ha diferències	10,9	2,2	0,8	5,4
NS/NC	3,4	2,7	1,5	2,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
	(323)	(368)	(130)	(821)

i, en segon lloc, a la segona corona, que a la primera corona. És destacable que en aquesta primera corona hi ha un major percentatge –reduït però significatiu– de qui creu que a Barcelona es viu millor i de qui creu que no hi ha diferències entre un lloc i un altre.

Taula 63 Opinió de la població que viu a Barcelona sobre la qualitat de vida al seu municipi en comparació amb d'altres segons grups d'edat (2000)

Comparació de la qualitat de vida	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Es viu millor a Barcelona	41,0	44,1	41,8
Es viu pitjor que a Barcelona	12,1	9,4	11,4
Es viu millor en uns aspectes i pitjor en d'altres	37,7	29,6	35,6
No hi ha diferències	3,7	7,2	4,6
NS/NC	5,4	9,8	6,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(1.406)	(484)	(1.890)

Els residents a la capital opinen, per la seva banda, que en aquesta es viu millor que en altres municipis de la província. L'opinió és expressada, però, per menys de la meitat dels entrevistats, una proporció molt menor que la que es registrava entre els no residents a la capital. Entre els barcelonins també és prou significativa l'opinió que en uns aspectes es viu millor i en altres pitjor, i és de destacar igualment que els descontents de viure a la ciutat de Barcelona són relativament escassos (9,4%).

3.3. Equipaments i infraestructures del barri

El tercer àmbit vital que es tracta en aquest capítol fa referència al territori més proper a l'habitatge –el barri–, en el qual es desenvolupa una bona part de la vida de la gent gran. Els entrevistats realitzen una avaluació quantitativa de l'estat dels equipaments i les infraestructures disponibles en el barri on viuen.

En aquesta qüestió s'ha de destacar, en primer lloc, que les avaluacions són bastant positives ja que en una escala d'1 a 9, les variables analitzades se situen entre 6,0 i 7,1. Les millors avaluacions segons la gent gran recauen en els mercats municipals, les botigues de barri i el transport públic urbà, que arriben al 7, mentre que amb avaluacions compreses entre 6,7 i 6,9 hi figuren l'enllumenat, les escoles infantils i de primària, els casals d'avis, el transport públic intermunicipal, els serveis sanitaris, els centres cívics i els instituts d'ensenyament secundari.

En una posició intermèdia –amb avaluacions entre 6,4 i 6,6– hi figuren l'asfaltat, els equipaments esportius, les guarderies i les biblioteques públiques. Finalment, les pit-

jors percepcions de l'estat dels serveis urbans recauen en la neteja, les zones verdes i els parcs infantils.

Una qüestió que cal destacar és que les avaluacions de l'estat dels equipaments i les infraestructures han disminuït, en el marc de la Regió Metropolitana, entre 1995 i l'any 2000. Això suposa que la gent gran expressa un major descontentament respecte a la situació de les dotacions municipals o, si més no, que ha esdevingut més exigent en aquest període. Aquesta tendència s'observa en la pràctica totalitat de les variables analitzades.

Taula 64 Avaluació de l'estat dels equipaments del barri que fa la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Equipament	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Enllumenat	6,4	6,9	6,5
Asfaltat	6,4	6,6	6,4
Neteja del carrer	5,7	6,1	5,7
Zones verdes	5,7	6,1	5,8
Parcs infantils	5,5	6,0	5,6
Equipaments esportius	6,0	6,4	6,1
Serveis sanitaris públics	6,3	6,7	6,4
Guarderies	6,1	6,4	6,2
Escoles infantils i de primària	6,6	6,9	6,6
Instituts d'Ensenyament			
Secundari	6,2	6,7	6,3
Centres cívics	6,4	6,7	6,4
Casals d'avis	6,6	6,9	6,7
Biblioteques públiques	6,1	6,4	6,1
Mercat municipal	6,7	7,1	6,8
Botigues	6,7	7,0	6,8
Transport públic urbà	6,5	7,1	6,7
Transport públic intermunicipal	6,2	6,8	6,3

Tot i el que s'ha esmentat, la gent gran és menys exigent que la població menor de 64 anys a l'hora de qualificar l'estat de les infraestructures i els equipaments de què disposa al barri. Efectivament, la gent gran atorga una major avaluació que la població de menys de 65 anys en totes les variables analitzades.

Pel que fa als territoris de la província, en gairebé la totalitat dels assumptes tractats la millor avaluació l'atorguen els residents a les comarques no metropolitanes –es mostrarien més satisfets amb les dotacions públiques– i la pitjor a la ciutat de Barcelona, el que expressaria un cert descontent o una major exigència dels residents a la capital. L'excepció la constitueixen les botigues i el transport urbà, que són valorats a Barcelona.

3.4. Problemes ambientals

Quatre són els problemes que preocupen la gent gran respecte al seu entorn immediat. Els primers són els re-

lacionats amb l'aparcament –especialment– i el trànsit. La motorització monopolitzada, doncs, les problemàtiques que preocupen la població gran. Dues qüestions més, d'índole diversa, s'esmenten també força: la contaminació –que manté una relació estreta amb la circulació i la industrialització– i la seguretat ciutadana, que se situa com el quart problema que esmenten amb més freqüència els entrevistats. Com succeeix amb altres qüestions observades en aquest capítol, la població de més edat –75 anys i més– percep o valora menys els problemes que la de 65 a 74 anys.

Contemplant l'evolució 1995-2000 a la Regió Metropolitana es detecta que els problemes de l'entorn preocupen cada vegada més la gent gran. Les dificultats d'aparcament són l'assumpte que més s'ha incrementat, seguit dels problemes de trànsit i la contaminació.

Taula 65 Avaluació de l'existència de problemes al barri de residència que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Problemes al barri	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Contaminació*	4,8	5,0	4,8
Problemes de trànsit*	5,5	5,6	5,4
Dificultats d'aparcament*	6,7	7,2	6,9
Problemes d'inseguretat ciutadana*	-	4,7	4,5
Indústries insalubres o sorolloses**	0,6	0,7	0,7
Contaminació de rius o rieres**	0,8	0,6	0,7
Degradació de boscos i del seu entorn**	1,0	0,7	0,7
Carreteres o camins d'accés**	-	2,1	2,1

* L'avaluació mitjana s'ha obtingut a partir d'una escala de l'1 al 9, on 1 = cap problema i 9 = molts problemes.

** L'avaluació mitjana s'ha obtingut a partir d'una escala del 0 al 9, on 0 = cap problema i 9 = molts problemes.

L'ordre de les preocupacions de la gent gran no difereix de l'expressat per la resta de la població. Per tant, els de 65 anys i més no estan afectats per problemàtiques diferents o específiques de l'entorn, bé que, en general, aquest col·lectiu percep els problemes amb una mica menys d'intensitat que la resta de població.

Per àrees territorials, són els residents a la ciutat de Barcelona els que atorguen una ponderació més elevada als problemes existents, amb la qual cosa estarien reflectint una major sensibilitat, afectació o exigència davant de les qüestions esmentades. En canvi, les comarques no metropolitanes són el territori on es manifesta una menor preocupació per aquestes problemàtiques.

3.5. Conclusions. Espai vital

- Entre la població gran entrevistada existeix un predomini de la que viu en un habitatge de propietat, i la presència d'aquest règim de tinença ha augmentat entre 1995 i l'any 2000. Tot i això, la gent gran viu en major proporció en règim de lloguer que la resta de la població i, concretament, són les dones de 65 anys i més i, en termes territorials, la població de Barcelona qui viu més sovint en habitatges llogats.
- La majoria de la gent gran resideix en habitatges de 71 a 100 m², als que segueixen els de 51 a 70 m². La superfície d'aquests esdevé un indicador clau de categoria social, ja que la població de categoria alta resideix en habitatges força més grans que la resta de grups socioprofessionals. Pel que fa a l'antiguitat, el col·lectiu estudiat viu fonamentalment en habitatges construïts els anys seixanta o abans, mentre que els menors de 65 anys ho fan en residències que són posteriors a 1970. D'altra banda, s'observa clarament que els habitatges de lloguer són molt més antics que els de propietat.
- En les instal·lacions de què disposen les residències de la gent gran s'aprecia que hi ha una sèrie de dotacions que es poden considerar com universalitzades ja que es troben en la pràctica totalitat dels habitatges: dutxa o bany, calefacció o aparells per escalfar, aigua corrent calenta i vàter; és a dir, aquells equipaments que fan referència a les necessitats bàsiques d'higiene i benestar a la llar. Contràriament, els espais i les instal·lacions que no responen a una necessitat bàsica de la població (terrassa, garatge...) són força menys freqüents als habitatges de la gent gran. D'altra banda, s'observen certes diferències en la disponibilitat d'instal·lacions basades en el règim de tinença, en favor dels habitatges de propietat. Es pot deduir, d'acord amb això, que existeixen habitatges antics de lloguer en els quals hi resideix gent gran i que estan en condicions deficientes.
- La meitat de la gent gran no manifesta cap inconvenient respecte al seu habitatge. Segons això, aquest col·lectiu està més satisfet de la seva residència –o és més conformista– que la resta de la població. Cal destacar, però, que en el marc de la Regió Metropolitana la gent gran que no esmenta inconvenients ha disminuït entre 1995 i l'any 2000. El principal inconvenient relatat és la manca d'ascensor a l'edifici, que, en determinades circumstàncies, pot marcar el llindar entre la plenitud vital i la marginació de la població.
- La població gran de la província es caracteritza per la seva estabilitat residencial: la meitat d'aquesta població porta més de 30 anys vivint al mateix habitatge. Les pautes de mobilitat al nostre país passen per un canvi de residència en el moment del matrimoni o de l'emparellament de la població i, sovint, en un segon canvi en plena edat adulta, quan els fills estan creixent. Posteriorment, els moviments són poc freqüents i no és habitual que la gent gran es desplaci a un nou

habitatge –de dimensions més reduïdes– quan els fills s'emancipen o quan envídua.

- La gent gran també es mostra més satisfeta –es podria dir que és més conformista– del lloc on resideix que la població de menys de 65 anys. Sis de cada deu entrevistats grans manifesten que el seu lloc preferit per viure és l'habitatge on resideixen actualment. Tot i això, hi ha un certa proporció de gent gran que preferiria canviar d'habitatge, però en el mateix barri, i també existeix un col·lectiu més reduït que preferiria viure a un altre municipi de Catalunya o fora de Catalunya.
- Els entrevistats realitzen una avaluació bastant positiva de l'estat dels equipaments i les infraestructures disponibles en el barri on viuen ja que en una escala d'1 a 9, les diverses variables analitzades se situen entre 6,0 i 7,1. Pel que fa a les problemàtiques de l'entorn, l'aparcament –especialment– i el trànsit monopolitzen les preocupacions de la població gran, bé que també s'esmenten amb força la contaminació i la seguretat ciutadana. Contemplant l'evolució 1995-2000 s'observa que els problemes de l'entorn preocupen cada vegada més la gent gran.

4

Distribució del temps

4

Distribució del temps

La situació d'inactivitat laboral de la pràctica totalitat de la gent gran posa en primer pla l'ús del temps per part d'aquest col·lectiu i el situa en uns paràmetres molts diferents dels que regeixen la vida de la resta de la població. En principi, la gent gran pot disposar més lliurement del seu temps –no està condicionada per horaris preestablerts– i té més temps lliure.

El present capítol es divideix d'acord amb les dues esferes que caracteritzen la distribució del temps de la gent gran, deixant de banda el període de descans: les feines domèstiques i, en segon lloc, les activitats que es realitzen en el temps lliure, dins o fora de casa i tant si són activitats lúdiques, culturals com esportives.

4.1. Tasques domèstiques

En aquest apartat s'estudia la distribució de les feines domèstiques a les llars de la gent gran, seguidament es considera la disponibilitat de serveis remunerats per ajudar a realitzar aquestes feines i, finalment, es quantifica el temps dedicat a les tasques domèstiques.

De la informació analitzada es dedueix clarament que entre la gent gran es mantenen fonamentalment els papers tradicionals de la divisió social del treball, d'acord amb els quals el treball domèstic ha recaigut gairebé de forma exclusiva en les dones.

4.1.1. Distribució de les tasques domèstiques

Efectivament, la realització de tasques domèstiques a les llars de la gent gran de la província està gairebé totalment a càrrec de les dones. La població femenina assumeix la majoria de les feines de la llar, excepte les reparacions. Les majors dedicacions femenines es donen a l'hora de cuinar, rentar la roba, netejar la cuina i la llar.

La realització de feines per part dels homes grans només és destacable en el cas de les reparacions (34,9%) i després, ja a molta distància, en l'administració dels diners (12,4%) i en la cura de malalts o discapacitats (11,8%). La realització conjunta de feines per part dels dos membres principals de la parella es produeix amb certa significació en l'administració dels diners (29,1%) i la compra d'aliments (21,7%).

D'altra banda, les tasques en què els professionals contractats tenen una presència notòria són les reparacions (43,5%) i, molt més limitadament, la neteja de la llar (11%). Entre la gent gran també hi ha altres fórmules minoritàries de realització de les tasques domèstiques, com ara les mares i les filles conjuntament, bé que la màxima aportació a la que arriben –amb un limitat 8,5%– és en la cura de malalts.

L'evolució entre 1995 i l'any 2000, en el marc de la Regió Metropolitana, no presenta canvis significatius en l'assumpció de les feines domèstiques per sexes, sinó que en la majoria d'assumpptes es mantenen les proporcions d'un any a l'altre. En tot cas, una transformació digna d'esment, bé que molt modesta, és l'increment de la intervenció de personal contractat, fonamentalment en les tasques de neteja –llar, roba i cuina– ja que en la resta d'activitats, com cuinar i comprar aliments, el personal contractat no augmenta. La major assumpció de tasques domèstiques per part de professionals és atribuïble a l'envelliment progressiu de la població, que comporta que a partir d'una certa edat o de l'empitjorament de la salut,

Taula 66 Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la província de Barcelona amb cap de família major de 64 anys (2000)

	2000							
	Província			Cuinar	Compra d'aliments	Reparacions	Administració dels diners	Cuidar malalts o discapacitats
	Neteja de la llar	Neteja de la roba	Neteja de la cuina					
Membre principal femení	65,9	76,1	72,4	77,3	53,9	7,9	48,5	45,8
Membre principal masculí	3,5	3,2	4,4	5,0	9,3	34,9	12,4	11,8
Ambdós conjuntament	8,1	4,3	7,0	6,2	21,7	2,1	29,1	8,5
Mare i filles	7,2	7,1	6,9	6,3	6,8	1,5	4,6	8,7
Membres masculins	0,5	0,6	0,9	0,6	0,9	3,7	0,7	0,7
Membres d'ambdós sexes	1,5	1,1	2,0	1,0	2,2	1,0	3,4	7,7
Professional	11,0	5,4	4,7	1,9	2,0	43,5	0,4	7,0
Altres persones	2,3	2,1	1,6	1,7	3,0	5,2	0,9	7,3
NS/NC	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	2,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

la població gran no pugui assumir la realització plena de certes tasques i les contracti a professionals interins (per hores), com es detallarà més endavant.

Les diferències entre majors i menors de 65 anys pel que fa a la realització de feines de la llar són relativament escasses. Ara bé, en general, en les llars de la gent gran, les dones assumeixen més les feines que en les dels menors de 65 anys. És a dir, en les llars de gent gran es manté en major mesura la divisió dels papers domèstics tradicionals segons el sexe. Això es demostra en el cas de les feines més pròpiament domèstiques, com la neteja de la llar, de la roba, de la cuina, així com de cuinar. Hi ha algunes activitats, però, en les que es produeix la situació contrària i les dones de les llars menors de 65 anys les realitzen en majors proporcions: són la cura de persones malaltes i, en menor mesura, la compra d'aliments i l'administració dels diners. D'altra banda, en termes generals, el treball realitzat per personal contractat és més freqüent en les llars de gent gran.

Un altre tret que s'identifica clarament és que a les llars dels menors de 65 anys la realització de feines conjuntament es produeix en major mesura que a les llars de la gent gran. La incorporació de la dona al món del treball i un cert avenç en l'assumpció de feines per part dels homes de generacions més joves expliquen aquest diferencial.

Dins del col·lectiu de gent gran existeixen desigualtats importants pel que fa a la realització de tasques de la llar basades en l'estatus social de la població. En la majoria de les variables analitzades, a les llars de categoria

baixa les feines s'assumeixen més sovint de forma conjunta pels dos membres de la llar que a les de categoria mitjana i, especialment, a les de categoria alta. D'altra banda, a les llars de categoria alta s'apunta clarament la tendència a una major presència de persones contractades que a la resta de categories.

En canvi, d'acord amb el nivell d'estudis de la gent gran, les diferències en l'assumpció de tasques domèstiques són bastant irrellevants, exceptuant la realització de feines per part de personal contractat en les llars de població amb més estudis.

Segons la tipologia familiar de les llars de gent gran, les parelles soles i les llars unipersonals, que coincideixen amb la població d'edat més avançada, són les que utilitzen en major mesura personal contractat ja que no poden assumir personalment la realització de totes les feines domèstiques. A les llars de gent gran on viuen parelles amb fills es registra menys treball conjunt dels dos membres principals i de personal contractat i més assumpció de feines per part de la dona, bé que també els fills aporten una part més o menys significativa del treball domèstic.

Per territoris, s'observa que a la segona corona metropolitana és on les dones grans assumeixen menys feines domèstiques i, en canvi, n'assumeixen més els dos membres de la parella conjuntament. La ciutat de Barcelona, per la seva banda, no s'allunya gaire del comportament d'aquesta segona corona. La situació més diferenciada la representen les comarques no metropolitanes, en les quals la dona és la que es responsabilitza de més feines

Figura 26 Distribució de les tasques domèstiques entre els membres de la parella a les llars de la província de Barcelona segons l'edat del cap de família (2000)

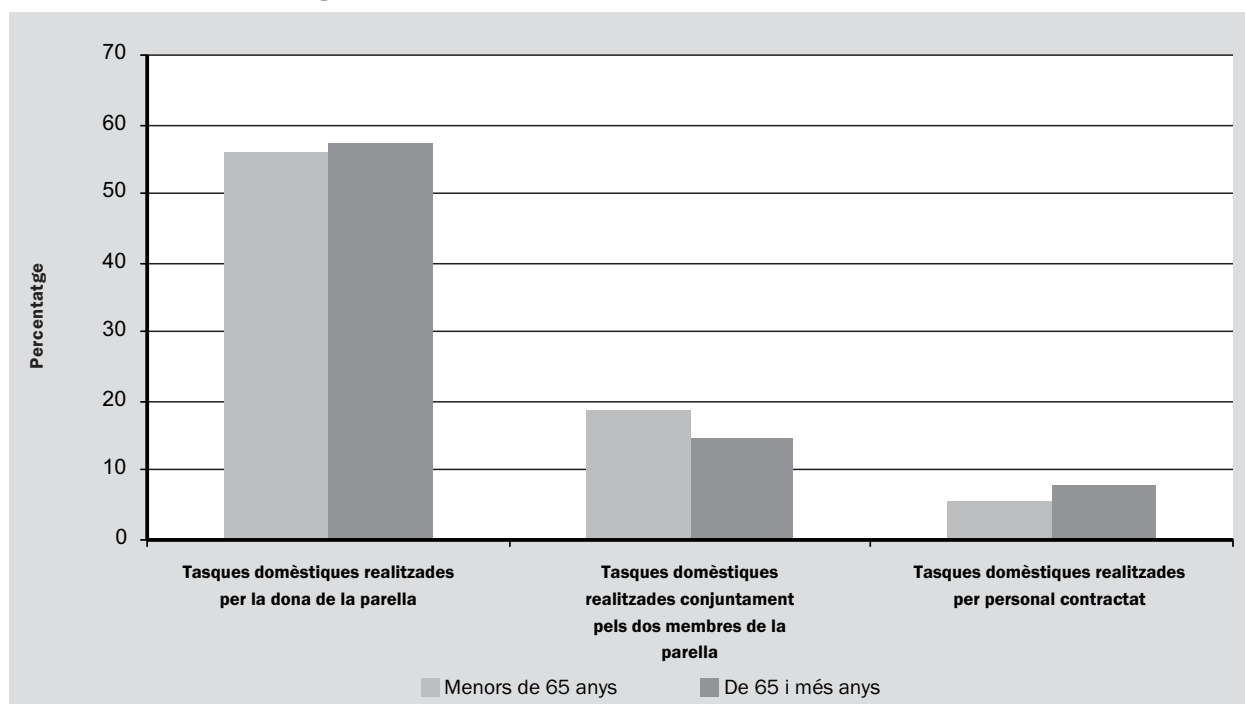

Figura 27 Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la província de Barcelona amb cap de família major de 64 anys, segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

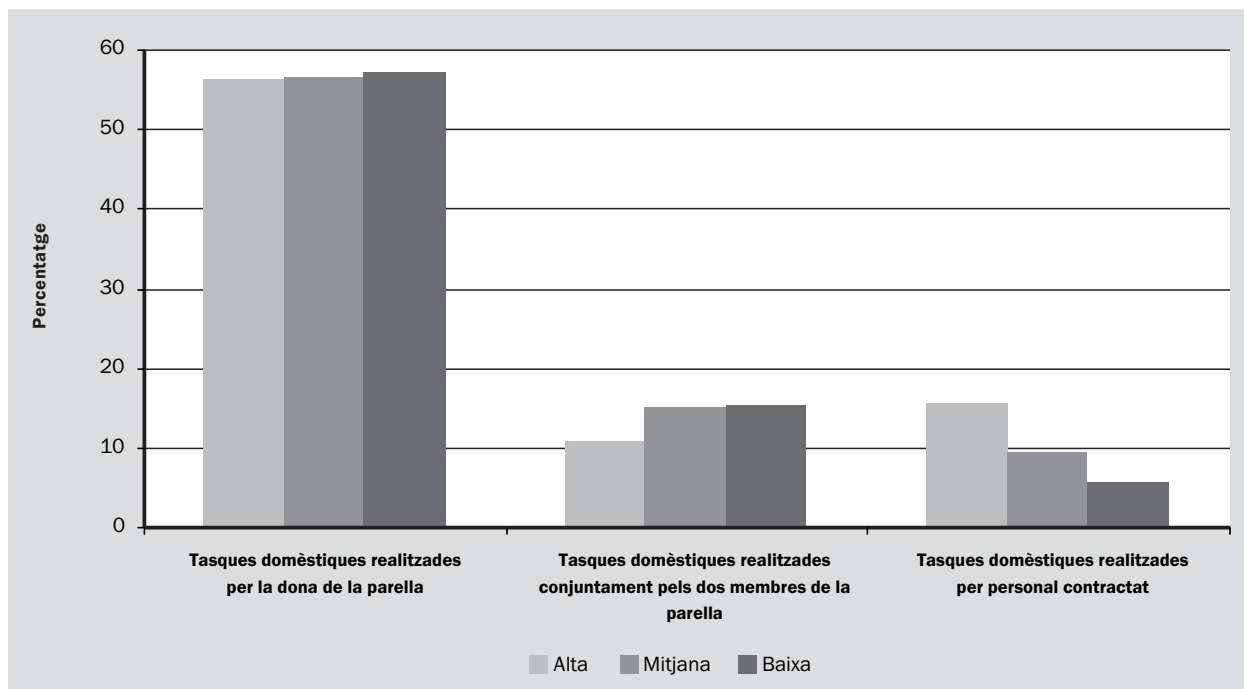
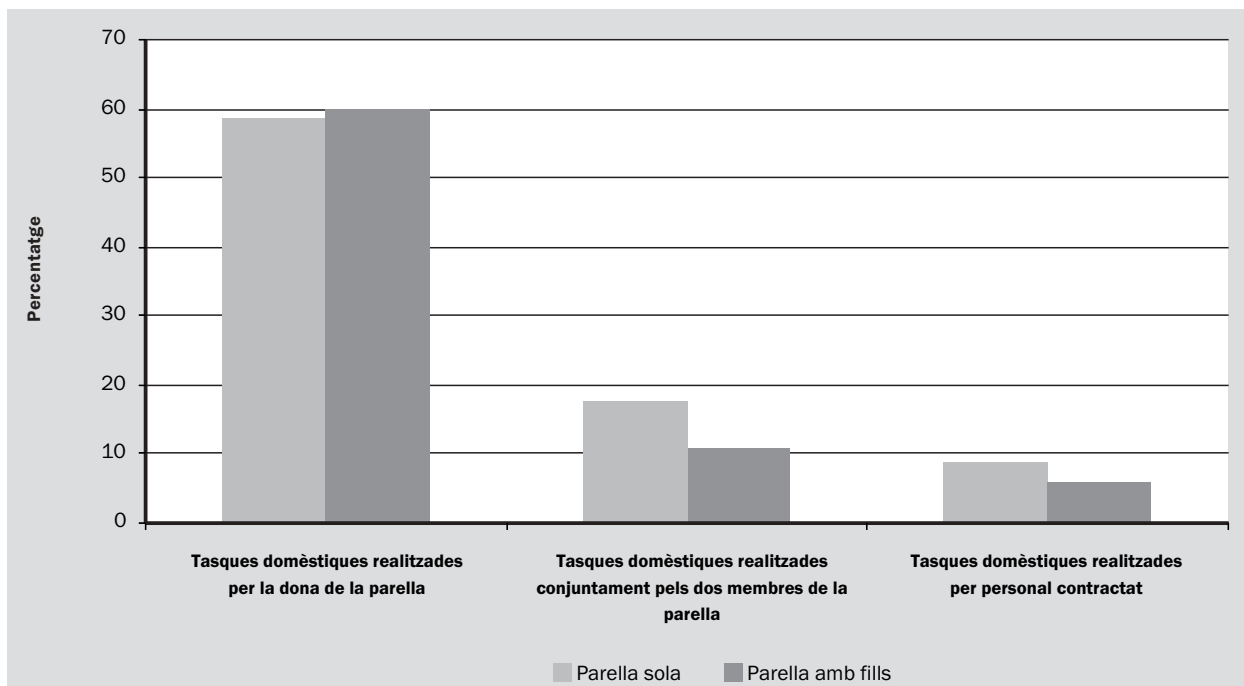

Figura 28 Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la província de Barcelona amb cap de família major de 64 anys, segons la tipologia de la llar (2000)

mentre que és més escàs el personal contractat i la realització conjunta de tasques de la llar.

4.1.2. Serveis remunerats

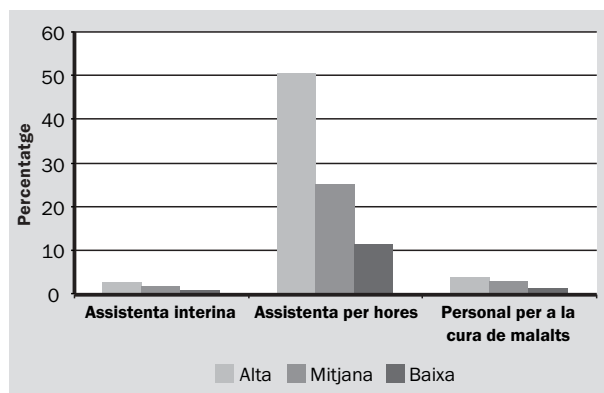
Pel que fa a la disponibilitat de personal contractat, el servei més habitual, que abasta gairebé a una cinquena

part del total de llars de gent gran, és l'assistenta per hores. Són molt minoritaris, en canvi, els serveis d'assistenta interina –que dorm a la llar– i de personal per a la cura de malalts. Però en tots els casos, la contractació d'aquests serveis per part de la gent gran supera a la que du a terme la resta de la població.

Destaca igualment que l'ús d'aquests serveis entre la gent gran s'ha incrementat entre 1995 i l'any 2000, en part perquè la població actual disposa d'una millor situació econòmica que la de fa cinc anys i, en part, pel procés d'envelliment de la nostra societat, que suposa majors necessitats d'aquest segment de població.

Dins del col·lectiu de la gent gran és molt superior l'ús dels serveis remunerats per part de la població de 75 anys i més que entre les persones de 65 a 74 anys: una quarta part de la gent de més edat disposa d'assistenta per hores, pel 15,7% entre els de 65 a 74 anys. Tot i això, cal tenir en compte que un segment no menyspreable de població d'edat molt avançada no pot dur a terme la contractació de serveis per qüestions econòmiques, encara que en tingui necessitat. Així ho confirma el fet que, com ja s'ha observat anteriorment, la població de categoria socioprofessional alta utilitza molt més freqüentment els serveis remunerats. Per exemple, la meitat de la població d'aquesta categoria disposa d'assistenta per hores, proporció que quadruplica l'ús d'aquest servei entre la població de categoria baixa (11,4%).

Figura 29 Disposició de serveis remunerats a les llars de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

Per territoris també s'aprecien contrastos notables en tant que a la ciutat de Barcelona la gent gran disposa amb més freqüència de serveis remunerats que a la resta de la província, mentre que la primera corona metropolitana és la zona amb menys disponibilitat d'aquests serveis.

Taula 67 Disposició de serveis remunerats a les llars de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Serveis remunerats	Barcelona	Primera corona	2000		
			Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Assistentia interina	1,9	0,9	1,1	1,5	1,4
Assistentia per hores	24,2	13,4	18,2	17,7	19,3
Personal per a la cura de malalts	2,5	1,9	2,2	1,5	2,2

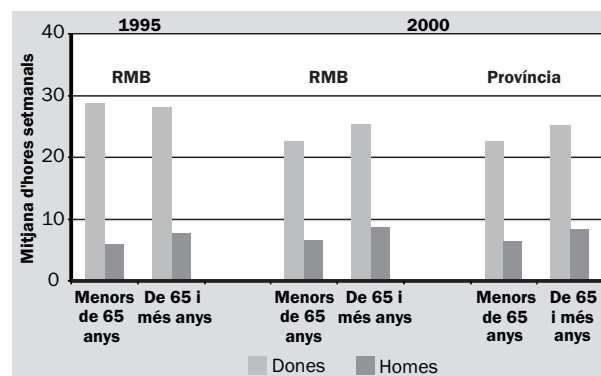
4.1.3. Jornada de treball domèstic

La gent gran destina una mitjana de 18 hores i 16 minuts setmanals a les feines domèstiques, però mentre que les dones hi esmercen 25 hores i 7 minuts, els homes hi dediquen poc més d'una hora diària (8 hores i 17 minuts setmanals). Amb el que s'ha exposat fins ara, queda clar que la jubilació masculina, que representa un canvi radical en la vida quotidiana de la població, no reporta normalment una major participació de l'home en les feines de la llar, sinó que es mantenen els papers domèstics establerts prèviament. L'experiència de ser gran, doncs, no és la mateixa per als homes que per a les dones, les quals continuen esmerçant gairebé una jornada laboral en les feines de la llar.

La dedicació de la gent gran a les tasques domèstiques pràcticament no ha variat a la Regió Metropolitana entre 1995 (18 hores i 38 minuts) i l'any 2000 (18 hores i 33 minuts), però el temps esmerçat per les dones ha disminuït mentre que el dels homes ha augmentat lleugerament. Aquests canvis es poden argumentar d'acord amb dues qüestions. Primer, l'entrada de noves generacions al col·lectiu de la gent gran implica un lleuger increment de la responsabilitat masculina en les tasques domèstiques. En segon lloc, l'envelliment de la població suposa que hi ha més dones vídues que viuen soles i que, per tant, no han d'esmerçar tant de temps a la llar com quan estaven al front d'una família.

L'esquema de la responsabilitat de les tasques domèstiques de la gent gran no difereix del que presenta la res-

Figura 30 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i grups d'edat. Evolució 1995-2000

ta de la població. Ara bé, en conjunt, la dedicació que es du a terme a les llars de gent gran és superior en gairebé quatre hores setmanals a la que es registra en les llars d'adults i joves (18 hores i 16 minuts per 14 hores i 26 minuts). Les diferències es produeixen tant en la dedicació masculina com en la femenina.

D'altra banda, com que disposen de més personal contractat, els membres de les llars de gent gran de categoria alta dediquen molt menys temps a les feines domèstiques (11 hores i 50 minuts) que la població de categoria mitjana i baixa (16 hores i 4 minuts i 18 hores i 53 minuts, respectivament).

4.2. Activitats de lleure

La inactivitat laboral de la pràctica totalitat de la gent gran situa el temps lliure en un primer pla de la vida quotidiana d'aquest segment de població. En l'apartat que estem tractant es quantifica la disponibilitat de temps lliure i les activitats que es realitzen en aquest temps, entre les quals hi figuren les que es duen a terme dins i fora de casa, els hàbits de lectura i la pràctica esportiva.

4.2.1. Disponibilitat de temps lliure

La població gran té molt temps lliure i aquest fet la situa en una posició vivencial completament diferent de la res-

ta de la població, la vida quotidiana de la qual es caracteritza per disposar de poc temps lliure. Així es constata en la informació referida a la distribució horària de la jornada: la població de 65 anys i més disposa d'unes 12 hores de temps lliure al dia mentre que la població adulta i jove en disposa de força menys (8,5 hores). La gent gran també dedica més temps a dormir que la resta de la població (9,2 hores per 7,4 hores respectivament).

La disponibilitat de temps lliure s'ha mantingut pràcticament estable entre la gent gran de la Regió Metropolitana en el període 1995-2000. Per sexes, les diferències són notables ja que els homes grans disposen d'unes dues hores i mitja (13,5 hores) més de temps lliure que les dones (11 hores), a causa de la major dedicació d'aquestes a les tasques domèstiques. S'observa, però, un lleuger acostament del temps lliure entre els homes i les dones ja que en el període esmentat aquestes han incrementat el seu temps lliure, mentre que el dels homes s'ha reduït molt moderadament.

La percepció subjectiva de la població confirma en força mesura la informació objectiva que s'acaba d'exposar sobre la disponibilitat de temps lliure. Més de dues terceres parts de la població gran entrevistada manifesten disposar de molt temps lliure i menys d'una desena part diu que disposa de poc temps. Aquesta situació contrasta amb la dels menors de 65 anys ja que entre aquests la posició majoritària és la dels que tenen poc temps lliure (43,2%), seguida de la dels que en tenen bastant (37,5%).

Figura 31 Distribució de la jornada de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000

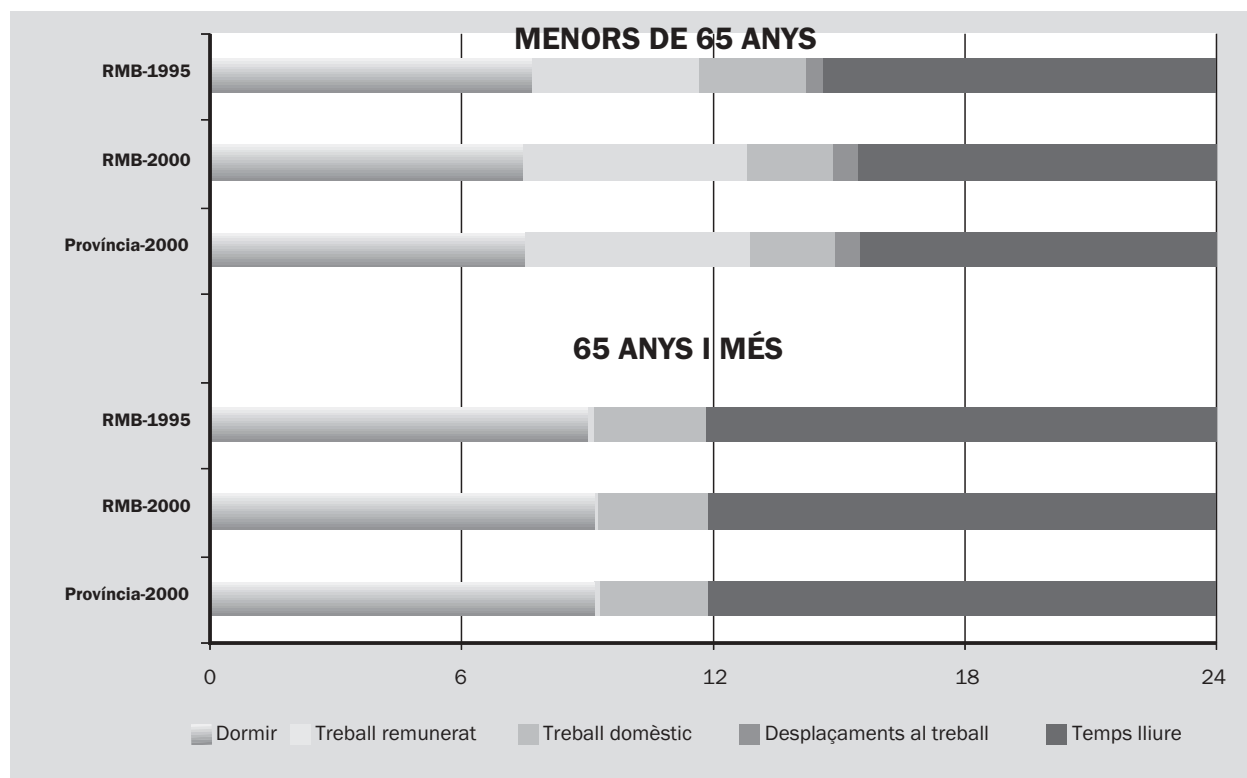
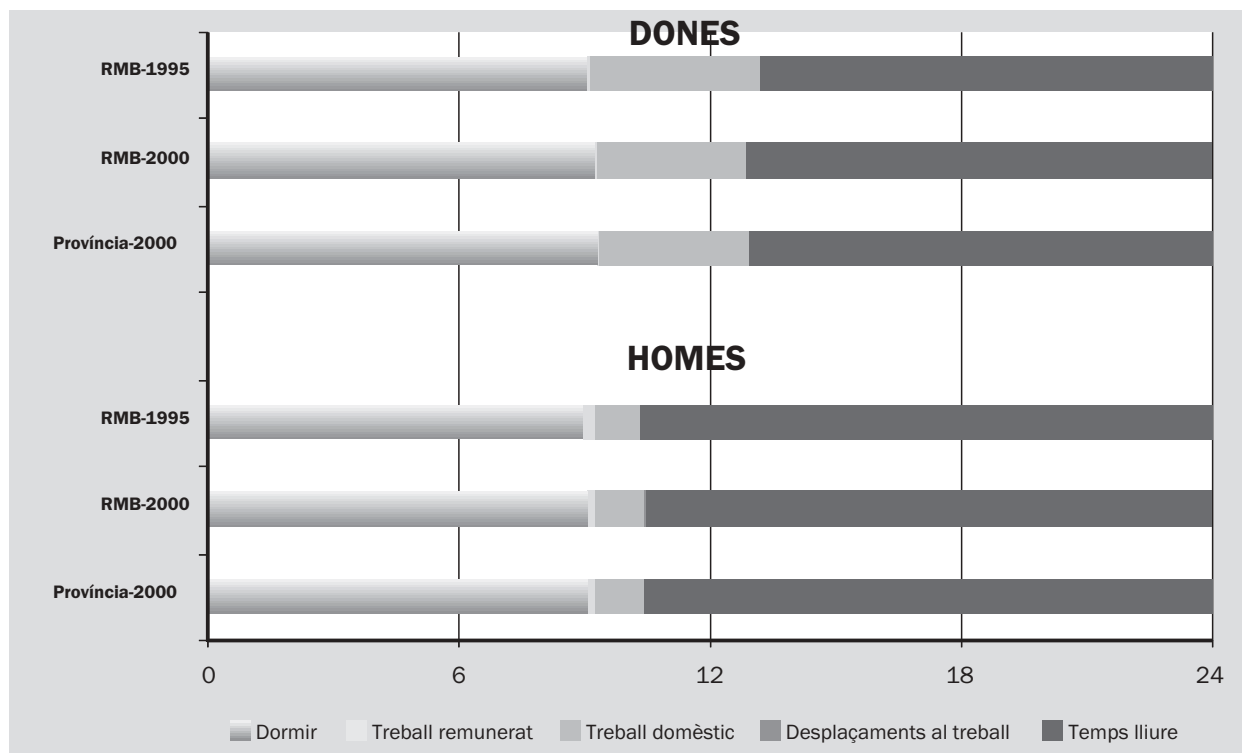

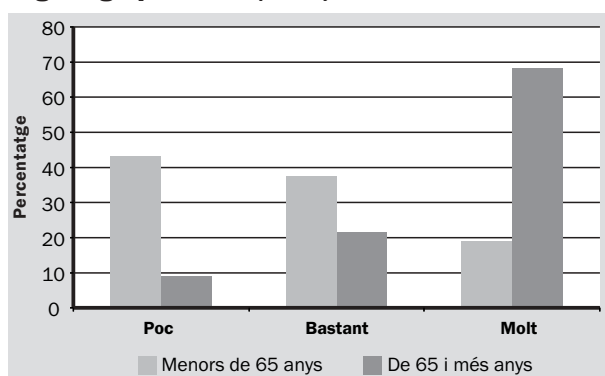
Figura 32 Distribució de la jornada de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe. Evolució 1995-2000

Entre 1995 i l'any 2000 la percepció de la gent gran s'expressa en el sentit que la seva disponibilitat de temps lliure s'ha reduït, però ho ha fet molt lleugerament en incrementar en dos punts les persones que tenen poc

temps i disminuir en la mateixa proporció les que en tenen molt. La reducció del temps lliure en aquest període ha estat més acusada entre els menors de 65 anys.

Figura 33 Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Per segments d'edat de la gent gran predomina sempre la disponibilitat de molt temps lliure, però la població de 75 anys i més encara té més temps disponible que la de 65 a 74 anys, entre la qual hi ha un percentatge reduït però significatiu (11,5%) de qui manifesta tenir poc temps lliure.

Per sexes, els homes disposen de força més temps ociosos que les dones, les quals, com es recordarà, són les que assumeixen la major part de les feines domèstiques. Ja s'ha esmentat que el canvi d'estil de vida a la vellesa afecta més als homes que a les dones. Entre els primers, el 80% manifesta que disposa de molt temps lliure, situació que només afecta el 60,2% de les dones. Ambdós sexes presenten, però, una tendència, bé que molt lleugera, a la reducció del temps disponible.

Taula 68 Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la gent gran de la província de Barcelona segons l'edat i el sexe (2000)

	Edat		Sexe		Total
	65-74	75 i més	Dones	Homes	
Poc	11,5	6,0	10,4	7,2	9,1
Bastant	26,0	15,6	27,9	12,2	21,6
Molt	61,3	77,5	60,2	80,0	68,1
NS/NC	1,3	0,9	1,6	0,6	1,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(785)	(565)	(810)	(540)	(1.350)

En termes territorials s'observa un contrast entre la ciutat de Barcelona, on hi ha una major proporció de població que disposa de poc temps lliure, i les comarques no metropolitanes, en les quals és més abundant qui té molta disponibilitat de temps, mentre que les altres dues zones de la província estan en una situació intermèdia.

4.2.2. Activitats de lleure

L'any 2000, i en el marc de la Regió Metropolitana de Barcelona, la gent gran realitza més activitats de lleure que cinc anys enrere, tant si es consideren les que es duen a terme dins de casa (es passa d'1,6 a 2,1 activitats) com fora de casa (d'1,4 a 1,8 activitats). S'ha de tenir en compte, doncs, que en el període 1995-2000 han millorat les possibilitats o l'actitud lúdica del col·lectiu de 65 anys i més, sigui perquè ha estat un període expansiu des d'un punt de vista econòmic i això ha permès una major realització d'activitats, sigui perquè les generacions que es van incorporant al col·lectiu són més actives que les anteriors en l'àmbit del lleure, i possiblement també perquè ha augmentat l'oferta d'activitats lúdiques dirigides al col·lectiu estudiat. Malgrat l'evolució descrita, i a pesar que disposa de menys temps, la població adulta i jove realitza més activitats de lleure dins i fora de casa que la població gran.

Entre la gent gran, pel que fa al nombre d'activitats de lleure que es duen a terme dins de casa, no es detecten diferències ni per segments d'edat ni per sexe. En canvi, hi ha d'altres variables que diferencien internament el col·lectiu: la població amb més estudis i de categoria socioprofessional alta realitza més activitats de lleure dins de casa.

Taula 69 Nombre d'activitats de lleure a casa de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000

		2000		
		Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
1995	RMB	1,6	1,6	1,6
2000	RMB	2,1	2,0	2,1
	Província	2,1	1,9	2,1

Taula 70 Nombre d'activitats de lleure fora de casa de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000

		2000		
		Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
1995	RMB	1,5	1,2	1,4
2000	RMB	1,9	1,5	1,8
	Província	1,9	1,5	1,8

Els contrastos són més acusats en relació amb les activitats de lleure que es realitzen fora de casa. La població de 65 a 74 anys desenvolupa més activitats que la de 75 anys i més, els homes realitzen més activitats fora de casa que les dones, així com la població amb més estudis i la de categoria socioprofessional alta és també la que du a terme un major nombre d'activitats.

4.2.3. Activitats de lleure dins de casa

Les activitats de lleure que es realitzen més freqüentment dins de casa estan encapçalades pel seguiment dels mitjans de comunicació audiovisual. Veure la televisió és una activitat que realitza de forma assídua gairebé tota la gent gran, mentre que escolten la ràdio entorn de les dues terceres parts del total.

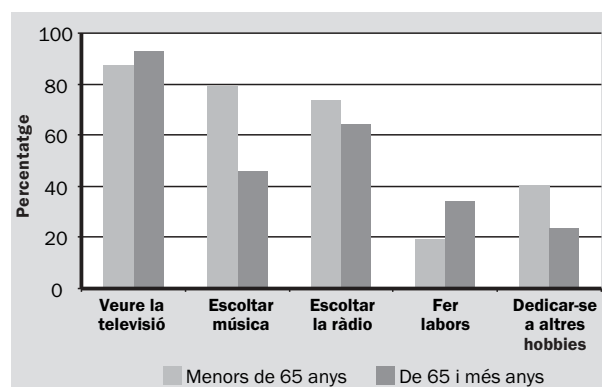
Altres tipus d'activitats domèstiques de lleure força freqüents són escoltar música, que gairebé fa la meitat del col·lectiu estudiat i, de forma menys assídua, fer labors i realitzar **hobbies** diversos.

En determinades activitats els hàbits de lleure domèstics de la gent gran no difereixen gaire dels de la resta de la població. On s'aprecien menys diferències és en el seguiment dels mitjans de comunicació audiovisual. Veure la televisió, però, és una mica més habitual entre la gent gran i escoltar la ràdio ho és més entre els menors de 65 anys.

En d'altres activitats, en canvi, es detecten certs contrastos significatius. La realització de labors és una activitat que du a terme molt més sovint la població gran, mentre que a les llars adultes i joves s'escolta música en major proporció i també es realitzen més *hobbies*.

Entre els diferents col·lectius que conformen la gent gran també s'aprecien diferències remarcables. Els homes desenvolupen en major proporció que les dones les activitats de lleure dins de casa, excepte la realització de la-

Figura 34 Realització d'activitats de lleure dins de casa, sovint o ocasionalment, de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

bors, la qual ha format part dels papers tradicionals femenins. No s'ha d'oblidar, en aquest sentit, que les dones grans tenen menys temps per dedicar a les activitats de lleure que els homes ja que elles assumeixen la major part del treball domèstic.

D'acord amb l'edat, és la població de 65 a 74 anys la que fa més activitats. Val a dir, però, que veure la televisió és una activitat que realitzen de forma massiva tots els col·lectius de gent gran, i s'aprecien diferències molt reduïdes entre ells.

L'estatus social i el nivell d'estudis també marquen pautes diferenciades dins de la població gran. A més estudis i a major categoria socioprofessional es duen a terme amb majors proporcions d'activitats com escoltar música, els *hobbies* i, en menor mesura, escoltar la ràdio. En canvi, la població amb menys estudis i la de menor estatus social es dedica més a fer labors i a veure la televisió, bé que les diferències en aquests darrers casos són molt limitades.

Per territoris destaca, en primer lloc, que en la majoria de variables no s'aprecien diferències molt notables. Tot i això, la ciutat de Barcelona és la que assoleix majors nivells de realització en totes les activitats analitzades, mentre que la resta de la província és la zona on es realitzen menys activitats. Les majors diferències s'observen a l'hora d'escoltar música, en què la població de la ciutat de Barcelona gairebé duplica els valors que presenten les comarques no metropolitanes.

4.2.4. Activitats de lleure fora de casa

La realització d'activitats de lleure fora de la llar és molt menys freqüent que en l'àmbit domèstic. Mentre que

dins de casa hi ha diverses activitats que desenvolupa la gran majoria de la gent gran, les que es duen a terme fora de l'àmbit domèstic són efectuades com a màxim per una quarta part de la població.

Les activitats fora de casa que desenvolupa de forma assídua més gent gran són les que es realitzen a l'aire lliure: primer, anar a la platja a l'estiu i, segon, anar d'excursió. Aquestes activitats són realitzades gairebé per una quarta part de la població gran, proporció similar a la que manifesta que va a restaurants sovint.

Amb molta menys freqüència –entre el 8% i el 15% de la gent gran– hi figuren activitats culturals com anar a museus i exposicions, anar al teatre i al cinema, així com també és infreqüent anar a bars o discoteques.

El nivell de realització d'activitats de lleure de la gent gran és molt més reduït que el de la població adulta i jove. S'aprecien grans diferències a favor dels menors de 65 anys en totes les activitats previstes en aquest apartat; diferències que, d'altra banda, són força més acusades que les que s'observen en l'àmbit del lleure domèstic.

En correspondència amb el que s'acaba d'exposar, el grup de 65 a 74 anys és més actiu fora de casa que el de 75 anys i més, entre el qual hi ha més població amb problemes de mobilitat o de salut per dur a terme una vida plenament activa en l'àmbit del lleure. La major esperança de vida de les dones també explica, en part, que la població femenina realitzi menys activitats de lleure fora de casa que la masculina, excepte en dos casos: anar al teatre i anar al cinema. D'acord amb el que s'acaba d'esmentar, s'identifica de forma clara el grup de gent gran amb una menor vida social: les dones de 75 anys i més.

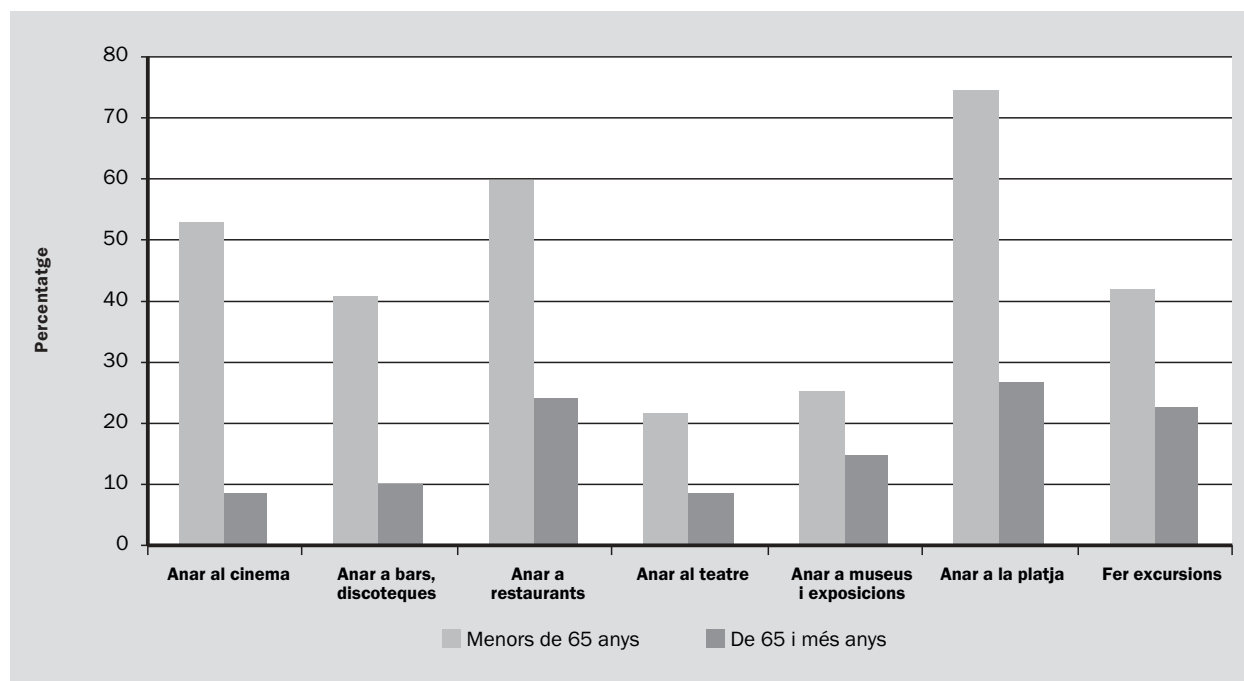
Taula 71 Realització d'activitats de lleure dins de casa, sovint o ocasionalment, de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Activitats	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Veure la televisió	92,6	94,1	93,6	92,6	93,2
Escoltar música	44,6	48,4	50,3	40,4	46,1
Escoltar la ràdio	63,4	66,2	68,5	59,2	64,5
Fer labors	55,9	0,9	36,6	30,2	33,9
Dedicar-se a altres hobbies	18,5	31,9	27,7	18,6	23,8

Taula 72 Realització d'activitats de lleure dins de casa, sovint o ocasionalment, de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Activitats	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Veure la televisió	94,0	91,3	94,0	92,3	93,2
Escoltar música	54,6	46,3	39,9	28,2	46,1
Escoltar la ràdio	66,2	62,7	63,4	65,4	64,5
Fer labors	35,7	34,5	32,2	30,5	33,9
Dedicar-se a altres hobbies	27,3	18,9	25,0	18,5	23,8

Figura 35 Realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment, de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Taula 73 Realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment, de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Activitats	Dones		Homes		Total	
	65-74	75 i més	65-74	75 i més	Dones	Homes
Anar al cinema	13,9	3,8	10,2	2,6	9,3	7,6
Anar a bars, discoteques	8,2	5,1	14,8	14,4	6,8	14,7
Anar a restaurants	27,0	14,6	30,4	23,1	21,3	27,8
Anar al teatre	13,4	3,8	11,3	2,6	9,0	8,1
Anar a museus i exposicions	20,0	6,7	17,7	13,8	13,8	16,3
Anar a la platja	31,2	13,2	39,2	21,1	22,8	32,8
Fer excursions	28,5	9,2	33,9	14,9	19,6	27,1

El lleure no domèstic és una variable clarament discriminatòria basada en l'estatus social i el nivell d'estudis de la població gran de la província. És a dir, tenir una vida plena en el lleure quan un és gran es manifesta com a indicador de l'estatus d'aquesta població. Totes les activitats detallades són realitzades en major proporció pel col·lectiu de categoria socioprofessional alta, seguit pel de categoria mitjana, mentre que la població de categoria baixa té menys hàbits de lleure fora de la llar. Per exemple, més de la meitat de la població de categoria alta freqüenta restaurants i, en canvi, només ho fa el 16,8% del col·lectiu de categoria baixa. Unes proporcions similars es reproduïxen en les visites a museus i exposicions (50,8% per 7,8%). En el cas del cinema, hi assisteixen amb certa freqüència el 29,2% de les persones de categoria alta per només el 5,1% de les de categoria baixa. La mateixa situació que s'acaba d'exposar s'aprecia respecte als estudis assolits per la població: a més estudis, més realització d'activitats.

Taula 74 Realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment, de la gent gran de la província de Barcelona segons la seva categoria socioprofessional (2000)

Activitats	C.S.P. del cap de família			Total
	Alta	Mitjana	Baixa	
Anar al cinema	21,5	16,1	4,0	8,6
Anar a bars, discoteques	17,2	11,7	9,8	10,8
Anar a restaurants	54,7	35,5	16,8	24,4
Anar al teatre	29,2	14,4	5,1	9,1
Anar a museus i exposicions	50,8	25,3	7,8	15,3
Anar a la platja	46,2	34,1	22,1	27,0
Fer excursions	35,4	32,1	18,1	23,2

Segons el territori, així com s'ha observat que en les activitats que es duen a terme dins de casa les diferències no són molt remarcables, en les que es realitzen fora de la llar sí que s'aprecien contrastos importants. En la pràctica totalitat de les variables analitzades, la ciutat de Barcelona és la que assoleix majors percentatges de

Taula 75 Realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment, de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Activitats	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Anar al cinema	14,6	6,8	3,0	3,8	8,6
Anar a bars, discoteques	10,0	8,7	8,2	17,7	10,0
Anar a restaurants	32,1	15,8	20,7	20,0	23,9
Anar al teatre	12,5	5,0	7,0	6,9	8,6
Anar a museus i exposicions	22,9	6,5	11,1	13,1	14,8
Anar a la platja	30,2	23,9	26,1	22,3	26,8
Fer excursions	24,0	18,0	25,0	21,5	22,6

realització, mentre que la població gran de la primera corona metropolitana acostuma a realitzar menys activitats d'aquest tipus.

Les activitats on s'observen menys diferències són anar a la platja i fer excursions. En canvi, en les activitats que s'acosten a l'esfera cultural les diferències són força més acusades. Aquest és el cas de l'assistència a museus i exposicions (22,9% a Barcelona per 6,5% a la primera corona metropolitana) i anar al cinema (14,6% a Barcelona per 3% a la segona corona metropolitana). Les causes d'aquests importants contrastos cal cercar-les en dos factors: d'una banda, en les diferències socioculturals de la població dels diversos territoris provincials i, d'altra, en la proximitat dels equipaments, especialment en el cas de Barcelona (cinemes, teatres, museus...).

4.2.5. Hàbits de lectura

La lectura habitual de llibres –el lliure es pot establir en la lectura cada dia i alguns dies a la setmana– arriba a poc més d'una quarta part de la gent gran (26,5%); és molt majoritària la població que té pocs hàbits de lectura, que es divideix entre qui llegeix però ho fa menys d'un dia a la setmana (20,5%), qui no llegeix mai o gairebé mai (32,8%) i la població gran que no pot llegir, bé perquè és analfabeta, bé perquè té problemes funcionals (18,5%). Pel que fa a l'evolució en el període 1995-2000, tot indica que els hàbits de lectura entre la gent gran de la Regió Metropolitana no han variat significativament els darrers cinc anys.

La gent gran llegeix força menys que la població adulta i jove ja que si entre els primers, com ja s'ha esmentat, els lectors habituals assoleixen la quarta part del total, entre els menors de 65 anys arriben al 40,6%. En canvi, els que no llegeixen mai o gairebé mai són entorn d'una tercera part de la gent gran i una quarta part de la població adulta i jove. Per explicar aquest diferencial s'ha de tenir en compte que el nivell d'estudis de la gent gran acostuma a ser molt baix, més baix que el de la població adulta i jove, però cal no oblidar, igualment, que gairebé una

Taula 76 Freqüència de lectura de llibres per part de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Freqüència de lectura	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Cada dia	22.5	16.3	21.2
Alguns dies a la setmana	18.1	10.2	16.4
Un dia a la setmana	3.6	1.6	3.1
De tant en tant	29.0	20.5	27.1
Mai o gairebé mai	25.2	32.8	16.9
Té problemes funcionals o no sap llegir	1.6	18.5	5.2
NS/NC	0.1	0.1	0.1
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

de cada cinc persones d'aquest col·lectiu no pot llegir, en gran part a causa de problemes funcionals.

Els homes grans llegeixen més assíduament que les dones (31,3% i 23,3%, respectivament), fonamentalment perquè la població femenina que no pot llegir està uns 10 punts per sobre de la masculina: hi ha més dones d'edat molt avançada i també les dones presenten majors taxes d'analfabetisme (13,2% per 4,5% entre els homes). D'altra banda, per les mateixes causes, hi ha més lectors en el segment de 65 a 74 anys que en el de majors d'aquesta edat.

On s'aprecien més diferències en els hàbits de lectura de la gent gran és, però, en el nivell d'estudis, el qual assenyala l'existència d'universos molt diferents dins d'aquest col·lectiu. La població amb estudis primaris incomplets que llegeix cada dia és només el 8,2%. En canvi, entre qui disposa d'estudis universitaris el nivell de lectura diària arriba al 61%. Igualment, destaca que la meitat de la població que té estudis primaris incomplets i una tercera part de la gent gran que va acabar la primària no llegeixen mai. Per tant, cal retenir que la diferent experiència de ser gran que es produeix entre homes i dones no és única, sinó que les vivències de la gent gran també es diversifiquen a partir del nivell d'estudis assolit, així com de l'estatus social.

Figura 36 *Freqüència de lectura de llibres i de diaris per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)*

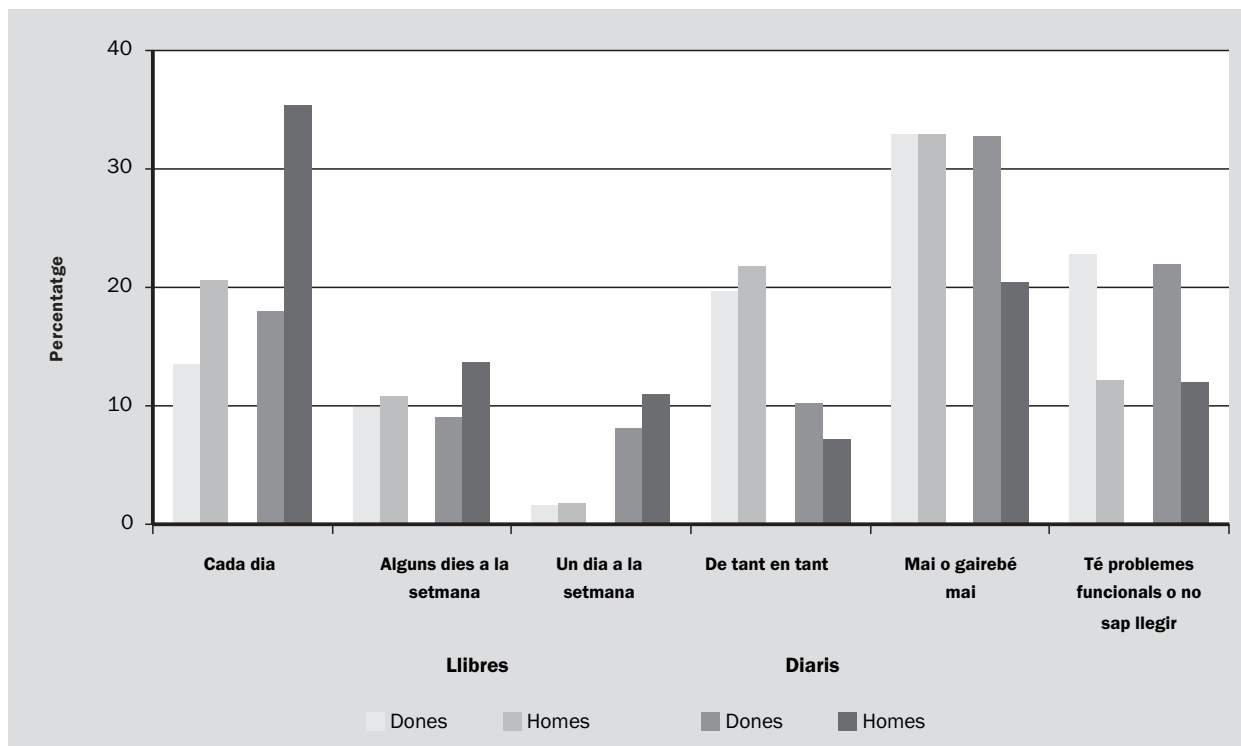
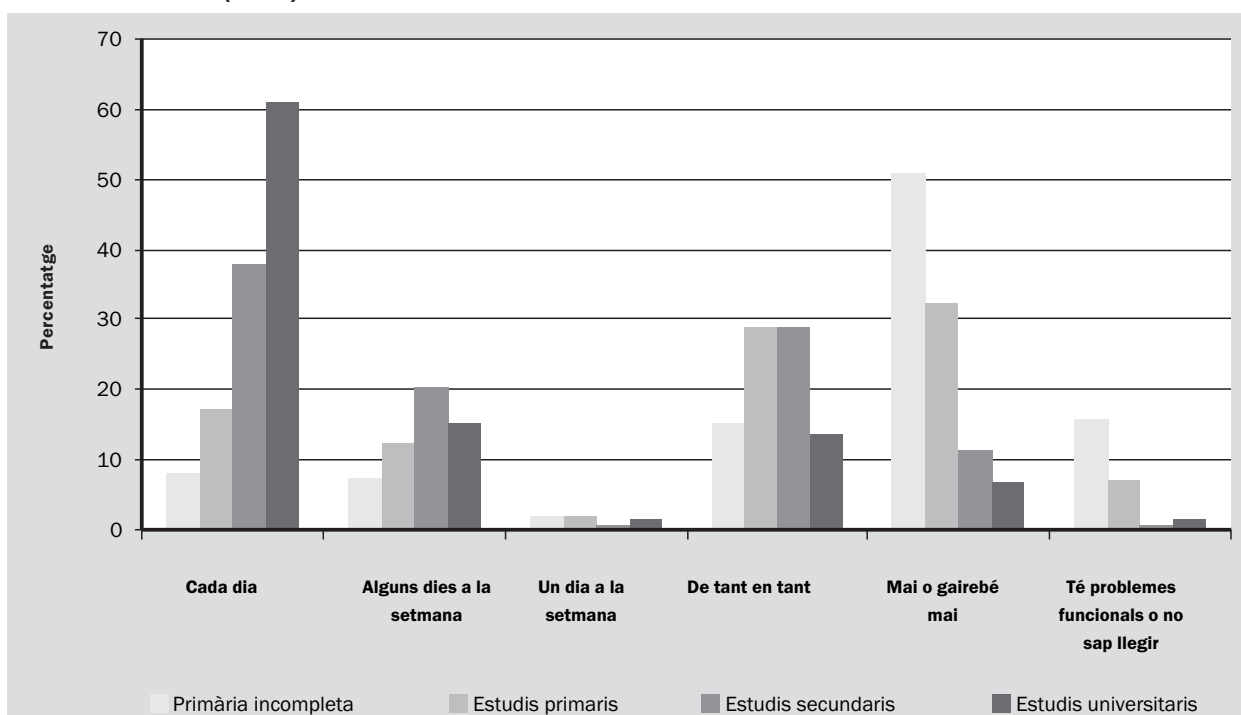

Figura 37 *Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)*

Les diferències per territoris en els hàbits de lectura són també força significatives. La ciutat de Barcelona és la que presenta un major nivell de lectors habituals ja que la població que llegeix cada dia o alguns dies a la setmana arriba al 37,7% a la capital i només representa el 13,9% a les comarques no metropolitanes, mentre que

les dues corones metropolitanes estan en una posició intermèdia (22,2% a la segona corona i 18,2% a la primera corona). Aquestes diferències tan remarcables són degudes a la gran proporció de gent gran que no llegeix mai o gairebé mai (un terç a les dues corones i gairebé la meitat a la resta de la província) i també a l'elevada

Taula 77 *Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)*

Freqüència de lectura	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Cada dia	25,6	12,0	10,3	6,2	16,3
Alguns dies a la setmana	12,1	6,2	11,9	7,7	10,2
Un dia a la setmana	1,7	1,5	1,6	2,3	1,6
De tant en tant	22,2	19,4	18,7	20,8	20,5
Mai o gairebé mai	28,0	34,3	33,9	45,4	32,8
Té problemes funcionals o no sap llegir	10,4	26,5	23,3	17,7	18,5
NS/NC	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

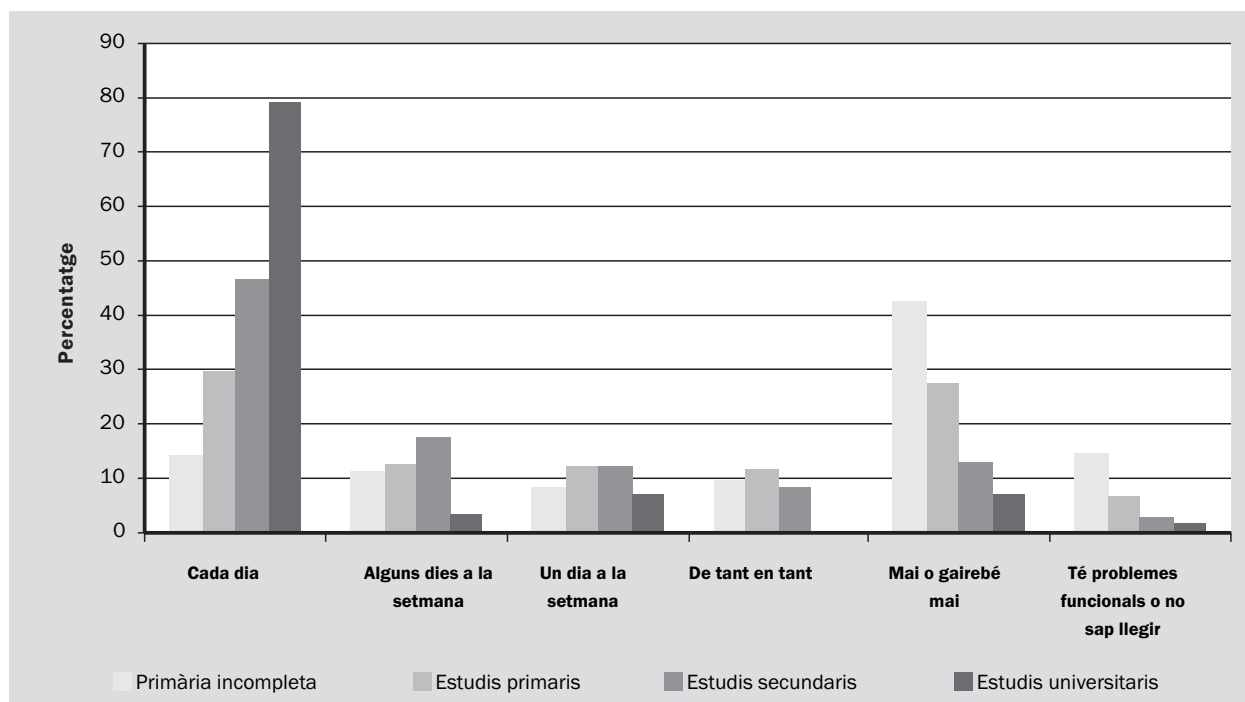
proporció de població que no pot llegir, que és especialment elevada a la primera i segona corones metropolitanas, on l'analfabetisme és superior al que es registra a Barcelona i a la resta de la província.

La lectura de diaris és un hàbit més freqüent que la de llibres entre la gent gran. Els lectors habituals de diaris –cada dia o alguns dies a la setmana– són el 35,9%, mentre que els de llibres, com ja s'ha exposat, se situen en el 26,5%. Destaca, a més, que hi ha un percentatge significatiu de gent gran (9,3%) que llegeix el diari un dia a la setmana, fonamentalment el diumenge. Malgrat tot, els que es podrien considerar no lectors de diaris superen la meitat de la població gran de la província, sumant els que llegeixen diaris però ho fan menys d'un dia a la setmana, els que no els llegeixen mai o gairebé mai i els

Taula 78 *Freqüència de lectura de diaris per part de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)*

Freqüència de lectura	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Cada dia	33,8	25,0	31,8
Alguns dies a la setmana	18,5	10,9	16,9
Un dia a la setmana	14,9	9,3	13,7
De tant en tant	12,0	9,0	11,4
Mai o gairebé mai	19,3	27,7	21,1
Té problemes funcionals o no sap llegir	1,3	17,9	4,9
NS/NC	0,2	0,2	0,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

Figura 38 *Freqüència de lectura de diaris per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)*

Taula 79 Taxa de pràctica esportiva de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis. Evolució 1995-2000

		Analfabet	Primària incompleta	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
1995	RMB	1,3	8,2	15,7	21,3	39,6
2000	RMB	1,6	6,3	10,2	16,5	30,4
	Província	1,5	6,2	10,5	17,3	29,8

que no els poden llegir (analfabets i persones amb problemes funcionals).

A banda del que s'ha exposat fins ara, els hàbits de lectura de diaris reproduïen els que s'han observat en el cas dels llibres, tant pel que fa a les diferències entre gent gran i població adulta i jove com en relació amb l'edat, el sexe, el nivell d'estudis i el territori de residència. La gent gran llegeix menys el diari que la resta de la població i les dones grans menys que els homes, mentre que el segment de 65 a 74 anys llegeix més que el de majors de 74 anys, i la població de la ciutat de Barcelona més que la de la resta de la província. També, com en el cas de la lectura de llibres, el nivell d'estudis és la variable que més diferencia internament la gent gran respecte a la lectura de diaris.

4.2.6. Pràctica esportiva

Gairebé una de cada deu persones grans (9,6%) realitza algun tipus de pràctica esportiva de forma regular. Com es pot suposar, aquest nivell de pràctica és molt més reduït que el de la població adulta i jove (33,1%). La realització d'esports de forma regular disminueix amb l'edat de la gent gran, com ho demostra el fet que en el segment de 65 a 74 anys hi hagi el 13,8% de practicants i entre els majors d'aquesta edat només s'arribi al 3,7%. També s'aprecia que les dones practiquen esports amb molta menys freqüència que els homes (6,4% per 14,3%).

Les diferències entre la població gran segons el seu nivell d'estudis i el seu estatus social, que es van reproduint al llarg d'aquest capítol, arriben a un punt culminant en el cas de la pràctica esportiva. Així com la gent gran que és analfabeta gairebé no practica esports (1,5%) i aquesta és una pràctica molt inhabitual entre qui disposa de la primària incompleta (6,2%), els esports constitueixen una activitat de lleure que duen a terme de forma regular gairebé 3 de cada 10 entrevistats amb estudis universitaris. Les diferències es repeteixen en proporcions similars entre les categories socioprofessionals baixes (6,5%) i altes (25%).

També s'aprecien contrastos destacables en la pràctica esportiva de la població dels territoris de la província. Com en la majoria dels assumptes de lleure analitzats en aquest capítol, la ciutat de Barcelona presenta uns hà-

bits més avançats que les altres zones. La pràctica esportiva a la capital arriba al 13% de la gent gran, mentre que se situa en el 10% a les comarques no metropolitanes i al 8,4% a la segona corona metropolitana. Però on la població de 65 anys i més du a terme menys pràctiques esportives és a la primera corona metropolitana (5%).

Les tipologies esportives més practicades són les que s'adeqüen més a les característiques físiques de la gent gran. En primer lloc hi figura la natació (28,9% respecte el total de practicants) i, després, la gimnàstica/aeròbic (20,8%). En tercer lloc se situa la petanca (11%), que constitueix l'única pràctica específica de la gent gran en la nostra societat.

Taula 80 Tipus d'esport que practica la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995	2000	
	RMB	RMB	Província
Gimnàstica / aeròbic	25,4	20,0	20,8
Natació	20,2	31,0	28,9
Tennis	2,8	3,8	3,6
Caminar	17,0	3,9	5,6
Petanca	9,6	11,5	11,0
Bicicleta estàtica	2,2	6,6	5,9
Altres	22,8	23,2	24,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(120)	(116)	(129)

4.3. Conclusions. Distribució del temps

- La realització de tasques domèstiques a les llars de la gent gran de la província està gairebé totalment a càrrec de les dones. Mentre que aquestes hi esmercen 25 hores i 7 minuts a la setmana els homes hi dediquen poc més d'una hora diària. Les majors dedicacions femenines es donen a l'hora de cuinar, rentar la roba, netejar la cuina i netejar la llar. La realització de feines per part dels homes grans només és destacable en el cas de les reparacions i després, ja a molta distància, en l'administració dels diners i en la cura de malalts o discapacitats. D'altra banda, la realització conjunta de feines per part dels dos membres principals de la parella es produeix amb certa significació en l'administració de diners i en la compra d'aliments. Queda clar, doncs, que la jubilació masculina, que re-

presenta un canvi radical en la vida quotidiana de la població, no reporta normalment una major participació de l'home en les feines de la llar, sinó que es mantenen els papers domèstics establerts prèviament.

- Pel que fa a la disponibilitat de personal contractat, el servei més habitual de què disposen les llars de gent gran és l'assistenta per hores, que es troba gairebé en una cinquena part de les llars. La contractació d'aquests serveis supera la que du a terme la resta de la població i, dins del col·lectiu de la gent gran, és més elevada entre la població de 75 anys i més i a les llars de categoria socioprofessional alta.
- La població gran té molt temps lliure i aquest fet la situa en una posició vivencial completament diferent de la població adulta: la població de 65 anys i més disposa d'unes 12 hores de temps lliure al dia, mentre que la població adulta i jove en disposa de força menys. En la utilització del temps lliure, l'any 2000, la gent gran realitza més activitats de lleure que cinc anys enrere, tant si es consideren les que es realitzen dins com fora de casa.
- Les activitats que s'efectuen més freqüentment dins de casa estan encapçalades pel seguiment dels mitjans de comunicació audiovisual. Veure la televisió és una activitat que realitza de forma assídua gairebé tota la gent gran, mentre que escolten la ràdio entorn de les dues terceres parts del total. Altres tipus d'activitats domèstiques de lleure freqüents són escoltar música i, de forma menys assídua, fer labors i realitzar

hobbies diversos. Pel que fa als hàbits de lectura, poc més d'una quarta part de la gent gran llegeix llibres i una tercera part, diaris; és majoritària la població que pràcticament no llegeix mai o gairebé mai.

- La realització d'activitats de lleure fora de la llar és molt menys freqüent que en l'àmbit domèstic ja que aquestes les fa com a màxim una quarta part de la població. Les activitats més habituals són les que es realitzen a l'aire lliure: primer, anar a la platja a l'estiu, i segon, anar d'excursió. També és significativa l'assistència a restaurants i, en canvi, és força infreqüent la realització d'activitats culturals com anar a museus i exposicions, anar al teatre i anar al cinema, així com també és poc habitual anar a bars o discoteques.
- Gairebé una de cada deu persones grans du a terme algun tipus de pràctica esportiva de forma regular. Les tipologies esportives més practicades són les que s'adeqüen més a les característiques físiques de la gent gran: natació, gimnàstica / aeròbic i petanca.
- El nivell de realització d'activitats de lleure i esportives de la gent gran és molt més reduït que el de la població adulta i jove. Entre la gent gran, els homes, com que no assumeixen el treball domèstic, desenvolupen les activitats de lleure en major proporció que les dones i, segons l'edat, la població de 65 a 74 anys efectua més activitats que la població de 75 anys. Finalment, també s'observa clarament que a major nivell d'estudis i categoria socioprofessional li correspon una major activitat en el temps lliure.

5

Xarxes de relació

5

Xarxes de relació

En aquest capítol s'analitza la situació relacional de la gent gran de la província de Barcelona. D'una banda, es tracten les relacions que la població manté fora de la seva llar i també s'estudia la seva activitat associativa. D'altra, s'estudien les xarxes de solidaritat de què disposa la població per tal de detectar a qui acudeix quan té problemes i necessita ajut, sigui en qüestions de salut, econòmiques o personals.

5.1. Relacions de sociabilitat

5.1.1. Pautes de relació

Les relacions que la gent gran de la província manté fora de la seva llar estan vinculades fonamentalment a la socialització primària, la que es du a terme en l'àmbit familiar –familiars que no viuen a la llar– i, en menor mesura, a l'entorn territorial més proper, és a dir, al veïnat. Dues tercers parts dels entrevistats manifesten tenir les seves relacions més freqüents fora de l'àmbit domèstic amb familiars, i el 13,3% les manté amb veïns. Les relacions més freqüents amb amics es limiten al 16,5% de la població de la província.

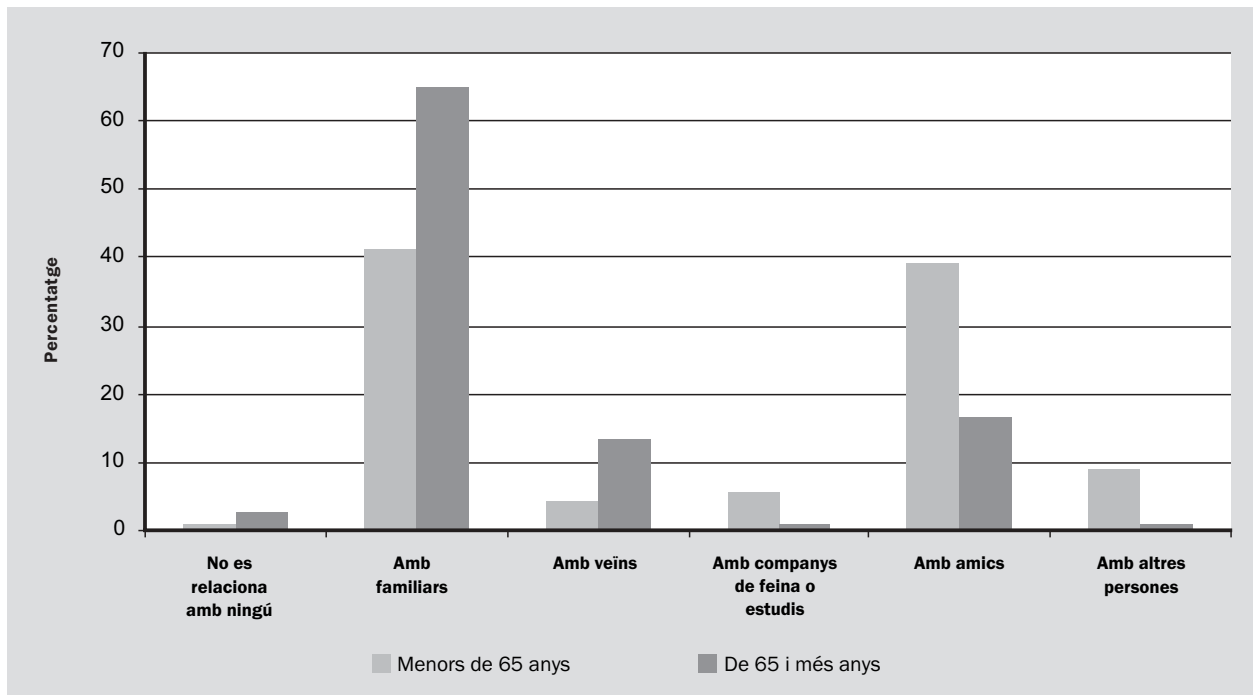
Les pautes de relació de la gent gran difereixen molt de les que segueixen els menors de 65 anys. Entre aquests darrers, les que s'anomenen relacions secundàries superen lleugerament les primàries. Hi ha més població que manté les relacions principals amb amics, amb companys de feina o amb altres persones que la que ho fa amb familiars o veïns.

S'acostuma a atribuir les relacions secundàries a un nivell de desenvolupament social avançat ja que aquestes relacions es fonamenten en lligams voluntaris, com l'amistat, i són, de fet, les que guanyen pes progressivament en les societats occidentals. En canvi, les relacions primàries, amb familiars o veïns, provenen de lligams no voluntaris, sinó forçats per l'ascendència o pel territori on es viu. Aquestes relacions, que com s'ha observat són les que caracteritzen la xarxa relacional de la gent gran, havien estat predominants fins fa pocs anys a la nostra societat, però actualment tendeixen a perdre pes.

La gent gran no s'escapa a les tendències que s'acaben d'apuntar. Així, entre 1995 i l'any 2000, en el marc de la Regió Metropolitana, ha disminuït el pes de les relacions amb familiars (del 70,2% al 65,7%) i han augmentat les que en mantenen amb amics (del 13,4% al 16,4%). Per tant, la gent gran, a mesura que s'incorporen noves generacions en aquest col·lectiu, també va variant les seves pautes de relació, tot i que encara són predominants les de tipus tradicional.

Si es considera la població de més de 65 anys segons el sexe i els grups d'edat es detecten unes pautes de rela-

Figura 39 Relacions més freqüents fora de la llar que té la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Taula 81 Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Tipus de relacions	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
No es relaciona amb ningú	2,0	3,5	2,2	3,0	2,6
Amb familiars	67,5	61,6	63,1	67,7	65,0
Amb veïns	14,4	11,7	12,9	14,1	13,3
Amb companys de feina o estudis	0,7	1,1	1,7	0,0	1,0
Amb amics	13,8	20,6	18,4	14,0	16,5
Amb altres persones	1,0	1,3	1,1	1,1	1,1
NS/NC	0,5	0,2	0,6	0,2	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

ció força diferenciades. Les dones mantenen unes relacions basades més amb familiars i veïns –més relacions primàries– que els homes, els quals tenen més lligams amb amics, bé que les diferències entre els dos sexes no són extremes. Igualment, entre la població de 75 anys i més hi predominen les relacions primàries en major proporció que en el grup de 65 a 74 anys.

En correspondència amb el que s'acaba d'exposar també s'observen contrastos –més significatius que en relació amb l'edat i el sexe– segons l'estat civil de la gent gran. La població gran soltera i la que està separada o divorciada tenen més relacions fora de la llar amb amics, mentre que la població vídua i la casada en manté més amb familiars.

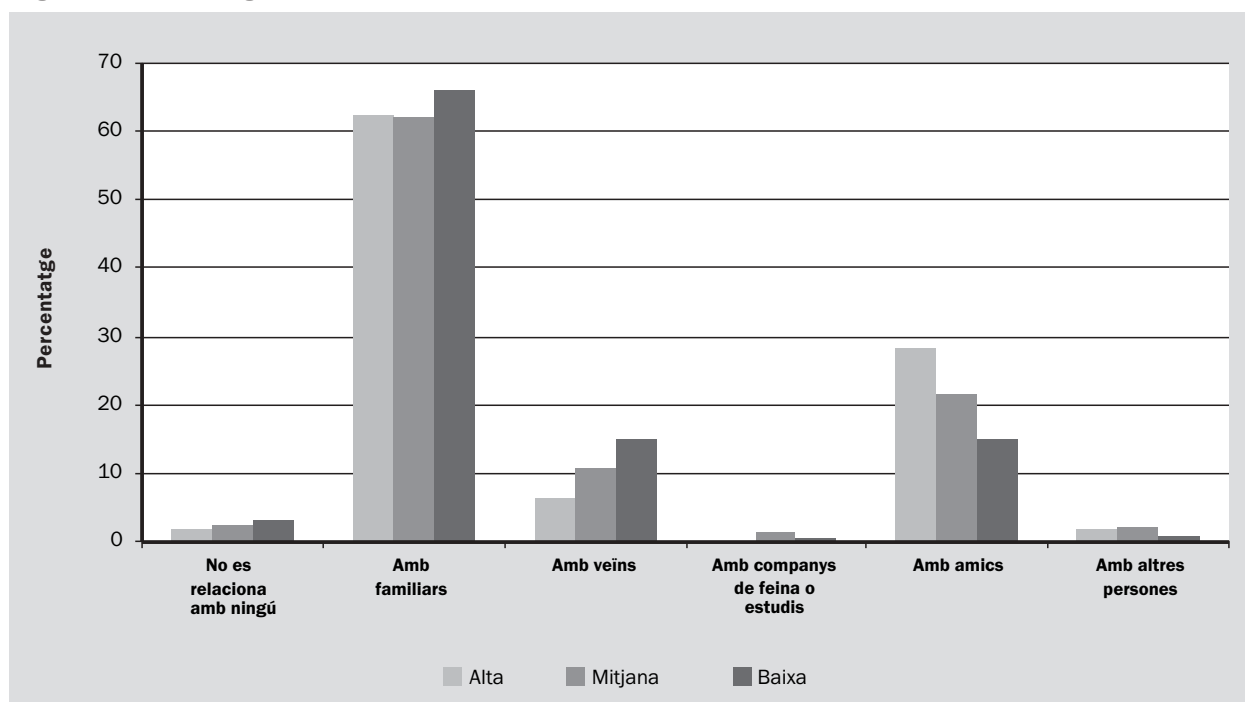
Per algunes persones grans, la solitud és una situació tan habitual que esdevé un veritable problema i pot des-

embocar en un estat de marginació. Hi ha el 2,6% de població gran que no es relaciona amb ningú i aquesta situació sembla ser més freqüent entre la que està divorciada o separada i la població soltera (6,5%).

És significatiu també observar que els contrastos en les pautes relacionals dins del col·lectiu de gent gran es manifesten també segons el nivell d'estudis de la població i el seu estatus social. A més estudis, es donen més relacions secundàries –basades en amics– i a menor nivell d'estudis es produeixen majors relacions amb familiars i veïns. Igualment, la població de categoria socioprofessional alta té més relacions amb amics i la de categoria baixa en manté més amb familiars i veïns.

El comportament relacional de la gent gran és força similar en els territoris de la província, bé que la primera

Figura 40 Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons la seva categoria socioprofessional (2000)

Taula 82 Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Tipus de relacions	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
No es relaciona amb ningú	1,9	2,2	3,5	3,1	2,6
Amb familiars	65,0	68,2	64,9	59,2	65,0
Amb veïns	12,5	12,5	14,1	16,9	13,3
Amb companys de feina o estudis	0,8	0,6	1,6	0,0	1,0
Amb amics	18,0	15,3	15,2	17,7	16,5
Amb altres persones	1,1	1,2	0,3	2,3	1,1
NS/NC	0,8	0,0	0,3	0,8	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

corona presenta més relacions primàries i les comarques no metropolitanes es relacionen més amb veïns. Les majors relacions amb amics es produeixen a la ciutat de Barcelona i a les comarques metropolitanes.

5.1.2. Localització de les relacions

Pel que fa a la localització geogràfica de les relacions de la gent gran, s'observa que aquestes es mantenen fonamentalment en un àmbit de proximitat. El mateix barri de residència –amb un pes significatiu de les relacions a la mateixa escala on es viu– concentra la xarxa relacional de gran part de la població de 65 anys i més, seguit dels altres barris del mateix municipi. Les relacions més freqüents fora del municipi només les manté una desena part de la gent gran, tot i que també hi ha una proporció significativa (13,5%) que les manté indistintament, és a dir, en diverses localitzacions.

En comparació amb la població menor de 65 anys, entre la gent gran tenen més pes les relacions a la mateixa escala i al mateix barri, per tant, les de més proximitat. En-

tre la població adulta i jove, en canvi, són més freqüents –bé que no majoritàries– les relacions que es mantenen fora del municipi i indistintament. És clar que l'activitat laboral i la major mobilitat de la població menor de 65 anys expliquen aquestes pautes relacionals, les quals, com es recordarà, es basen més en els amics i els companys de feina.

5.1.3. Avaluació de l'evolució de les relacions

En l'*Enquesta* no es tracta només la descripció de les relacions que manté la població gran, sinó que també es realitza una incursió en l'avaluació d'aquestes relacions.

L'avaluació fonamental que realitza la població gran és que les seves relacions actuals són tal com s'esperava: aquesta és l'opinió que expressen set de cada deu entrevistats. L'avaluació general, però, s'ha de catalogar com a positiva ja que la proporció de persones que manifesten que les seves relacions han anat millor del que s'esperaven (23%) supera de molt a la que mostra una avaluació negativa: només el 5,3% creu que les relacions han estat pitjor del que esperaven.

A pesar de l'avaluació que s'acaba d'exposar, si es compara amb els menors de 65 anys, la gent gran es caracteritzaria per presentar una visió menys optimista de la situació de les seves relacions, que també pot consistir en un cert escepticisme lligat a l'edat avançada. Així, mentre que les persones de 65 anys i més manifesten bàsicament que les seves relacions són tal com s'esperaven, entre la població adulta i jove, els que creuen que les relacions són millors del que s'esperaven s'acosten a la meitat del total.

La comparació de les respostes de 1995 i del 2000 no transmet tampoc una visió optimista de l'evolució de les relacions de la gent gran, sinó que la població més satisfeta de les seves relacions ha disminuït (del 29,6% al 22,4%), mentre que ha augmentat mínimament la que manifesta tenir unes relacions pitjors que les que s'es-

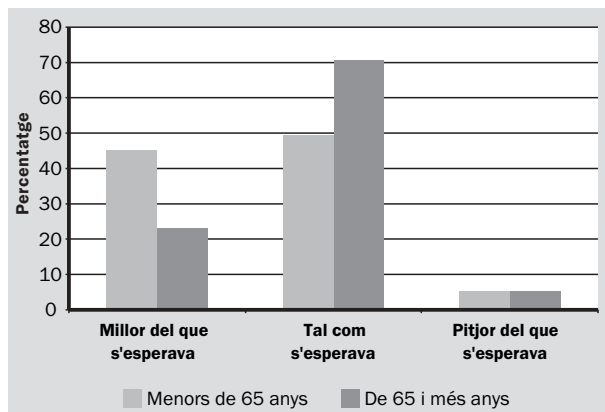
Taula 83 Localització de les relacions més freqüents fora de la llar que té la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Localització de relacions	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
No es relaciona amb ningú	0,9	2,6	1,3
A la mateixa escala	2,2	9,5	3,8
Al mateix barri de residència	27,6	34,6	29,1
A un altre barri del mateix municipi	32,9	28,4	31,9
A la resta de província	16,7	9,8	15,1
A la resta de Catalunya	0,8	0,7	0,8
Fora de Catalunya	0,5	0,4	0,4
Indistintament*	17,9	13,5	17,0
NS/NC	0,5	0,7	0,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

*Diverses localitzacions.

perava (4% a 5,5%) i també la que creu que són tal com s'esperaven (65,4% a 71%). Per tant, el període 1995-2000 està marcat per una reducció de la satisfacció de la gent gran respecte les seves relacions personals.

Figura 41 Avaluació de l'evolució de les relacions personals de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Per àmbits territorials s'aprecia que la població de la ciutat de Barcelona és la que estaria menys satisfeta de l'evolució de les seves relacions, mentre que les comarques no metropolitanes presenten l'avaluació més positiva. A la capital, la població que revela que les seves relacions han estat millors dels que s'esperaven és del 20,6% pel 29,2% a les comarques no metropolitanes. En canvi, a les comarques no metropolitanes qui manifesta que les relacions han estat pitjor que les expectatives que tenien és només el 3,8% pel 6,6% a la capital.

5.2. Relacions de solidaritat

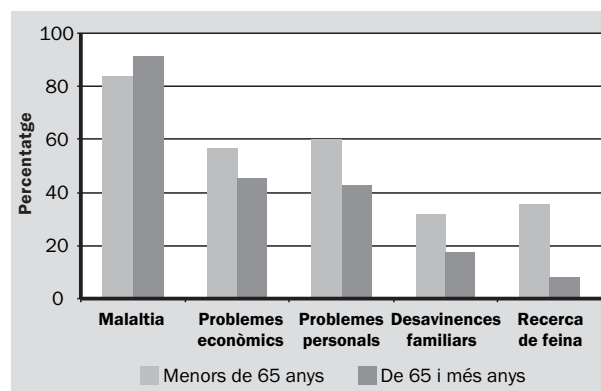
L'anàlisi de les relacions de solidaritat dóna compte de les xarxes de suport de què disposa la població i es mesura, en el cas de l'Enquesta, a partir de detectar la persona a qui s'acudeix en cas de necessitat derivada de problemes de salut, econòmics, personals, desavinences familiars i dificultats relacionades amb la feina.

5.2.1. Població amb dificultats

En primer lloc, es mesura la població gran que ha passat per alguna de les dificultats esmentades. Donades les característiques del col·lectiu analitzat, la immensa majoria de les persones entrevistades (91,3%) ha tingut algun problema de salut els darrers cinc anys. La resta de problemàtiques plantejades són molt menys habituals, tot i que més de quatre de cada deu han passat per alguna dificultat econòmica i per problemes personals, proporcions que no són gens menyspreables. De desavinences familiars n'ha patit molta menys població (17,4%) i encara és menys la gent gran que ha tingut problemes relacionats amb la recerca de feina (atur, prejubilacions, etc.).

Respecte a la població de menys de 65 anys, la gent gran manifesta tenir un nivell menor de problemàtiques, exceptuant les relacionades amb la salut que, per qüestions d'edat, constitueixen una problemàtica que afecta en major mesura la gent gran. Ara bé, les diferències entre els menors i els majors de 65 anys no són extremes, sinó que la informació disponible confirma que les dificultats no desapareixen en avançar l'edat de la població i en reduir-se totalment l'activitat laboral, sinó que una part considerable de la gent gran passa per les mateixes dificultats que la resta de la població, bé que en proporcions menors.

Figura 42 Població de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat segons grups d'edat (2000)

Taula 84 Avaluació de l'evolució de les relacions personals de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Avaluació de les relacions	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Millor del que s'esperava	20,6	25,5	22,5	29,2	23,0
Tal com s'esperava	71,5	68,9	72,4	66,2	70,6
Pitjor del que s'esperava	6,6	5,0	4,3	3,8	5,3
NS/NC	1,3	0,6	0,8	0,8	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

També convé destacar que entre 1995 i l'any 2000 la proporció de gent gran que ha passat per dificultats s'ha incrementat. Han augmentat amb certa significació les persones grans que han patit algun episodi de malaltia (del 88,8% al 91,1%), i també les que han tingut problemes econòmics (del 40% al 45,1%), personals (del 36,1% al 43,4%) i desavinences familiars (del 13,6% al 17,1%). Aquesta evolució contradiu la creença generalitzada que la gent gran està en una situació cada vegada millor o amb menys problemes.

Les dificultats per les que travessa la gent gran són considerablement diferents segons el sexe. En la pràctica totalitat de les variables analitzades les dones manifesten haver tingut més dificultats que els homes. Les dones, doncs, no només presenten una major afectació per malalties –perquè arriben a edats més avançades–, sinó que també tenen més problemes econòmics –disposen de menys ingressos, amb grups importants d'ingressos molt baixos–, a més de personals i de desavinences familiars.

D'acord amb l'edat, en canvi, l'única diferència òbvia que s'aprecia és que la població de 75 anys i més té més problemes de salut que la de 65 a 74 anys, mentre que en les altres qüestions analitzades no s'aprecien contrastos entre els dos grups.

5.2.2. Xarxes de solidaritat

Quan la gent gran té problemes de salut acudeix fonamentalment a la seva parella –més de la meitat dels entrevistats–, bé que també hi ha un grup nombrós que s'adreça als fills (30,4%). Deixant de banda aquestes formes majoritàries, la gent gran també acudeix, de forma molt minoritària, a altres familiars i, fins i tot, a veïns i amics. S'ha de suposar que el darrer supòsit succeeix quan aquesta població no té parella ni fills o té males relacions amb aquests.

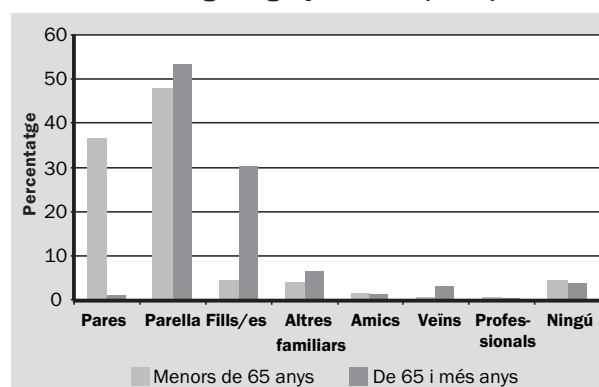
També s'ha de destacar que hi ha un percentatge molt reduït (3,7%) de població gran que no acudeix a ningú en cas de malaltia. S'ha de tenir en compte que dins d'aquest col·lectiu hi poden haver situacions de solitud absoluta, que desemboquin en la marginació.

Finalment, també és remarcable l'ínfima presència, tant en aquest cas com en la resta de situacions de dificultat que s'estudien més endavant, del suport de professionals. Aquesta situació denota que el suport a la gent gran es du a terme gairebé exclusivament en l'àmbit familiar i que la funció que exerceix el sector públic és la d'assistir als casos més greus o de menor capacitat econòmica. Cal retenir, doncs, que el gruix de les xarxes de solidaritat de la gent gran es basen en la família.

La població de menys de 65 anys disposa d'unes xarxes de solidaritat davant dels problemes de salut notòriament diferents. En aquest cas, tot i que la parella continua sent la referència principal, el segon punt de suport el constitueixen els pares, mentre que en el cas de la gent gran eren els fills.

L'evolució de les xarxes de suport de la gent gran entre 1995 i l'any 2000 presenta un augment de la població que acudeix a la parella (del 45% al 53%) i una reducció de la que té com a referència els fills (del 35,5% al 30,4%) i els altres familiars (del 9,2% al 6,3%). Aquest fet suggereix que les relacions es van circumscriuint paulatinament a l'àmbit de la llar i que, atesa la complexitat de la vida moderna, la gent gran pot comptar menys amb els fills, mentre que les relacions amb els altres familiars es debiliten. Això representaria que les relacions de solidaritat de la gent gran tendrien a afeblir-se.

Figura 43 Xarxes de solidaritat davant els problemes de salut de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Taula 85 Gent gran de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat* segons el sexe i l'edat (2000)

Tipus de dificultats	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Malaltia	92,7	89,4	88,8	95,1	91,3
Problemes econòmics	50,4	37,1	45,2	45,1	45,1
Problemes personals	49,2	32,8	44,8	39,8	42,7
Desavinences familiars	18,1	16,3	19,6	14,5	17,4
Recerca de feina	8,1	8,7	9,6	6,7	8,4

* Percentatge de persones que han respost afirmativament a qualsevol de les dificultats.

Taula 86 Xarxes de solidaritat davant els problemes de salut de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Xarxes de solidaritat	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Pares	1,1	1,0	1,6	0,0	1,0
Parella	38,6	72,9	62,7	39,8	53,2
Fills/es	41,5	15,2	22,0	42,9	30,4
Altres familiars	8,4	3,9	5,6	7,8	6,5
Amics	2,0	0,5	1,6	0,8	1,2
Veïns	3,7	1,9	2,6	3,5	3,0
Professionals	0,4	0,2	0,2	0,5	0,3
Ningú	3,6	4,1	3,3	4,3	3,7
NS/NC	0,9	0,2	0,5	0,5	0,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(560)	(413)	(574)	(399)	(973)

Les xarxes de solidaritat de la gent gran quan té problemes de salut varien força segons el sexe i l'edat. Els homes fonamenten el seu suport en la parella (72,9%) –fet que està influït per la menor esperança de vida d'aquests. En canvi, les dones –entre les quals la viduïtat és molt més freqüent– les basen, en primer lloc, en els fills (41,5%), seguits de la parella (38,6) i, amb molta menys freqüència, els altres familiars i els veïns.

La població de 65 a 74 anys també té la parella com a suport principal en cas de malaltia mentre que el col·lectiu de 75 anys i més acudeix en major mesura als fills (42,9%) i després a la parella (39,8%).

Quan la gent gran té problemes econòmics és molt habitual que no acudeixi a ningú (32,8%) i solucioni sola la situació, tot i que també amb força freqüència rep ajut dels fills (29,2%) i de la parella (21,6%). Els menors de 65 anys, en canvi, acudeixen majoritàriament als pares (51%), que es manifesten, per tant, com el punt de suport bàsic de la població jove i, també en certa mesura, l'adult.

Les dones grans –que tenen un nivell d'ingressos reduït– i les persones de 75 anys i més acudeixen als fills quan te-

nen necessitats econòmiques i entre els homes i el grup de 65 a 74 anys és més habitual no acudir a ningú.

L'última variable considerada en relació amb les xarxes de solidaritat de la gent gran fa referència a qui s'acudeix quan es tenen problemes personals i afectius. La gent gran té com a primer punt de suport en aquest supòsit a la seva parella (35,7%), però també és molt freqüent que acudeixi als fills (24,9%) o que no demani ajut a ningú (24,3%).

La població adulta i jove té uns referents molt diferents. Tot i que també acudeix a la parella en primer lloc (34%), el que destaca especialment és que, en segon lloc, en cas de necessitat, té el suport d'amics (23,2%). Aquest és un diferencial clau respecte la gent gran, la qual acudeix als amics de forma molt infreqüent quan té problemes personals o afectius. De fet, ja s'ha observat anteriorment que les relacions d'amistat entre la gent gran són molt menys nombroses que entre la població jove i adulta. Els menors de 65 anys també es diferencien de la gent gran perquè acudeixen més sovint als pares i són relativament pocs els que no acudeixen a ningú.

Figura 44 Xarxes de solidaritat davant els problemes econòmics de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

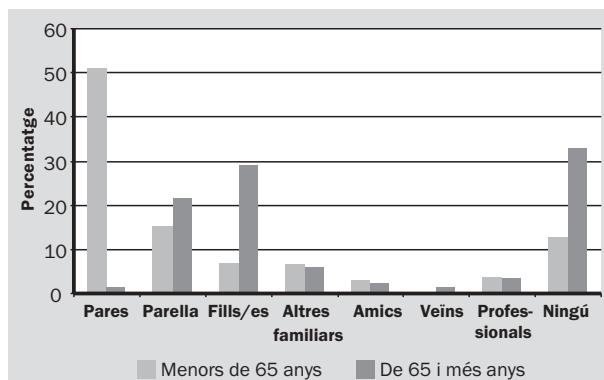
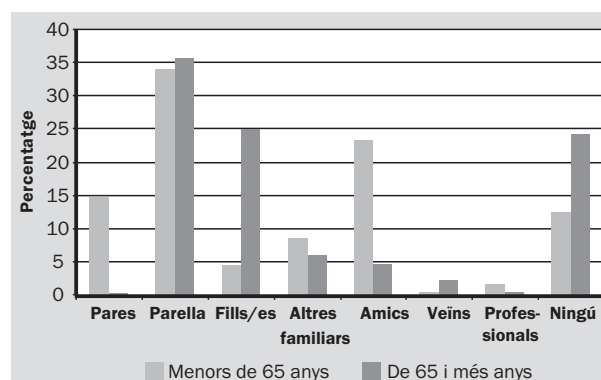

Figura 45 Xarxes de solidaritat davant els problemes personals i afectius de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Entre la gent gran, els homes i el grup de 65 a 74 anys cerquen més el suport de la parella, mentre que les dones i la població de 75 anys i més acudeixen amb més freqüència als fills i a altres familiars.

5.3. Associacionisme

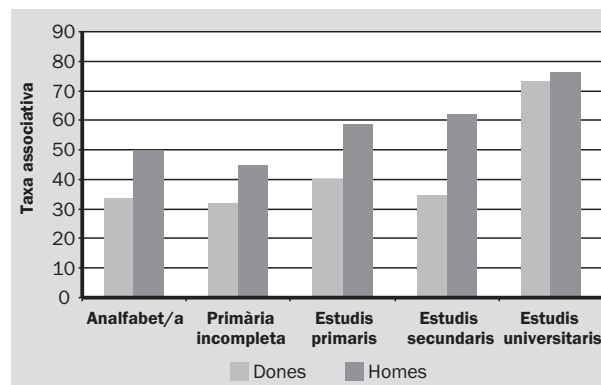
La taxa d'associacionisme de la gent gran de la província és elevada ja que el 44% dels majors de 65 anys pertany a alguna entitat associativa. Tot i això, aquesta taxa està gairebé 10 punts per sota de la que presenta la població adulta i jove. Els homes grans acostumen a pertànyer molt més freqüentment a una associació que les dones, però mentre que la taxa associativa d'aquestes ha augmentat significativament en el període 1995-2000 (del 33,5% al 36,6%), la dels homes s'ha reduït lleugerament (56,6% al 55,1%). Per tant, es dedueix que les dones grans van adquirint una major presència social, bé que encara està força per sota de la dels homes. Igualment, la població de 75 anys i més, amb més problemes de mobilitat i amb una menor vida relacional, pertany amb menys freqüència a una associació (47,2%) que la població de 65 a 74 anys (39,6%).

Segons l'estat civil, la població vídua és la que presenta una menor taxa associativa (36,4%), al contrari del que es podria pensar en ser un grup sense parella i que, per tant, podria necessitar més relacions. S'ha de considerar, però, que la població vídua és la de més edat, el que explica que el seu associacionisme sigui reduït. Per la seva banda, la població gran casada (48,2%) constitueix el grup amb major participació en associacions.

Les variables d'estudis i estatus social són determinants a l'hora d'establir les vinculacions associatives de la gent gran. La població amb més estudis acostuma a

pertànyer amb més freqüència a associacions, especialment la població que disposa d'estudis superiors. Per categories socioprofessionals, també la població de categoria alta pertany a associacions més sovint que la de categoria mitjana i aquesta ho fa molt més freqüentment que la de categoria baixa.

Figura 46 Taxa associativa de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i el nivell d'estudis (2000)

La ciutat de Barcelona és el territori de la província que presenta una menor taxa d'associacionisme. Això és degut a l'escassa participació de les dones grans de la ciutat en la participació en associacions (30% pel 40% aproximadament a la resta de territoris) ja que els homes residents a Barcelona presenten nivells d'associacionisme equiparables als de les altres zones estudiades (per sobre del 50%).

La gent gran presenta unes formes associatives força específiques. El primer tipus d'associació al que pertanyen els majors de 64 anys són els casals d'avis (22,4%), un tipus d'entitat dirigit exclusivament a aquest col·lectiu de població.

Taula 87 Taxa associativa de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i grups d'edat. Evolució 1995-2000

Sexe	1995 (RMB)			2000 (Província)		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Dones	38,4	33,5	37,5	48,0	36,6	45,2
Homes	57,2	56,6	57,1	59,4	55,1	58,6
Total	47,2	44,4	46,7	53,6	44,0	51,6
	(4.356)	(906)	(5.262)	(4.900)	(1.350)	(6.250)

Taula 88 Taxa associativa de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i el lloc de residència (2000)

Sexe	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Dones	30,0	40,3	42,6	39,5	36,6
Homes	53,3	52,5	59,9	53,7	55,1
Total	38,8	44,9	50,3	45,4	44,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

Als casals d'avis els segueixen per ordre d'importància les associacions de veïns (11,6%), els clubs esportius, les associacions culturals i les associacions religioses. La resta de tipologies associatives atrauen a menys del 5% de la gent gran.

Taula 89 Pertinença a algun tipus d'associació de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Tipus d'associació	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Partit polític	2,5	1,9	2,4
Sindicat	8,5	0,8	6,8
Centre excursionista	2,7	1,3	2,4
Club esportiu	25,8	7,7	21,9
Associació professional	10,6	2,8	8,9
Associació religiosa	2,6	5,2	3,2
Associació regional	1,0	0,8	1,0
Associació de consumidors	1,4	0,5	1,2
Associació de veïns	14,2	11,6	13,6
Associació ecologista, objectors, etc.	8,0	1,9	6,7
Casal d'avis	1,2	22,4	5,8
Casal de joves	2,6	0,6	2,1
Associació cultural	8,1	6,4	7,7

La gent gran es vincula en diferent mesura que la població adulta i jove a les diverses tipologies associatives. La població de 65 anys i més pertany més sovint a casals d'avis i també a associacions religioses. En la resta de tipologies, els menors de 65 anys presenten un major nivell de pertinença, sent la que aplega a més efectius els clubs esportius (25,8%).

Les dones grans es vinculen en major proporció que els homes a entitats religioses (5,4% per 4,6%) mentre que les principals diferències a favor d'aquests darrers es detecten en la pertinença a clubs esportius (13,4% els homes i 4% les dones), associacions de veïns (15,6% per 8,9%) i associacions professionals (4,8% per 1,5%). En la vinculació a casals d'avis, tot i que és elevada en ambdós casos, els homes superen també les dones (27,5% per 19%).

D'acord amb l'edat, la gent gran de 75 anys i més només supera la de 65 a 74 anys en la pertinença a associacions religioses (6,2% per 4,3%). En canvi, en tota la resta de tipologies associatives l'associacionisme és més freqüent entre les persones de 65 a 74 anys. S'observa, però, que en la vinculació a casals d'avis gairebé estan igualats els dos grups de població (22,9% els de 65 a 74 anys per 21,7% els de 75 anys i més) ja que el grup de més edat també és força assidu a aquests equipaments, que de vegades compleixen tant funcions lúdiques com assistencials.

En la pertinença a entitats associatives segons el territori de residència, la gent gran de la ciutat de Barcelona

presenta força especificitats: és més elevada que en els altres territoris la vinculació a clubs esportius, associacions professionals i a entitats religioses i es dona una escassa pertinença a associacions de veïns i casals d'avis. La primera i segona corones metropolitanes es caracteritzen per l'elevat nivell d'associació a casals d'avis i a associacions de veïns mentre que a les comarques no metropolitanes és molt elevada la vinculació a casals d'avis i, en menor mesura, a clubs esportius i associacions religioses, sent molt limitada l'associació a entitats veïnals.

5.4. Conclusions. Xarxes de relació

- Les relacions que manté la gent gran de la província fora de la seva llar estan vinculades fonamentalment a la socialització primària –la de caràcter més tradicional–, la que es porta a terme en l'àmbit familiar i, en menor mesura, a l'entorn territorial més proper, és a dir, al veïnat. Les relacions més freqüents amb amics –relacions secundàries, més pròpies d'una societat desenvolupada– són força limitades en el col·lectiu estudiat, bé que van augmentant amb el pas del temps.
- Pel que fa a la localització geogràfica de les relacions, s'observa que aquestes es mantenen fonamentalment en un àmbit de proximitat. El mateix barri de residència –amb un pes significatiu de les relacions a la mateixa escala on es viu– concentra la xarxa relacional de gran part de la població de 65 anys i més, seguit dels altres barris del mateix municipi. En comparació amb la població menor de 65 anys, entre la gent gran tenen més pes les relacions de proximitat.
- L'avaluació de les seves relacions actuals que realitza la població gran és que aquestes són tal com s'esperava. L'avaluació general, però, s'ha de catalogar de positiva ja que la proporció de persones que manifesten que les seves relacions han anat millor del que s'esperaven supera de molt a la que creu que no han assolit les expectatives prèvies.
- La immensa majoria de les persones entrevistades han tingut algun problema de salut els darrers cinc anys. La resta de problemàtiques plantejades són molt menys habituals, tot i que quatre de cada deu persones grans han passat per alguna dificultat econòmica i per problemes personals, proporcions que no són gens menyspreables, mentre que de desavinences familiars n'ha patit molta menys població.
- Les xarxes de solidaritat, expressades pel suport que rep la població quan té problemes, mostren que la gent gran té com a primer punt de referència a la seva parella, però també és molt freqüent que acudeixi als fills. Cal retenir, doncs, que el gruix de les xarxes de solidaritat de la gent gran es basa en la família. En canvi, a diferència del que succeeix amb la població jove i

adulta, la població gran compta poc amb el referent de la xarxa d'amistats com a vincle de solidaritat. De fet, ja s'ha observat anteriorment que les relacions de la gent gran amb amics són molt menys nombroses que entre la resta de la població.

- La taxa d'associacionisme de la gent gran de la província és elevada: el 44% dels majors de 65 anys pertany a alguna entitat associativa. Tot i això aquesta

taxa està gairebé deu punts per sota de la que s'observa entre la població adulta i jove. La gent gran presenta unes formes associatives força específiques. El primer tipus d'associació al que pertanyen els majors de 64 anys són els casals d'avis, als que segueixen, per ordre d'importància, les associacions de veïns, els clubs esportius, les associacions culturals i les associacions religioses.

6

Conclusions generals

6

Conclusions generals

L'anàlisi que s'ha dut a terme al llarg d'aquest estudi constata que la gent gran constitueix un col·lectiu de població amb unes condicions de vida i uns comportaments en bona part diferenciats dels de la resta de la població. És a dir, el fet de ser gran s'identifica amb una caracterització determinada de les variables sociodemogràfiques, econòmiques, residencials, lúdiques i relacionals de la població. Aquesta caracterització, que emana de les variables analitzades en l'estudi, es fonamenta en tres àmbits essencials.

En primer lloc, la gent gran presenta certes especificitats que identifiquen clarament la seva posició social. La inactivitat laboral, que afecta la pràctica totalitat de col·lectiu és, segurament, la qüestió que més la identifica ja que, per a la major part de la població, la inactivitat laboral suposa un canvi substancial en la seva vida. De la inactivitat laboral en deriva una altra de les especificitats essencials de la gent gran: la disponibilitat de temps lliure que, en el si de la nostra societat, és una situació que només afecta el col·lectiu estudiat. Un altre àmbit que caracteritza específicament la gent gran són les formes de convivència. Entre aquest col·lectiu el tipus de convivència més habitual són les parelles soles i les llars unipersonals, mentre que en relació amb l'estat civil destaca l'elevada proporció de persones vídues, que augmenta a mesura que avança l'edat de la població.

La segona qüestió que identifica la gent gran és que aquesta presenta, en molts aspectes de la seva vida, uns comportaments o hàbits que es poden considerar tradicionals i que també es diferencien dels que experimenta la resta de la població. L'exemple més clar d'això són els papers tradicionals associats al sexe, especialment presents entre la gent gran, i també les seves relacions socials, les quals presenten un caire molt comunitari, basats fonamentalment en els lligams familiars i veïnals.

En tercer lloc, un altre element que caracteritza la gent gran és que aquesta presenta en la pràctica totalitat de les variables analitzades unes condicions de vida diferenciades de la resta de la població i, en alguns casos, associades a situacions de major precarietat. La gent gran disposa de menys recursos econòmics que la població adulta i, d'acord amb això, també realitza menys despeses. D'altra banda, els habitatges de la gent gran són més antics i disposen de menys instal·lacions que

els de la resta de la població. Igualment, el col·lectiu estudiat du a terme menys activitats d'oci, culturals i esportives que la població adulta i jove.

La situació descrita, les particularitats i les condicions de vida que caracteritzen la gent gran, es poden interpretar des de dues perspectives teòriques principals. D'una banda, d'acord amb les teories del cicle vital, segons les quals l'envelliment està associat a tota una sèrie de limitacions –no només físiques, sinó també econòmiques i socials– que determinen les condicions de vida del col·lectiu i el diferencien de la resta de la població. Des d'aquest punt de vista és clar que la gent gran constitueix un grup poblacional plenament diferenciat –i en inferioritat de condicions– dels altres que componen la societat. D'altra banda, les teories de l'efecte cohort són les que interpreten que cada generació té unes formes de vida particulars i diferenciades de les que presenten les altres generacions. Segons aquesta perspectiva, cada generació de gent gran té unes formes de vida diferents de les generacions anteriors i posteriors, unes formes que, en bona part, l'acompanyaran al llarg de la seva vida.

Les dues formulacions teòriques exposades contribueixen a explicar la caracterització de la gent gran de la província de Barcelona, però s'ha d'afegir aquí una altra consideració important: l'heterogeneïtat en el col·lectiu estudiat. A mesura que la societat es desenvolupa econòmicament i social, la gent gran i tots els col·lectius poblacionals, en general, es diversifiquen, de manera que conformen una realitat més heterogènia i complexa. Avui, difícilment es pot parlar d'una gent gran, sinó que aquesta ofereix molts perfils diferenciats a partir de variables com el sexe, l'estatus social, l'edat, etc. Totes aquestes qüestions es detallen seguidament.

Condicions de vida de la gent gran

En termes demogràfics, els individus de 65 anys i més de la província de Barcelona assoleixen gairebé la cinquena part de la població total i la seva presència en el conjunt de la societat augmenta progressivament. En aquest marc demogràfic ja es dibuixa de forma clara el fenomen del sobreenvelliment, segons el qual la proporció de població molt gran i amb dificultats associades a l'edat té una presència creixent. La major esperança de vida de les dones, d'altra banda, comporta que el col·lectiu estudiat sigui altament feminitzat.

Hom identifica força especificitats en les formes conviencials de la gent gran ja que hi predominen les llars formades per una parella sola i les llars unipersonals. És conseqüència d'això que les llars de la gent gran es caracteritzin per les seves dimensions reduïdes. En l'estat civil, malgrat que hi predomina la població casada, la

gent gran sobresurt per l'elevada proporció de persones vídues. És clar, doncs, que la població gran es manté a casa seva tant com li és possible i només passa a una altra forma residencial –principalment a casa dels fills– quan està en una situació de necessitat per raons de malaltia o problemes de mobilitat.

La població immigrada –principalment d'Andalusia– representa gairebé la meitat dels efectius grans de la província, però fa molts anys que aquesta població va arribar a Catalunya. La distribució descrita segons el lloc de naixement comporta que en l'ús de la llengua el col·lectiu estudiat es divideixi gairebé a parts iguals entre catalanoparlants i castellanoparlants. Aquest fet també condiciona que el coneixement del català sigui molt limitat entre la gent gran i que una part significativa d'aquest no el parli.

El nivell formatiu de la població estudiada és molt baix i amb una presència significativa de l'analfabetisme, la qual cosa condiciona directament el nivell i el tipus d'activitats que es duen a terme en els àmbits lúdic, cultural, etc. D'altra banda, la majoria de la gent gran pertany a un estatus social baix, expressat aquest segons la seva categoria socioprofessional.

Els ingressos de la gent gran depenen fonamentalment de les pensions, especialment de les de jubilació, bé que de viduïtat també hi tenen una presència notable i hi ha una cinquena part de persones sense ingressos: són les dones que es dediquen a les tasques domèstiques. Els nivells d'ingressos que ofereixen aquestes pensions –majoritàriament per sota de les 90.000 pessetes mensuals– és inferior al que percep la població de menys de 65 anys, provinent de retribucions salarials. Una part de la població gran, a més, disposa d'ingressos certament baixos, el que la situa en una posició de veritable precarietat econòmica.

En el capítol de despeses, aquestes estan dominades per les dedicades a l'alimentació ja que la majoria de la població gran no té despeses de pagament del seu habitatge, el que constitueix un tret diferencial respecte altres grups de població. En els hàbits de consum la gent gran manifesta un comportament més tradicional que la resta de la població: compra prop del seu habitatge –fonamentalment al barri de residència–, compra amb força freqüència, ho fa en major mesura en establiments tradicionals –botigues tradicionals i mercats municipals– i utilitza poc les formes alternatives de compra i de pagament, com les targetes de crèdit.

Malgrat que predomina l'habitatge en pisos i de propietat, entre la gent gran hi ha una proporció superior a la resta de la població que viu en habitatges de lloguer i també en habitatges antics. Les residències del col·lectiu estudiat disposen de les instal·lacions i l'equipament

domèstic que fan referència a les necessitats més bàsiques (bany o dutxa, telèfon...), mentre que són menys habituals els que estan més lligats al consum o no responen a necessitats bàsiques. En termes generals, la gent gran manifesta pocs inconvenients en relació amb el seu habitatge, entre els que sobresurt, però, la manca d'ascensor. Això no exclou que existeixin situacions residencials en condicions molt precàries, principalment en habitatges molt antics i de lloguer.

La població de 65 anys i més es manifesta força satisfeta –potser es podria pensar que és conformista– de l'habitatge on viu i també del seu barri i del seu municipi, així com dels equipaments de què aquest disposa. Això explica, en part, l'estabilitat residencial de la gent gran, la qual porta molts anys al seu lloc de residència. A l'hora d'esmentar inconvenients de l'entorn immediat –que la gent gran pondera menys que la resta de la població– destaquen els associats a la motorització, com l'aparcament i la circulació.

Dins de casa, quan es tracta de realitzar les tasques domèstiques es mantenen pràcticament inalterats els papers tradicionals entre sexes ja que les dones grans assumeixen la pràctica totalitat de les feines de la llar i la participació masculina es limita a fer-se càrrec de certes reparacions i de l'administració dels diners. Les dificultats per dur a terme certes tasques, especialment entre la gent gran de més edat, porten a què el recurs a personal contractat per hores per fer les feines domèstiques sigui més habitual que entre la resta de la població.

Juntament amb la inactivitat laboral, l'especificitat principal que presenta la gent gran com a grup poblacional és la disponibilitat de temps lliure, que està molt per sobre de la que disfruta la resta de la població i és major entre els homes perquè aquests no assumeixen les feines domèstiques. Ara bé, aquesta disponibilitat de més temps lliure no es tradueix globalment en una major realització d'activitats, sinó que la població adulta i jove té una vida molt més activa que la gent gran.

Dins de casa, l'activitat que més realitza la població gran és veure la televisió, a més d'escoltar la ràdio i escoltar música. La gent gran realitza menys activitats fora de casa i entre aquestes destaquen anar a la platja, fer excursions i anar a restaurants. Menys habitual és la realització d'activitats culturals com anar al teatre, a museus i exposicions o anar al cinema mentre que els seus hàbits de lectura també són, en termes generals, prou limitats, en tant que predomina la població que no llegeix mai o gairebé mai. Finalment, la gent gran que realitza una pràctica esportiva assídua és només una desena part del total.

Les relacions fora de la llar –relacions socials– que manté la gent gran es fonamenten en uns paràmetres molt

tradicionals. Primer, per la proximitat de l'entorn territorial on es duen a terme: el barri o, fins i tot, l'escala. Segon, perquè es basen més en lligams familiars i veïnals que en relacions d'amistat. Aquests tipus de lligams també són els que dominen les relacions de solidaritat: quan es tenen dificultats, sigui de salut, econòmiques o personals, la gent gran acudeix a la família –la parella o els fills–, mentre que el suport per part d'amics és inhabitual. Finalment, bé que la taxa associativa és considerable entre la gent gran –més de quatre de cada deu entrevistats pertanyen a alguna associació–, aquesta està força per sota de la que presenta la resta de la població.

Hàbits en transformació: l'evolució 1995-2000 a la RMB

Malgrat que, com s'aprecia en el punt anterior, en termes generals la gent gran presenta uns comportaments socials que es poden qualificar de tradicionals i unes condicions de vida que se situen per sota de les que disposa la població adulta, el col·lectiu de 65 anys i més, en tant que grup poblacional, està sotmès a un procés de transformació important. Evidentment, els canvis que s'observen entre 1995 i l'any 2000 –les dues edicions de l'*Enquesta* que permeten una comparació temporal en l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona– són limitats, però molt perceptibles i apunten algunes tendències significatives.

En l'àmbit demogràfic, l'allargament progressiu de l'esperança de vida implica que entre la gent gran cada vegada hi tinguin més presència els grups d'edat més avançada i la població femenina, i aquesta tendència s'anirà consolidant en el futur. Aquest mateix procés comporta que també augmenti la població vídua i la que viu sola. El conjunt de canvis sociodemogràfics associats a l'envelliment estan transformant la nostra societat i la modificaran radicalment en el futur. Això plantejarà grans reptes en el disseny futur de les polítiques públiques.

Els processos de canvi als que estan sotmesos els hàbits i les condicions de vida de la gent gran provenen de dues influències. Primer, de l'adopció progressiva per part de la població de 65 anys i més dels comportaments generals de la societat i, en segon lloc, i especialment, de la incorporació de noves generacions al col·lectiu, les quals presenten uns comportaments menys tradicionals que la població de més edat.

Així, entre 1995 i l'any 2000 s'aprecia una millora del nivell d'estudis del col·lectiu i del seu estatus social, calculat segons les categories socioprofessionals. Aquests canvis influeixen directament en molts àmbits de la vida quotidiana de la població, especialment en la realització d'activitats en el temps lliure. Així, es va produint un in-

crement de les activitats realitzades dins i fora de casa i també una millora en els hàbits culturals i de lectura. Les relacions personals es van transformant, igualment, i la població gran va sustentant la seva xarxa relacional cada vegada més amb amics i menys amb familiars i veïns. És innegable que entre la gent gran hi ha grups especialment actius a l'hora d'utilitzar el seu temps lliure i de relacionar-se socialment, principalment en el segment de 65 a 74 anys.

Un altre àmbit en el qual s'aprecien canvis és el dels hàbits de consum de la gent gran, canvis que es materialitzen en una lleugera modernització dels comportaments a l'hora de comprar i en un augment del nivell d'equipament de les llars. En un altre ordre de coses, s'intueix que la gent gran, que partia d'unes actituds vitals força conformistes, esdevé més exigent i més conscienciada respecte els problemes que l'envolten. En aquest sentit, la població manifesta més inconvenients en relació amb el seu habitatge, també es manifesta més sensibilitzada davant dels problemes ambientals del seu entorn territorial i és més exigent a l'hora d'avaluar els equipaments i les infraestructures del seu barri.

En altres qüestions, però, els processos de transformació són mínims i els canvis entre 1995 i l'any 2000 esdevenen inapreciables. El cas més destacable és la realització de les feines a la llar, en el qual no s'han produït signes de canvi dignes d'esment i els papers tradicionals basats en el sexe continuen sent predominants.

En conclusió, és clar que les condicions de vida de la gent gran no són inamovibles, sinó que estan sotmeses a les dinàmiques generals de la societat i sofreixen un procés continu, bé que lent, de transformació. Cal avançar, doncs, en la radiografia de la gent gran del futur, que requerirà més ajuts socials perquè hi haurà una major proporció de població molt gran. Col·lectivament, però, la gent gran també serà més culta, més activa i més relacional.

Un col·lectiu heterogeni i complex

La realitat actual presenta la gent gran com un col·lectiu amb molta diversitat interna, amb situacions vivencials i condicions de vida molt contrastades. A més, els processos de canvi als que està sotmès, van diversificant progressivament el col·lectiu, fent-lo més heterogeni i també més complex. Els factors de diferenciació interna més transcendents són l'edat, el sexe, l'estatus social i, en certes qüestions, també el territori de residència.

Segons l'edat es diferencien clarament dos col·lectius amb vivències i amb necessitats molt diferenciades. D'una banda, la gent gran de menys edat –el lliure de la qual s'estableix en aquest estudi entre els 65 i els

74 anys–, que és un grup de població amb unes condicions físiques que, en general, li permeten dur a terme una vida amb plenitud i que també desenvolupa una vida relacional i lúdica relativament activa. Aquest grup de població viu majoritàriament amb la seva parella, sovint amb els fills encara a casa i, per tant, les seves característiques sociodemogràfiques s'assimilen bastant a les de la població adulta en el seu període de maduresa.

El segment de població gran de 65 a 74 anys, que disposa de més ingressos, presenta una lleugera millora en el nivell d'estudis i en l'estatus socioprofessional respecte a la població de 75 anys i més. Aquesta qüestió, afegida a les condicions físiques i de salut i a la d'inactivitat laboral, donen uns nivells de realització d'activitats lúdiques, culturals i esportives significatius, tot i que menors que els que s'observen globalment entre la població adulta i jove (de 18 a 64 anys). La vida relacional d'aquest grup de població també és activa, amb una elevada taxa de pertinença a associacions i amb més relacions d'amistat i menys de familiars que la població de més edat.

Aquest és un grup de població –cal recordar que disposa de molt temps lliure– que requereix polítiques de promoció sociocultural, a més d'assistencials quan sigui necessari, ja que és plenament autònom des d'un punt de vista funcional. És obvi, d'altra banda, que dins d'aquest segment hi ha molta diversitat de situacions, però cada vegada és més nombrosa la població plenament activa. A més, el lliandar d'aquest segment de gent gran va augmentant amb la millora de les condicions de vida.

El segon grup de gent gran que s'identifica d'acord amb l'edat és el de les persones més grans, que tenen més problemes funcionals per qüestions de salut o bé una mobilitat limitada. Aquesta població ja no pot dur a terme una vida plenament activa en el seu temps lliure. En aquest grup, a més, l'estat civil i convivencial va variant progressivament i van guanyant pes les persones vídues i les que viuen soles. S'ha de considerar que, encara que la població gran tendeix a residir al seu habitatge tant com li és possible, hi ha força casos en què la solitud no és voluntària, sinó que és l'única opció que li resta a la població. Aquest és un col·lectiu que requereix unes prestacions d'ajut que varien segons el seu estat de salut, però que passen molt sovint per l'ajut domiciliari –de personal contractat o de la mateixa família– i, en l'àmbit de la llar, precisa disposar d'ascensor.

El sexe és un altre factor essencial de diferenciació en el si de la gent gran. En força de les variables analitzades les experiències d'aquest període de la vida són tan diferents segons el sexe que esdevenir gran no té el mateix significat per als homes que per a les dones. Per als homes, que tenen una esperança de vida menor, no hi ha canvis en les formes convivencials entre la vida d'adult i

la de gran: la majoria dels homes grans estan casats i viuen amb la seva parella i sovint amb els fills. En canvi, les dones, per la seva major esperança de vida, passen per un primer estadi similar al dels homes, però acaben tenint una vivència molt diferent en enviuar i viure soles. Certament, la viduïtat i la solitud són fenòmens femenins en la nostra societat i no formen part normalment de l'experiència vital dels homes.

A banda dels trets diferencials associats a les característiques sociodemogràfiques de la població, en molts altres àmbits analitzats en aquest estudi s'identifica clarament una situació de discriminació de les dones grans. El primer àmbit en el qual es fa palesa aquesta discriminació és l'econòmic. Mentre que els homes grans disposen gairebé tots d'una pensió de jubilació, hi ha una cinquena part de les dones que no disposen d'ingressos propis i, d'altra banda, són moltes les que perceben pensions de viduïtat, que són les més baixes. Aquestes qüestions deriven en el fet que el nivell d'ingressos de les dones és molt més reduït que el dels homes. A partir dels assumptes esmentats fins ara s'identifica el grup més vulnerable de la gent gran: les dones d'edat avançada que viuen soles i que disposen d'ingressos certament exigües, les condicions de vida de les quals són les més precàries del col·lectiu estudiat.

Les dones grans sofreixen una situació de desigualtat en força altres aspectes. En primer lloc, una part de les dones grans van restar excloses del mercat de treball i les que treballaven ho feien en una posició socioprofessional inferior a la dels homes. D'altra banda, la majoria no va poder accedir al mateix nivell d'estudis que els homes i, per exemple, l'analfabetisme femení triplica el masculí i se situa per sobre de la desena part dels efectius. D'altra banda, les dones grans assumeixen els papers tradicionals assignats en les feines de la llar i en l'escassa vida social fora de casa. En l'àmbit domèstic no s'observa estadísticament que els homes en jubilar-se passin a responsabilitzar-se de més feines domèstiques, sinó que aquestes segueixen estant a càrrec de les dones, la qual cosa provoca que aquestes disposin de menys temps lliure. Aquestes funcions tradicionals també porten al fet que les dones realitzin menys activitats d'oci i esportives, bé que assisteixen més al cinema i al teatre que els homes.

En l'àmbit relacional, les dones basen més les seves relacions quotidianes en l'entorn proper al seu habitatge i les materialitzen més amb familiars i veïns que els homes, els quals disposen d'unes relacions d'amistat més extenses. La taxa d'associacionisme de les dones grans és també inferior a la dels homes. A més, quan les persones grans han de fer front a dificultats de salut, econòmiques o personals, els homes recorren a la seva parella per solucionar-los, mentre que les dones, a causa que moltes són vídues, han d'acudir en major proporció als

fills, els quals constitueixen l'únic referent relacional que els queda.

L'estatus social de la gent gran és el tercer perfil que diferencia les condicions de vida dins del col·lectiu de gent gran, i en aquest estudi s'identifica a partir de les variables categoria socioprofessional i nivell d'estudis assolit. La millor situació econòmica de la població de categoria alta li permet disfrutar d'unes condicions de vida millors, de manera que pot fer front a unes despeses majors, pot fruir d'uns habitatges més grans i amb més instal·lacions i equipaments domèstics i també pot disposar de més serveis contractats per a realitzar les feines de la llar.

L'altre àmbit en el que s'aprecien diferències molt significatives és el de les activitats en el temps de lleure. La població de categoria socioprofessional alta i també la que disposa d'un major nivell d'estudis duen a terme moltes més activitats de lleure fora de la llar, tant en qüestions lúdiques com culturals, i també practiquen més esport. En activitats com assistir al teatre, al cinema, a museus i exposicions i, en un àmbit més lúdic, anar a restaurants, la població de categoria alta triplica o més l'assistència dels efectius de categoria baixa. Els hàbits de lectura de la població amb més estudis també són enormement superiors als de la població amb poc estoc educatiu. Finalment, també quan més alt és l'estatus social hi ha més població gran que disposa d'una relacions d'amistat més extenses i també presenta una taxa associativa molt més elevada.

Per tant, les variables esmentades identifiquen un altre àmbit en què les vivències i les experiències de ser gran són completament contrastades segons quina sigui la posició dels individus, en aquest cas, en l'escala social. S'ha de tenir en compte, però, que la gent gran constitueix un grup bastant homogeni en les variables vistes ja que es detecta una majoria de població de categoria socioprofessional baixa i un predomini aclaparador de la que disposa d'un nivell d'estudis baix. Per tant, la diferenciació basada en aquestes dues variables afecta una minoria de la gent gran: la que disposa d'un estatus social elevat.

Les diverses variables que s'analitzen en l'estudi també presenten característiques diferenciades segons el lloc de residència de la gent gran. Els temes sociodemogràfics són els que presenten més contrastos per zones, especialment entre Barcelona i la primera corona metropolitana. A la capital, la població és més envellida, hi ha més llars unipersonals i es disposa d'un nivell d'estudis més elevat que a la resta de la província. En termes econòmics, la gent gran de Barcelona és la que gaudeix d'una situació econòmica més benestant. La primera corona, per la seva banda, és el territori on hi ha més població que acaba d'incorporar-se al col·lectiu de gent gran –població de 65 a 69 anys–, hi ha més parelles

amb fills i la població disposa de pocs estudis. Aquesta és també la zona on hi ha una major proporció de població immigrada i castellanoparlant i, pel que fa a les percepcions econòmiques, és on hi ha més població sense ingressos o amb ingressos reduïts. Els altres dos territoris estudiats presenten, en termes generals, una situació intermèdia, però a les comarques no metropolitanes la població és més envellida i molt majoritàriament nascuda a Catalunya.

Finalment, així com en les relacions socials de la població no s'aprecien diferències significatives entre territoris, els residents a la capital són els que realitzen més activitats de lleure i culturals fora de casa, tenen més hàbits de lectura i duen a terme una major pràctica esportiva.

A tall de conclusió final, es pot afirmar que la província de Barcelona assisteix i assistirà a un increment de la seva població gran. Això suposa que el fenomen de l'envelliment tindrà una major presència demogràfica, però també social, i pesarà molt més a l'hora de la presa de decisions des dels estaments públics.

El sobreenvelliment posa sobre la taula la necessitat de prestacions assistencials a un col·lectiu cada vegada més nombrós de població d'edat molt avançada amb problemes de salut i d'autonomia funcional, i això en un marc on la funció assistencial de la família difícilment podrà ser de tanta envergadura com actualment, a causa de la complexitat dels afers laborals i a l'escassetat de temps lliure. El debat sobre com la societat –no només l'administració– ha de fer front al repte del sobreenvelliment encara no està resolt.

Al mateix temps, però, i en la mesura que sigui possible mantenir l'Estat del benestar en els nivells actuals, la major part del col·lectiu de la gent gran anirà configurant progressivament un perfil de l'envelliment més actiu i més integrat en el conjunt de la societat. La població gran, a mesura que van passant les generacions, constitueix un col·lectiu amb més estudis, amb una vida relacional més plena i lliure i amb una major avaluació dels aspectes relacionats amb la qualitat de vida –tot això es tradueix en una població menys conformista i més exigent. De forma simultània, aquest col·lectiu es va diversificant internament i adopta multitud de perfils, de vegades força contrastats. L'envelliment deixa de ser l'última etapa de la vida i passa a ser una etapa de vida plena. Aquesta situació no planteja reptes menors per a les institucions, i per a la societat en general, que el sobreenvelliment. La vida plena i activa de la gent gran exigeix que aquesta població trobi suficients oportunitats per desenvolupar-se i això requerirà, sens dubte, el replantejament de certes polítiques –de serveis i uns equipaments– que es van plantejar quan el perfil de la gent gran era un altre.

Annex estadístic

1

Àmbit sociodemogràfic

Taula 1 Percentatge de persones jubilades a la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

	2000
De 50 a 54 anys	1,0
De 55 a 59 anys	6,1
De 60 a 64 anys	40,1
De 65 a 69 anys	74,0
De 70 a 74 anys	76,4
De 75 a 79 anys	77,9
De 80 a 84 anys	75,9
De 85 i més anys	81,5

Taula 2 Sexe de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons l'edat. Evolució 1995-2000

Sexe	1995 RMB					Total
	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i més	
Dones	50,0	52,9	50,0	62,0	66,0	53,1
Homes	50,0	47,1	50,0	38,0	34,0	46,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(330)	(255)	(168)	(100)	(53)	(906)

Sexe	2000 RMB					Total
	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i més	
Dones	54,6	57,5	62,6	69,9	70,8	60,2
Homes	45,4	42,5	37,4	30,1	29,2	39,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(380)	(341)	(257)	(146)	(96)	(1.220)

Sexe	2000 Província de Barcelona					Total
	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i més	
Dones	54,4	57,9	61,1	69,3	72,2	60,1
Homes	45,6	42,1	38,9	30,7	27,8	39,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(410)	(373)	(293)	(166)	(108)	(1.350)

Taula 3 Edat de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Grups d'edat	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
65-69	36,6	37,5	35,9	36,4	28,0	35,4	31,8	31,1	23,8	30,4
70-74	27,8	29,8	26,7	28,1	29,5	23,6	29,3	28,0	25,4	27,7
75-79	19,2	19,2	17,1	18,6	20,3	23,3	20,4	21,1	27,7	21,7
80-84	11,4	10,1	11,2	11,1	13,8	9,9	11,1	12,0	14,6	12,2
85 i més	5,3	3,4	9,2	5,8	8,3	7,8	7,3	7,9	8,5	8,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(448)	(208)	(250)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

Taula 4 Estat civil de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe. Evolució 1995-2000

Estat civil	1995			2000					
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Província de Barcelona		
				Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Solter/a	7,1	4,5	5,8	7,6	2,7	5,7	7,7	3,0	5,8
Casat/da	45,9	80,7	62,3	46,6	81,2	60,4	46,9	81,4	60,7
Vidu/a	45,3	13,6	30,5	43,9	14,8	32,3	43,7	14,3	31,9
Separat-divorciat/da	1,7	1,2	1,4	1,9	1,2	1,6	1,7	1,3	1,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(481)	(425)	(906)	(735)	(485)	(1.220)	(811)	(539)	(1.350)

Taula 5 Nivell d'estudis de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Nivell d'estudis	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Analfabet/a	8,2	10,1	9,7
Primària incompleta	41,6	35,2	36,0
Estudis primaris	35,1	40,2	40,2
Estudis secundaris	9,9	10,0	9,8
Estudis universitaris	5,2	4,6	4,3
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 6 Nivell d'estudis de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Nivell d'estudis	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Analfabet/a	13,2	4,5	7,9	12,2	9,7
Primària incompleta	36,6	34,9	32,3	41,2	36,0
Estudis primaris	40,1	40,5	43,3	35,9	40,2
Estudis secundaris	8,1	12,3	11,4	7,8	9,8
Estudis universitaris	2,0	7,8	5,1	3,0	4,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 7 Categoria socioprofessional familiar de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Categoria socioprofessional	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Alta	5,8	5,6	5,5
Mitjana	30,7	30,0	29,5
Baixa	63,5	64,4	65,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(821)	(1.059)	(1.182)

Taula 8 Categoria socioprofessional de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Categoria socioprofessional	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Alta	7,9	2,6	5,0	4,1	5,5
Mitjana	35,8	22,9	27,4	25,2	29,5
Baixa	56,3	74,5	67,6	70,7	65,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(467)	(271)	(321)	(132)	(1182)

Taula 9 Estructura i grandària de les llars on resideix la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Tipus de llars	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Llars	Persones	Mitjana	Llars	Persones	Mitjana	Llars	Persones	Mitjana
Unipersonal	19,7	8,4	1,0	19,6	8,2	1,0	19,6	8,3	1,0
Sense nucli	3,0	2,8	2,2	3,0	3,1	2,6	3,0	3,1	2,5
Parella	41,2	35,2	2,0	41,1	34,5	2,0	41,6	35,0	2,0
Parella amb fills	15,5	21,5	3,2	13,4	19,6	3,3	13,3	19,3	3,3
Monoparental	6,3	5,7	2,1	7,5	6,8	2,2	7,0	6,2	2,2
Uninuclear i altres persones	10,1	16,9	3,9	11,4	18,5	3,9	11,6	18,9	3,9
Dos o més nuclis	4,1	9,4	5,3	4,0	9,3	5,1	3,9	9,2	5,2
Total	100,0	100,0	3,5	100,0	100,0	2,6	100,0	100,0	2,3
	(906)	(2.119)		(1.220)	(2.903)		(1.350)	(3.210)	

Taula 10 Convivència amb els fills de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Convivència amb els fills	Dones		Homes		Total		
	65-74	75 i més	65-74	75 i més	Dones	Homes	Total
No han tingut fills	11,6	15,8	9,1	10,4	13,5	9,6	11,9
Sols tenen fills a la llar	5,7	10,4	6,7	11,5	7,8	8,4	8,1
Tenen fills dintre i fora de la llar	25,1	24,8	27,2	19,3	25,0	24,3	24,7
Sols tenen fills fora la llar	57,5	49,0	57,0	58,9	53,7	57,7	55,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(438)	(367)	(342)	(192)	(805)	(534)	(1.338)

Taula 11 Situació laboral de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Situació laboral	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Treballa	2,1	1,5	1,5
Busca feina	0,0	0,0	0,0
Tasques domèstiques	17,7	19,6	18,3
Jubilat	76,5	74,8	76,4
Incapacitat	3,1	3,8	3,5
Estudiant	0,0	0,0	0,0
Altres	0,7	0,3	0,3
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 12 Situació laboral de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Situació laboral	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Treballa	3,0	0,0	0,5	1,5	1,5
Tasques domèstiques	22,3	23,6	12,2	6,1	18,3
Jubilat	72,8	72,4	79,9	91,6	76,4
Incapacitat	1,3	4,0	7,1	0,8	3,5
Altres	0,6	0,0	0,3	0,0	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

Taula 13 Llengua de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Llengua	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Català	50,1	36,1	59,0	49,4	44,1	28,0	47,3	40,8	77,9	44,4
Castellà	42,3	56,7	37,8	44,3	42,4	65,8	48,1	50,3	20,6	47,4
Ambdues	6,9	6,3	3,2	5,7	11,9	5,9	4,6	8,2	1,5	7,5
Altres	0,7	1,0	0,0	0,6	1,5	0,3	0,0	0,8	0,0	0,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(447)	(208)	(251)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

Taula 14 Nivell de coneixement del català de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Nivell de coneixement	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
El parla i l'escriu	27,7	13,5	30,4	25,3	31,3	13,0	24,1	24,3	34,4	25,2
El parla però no l'escriu	38,4	39,4	36,4	38,0	39,4	31,4	34,7	35,9	50,4	37,3
L'entén però no el parla	29,2	31,3	22,4	27,8	25,0	37,3	27,1	28,8	11,5	27,2
No l'entén	4,7	15,9	10,8	9,0	4,4	18,3	14,1	11,0	3,8	10,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(447)	(208)	(251)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

2 Àmbit econòmic

Taula 15 Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Tipus d'ingrés	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
No té ingressos	17,1	0,0	11,2	9,0	10,3
Pensió de jubilació	46,6	90,9	67,1	60,4	64,3
Pensió de viduitat	26,5	0,0	10,5	23,5	15,9
Altres ingressos	9,7	9,1	11,2	7,1	9,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 16 Ingressos individuals mensuals de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Nivell d'ingressos	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
No ha tingut cap ingrés	10,7	10,7	9,9
Menys de 40.000 ptes.	10,6	6,8	6,8
40.001-60.000 ptes.	30,8	26,3	26,7
60.001-90.000 ptes.	22,6	24,3	25,0
90.001-140.000 ptes.	15,3	17,6	18,1
140.001-200.000 ptes.	3,6	5,9	5,6
200.001-300.000 ptes.	1,2	2,2	2,1
Més de 300.000 ptes.	0,3	1,0	0,9
Té ingressos irregulars	0,7	0,2	0,1
NS / NC	4,2	5,0	4,8
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 17 Ingressos familiars anuals de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Nivell d'ingressos	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Menys d'1.000.000 de ptes.	25,4	16,1	16,0
D'1.000.001 a 1.500.000 ptes.	27,1	20,5	20,0
D'1.500.001 a 2.500.000 ptes.	20,4	27,0	28,1
De 2.500.001 a 3.500.000 ptes.	6,0	11,3	11,4
De 3.500.001 a 5.000.000 ptes.	2,1	5,8	5,8
Més de 5.000.000 de ptes.	1,0	2,3	2,3
NS/NC	18,0	17,1	16,4
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 18 Ingressos familiars anuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Nivell d'ingressos	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Menys d'1.000.000 de ptes.	20,4	9,3	11,5	22,3	16,0
D'1.000.001 a 1.500.000 ptes.	21,1	18,4	20,0	20,0	20,0
D'1.500.001 a 2.500.000 ptes.	24,5	33,6	31,1	23,9	28,1
De 2.500.001 a 3.500.000 ptes.	10,3	13,2	11,9	10,8	11,4
De 3.500.001 a 5.000.000 ptes.	3,5	9,1	6,0	5,5	5,8
Més de 5.000.000 de ptes.	1,6	3,3	2,0	2,7	2,3
NS/NC	18,7	13,2	17,5	15,0	16,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 19 Ingressos familiars anuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)

Nivell d'ingressos	2000				Total província de Barcelona
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	
Menys d'1.000.000 de ptes.	15,3	19,9	14,1	14,7	16,0
D'1.000.001 a 1.500.000 ptes.	17,8	23,6	21,4	15,5	20,0
D'1.500.001 a 2.500.000 ptes.	24,4	28,9	29,3	38,8	28,1
De 2.500.001 a 3.500.000 ptes.	11,3	8,7	13,3	12,4	11,4
De 3.500.001 a 5.000.000 ptes.	4,9	2,2	10,3	5,4	5,8
Més de 5.000.000 de ptes.	3,6	0,6	1,9	2,3	2,3
NS/NC	22,7	16,1	9,8	10,9	16,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(529)	(323)	(368)	(130)	(1.350)

Taula 20 Percepció de dificultats econòmiques a la llar per la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Amb moltes dificultats	16,3	10,8	14,5	13,3	14,0
Amb alguna dificultat	34,5	32,1	32,3	35,3	33,6
Suficientment	46,2	51,9	48,7	48,2	48,5
Folgadoament	2,6	5,0	4,3	2,7	3,6
NS/NC	0,4	0,2	0,1	0,5	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 21 Comparació del nivell de vida familiar actual amb l'any anterior de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Nivell de vida	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Era millor	17,9	17,8	17,9	17,8	17,9
Era igual	72,3	75,0	73,1	73,9	73,4
Era pitjor	9,4	7,2	8,7	8,1	8,4
NS/NC	0,5	0,0	0,4	0,2	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 22 Perspectives sobre el nivell de vida familiar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Perspectives	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Millorarà	8,3	10,0	10,8	6,4	9,0
Serà igual	63,0	64,3	63,4	63,8	63,6
Empitjorarà	24,4	22,6	22,6	25,3	23,7
NS/NC	4,3	3,1	3,2	4,6	3,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 23 Maneres de solucionar les dificultats econòmiques de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Tipus de solucions	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
No ha tingut dificultats econòmiques	62,8	66,2	66,4
Reduir despeses	23,5	19,5	19,6
Gastar estalvis	4,8	6,2	6,1
Utilitzar crèdits bancaris	3,5	2,4	2,4
Demandar ajuda a familiars o amics	3,8	3,5	3,3
Altres possibilitats	1,6	2,1	2,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 24 Tipus de despeses reduïdes davant les dificultats econòmiques de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Tipus de despeses reduïdes	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Esbarjo, esports, cultura	19,1	18,6	18,7
Vestit i calçat	41,8	43,8	42,6
Mobles i objectes per a la llar	9,9	13,2	14,5
Alimentació	13,1	10,6	11,1
Begudes i tabac	3,6	4,6	4,6
Tot en general	5,5	3,0	2,7
Altres possibilitats	7,0	6,3	5,9
Total	100,0	100,0	100,0
	(363)	(431)	(477)

Taula 25 Despeses mensuals a la llar en aliments i begudes de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Despeses mensuals	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
No tenen despeses	0,0	0,4	0,4
Menys de 16.000 ptes.	6,1	5,9	6,0
16.001-36.000 ptes.	18,4	20,1	20,3
36.001-56.000 ptes.	29,3	27,5	27,6
56.001-100.000 ptes.	32,5	30,2	29,8
Més de 100.000 ptes.	4,5	8,8	8,7
NS / NC	9,2	7,1	7,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 26 Despeses mensuals a la llar en pagament de l'habitatge de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Despeses mensuals	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
No tenen despeses	70,2	74,9	75,0
Menys de 16.000 ptes.	19,9	8,3	9,0
16.001-36.000 ptes.	5,5	8,2	7,6
36.001-56.000 ptes.	1,8	4,7	4,5
56.001-100.000 ptes.	0,9	2,3	2,1
Més de 100.000 ptes.	0,1	0,0	0,1
NS / NC	1,7	1,6	1,6
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 27 Despeses fixes mensuals de l'habitatge a la llar de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Despeses mensuals	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
No tenen despeses	0,4	0,4	0,4
Menys de 16.000 ptes.	62,9	51,7	51,3
16.001-36.000 ptes.	24,9	34,6	34,5
36.001-56.000 ptes.	3,0	5,5	5,9
56.001-100.000 ptes.	1,8	1,7	1,7
Més de 100.000 ptes.	0,6	0,0	0,0
NS / NC	6,5	6,1	6,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 28 Lloc de compra dels aliments envasats de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Lloc de compra	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Al mateix barri de residència	77,5	80,9	78,2
Al centre del mateix municipi	5,6	5,7	7,5
A un altre barri del mateix municipi	6,0	5,1	5,8
A Barcelona	0,5	0,6	0,6
A les ciutats madures	1,4	0,9	1,4
A un altre municipi de Catalunya	3,8	3,8	3,8
Indistintament	5,2	2,7	2,6
NS / NC	0,0	0,2	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(902)	(1.215)	(1.346)

Taula 29 Lloc de compra de vestit i calçat de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Lloc de compra	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Al mateix barri de residència	57,7	54,4	52,2
Al centre del mateix municipi	14,0	18,9	20,8
A un altre barri del mateix municipi	8,0	4,4	4,8
A Barcelona	3,0	3,4	3,1
A les ciutats madures	2,0	2,5	3,5
A un altre municipi de Catalunya	2,2	3,2	3,2
Indistintament	12,8	13,1	12,3
NS / NC	0,3	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(897)	(1.203)	(1.334)

Taula 30 Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Tipus d'establiment	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Botiga tradicional especialitzada	18,1	23,3	26,1
Mercat setmanal de carrer	2,8	3,0	3,4
Mercat municipal	57,4	50,1	46,1
Supermercat	13,7	17,8	18,6
Hipermercat o grans magatzems	2,7	2,5	2,6
Indistintament	5,2	3,2	3,0
NS/NC	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(902)	(1.216)	(1.346)

Taula 31 Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments envasats la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Tipus d'establiment	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Botiga tradicional especialitzada	10,0	8,5	10,1
Mercat setmanal de carrer	0,4	0,4	0,4
Mercat municipal	8,4	6,4	5,9
Supermercat	63,9	73,0	71,7
Hipermercat o grans magatzems	10,1	7,5	7,7
Indistintament	5,6	3,8	3,6
NS/NC	1,5	0,4	0,4
Total	100,0	100,0	100,0
	(902)	(1.215)	(1.345)

Taula 33 Modalitats de compra* utilitzades en l'últim any per la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Modalitats de compra	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Servei a domicili	4,8	7,2	7,4
Compra per catàleg	2,9	3,0	2,9
Compra directa a pagesos	7,3	9,3	9,9
Consum de productes no comprats	-	7,2	8,7

* Percentatge de persones que han utilitzat cada modalitat de compra.

Taula 35 Equipament domèstic* que posseeix a la llar la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Equipament domèstic	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Vídeo reproductor	42,8	54,8	54,2
Cadena d'alta fidelitat	24,0	37,7	36,4
Congelador	29,7	51,2	51,2
Aspiradora	31,8	37,0	37,8
Microones	17,8	39,6	39,3
Rentaplats	12,4	19,0	18,5
Càmera de vídeo	6,7	8,4	8,4
Moto / motocicleta	5,0	4,9	5,5
Assecadora	4,6	7,2	8,0
Cuina vitroceràmica	2,0	4,9	5,2
Telèfon	-	95,2	94,8
Telèfon mòbil	-	26,5	26,3
Ordinador	-	13,1	13,3
TV pagament	-	10,9	10,5
Connexió a Internet	-	3,1	3,3

* Percentatge de persones que posseeixen cada article.

Taula 32 Periodicitat en la compra principal d'aliments de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Periodicitat de compra	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Cada dia	25,8	17,5	17,0
Cada dos o tres dies	32,2	36,1	37,0
Una vegada a la setmana	34,0	37,0	36,5
Una vegada al mes	3,5	3,1	3,3
De manera variable	3,3	3,4	3,3
NS/NC	1,2	3,0	3,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(903)	(1.217)	(1.347)

Taula 34 Procediments de pagament* utilitzats l'últim any per la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Procediments de pagament	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Targeta de crèdit	10,6	18,4	17,6
Pagament a terminis	5,1	5,2	5,0
Targeta cooperativa	1,2	1,1	1,2

* Percentatge de persones que han utilitzat cada procediment de pagament.

3 Espai vital

Taula 36 Règim de tinença de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Règim de tinença	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
En propietat	86,3	77,6	84,4
Lloguer	11,4	19,9	13,3
Altres	2,1	2,4	2,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

Taula 37 Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Règim de tinença	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
En propietat	61,2	78,8	79,6	70,3	66,4	83,3	88,6	77,6	78,5	77,6
Lloguer	35,9	17,8	17,6	26,7	30,6	14,2	9,5	19,9	19,2	19,9
Altres	2,9	3,4	2,8	2,9	2,8	2,5	1,6	2,4	2,3	2,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(448)	(208)	(250)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

Taula 38 Superfície de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Superfície	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Menys de 50 m ²	8,2	4,7	4,4
De 51 a 70 m ²	28,7	28,3	26,6
De 71 a 100 m ²	33,4	42,3	42,4
De 101 a 130 m ²	11,9	10,2	10,8
Més de 130 m ²	8,7	8,6	9,3
NS/NC	9,1	5,9	6,6
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 39 Antiguitat de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Any de finalització de l'edifici	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Abans de 1900	10,3	8,5	9,3
De 1901 a 1950	22,3	15,8	16,2
De 1951 a 1960	13,2	11,8	12,2
De 1961 a 1970	27,8	29,1	27,9
De 1971 a 1980	15,8	22,3	21,9
Després de 1980	2,8	7,6	7,6
NS/NC	7,6	5,1	5,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 40 Presència d'equipament a l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Infraestructures			
Dutxa o bany	98,2	99,4	99,3
Calefacció o aparells per escalfar	98,2	98,8	98,8
Aigua corrent calenta	91,8	96,9	96,7
WC dins de casa	94,8	96,6	96,8
Cuina separada	91,9	89,7	90,3
Estudi o despatx	12,8	14,7	15,3
Terrassa o pati	46,4	48,0	48,4
Aire condicionat	3,2	7,4	7,2
Espais			
Garatge fora de l'edifici	11,0	12,3	12,5
Garatge dins l'edifici	12,9	14,1	16,8
Jardí	13,7	13,7	14,5
Piscina	1,1	1,8	1,7
Hort	-	3,8	5,7

Taula 41 Tipus de calefacció de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Tipus de calefacció	2000		Total
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	
Col·lectiva	2,8	2,7	2,7
Individual	54,1	40,9	51,2
Aparell per escalfar	42,6	55,3	45,3
Res	0,5	0,8	0,5
NS/NC	0,1	0,3	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

Taula 42 Presència d'equipament a l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Infraestructures										
Dutxa o bany	97,5	98,6	98,8	98,2	99,4	99,4	99,2	99,4	98,5	99,3
Calefacció o aparells per escalfar	98,0	96,6	99,6	98,2	98,1	98,8	99,7	98,8	100,0	98,8
Aigua corrent calenta	91,5	94,2	90,4	91,8	96,6	97,5	96,7	96,9	94,6	96,7
WC dins de casa	98,0	95,7	88,4	94,8	96,2	97,2	96,7	96,6	98,5	96,8
Cuina separada	95,3	94,2	83,6	91,9	94,1	80,7	91,1	89,7	95,4	90,3
Estudi o despatx	14,7	7,7	14,0	12,8	18,5	8,1	14,9	14,7	21,4	15,3
Terrassa o pati	34,6	45,7	68,4	46,4	36,3	46,0	66,6	48,0	52,3	48,4
Aire condicionat	3,6	2,4	3,2	3,2	9,8	5,0	6,0	7,4	6,1	7,2
Espais										
Garatge fora de l'edifici	13,0	6,2	11,6	11,0	16,3	9,6	9,3	12,3	13,2	12,5
Garatge dins l'edifici	8,0	7,1	26,7	12,9	8,2	9,6	26,8	14,1	41,6	16,8
Jardí	7,1	10,5	27,6	13,7	5,1	10,5	28,8	13,7	22,3	14,5
Piscina	1,1	1,6	1,2	1,1	0,8	1,8	3,0	1,8	0,8	1,7
Hort	-	-	-	-	0,9	3,7	7,9	3,8	23,8	5,7

Taula 43 Inconvenients de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Inconvenients	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
No té cap inconvenient	47,4	57,9	58,2	53,0	41,4	44,9	59,9	47,9	60,8	49,1
Manca de llum	5,8	2,9	3,6	4,5	4,3	4,0	1,9	3,5	1,5	3,4
Manca d'espai	6,9	3,8	3,2	5,2	7,8	6,5	3,3	6,1	2,3	5,7
Humitat o fred	6,7	10,0	10,4	8,4	5,3	7,2	7,9	6,5	3,8	6,2
Soroll del carrer	4,0	3,3	2,0	3,3	2,5	6,9	3,0	3,8	2,3	3,7
Soroll dels veïns	2,2	3,3	1,2	2,3	1,1	2,8	2,5	2,0	4,6	2,3
Acabats deficients	3,1	2,9	2,4	2,8	4,3	0,9	5,4	3,8	3,8	3,8
Manca d'ascensor	12,0	6,2	5,6	8,9	14,6	15,9	7,9	12,8	6,9	12,2
Altres inconvenients	11,6	9,3	13,6	11,5	16,8	10,0	7,6	12,3	12,3	12,3
NS/NC	0,0	0,5	0,0	0,1	1,9	0,9	0,5	1,2	1,5	1,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(448)	(208)	(250)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

Taula 44 Tipus d'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Habitatge actual	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Pis	95,5	80,8	45,4	78,3	95,3	86,1	56,9	81,3	51,1	78,4
Casa unifamiliar entremitgera	2,2	14,9	44,2	16,6	4,0	9,3	31,4	13,6	35,1	15,7
Casa unifamiliar aïllada	1,5	3,9	10,4	4,6	0,8	4,0	9,8	4,6	10,7	4,9
Un altre tipus	0,7	0,5	0,0	0,4	0,0	0,6	1,9	0,8	3,1	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(448)	(208)	(250)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

Taula 45 Tipus d'habitatge on li agradaria viure a la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)

Habitatge preferit	2000		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
No té preferències	1,4	4,9	2,1
Pis	25,6	49,4	30,8
Casa unifamiliar entremitgera	21,4	19,0	20,9
Casa unifamiliar aïllada	50,5	26,3	45,2
Un altre tipus	1,1	0,5	1,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(4.900)	(1.350)	(6.250)

Taula 46 Anys de residència a l'habitatge que porta la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Anys de residència	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Hi ha viscut sempre	4,0	4,3	4,3
Menys de 10 anys	6,8	7,8	7,9
De 10 a 19 anys	11,5	11,5	11,4
De 20 a 29 anys	29,2	23,0	22,9
De 30 a 39 anys	22,1	28,8	27,7
De 40 a 49 anys	13,5	15,3	15,7
De 50 a 59 anys	7,9	5,1	5,8
Més de 59 anys	5,0	4,2	4,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 47 Anys de residència al municipi que porta la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Anys de residència	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Nascut al municipi	28,8	27,9	28,7
Menys de 10 anys	3,3	3,0	2,8
De 10 a 19 anys	3,9	3,8	3,6
De 20 a 29 anys	16,1	9,7	9,5
De 30 a 39 anys	16,4	20,2	19,3
De 40 a 49 anys	12,1	15,1	14,7
De 50 a 59 anys	9,9	9,3	9,7
Més de 59 anys	9,3	11,1	11,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 48 Intenció de canviar d'habitatge els propers cinc anys que té la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Intenció de canviar	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Sí	3,1	2,9	4,0	3,3	2,6	3,4	1,9	2,5	2,3	2,5
No	96,9	97,1	96,0	96,7	97,4	96,6	98,1	97,5	97,7	97,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(448)	(208)	(250)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

Taula 49 Opinió de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona sobre la suficiència d'equipaments al barri segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Equipament	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Enllumenat	79,9	93,8	85,5	84,6	77,5	85,4	88,9	83,1	84,6	83,2
Asfaltat	78,8	86,5	80,4	81,0	83,5	85,7	86,7	85,0	80,0	84,5
Neteja del carrer	68,1	82,8	72,8	72,8	61,6	73,3	68,5	66,6	75,4	67,4
Zones verdes	54,2	48,6	40,8	49,2	54,4	51,6	50,3	52,4	37,7	51,0
Parcs infantils	46,9	48,6	44,2	46,4	45,8	50,6	48,5	47,9	46,6	47,8
Equipaments esportius	40,6	46,9	41,2	42,2	39,9	49,1	41,0	42,7	45,4	42,9
Serveis sanitaris públics	60,2	64,9	45,8	57,4	69,1	66,8	52,4	63,5	58,0	62,9
Guarderies	46,7	44,7	48,0	46,6	35,7	48,3	39,3	40,1	50,4	41,1
Escoles infantils i de primària	66,9	67,8	68,0	67,3	52,7	64,6	59,9	58,8	63,1	58,6
Instituts d'Ensenyament Secundari	45,3	45,5	27,6	40,4	45,1	56,2	42,3	47,1	38,2	46,3
Centres cívics	49,1	45,7	37,5	45,1	50,4	54,7	57,7	53,7	37,7	52,2
Casals d'avis	62,7	66,7	58,2	62,3	54,3	70,8	64,9	61,8	61,5	61,8
Biblioteques públiques	24,1	32,7	31,5	28,1	31,3	41,8	35,2	35,3	50,8	36,8
Mercat municipal	82,4	76,3	45,8	70,9	81,7	69,7	46,1	67,7	16,2	62,8
Botigues	87,5	79,3	77,2	82,8	84,3	74,2	72,3	77,9	71,8	77,3
Transport públic urbà	87,5	76,1	47,6	73,9	85,2	73,6	57,2	73,6	35,9	70,0
Transport públic intermunicipal	56,9	80,9	59,6	63,1	57,6	76,1	51,6	60,6	50,8	59,6

Taula 50 Avaluació de l'estat dels equipaments del barri que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Equipament	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Enllumenat	6,8	7,3	7,3	7,1	6,7	7,0	7,0	6,8	6,9	6,9
Asfaltat	6,6	7,0	7,1	6,8	6,4	6,7	6,6	6,5	7,0	6,6
Neteja del carrer	6,1	6,8	6,7	6,4	5,6	6,5	6,2	6,0	6,7	6,1
Zones verdes	6,1	6,2	6,4	6,2	5,9	6,2	6,2	6,1	6,3	6,1
Parcs infantils	6,0	6,1	6,1	6,0	5,8	6,1	6,1	6,0	6,5	6,0
Equipaments esportius	6,2	6,4	7,1	6,5	6,2	6,4	6,5	6,3	7,2	6,4
Serveis sanitaris públics	6,8	6,5	7,0	6,7	6,5	6,9	6,7	6,7	7,3	6,7
Guarderies	6,2	6,5	7,2	6,5	6,1	6,6	6,4	6,3	7,2	6,4
Escoles infantils i de primària	6,8	7,2	7,5	7,1	6,7	7,0	6,9	6,8	7,3	6,9
Instituts d'Ensenyament Secundari	6,6	6,9	7,3	6,8	6,4	6,9	6,8	6,7	7,0	6,7
Centres cívics	6,5	6,5	6,9	6,5	6,4	6,7	6,9	6,7	7,0	6,7
Casals d'avis	6,7	6,9	7,3	6,9	6,5	7,1	7,1	6,9	7,3	6,9
Biblioteques públiques	6,0	6,2	7,3	6,4	5,7	6,8	6,6	6,3	7,0	6,4
Mercat municipal	7,4	7,2	7,4	7,4	7,1	7,1	7,0	7,1	7,3	7,1
Botigues	7,5	7,2	7,1	7,3	7,2	7,0	6,8	7,0	6,9	7,0
Transport públic urbà	7,6	7,3	7,4	7,5	7,2	6,9	6,9	7,0	7,2	7,1
Transport públic intermunicipal	7,3	7,3	6,8	7,2	6,8	6,9	6,4	6,7	7,0	6,8

Taula 51 Avaluació de l'existència de problemes al barri de residència que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Problemes al barri	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Contaminació	5,3	5,0	3,9	4,8	5,5	4,9	4,3	5,0	2,7	4,8
Problemes de trànsit	6,0	5,3	4,7	5,5	6,0	5,3	5,4	5,6	4,0	5,4
Dificultats d'aparcament	7,5	6,7	5,3	6,7	7,8	7,3	6,2	7,2	4,2	6,9
Problemes d'inseguretat ciutadana	-	-	-	-	5,2	4,4	4,2	4,7	3,0	4,5
Indústries insalubres o sorolloses	0,4	0,9	0,9	0,6	0,4	0,7	1,1	0,7	0,5	0,7
Contaminació de rius o rieres	0,2	1,6	1,2	0,8	0,1	0,7	1,3	0,6	1,2	0,7
Degradació de boscos i del seu entorn	0,5	1,3	1,8	1,0	0,2	0,5	1,5	0,7	1,3	0,7
Carreteres o camins d'accés	-	-	-	-	1,6	2,4	2,7	2,1	1,9	2,1

4 Distribució del temps

Taula 52 Distribució de les tasques domèstiques entre els membres de la parella a les llars de la província de Barcelona amb cap de família major de 64 anys segons el lloc de residència (2000)

	2000														
	Barcelona			Primera corona			Segona corona			Resta província de Barcelona			Total província de Barcelona		
	Dona	Conjun- tament	Personal contractat	Dona	Conjun- tament	Personal contractat	Dona	Conjun- tament	Personal contractat	Dona	Conjun- tament	Personal contractat	Dona	Conjun- tament	Personal contractat
Neteja de la llar	64,8	12,0	12,8	76,3	9,3	3,6	67,1	11,4	11,1	78,0	8,0	4,0	69,9	10,6	9,1
Neteja de la roba	79,5	6,9	5,1	84,5	4,3	1,1	81,3	5,0	3,3	86,0	4,0	4,0	82,0	5,5	3,4
Neteja de la cuina	75,7	8,8	3,7	77,6	8,3	2,2	72,9	13,4	2,7	85,0	3,0	2,0	76,4	9,4	2,9
Cuinar	80,0	9,1	4,8	79,9	7,6	6,1	80,3	9,4	4,3	89,0	3,0	1,0	81,1	8,1	1,2
Compra aliments	53,5	28,3	1,1	50,7	30,2	0,7	44,0	36,6	1,7	65,0	19,0	3,0	51,1	30,3	1,2
Reparacions	8,0	4,5	38,6	5,1	1,1	36,5	2,2	1,3	42,3	9,0	4,0	32,0	5,6	2,7	38,4
Administració diners	36,0	42,9	0,5	49,3	35,3	0,0	40,8	40,1	0,0	37,0	46,0	1,0	41,1	40,5	0,2
Cuidar malalts o discapacitats	49,2	15,4	3,1	62,9	4,8	6,5	28,9	17,8	11,1	66,7	6,7	6,7	50,6	11,1	5,9

Taula 53 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i grups d'edat. Evolució 1995-2000

Mitjana d'hores		Dones		Homes		Total	
		Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Dones	Homes
1995	RMB	28h 41m	28h 14m	5h 46m	7h 37m	28h 37m	6h 4m
2000	RMB	22h 31m	25h 22m	6h 32m	8h 37m	23h 11m	6h 54m
	Província	22h 26m	25h 7m	6h 28m	8h 17m	23h 5m	6h 47m

Taula 54 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i el lloc de residència. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Dones	27h 58m	29h 14m	28h 0m	28h 14m	26h 55m	23h 35m	24h 47m	25h 22m	22h 83m	25h 7m
Homes	6h 40m	10h 12m	6h 48m	7h 37m	8h 28m	10h 7m	7h 42m	8h 37m	5h 19m	8h 17m
Total	18h 55m	19h 25m	17h 35m	18h 38m	19h 40m	18h 37m	17h 2m	18h 33m	15h 31m	18h 16m

Taula 55 Disposició de serveis remunerats a les llars de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000

Serveis remunerats	1995			2000						
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total	
Assistentia interina		1,1	1,4	1,2	1,4	1,2	1,1	1,4	1,2	
Assistentia per hores		14,0	15,9	14,3	15,3	19,5	16,2	15,5	19,3	16,3
Personal per a la cura de malalts		-	-	-	0,3	2,2	0,7	0,3	2,2	0,7

Taula 56 Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB		Total	RMB			Província		
	Menors de 65 anys	De 65 i més anys		Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total	Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
Poc	38,0	7,3	32,7	43,1	9,4	36,0	43,2	9,1	35,8
Bastant	39,1	21,5	36,1	37,8	22,4	34,5	37,5	21,6	34,1
Molt	22,8	70,9	31,0	18,8	67,0	29,1	19,0	68,1	29,6
NS/NC	0,2	0,3	0,2	0,3	1,1	0,5	0,3	1,1	0,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(4.357)	(906)	(5.263)	(4.523)	(1.220)	(5.743)	(4.900)	(1.350)	(6.250)

Taula 57 Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB		Total	RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes		Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Poc	8,3	6,1	7,3	10,7	7,4	9,4	10,4	7,2	9,1
Bastant	29,7	12,0	21,5	28,6	13,0	22,4	27,9	12,2	21,6
Molt	61,5	81,6	70,9	59,0	79,2	67,0	60,2	80,0	68,1
NS/NC	0,4	0,2	0,3	1,6	0,4	1,1	1,6	0,6	1,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(482)	(424)	(906)	(735)	(485)	(1.220)	(810)	(540)	(1.350)

Taula 58 Realització d'activitats de lleure sovint o ocasionalment dins de casa de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Activitats	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Veure la televisió	95,8	93,3	93,2
Escollir música	53,1	48,0	46,1
Escollir la ràdio	69,1	64,4	64,5
Fer labors	33,2	34,3	33,9
Dedicar-se a altres hobbies	28,4	24,4	23,8

Taula 59 Realització d'activitats de lleure sovint o ocasionalment fora de casa de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Activitats	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Anar al cinema	7,1	9,1	8,6
Anar a bars, discoteques	7,1	9,1	10,0
Anar a restaurants	20,2	24,3	23,9
Anar al teatre	7,7	8,8	8,6
Anar a museus i exposicions	19,5	15,0	14,8
Anar a la platja	-	27,3	26,8
Fer excursions	29,2	22,7	22,6

Taula 60 *Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000*

Freqüència de lectura	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Cada dia	19,8	17,3	16,3
Alguns dies a la setmana	9,3	10,5	10,2
Un dia a la setmana	2,0	1,6	1,6
De tant en tant	19,4	20,4	20,5
Mai o gairebé mai	34,6	31,5	32,8
Té problemes funcionals o no sap llegir	14,9	18,6	18,5
NS/NC	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 61 *Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)*

Freqüència de lectura	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Cada dia	13,4	20,6	18,3	13,5	16,3
Alguns dies a la setmana	9,9	10,7	11,7	8,3	10,2
Un dia a la setmana	1,6	1,7	2,0	1,1	1,6
De tant en tant	19,7	21,7	22,9	17,2	20,5
Mai o gairebé mai	32,8	32,8	31,9	34,0	32,8
Té problemes funcionals o no sap llegir	22,6	12,2	13,0	26,0	18,5
NS/NC	0,0	0,4	0,1	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 62 *Freqüència de lectura de diaris per part de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000*

Freqüència de lectura	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Cada dia	30,4	25,4	25,0
Alguns dies a la setmana	11,1	10,8	10,9
Un dia a la setmana	9,8	9,3	9,3
De tant en tant	8,3	8,8	9,0
Mai o gairebé mai	26,5	27,6	27,7
Té problemes funcionals o no sap llegir	14,0	18,0	17,9
NS/NC	0,0	0,2	0,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 63 *Freqüència de lectura de diaris per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)*

Freqüència de lectura	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Cada dia	17,9	35,4	27,0	22,1	25,0
Alguns dies a la setmana	9,0	13,7	11,9	9,6	10,9
Un dia a la setmana	8,1	10,9	11,0	6,9	9,3
De tant en tant	10,2	7,2	9,4	8,3	9,0
Mai o gairebé mai	32,7	20,4	27,8	27,8	27,7
Té problemes funcionals o no sap llegir	22,0	11,9	12,6	25,3	17,9
NS/NC	0,0	0,4	0,3	0,0	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 64 Taxa de pràctica esportiva de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000

		Menors de 65 anys	De 65 i més anys	Total
1995	RMB	31,1	13,2	28,1
2000	RMB	33,0	9,5	28,0
	Província	33,1	9,6	28,0

Taula 65 Taxa de pràctica esportiva de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. Evolució 1995-2000

		Dones		Homes		Total		Total
		65-74	75 i més	65-74	75 i més	Dones	Homes	
1995	RMB	12,3	5,5	20,7	10,0	9,8	17,2	13,2
2000	RMB	10,7	1,2	17,4	8,9	6,4	14,4	9,5
	Província	10,9	1,1	17,4	8,8	6,4	14,3	9,6

5 Xarxes de relació

Taula 66 Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Tipus de relacions	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
No es relaciona amb ningú	2,5	3,9	1,6	2,6	1,9	2,2	3,5	2,5	3,1	2,6
Amb familiars	70,1	68,6	72,0	70,2	65,0	68,2	64,9	65,7	59,2	65,0
Amb veïns	10,3	16,9	10,0	11,7	12,5	12,5	14,1	13,0	16,9	13,3
Amb companys de feina o estudis	0,7	0,5	0,0	0,4	0,8	0,6	1,6	1,0	0,0	1,0
Amb amics	14,7	8,7	14,8	13,4	18,0	15,3	15,2	16,4	17,7	16,5
Amb altres persones	1,8	1,4	1,6	1,7	1,1	1,2	0,3	0,9	2,3	1,1
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,3	0,4	0,8	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(448)	(208)	(250)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

Taula 67 Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Localització de relacions	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
No es relaciona amb ningú	2,0	3,5	2,2	3,0	2,6
A la mateixa escala	11,6	6,3	7,8	12,1	9,5
Al mateix barri de residència	33,4	36,3	34,5	34,8	34,6
A un altre barri del mateix municipi	28,4	28,3	29,7	26,6	28,4
A la resta de província	9,7	10,0	10,4	8,7	9,8
A la resta de Catalunya	0,4	0,8	0,7	0,7	0,7
Fora de Catalunya	0,2	0,6	0,3	0,5	0,4
Indistintament*	13,6	13,5	14,0	12,9	13,5
NS/NC	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

*Diverses localitzacions.

Taula 68 Localització de les relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000

Localització de relacions	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
No es relaciona amb ningú	2,5	3,9	1,6	2,6	1,9	2,2	3,5	2,5	3,1	2,6
A la mateixa escala	7,1	9,1	4,4	6,8	9,1	14,3	7,1	9,8	6,9	9,5
Al mateix barri de residència	33,9	49,5	32,3	37,0	34,6	31,1	37,2	34,4	35,9	34,6
A un altre barri del mateix municipi	41,3	11,1	34,7	32,5	32,3	23,9	26,1	28,2	29,8	28,4
A la resta de la província	4,9	9,1	10,4	7,4	6,8	16,4	8,1	9,8	9,9	9,8
A la resta de Catalunya	0,4	0,5	1,2	0,7	0,7	0,0	0,5	0,6	0,8	0,7
Fora de Catalunya	0,4	0,5	0,8	0,6	0,8	0,3	0,0	0,4	0,0	0,4
Indistintament*	9,4	15,9	14,7	12,3	12,5	11,5	17,1	13,6	13,0	13,5
NS/NC	0,0	0,5	0,0	0,1	1,3	0,3	0,3	0,7	0,8	0,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(448)	(208)	(250)	(906)	(529)	(323)	(368)	(1.220)	(130)	(1.350)

*Diverses localitzacions.

Taula 69 Avaluació de l'evolució de les relacions personals que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Avaluació de les relacions	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Millor del que s'esperava	29,6	22,4	23,0
Tal com s'esperava	65,4	71,0	70,6
Pitjor del que s'esperava	4,0	5,5	5,3
NS/NC	0,7	1,0	1,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 70 Avaluació de l'evolució de les relacions personals que fa la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Avaluació de les relacions	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Millor del que s'esperava	23,6	22,4	24,2	21,4	23,0
Tal com s'esperava	68,6	73,5	69,6	71,9	70,6
Pitjor del que s'esperava	6,5	3,5	5,6	5,0	5,3
NS/NC	1,4	0,6	0,5	1,8	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 71 Avaluació de l'evolució de les relacions amb els amics que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Avaluació de les relacions	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Millor del que s'esperava	26,7	22,3	23,3
Tal com s'esperava	69,2	70,0	69,5
Pitjor del que s'esperava	2,3	6,2	5,7
NS/NC	1,9	1,5	1,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(906)	(1.220)	(1.350)

Taula 72 Avaluació de l'evolució de les relacions amb els amics que fa la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Avaluació de les relacions	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Millor del que s'esperava	23,8	22,6	24,6	21,4	23,3
Tal com s'esperava	68,7	70,7	69,4	69,8	69,5
Pitjor del que s'esperava	5,9	5,4	5,4	6,2	5,7
NS/NC	1,6	1,3	0,6	2,7	1,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(811)	(539)	(784)	(566)	(1.350)

Taula 73 Gent gran de la RMB i de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat*. Evolució 1995-2000

Tipus de dificultat	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Malaltia	88,8	91,1	91,3
Problemes econòmics	40,0	45,1	45,1
Problemes personals	36,1	43,4	42,7
Desavinences familiars	13,6	17,1	17,4
Recerca de feina	8,2	7,9	8,4

* Percentatge de persones que han respost afirmativament a qualsevol de les dificultats.

Taula 74 Gent gran de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat* segons el lloc de residència (2000)

Tipus de dificultat	2000				
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Malaltia	88,3	92,9	93,8	93,8	91,3
Problemes econòmics	39,2	49,1	50,1	45,4	45,1
Problemes personals	43,1	44,6	42,7	36,2	42,7
Desavinences familiars	16,3	15,5	19,8	20,8	17,4
Recerca de feina	7,4	5,9	10,3	12,3	8,4

* Percentatge de persones que han respost afirmativament a qualsevol de les dificultats.

Taula 75 Xarxes de solidaritat davant els problemes de salut de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Xarxes de solidaritat	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Pares	1,2	0,7	1,0
Parella	45,0	53,0	53,2
Fills/es	35,5	30,4	30,4
Altres familiars	9,2	6,3	6,5
Amics	1,5	1,4	1,2
Veïns	1,8	3,1	3,0
Professionals	0,6	0,3	0,3
Ningú	5,30	3,9	3,7
NS/NC	0,1	0,7	0,6
Total	100,0	100,0	100,0
	(805)	(878)	(973)

Taula 76 Xarxes de solidaritat davant els problemes econòmics de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Xarxes de solidaritat	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Pares	1,5	1,4	1,6
Parella	9,5	20,8	21,6
Fills/es	36,9	29,2	29,2
Altres familiars	10,4	5,5	5,9
Amics	1,1	2,4	2,3
Veïns	0,7	1,4	1,4
Professionals	4,7	3,4	3,4
Ningú	35,6	34,5	32,8
NS/NC	0,5	1,5	1,6
Total	100,0	100,0	100,0
	(363)	(397)	(442)

Taula 77 Xarxes de solidaritat davant els problemes personals i afectius de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Xarxes de solidaritat	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Pares	1,1	0,3	0,2
Parella	29,2	36,1	35,7
Fills/es	31,0	23,8	24,9
Altres familiars	8,8	5,5	6,0
Amics	4,4	5,0	4,6
Veïns	1,3	2,2	2,1
Professionals	1,4	0,4	0,4
Ningú	22,4	24,6	24,3
NS/NC	0,6	0,2	1,9
Total	100,0	100,0	100,0
	(327)	(438)	(482)

Taula 78 Pertinença a algun tipus d'associació de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

Tipus de associació	1995	2000	
	RMB	RMB	Província de Barcelona
Partit polític	3,0	1,9	1,9
Sindicat	1,5	0,9	0,8
Centre excursionista	2,2	1,4	1,3
Club esportiu	7,8	7,7	7,7
Associació professional	3,2	3,0	2,8
Associació religiosa	3,4	5,0	5,2
Associació regional	0,4	0,9	0,8
Associació de consumidors	0,6	0,6	0,5
Associació de veïns	11,1	12,6	11,6
Associació ecologista, objectors, etc.	1,0	2,0	1,9
Casal d'avis	25,4	21,2	22,4
Casal de joves	0,7	0,6	0,6
Associació cultural	6,9	6,5	6,4

Taula 79 Pertinença a algun tipus d'associació de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)

Tipus d'associació	Sexe		Edat		Total província de Barcelona
	Dones	Homes	65-74	75 i més	
Partit polític	1,1	3,2	1,8	2,1	1,9
Sindicat	0,1	1,9	0,9	0,5	0,8
Centre excursionista	1,0	1,9	1,8	0,7	1,3
Club esportiu	4,0	13,4	10,0	4,6	7,7
Associació professional	1,5	4,8	3,4	1,9	2,8
Associació religiosa	5,4	4,6	4,3	6,2	5,2
Associació regional	0,2	1,7	1,1	0,4	0,8
Associació de consumidors	0,5	0,6	0,6	0,4	0,5
Associació de veïns	8,9	15,6	13,8	8,5	11,6
Associació ecologista, objectors, etc.	2,1	1,7	2,3	1,4	1,9
Casal d'avis	19,0	27,5	22,9	21,7	22,4
Casal de joves	0,9	0,2	0,6	0,5	0,6
Associació cultural	6,0	6,9	7,9	4,2	6,4

Annex metodològic

Annex metodològic

1

Fitxa tècnica de l'Enquesta de la Regió de Barcelona 2000

Les característiques tècniques i metodològiques de l'*Enquesta de la Regió de Barcelona* (ERB 2000), el treball de camp de la qual s'ha realitzat l'any 2000, no han variat gaire respecte a les edicions de l'*Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona* del 1985, 1990 i 1995. Les modificacions més rellevants incorporades a aquesta nova edició fan referència a l'ampliació de l'àmbit territorial d'estudi a tota la província de Barcelona i, en conseqüència, a l'increment i la redistribució territorial de la mostra. Les característiques tècniques de l'ERB 2000 són, de manera resumida, les següents.

Àmbit territorial

La **província de Barcelona**, que comprèn **311 municipis** pertanyents a les comarques de l'Alt Penedès, l'Anoia, el Bages, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Berguedà, el Garraf, el Maresme, l'Osona, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental més el municipi de Fogars de Tordera, que pertany a la comarca de la Selva. Aquest territori té una superfície de 7.718 km² i una població de 4.628.277 habitants, segons el Padró municipal d'habitants de 1996, els quals representen el 76% del total de població de Catalunya.

Unitat d'anàlisi

A efectes de representativitat estadística, la unitat de recollida d'informació de l'ERB 2000 és l'**individu**, tot i que la informació que recull el qüestionari permet esbrinar tant el conjunt de característiques dels individus entrevistats com les del grup familiar i les de cadascun dels membres que resideixen a la llar.

Univers estadístic

La totalitat d'individus majors de 18 anys residents al territori de referència, que representen un total de 3.762.462 persones.

Disseny de la mostra

Aplicació de la tècnica de mostreig aleatori estratificat d'acord amb:

Construcció d'estrats de població homogenis a partir d'una sèrie de variables socioeconòmiques identificatives de les seccions censals de la província de Barcelona, contingudes al Padró municipal d'habitants de 1996. Càlcul de la grandària mostral segons el volum de població total i l'estimació de la seva variabilitat.

Distribució dels efectius resultants als estrats prefigurats amb el criteri d'afixació òptima de Neyman, segons el qual quan més gran i variable és un estrat, major proporció de mostra se li assigna. Amb el nombre mostral de cada estrat es procedeix a l'assignació proporcional de quotes de mostra en termes d'individus corresponents a cada secció.

Restitució del valor real de les freqüències ponderant el seu pes en el conjunt i garantint, així, una mostra estrictament aleatòria.

A més d'aquesta estratificació basada en criteris socioeconòmics, comuna al disseny de les mostres d'edicions anteriors de l'*Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona*, s'han sobrerrepresentat els efectius corresponents a les comarques de la província de Barcelona que s'incorporaven per primera vegada a la mostra i, en general, a totes les que tenen menys de 200.000 habitants (Alt Penedès, Anoia, Bages, Berguedà, Garraf i Osona). D'aquesta manera, doncs, s'incorpora al disseny mostral una nova estratificació basada en criteris territorials, la qual implica una ponderació mostral afegida.

Efectius de la mostra i marge d'error

El nombre de persones entrevistades ha estat de 6.830, seleccionades aleatòriament dins de cada secció censal a partir del Cens Electoral de 1999. El marge d'error per al conjunt de la mostra és del $\pm 1,5\%$ per a un nivell de confiança de 2 sigma. A la taula adjunta es presenta la distribució de la mostra per comarques i el marge d'error corresponent.

Qüestionari

El qüestionari de l'ERB 2000 inclou 190 preguntes, majoritàriament precodificades, 605 variables directes i 1.027 posicions d'ordinador. La durada mitjana per entrevista està calculada en 55 minuts aproximadament. En general, les preguntes que conté es refereixen a la persona que contesta, tot i que algunes recullen situacions familiars o de llar, i d'altres es plantegen referides

a cadascuna de les persones que conviuen amb la persona entrevistada.

Aquest qüestionari, l'estructura i el contingut del qual no han variat molt en relació amb l'utilitzat a edicions anteriors de l'*Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona*, està subdividit en 18 apartats o àmbits temàtics. La seva estructura resumida és la següent:

Treball de camp

Realitzat, entre gener i novembre de 2000, per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. Aquesta fase de treball inclou, a més de la realització de les entrevistes, la formació dels enquestadors, el tractament de la informació (codi-

ficació i enregistrament de les dades) i l'estructuració i la depuració de la base de dades.

El treball de camp d'aquesta enquesta presenta un alt nivell de complexitat, ja que tant el disseny de l'organització i la formació d'enquestadors com els nivells de control incorporats (revisió del 100% dels qüestionaris, control a domicili del 25% d'enquestes i doble enregistrament informàtic de les dades) es programen per minimitzar els errors en tots els processos de recollida d'informació i codificació i garantir, per tant, una gran fiabilitat de les dades obtingudes.

Processament de dades

El *software* emprat per al tractament informàtic és l'anomenat *Statistical Package for Social Sciences* (SPSS).

	Habitants majors de 18 anys	Efectius de la mostra*	Marge d'error
Alt Penedès	58.839	280	4,74
Anoia	68.812	280	5,90
Bages/Berguedà	124.793	344	6,00
Baix Llobregat	509.829	889	3,04
Barcelonès	1.780.805	2.719	1,84
Garraf	72.400	280	4,30
Maresme	252.400	520	3,28
Osona	98.603	280	5,29
Vallès Occidental	539.686	857	3,21
Vallès Oriental	224.040	381	5,77
Total	3.762.462	6.830	1,52

* El nombre de persones entrevistades efectivament ha estat de 6.830. Aquesta xifra, però, no coincideix sempre amb el nombre total d'efectius que apareixen a les taules estadístiques a causa de l'aplicació dels coeficients de ponderació necessaris per restituir la mostra de la província de Barcelona.

Apartats temàtics	Preguntes	Observacions
A. Estructura familiar	1 a 13	Dades de cadascú dels membres de la llar
B. Procedència geogràfica dels membres de la llar	14 a 18	Dades de cadascú dels membres de la llar
C. Llengua dels membres de la llar	19 a 23	Dades de cadascú dels membres de la llar
D. Nivell d'estudis dels membres de la llar	24 a 31	Dades de cadascú dels membres de la llar
E. Situació laboral	32 a 40	Dades de diversos membres de la família
E1. Persones ocupades	41 a 68	Dades de la persona entrevistada
E2. Persones aturades	69 a 85	Dades de la persona entrevistada
E3. Persones inactives	86 a 93	Dades de la persona entrevistada
Cobertura sanitària	94	Dades de la llar
E4. Treball domèstic	95 a 98	Dades individuals i de llar
F. Ingressos	99 a 110	Dades individuals i de llar
G. Consum	111 a 122	Dades individuals i de llar
H. Habitatge	123 a 136	Dades individuals i de llar
I. Percepció del barri i de l'entorn	137 a 146	Dades individuals i de llar
J. Ús i imatge del territori	147 a 159	Dades de la persona entrevistada
K. Cultura i lleure	160 a 183	Dades de la persona entrevistada
L. Relacions socials i associacionisme	184 a 190	Dades de la persona entrevistada
M. Fitxa d'observació	191 a 198	A omplir per l'enquestador/a

2

La construcció de la mostra

Les característiques de la construcció de la mostra de l'ERB 2000 segueixen bàsicament els mateixos criteris de les edicions anteriors de l'*Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona*. Tanmateix, l'ampliació de l'àmbit territorial d'estudi al conjunt de la província ha obligat a incorporar elements de sobrerrepresentació mostral a les comarques de menys de 200.000 habitants, amb l'objectiu de possibilitar l'explotació de resultats a escala comarcal amb uns marges d'error, si més no, equiparables als de la resta de comarques metropolitanes.

En el disseny d'aquesta mostra es va establir com a objectiu l'elecció d'una mostra representativa dels individus majors de 18 anys residents a la província de Barcelona, univers poblacional amb un total de 3.762.462 persones segons dades del Padró municipal d'habitants de 1996, mitjançant criteris de tipus estadístic i basats en la tècnica de mostreig aleatori estratificat, atesa la gran heterogeneïtat que caracteritza la població objecte d'estudi.

El procés de construcció de la mostra estratificada contempla dues etapes principals: primer, la construcció dels estrats homogenis, i segon, la distribució en aquests dels efectius de la mostra a partir de la determinació de la grandària mostral.

La construcció dels estrats

Amb la construcció dels estrats homogenis de població s'aconsegueix l'objectiu de garantir que a la mostra hi siguin representades una sèrie de característiques de la població –i els fenòmens que en depenen–, que es consideren rellevants a l'*Enquesta* i són conegudes prèviament. Aquestes característiques de la població es van obtenir del Padró municipal d'habitants de 1996 a partir d'una sèrie de variables socioeconòmiques identificatives de la població en termes de la totalitat de seccions censals que componen la província de Barcelona. El tractament d'aquesta informació, per tal d'identificar i caracteritzar els estrats de la població, es va fer mitjançant la utilització de dues tècniques d'anàlisi multivariant independents i complementàries: l'anàlisi factorial de components principals i l'anàlisi de classificació automàtica. Amb l'*anàlisi de components principals* es pretén reduir la informació original per tal d'obtenir les dimensions independents fonamentals de diferenciació de la població de la província. Alhora, aquestes dimensions o variables estructurants de la població serveixen com a criteris d'estratificació d'aquesta a través de l'aplicació de l'*anàlisi de classificació automàtica*, que dona lloc a l'obtenció dels estrats de població, els quals són l'expressió de conjunts de població el màxim d'homogenis com a conjunt, i el màxim d'heterogenis entre ells. Aquesta classi-

ficació s'efectua sense tenir en compte cap restricció de contigüïtat territorial, per la qual cosa el resultat final va ser un mapa de seccions de la província de Barcelona dividit en uns 9 estrats amb una caracterització socioeconòmica clarament diferenciada i que, a efectes de mostreig, representen un guany en la precisió.

El supòsit bàsic acceptat en aquest tipus de disseny mostral consisteix en afirmar que una bona classificació de les seccions censals en relació amb les variables utilitzades permet una bona classificació dels individus, atès que les dades atribuïdes a les seccions tenen, en els individus que hi pertanyen, el seu origen, i hi constitueixen a més un nivell de desagregació suficient.

L'afixació de la mostra

D'aquesta manera, una vegada determinats els estrats com a expressió de conjunts homogenis de seccions censals, es procedeix a la distribució en aquests dels efectius de la mostra a partir de la determinació de la grandària mostral.

El càlcul de la grandària de la mostra s'inscriu en la fixació dels paràmetres bàsics: donat el nombre total de la població, les estimacions de la seva variabilitat –amb la seva corresponent mitjana–, el nivell de significació i l'error mostral.

Com a mesura de la variabilitat es va considerar la distància euclidiana de cada secció al centroide global del núvol de punts en l'espai dels factors dimensionalitzats, i com a paràmetre la mitjana d'aquesta distància. D'aquesta manera s'aconsegueix estimar i reflectir a la mostra, no tan sols una característica determinada d'interès de l'estudi, sinó tot un conjunt, atès que es pren un punt mitjà i una desviació d'aquest conjunt de característiques dimensionalitzades a partir de les dades padronals.

Si considerem un nivell de significació de 2 sigma i un error mostral relatiu del $\pm 1,5\%$, el càlcul de la grandària mostral es va fer aplicant la fórmula:

$$n = \frac{z^2 \cdot \sigma_y^2}{e^2 \cdot \bar{Y}^2}$$

on: z : Nombre de sigmes de nivell de significació.

s_y^2 : Variació de la distància quadràtica euclidiana de les seccions censals al centroide de la totalitat del núvol.

e: Error mostral relatiu.

–

Y: Mitjana de les distàncies quadràtiques euclidianes.

Amb el nombre d'individus resultant es procedeix a la distribució entre els diferents estrats. L'homogeneïtat amb què s'han caracteritzat aquests estrats ens per-

metrà una millor assignació dels individus que pertanyen a les seccions censals d'un estrat determinat, segons el criteri d'afixació òptima de Neyman. És amb aquesta operació, l'afixació, amb què s'obté l'efecte real de l'estratificació de la mostra. Amb el criteri d'afixació òptima de Neyman, la distribució dels individus no s'efectua de forma estrictament proporcional a la població de cadascun dels estrats, sinó que a efectes d'optimització, és a dir, de guany en la precisió de les estimacions, s'adopta un doble criteri segons el qual com més gran i més variable és un estrat major proporció de mostra se li assigna, i que s'expressa en la fórmula:

$$n = \frac{N_h \cdot \sigma_y^h}{\sum_k N_h \cdot \bar{y}^2}$$

$$h = 1$$

- on: n_h : Grandària mostral de l'estrat h ($h = 1 \dots 9$).
 N_h : Població major de 15 anys de l'estrat h.
 σ_y^h : Desviació estàndar de la distància quadràtica euclidiana de les seccions censals de l'estrat h respecte al centroid del seu estrat.
 n : Grandària mostral obtinguda.

Una vegada determinada la grandària de mostra corresponent a cada estrat s'assignen les quotes de mostra entre les diferents seccions censals que formen cada estrat. Amb aquest repartiment es garanteix l'acompliment de l'aleatorietat de la mostra en l'elecció d'un individu que pertany a una secció determinada. L'assignació de quotes es fa segons la fórmula:

$$n_{sh} = \frac{N_{sh}}{N_h} \cdot n_h$$

- on n_{sh} : Quota de mostra de la secció s de l'estrat h.
 N_s : Població major de 15 anys de la secció s de l'estrat h.
 N_h : Població major de 15 anys de l'estrat h.
 n_h : Grandària mostral de l'estrat h.

L'assignació obtinguda va donar quotes de mostra no enteres per a cada secció censal, per la qual cosa, a efectes d'elecció dels individus, es va procedir a l'arrodoniment d'aquestes: a l'enter inferior si el decimal arribava a 0,5 i a l'enter superior quan el sobrepassava. Per l'efecte de l'arrodoniment la grandària mostral es va establir finalment en 6.250 efectius, als quals s'han afegit 580 efectius corresponents a la sobrerrepresentació de les comarques menys poblades. La grandària final de la mostra ha quedat establerta, doncs, en 6.830 efectius. Cal assenyalar que aquest disseny mostral suposa l'afixació no proporcional de les quotes de mostra de cada

estrat. Segons la grandària poblacional de l'estrat i la variabilitat de les característiques socioeconòmiques pròpies d'aquest, hi haurà individus majors de 18 anys que tindran una probabilitat major de ser elegits a partir de la quota que s'assigna a l'estrat on s'ubica la secció censal a què pertany, és a dir, no es garanteix el criteri d'equiprobabilitat quan un individu és elegit a l'atzar. Aquest criteri té un sentit instrumental perquè ens assegura la presència a la mostra d'aquelles característiques menys freqüents a la població, atès que constituïren fenòmens amb una major variabilitat; alhora, però, sobredimensiona la presència dels individus que les posseeixen. En conseqüència, una vegada obtinguda la mostra es restitueix el valor real de les freqüències tot ponderant el seu pes en el conjunt per tal de garantir una mostra estrictament aleatòria.

Aquesta ponderació és una magnitud que transforma la probabilitat real que un individu hagi estat escollit en la probabilitat teòrica sota hipòtesi d'èstricta aleatorietat, i que es pot expressar amb la següent relació:

$$PES = \frac{\text{Probabilitat teòrica}}{\text{Probabilitat real}} = \frac{N_h / N}{n_h / n}$$

- on N_h : Població major de 18 anys de la secció censal h.
 N : Població major de 18 anys de la regió.
 n_h : Quota de mostra de la secció h.
 n : Mostra total.

És a dir, atorgant un menor pes als individus que tenen una probabilitat major de ser elegits, i un major pes a aquells altres amb una probabilitat inferior.

Atès que el mètode de construcció de la mostra està dissenyat per tal d'assolir la representativitat i la màxima eficiència respecte al total d'individus de la província de Barcelona, qualsevol anàlisi de les dades recollides a l'*Enquesta* que fan referència a les llars, s'ha d'entendre com el context familiar dels individus entrevistats; en cap cas, per tant, la mostra és representativa de llars. Per finalitzar, cal assenyalar que el nombre elevat de mostra garanteix tant la possibilitat d'obtenir un alt nivell de precisió ($\pm 1,5\%$ d'error mostral relatiu) del conjunt de la mostra com de fer l'anàlisi de resultats referida a submostres del conjunt. És a dir, amb les dades de l'*Enquesta* es poden fer tractaments de submostres per a àmbits territorials més restringits o fenòmens i grups socials específics, amb un marge d'error mostral suficient que garanteixi les anàlisis posteriors d'aquestes poblacions. En aquests casos, es considera l'error mostral introduït i es du a terme una ponderació, pròpia de tota mostra estratificada.

3**La distribució de la mostra per municipis i comarques****Alt Penedès**

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08013	Avinyonet del Penedès	5	08206	Sant Cugat Sesgarrigues	6
08027	Cabanyes, les	0	08222	Sant Llorenç d'Hortons	8
08058	Castellet i la Gornal	7	08227	Sant Martí Sarroca	14
08065	Castellví de la Marca	6	08232	Sant Pere de Riudebitlles	9
08085	Font-rubí	8	08236	Sant Quintí de Mediona	9
08091	Gelida	14	08240	Sant Sadurní d'Anoia	34
08094	Granada, la	0	08249	Santa Fe del Penedès	0
08122	Mediona	9	08251	Santa Margarida i els Monjos	15
08145	Olèrdola	10	08273	Subirats	12
08146	Olesa de Bonesvalls	0	08287	Torrelavit	6
08154	Pacs del Penedès	0	08288	Torrelles de Foix	7
08164	Pla del Penedès, el	0	08304	Vilobí del Penedès	6
08168	Pontons	0	08305	Vilafranca del Penedès	95
08174	Puigdàlber	0		Total Alt Penedès	280

Anoia

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08008	Argençola	0	08152	Orpí	0
08025	Bruc, el	0	08161	Piera	23
08028	Cabrera d'Igualada	0	08162	Hostalets de Pierola, els	0
08031	Calaf	14	08165	Pobla de Claramunt, la	10
08036	Calonge de Segarra	0	08170	Prats del Rei, els	0
08044	Capellades	18	08176	Pujalt	0
08048	Carme	7	08185	Rubió	0
08060	Castellfollit de Riubregós	0	08189	Sant Pere Sallavinera	0
08063	Castellolí	0	08226	Sant Martí de Tous	6
08071	Copons	0	08228	Sant Martí de Sesgueioles	0
08102	Igualada	102	08250	Santa Margarida de Montbui	29
08103	Jorba	0	08257	Santa Maria de Miralles	0
08104	Llacuna, la	0	08286	Torre de Claramunt, la	12
08119	Masquefa	18	08292	Vallbona d'Anoia	0
08133	Montmateu	0	08297	Veciana	0
08143	Òdena	10	08302	Vilanova del Camí	31
				Total Anoia	280

Bages

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08002	Aguilar de Segarra	0	08138	Moià	9
08010	Artés	7	08139	Mura	0
08012	Avinyó	9	08140	Navarcles	10
08018	Balsareny	6	08141	Navàs	10
08034	Calders	0	08178	Rajadell	0
08038	Callús	0	08182	Pont de Vilomara i Rocafort, el	7
08047	Cardona	17	08191	Sallent	11
08053	Castellbell i el Vilar	5	08192	Santpedor	10
08059	Castellfollit del Boix	0	08212	Sant Feliu Sasserra	0
08061	Castellgalí	0	08213	Sant Fruitós de Bages	12
08062	Castellnou de Bages	0	08218	Sant Joan de Vilatorrada	16
08079	Estany, l'	0	08229	Sant Mateu de Bages	0
08084	Fonollosa	0	08242	Marganell	0
08090	Gaià	0	08258	Santa Maria d'Oló	0
08098	Sant Salvador de Guardiola	10	08262	Sant Vicenç de Castellet	15
08113	Manresa	103	08274	Súria	13
08127	Monistrol de Montserrat	10	08277	Talamanca	0
08128	Monistrol de Calders	0		Total Bages	280

Baix Llobregat

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08001	Abrera	9	08158	Papiol, el	6
08020	Begues	7	08169	Prat de Llobregat, el	77
08056	Castelldefels	82	08196	Sant Andreu de la Barca	24
08066	Castellví de Rosanes	0	08200	Sant Boi de Llobregat	100
08068	Cervelló	13	08204	Sant Climent de Llobregat	5
08069	Collbató	5	08208	Sant Esteve Sesrovires	9
08072	Corbera de Llobregat	15	08211	Sant Feliu de Llobregat	45
08073	Cornellà de Llobregat	107	08217	Sant Joan Despí	39
08076	Esparraguera	20	08221	Sant Just Desvern	26
08077	Esplugues de Llobregat	58	08244	Santa Coloma de Cervelló	5
08089	Gavà	48	08263	Sant Vicenç dels Horts	29
08114	Martorell	23	08289	Torrelles de Llobregat	6
08123	Molins de Rei	25	08295	Vallirana	13
08147	Olesa de Montserrat	21	08301	Viladecans	62
08157	Pallejà	10		Total Baix Llobregat	889

Barcelonès

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08019	BCN districte 1. Ciutat Vella	116	08015	Badalona	272
08019	BCN districte 2. Eixample	289	08101	Hospitalet de Llobregat, l'	343
08019	BCN districte 3. Sants-Montjuic	202	08194	Sant Adrià de Besòs	43
08019	BCN districte 4. Les Corts	111	08245	Santa Coloma de Gramenet	171
08019	BCN districte 5. Sarrià-Sant Gervasi	209	08019	BCN districte 6. Gràcia	136
08019	BCN districte 7. Horta-Guinardó	208	08019	BCN districte 8. Nou Barris	223
08019	BCN districte 9. Sant Andreu	152	08019	BCN districte 10. Sant Martí	244
	Total Barcelona	1890		Total Barcelonès	2719

Berguedà

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08011	Avià	6	08132	Montmajor	7
08016	Bagà	7	08142	Nou de Berguedà, la	0
08022	Berga	20	08144	Olvan	0
08024	Borredà	0	08166	Pobla de Lillet, la	5
08045	Capolat	0	08175	Puig-reig	6
08049	Casserres	5	08188	Sagàs	0
08050	Castellar del Riu	0	08190	Saldes	1
08052	Castellar de N'Hug	0	08216	Sant Jaume de Frontanyà	0
08057	Castell de l'Areny	0	08255	Santa Maria de Merles	0
08078	Espunyola	0	08268	Cercs	0
08080	Fígols	0	08293	Vallcebre	0
08092	Gironella	7	08299	Vilada	0
08093	Gisclareny	0	08308	Viver i Serrateix	0
08099	Guardiola de Berguedà	0	08903	Sant Julià de Cerdanyola	0
08130	Montclar	0		Total Berguedà	64

Garraf

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08043	Canyelles	8	08231	Sant Pere de Ribes	62
08074	Cubelles	18	08270	Sitges	64
08148	Olivella	0	08307	Vilanova i la Geltrú	128
				Total Garraf	280

Maresme

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08003	Alella	16	08155	Palafolls	11
08006	Arenys de Mar	19	08163	Pineda de Mar	43
08007	Arenys de Munt	8	08172	Premià de Mar	37
08009	Argentona	11	08193	Sant Iscle de Vallalta	0
08029	Cabrera de Mar	7	08197	Sant Andreu de Llvaneres	13
08030	Cabrils	8	08203	Sant Cebrià de Vallalta	0
08032	Caldes d'Estrac	4	08214	Vilassar de Dalt	12
08035	Calella	25	08219	Vilassar de Mar	29
08040	Canet de Mar	22	08230	Premià de Dalt	16
08075	Dosrius	4	08235	Sant Pol de Mar	10
08110	Malgrat de Mar	22	08261	Santa Susanna	0
08118	Masnou, el	25	08264	Sant Vicenç de Montalt	5
08121	Mataró	125	08281	Teià	10
08126	Montgat	14	08282	Tiana	10
08153	Òrrius	0	08284	Tordera	14
				Total Maresme	520

Osona

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08004	Alpens	0	08215	Sant Hipòlit de Voltregà	8
08017	Balenyà	8	08220	Sant Julià de Vilatorca	0
08026	Brull, el	0	08224	Sant Martí de Centelles	0
08037	Calldetenes	0	08225	Sant Martí d'Albars	5
08067	Centelles	13	08233	Sant Pere de Torelló	6
08070	Collsuspina	0	08237	Sant Quirze de Besora	5
08083	Folgueroles	8	08241	Sant Sadurní d'Osormort	0
08100	Gurb	8	08243	Santa Cecília de Voltregà	0
08109	Lluçà	0	08246	Santa Eugènia de Berga	8
08111	Malla	0	08247	Santa Eulàlia de Riuprimer	0
08112	Manlleu	34	08253	Santa Maria de Besora	0
08116	Masies de Roda, les	0	08254	Santa Maria de Corcó	5
08117	Masies de Voltregà, les	11	08265	Sant Vicenç de Torelló	8
08129	Muntanyola	0	08269	Seva	11
08131	Montesquiu	0	08271	Sobremunt	0
08149	Olost	0	08272	Sora	0
08150	Orís	0	08275	Tavèrnoles	0
08151	Oristà	5	08278	Taradell	11
08160	Perafita	5	08280	Tavertet	0
08171	Prats de Lluçanès	6	08283	Tona	12
08183	Roda de Ter	11	08285	Torelló	25
08195	Sant Agustí de Lluçanès	0	08298	Vic	60
08199	Sant Bartomeu del Grau	7	08303	Vilanova de Sau	0
08201	Sant Boi de Lluçanès	0	08901	Rupit i Pruit	0
				Total Osona	280

La Selva

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08082	Fogars de Tordera	0		Total la Selva	0

Vallès Occidental

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08051	Castellar del Vallès	22	08223	Sant Llorenç Savall	4
08054	Castellbisbal	7	08238	Sant Quirze del Vallès	14
08087	Gallifa	0	08252	Barberà del Vallès	26
08120	Matadepera	14	08260	Santa Perpètua de Mogoda	22
08125	Montcada i Reixac	34	08266	Cerdanyola del Vallès	63
08156	Palau de Plegamans	14	08267	Sentmenat	7
08167	Polinyà	6	08279	Terrassa	199
08179	Rellinars	0	08290	Ullastrell	0
08180	Ripollet	33	08291	Vacarisses	6
08184	Rubí	59	08300	Viladecavalls	8
08187	Sabadell	225	08904	Badia del Vallès	23
08205	Sant Cugat del Vallès	71		Total Vallès Occidental	857

Vallès Oriental

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08005	Ametlla del Vallès, l'	11	08134	Figaró-Montmany	0
08014	Aiguafreda	6	08135	Montmeló	10
08023	Bigues i Riells	8	08136	Montornès del Vallès	14
08033	Caldes de Montbui	17	08137	Montseny	2
08039	Campins	0	08159	Parets del Vallès	13
08041	Canovelles	19	08181	Roca del Vallès, la	8
08042	Cànoves i Samalús	0	08198	Sant Antoni de Vilamajor	6
08046	Cardedeu	12	08202	Sant Celoni	19
08055	Castellcir	0	08207	Sant Esteve de Palautordera	0
08064	Castellterçol	9	08209	Sant Fost de Campsentelles	11
08081	Fogars de Montclús	0	08210	Sant Feliu de Codines	7
08086	Franqueses del Vallès, les	12	08234	Sant Pere de Vilamajor	6
08088	Garriga, la	14	08239	Sant Quirze Safaja	0
08095	Granera	0	08248	Santa Eulàlia de Ronçana	8
08096	Granollers	55	08256	Santa Maria de Martorelles	0
08097	Gualba	0	08259	Santa Maria de Palautordera	7
08105	Llagosta, la	14	08276	Tagamanent	0
08106	Llinars del Vallès	8	08294	Vallgorguina	4
08107	Liçà d'Amunt	15	08296	Vallromanes	0
08108	Liçà de Vall	7	08306	Villalba Sasserra	0
08115	Martorelles	7	08902	Vilanova del Vallès	6
08124	Mollet del Vallès	46		Total Vallès Oriental	381

Fitxa tècnica comparada de les diverses edicions de l'Enquesta

	Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1985	Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1990	Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1995	Enquesta de la Regió de Barcelona 2000
Àmbit territorial	Àrea Metropolitana de Barcelona (Municipis integrats en l'antiga Corporació Metropolitana de Barcelona) Municipis: 27 Superfície: 476 km ² Total habitants: 3.096.748 (segons Cens 1981) Percentatge s/població de Catalunya: 49,2%	Regió I de Catalunya Municipis: 129 Comarques: 5 (Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental) Superfície: 2.459 km ² Total habitants: 4.090.706 (segons Padró 1986) Percentatge s/població de Catalunya: 67,9%	Regió Metropolitana de Barcelona Municipis: 162 Comarques: 7 (Alt Penedès, Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental) Superfície: 3.235 km ² Total habitants: 4.264.422 (segons Cens 1991) Percentatge s/població de Catalunya: 70,4%	Província de Barcelona Municipis: 311 Comarques: 11 (7 comarques de la regió metropolitana + l'Anoia, el Bages, el Berguedà i Osona) Superfície: 7.718,5 km ² Total habitants: 4.628.277 (segons Padró 1996) Percentatge s/població de Catalunya: 76,0%
Unitat d'anàlisi	A efectes de representativitat estadística, la unitat de recollida d'informació de l'Enquesta Metropolitana en totes les seves edicions ha estat l'individu, tot i que l'estructura del global d'informació que recull el qüestionari permet esbrinar tant el conjunt de característiques dels individus entrevistats com les del grup familiar i les de cadascun dels membres que resideixen a la llar.			
Univers estadístic	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a l'antiga àrea metropolitana de Barcelona: 2.174.363 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la Regió I de Catalunya: 2.991.131 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la regió metropolitana de Barcelona: 3.275.458 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la província de Barcelona 3.762.462 persones
Efectius de la mostra i marge d'error	4.912 individus seleccionats aleatòriament a partir del Cens electoral de 1984. Marge d'error per al conjunt de la mostra: ± 1,9, per a un nivell de confiança de 2 sigma.	5.061 individus seleccionats aleatòriament a partir del Cens electoral de 1989. Marge d'error per al conjunt de la mostra: ± 1,9, per a un nivell de confiança de 2 sigma.	5.263 individus seleccionats aleatòriament a partir del Cens electoral de 1994. Marge d'error per al conjunt de la mostra: ± 1,8, per a un nivell de confiança de 2 sigma.	6.830 individus seleccionats aleatòriament a partir del Cens electoral de 1999. Marge d'error per al conjunt de la mostra: ± 1,5, per a un nivell de confiança de 2 sigma.
Càlcul de la mostra	<p>Aplicació de la tècnica del mostreig aleatori estratificat, basat en:</p> <p>a) Construcció d'estrats de població homogenis a partir d'una sèrie de variables socioeconòmiques identificatives de les seccions censals del territori objecte d'estudi, contingudes al Padró d'habitants o Cens de població corresponent a cada any.</p> <p>b) Càlcul de la grandària mostral segons el volum de població total i l'estimació de la seva variabilitat.</p> <p>c) Distribució dels efectius resultants als estrats prefigurats amb el criteri d'afixació òptima de Neyman, segons el qual quant més gran i variable és un estrat, major proporció de mostra se li assigna. Amb el nombre mostral de cada estrat es procedeix a l'assignació proporcional de quotes de mostra en termes d'individus corresponents a cada secció.</p> <p>d) Restitució del valor real de les freqüències ponderant el seu pes en el conjunt i garantint, així, una mostra estrictament aleatòria.</p>			
Tipus d'entrevista	Entrevista personal realitzada per entrevistadors qualificats en el domicili de les persones seleccionades.			
Qüestionari	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 159 <i>Nombre de variables directes:</i> 330 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 625 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 40 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 182 <i>Nombre de variables directes:</i> 541 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 879 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 50 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 193 <i>Nombre de variables directes:</i> 548 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 921 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 50 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 190 <i>Nombre de variables directes:</i> 605 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 1.027 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 55 minuts
Treball de camp	Realitzat per CDES (Centre per al Desenvolupament de l'Economia Social) d'octubre de 1985 a març de 1986.	Realitzat per INITS, S.A., de març a juliol de 1990 (Barcelona ciutat) i de setembre a novembre de 1990 (resta del territori)	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, entre març i setembre de 1995.	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona de gener a novembre de 2000.
	En tots els casos, l'acurat disseny de l'organització i la formació d'enquestadors, així com el grau de control assolit (supervisió del 100% dels qüestionaris, control a domicili del 25% de les enquestes realitzades, codificació prèvia sobre paper i doble enregistrament de dades), han permès minimitzar els errors en els processos de recollida d'informació, codificació i transcripció de resultats i han garantit, per tant, una gran fiabilitat de les dades obtingudes.			
Processament de dades	El tractament de la informació obtinguda es realitza mitjançant l'anomenat Statistical Package for Social Sciences (SPSS).			

Índex de taules i figures

Índex de taules

1

Àmbit sociodemogràfic

Taula 1	Distribució de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons l'edat. Evolució 1995-2000	16
Taula 2	Distribució de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons l'edat i el lloc de residència. Evolució 1995-2000	17
Taula 3	Estat civil de la població de la província de Barcelona segons el sexe (2000)	18
Taula 4	Estat civil de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	18
Taula 5	Nivell d'estudis de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	19
Taula 6	Categoria socioprofessional de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	20
Taula 7	Categoria socioprofessional de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i grups d'edat (2000)	20
Taula 8	Estructura i grandària de les llars on resideix la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	21
Taula 9	Tipologia familiar de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	22
Taula 10	Convivència amb els fills de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	22
Taula 11	Gent gran de la província de Barcelona que ha treballat abans segons el sexe i l'edat (2000)	23
Taula 12	Motius per deixar la feina de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)	23
Taula 13	Origen geogràfic de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	24
Taula 14	Origen geogràfic de la població de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	24
Taula 15	Origen de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	24
Taula 16	Llengua d'ús de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000	25
Taula 17	Llengua d'ús de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat i origen geogràfic (2000)	25

Taula 18	Llengua pròpia de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona combinada amb tots els membres familiars. Evolució 1995-2000	26
Taula 19	Nivell de coneixement del català de la gent gran de la província de Barcelona segons origen geogràfic (2000)	27
Taula 20	Nivell de coneixement del català de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	27
Taula 21	Sentiment d'identitat de la gent gran de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	27
Taula 22	Sentiment d'identitat de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat i origen geogràfic (2000)	28

2 Àmbit econòmic

Taula 23	Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	32
Taula 24	Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	33
Taula 25	Ingressos individuals mensuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (1999)	34
Taula 26	Ingressos individuals mensuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	35
Taula 27	Ingressos familiars anuals de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (1999)	35
Taula 28	Ingressos familiars anuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el tipus de llar (1999)	36
Taula 29	Percepció de les dificultats econòmiques a la llar per la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	37
Taula 30	Maneres de solucionar les dificultats econòmiques de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	38
Taula 31	Tipus de despeses reduïdes davant les dificultats econòmiques de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	38
Taula 32	Despeses mensuals a la llar en aliments i begudes de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	39
Taula 33	Despeses mensuals a la llar en aliments i begudes de la gent gran de la província de Barcelona segons el tipus de llar (2000)	40

Taula 34	Despeses fixes mensuals de l'habitatge de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	41
Taula 35	Lloc de compra dels aliments envasats de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	41
Taula 36	Lloc de compra de vestit i calçat de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	42
Taula 37	Lloc de compra de vestit i calçat de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	43
Taula 38	Lloc de compra de vestit i calçat de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	43
Taula 39	Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	44
Taula 40	Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments envasats la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	45
Taula 41	Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	45
Taula 42	Modalitats de compra utilitzades l'últim any per la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	47
Taula 43	Modalitats de compra utilitzades l'últim any per la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	47
Taula 44	Procediments de pagament utilitzats l'últim any per la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	47
Taula 45	Procediments de pagament utilitzats l'últim any per la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	47
Taula 46	Equipament domèstic que posseeix a la llar la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	48

3 Espai vital

Taula 47	Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	52
Taula 48	Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	53

Taula 49	Superfície de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	53
Taula 50	Superfície de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	54
Taula 51	Antiguitat de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el règim de tinença (2000)	55
Taula 52	Antiguitat de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	55
Taula 53	Presència d'equipament a l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	56
Taula 54	Presència d'equipament a l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el règim de tinença (2000)	56
Taula 55	Inconvenients de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	58
Taula 56	Tipus d'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	58
Taula 57	Tipus d'habitatge on li agradaria viure a la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	59
Taula 58	Anys de residència al municipi que porta la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	60
Taula 59	Intenció de canviar d'habitatge els propers cinc anys que té la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	60
Taula 60	Lloc preferit per viure de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	60
Taula 61	Lloc preferit per viure de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	61
Taula 62	Opinió sobre la qualitat de vida al propi municipi en comparació amb Barcelona de la gent gran que no hi viu, segons el lloc de residència (2000)	61
Taula 63	Opinió de la població que viu a Barcelona sobre la qualitat de vida al seu municipi en comparació amb d'altres segons grups d'edat (2000)	62
Taula 64	Avaluació de l'estat dels equipaments del barri que fa la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	62
Taula 65	Avaluació de l'existència de problemes al barri de residència que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	63

4 Distribució del temps

Taula 66	Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la província de Barcelona amb cap de família major de 64 anys (2000)	66
Taula 67	Disposició de serveis remunerats a les llars de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	69
Taula 68	Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la gent gran de la província de Barcelona segons l'edat i el sexe (2000)	71
Taula 69	Nombre d'activitats de lleure a casa de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000	72
Taula 70	Nombre d'activitats de lleure fora de casa de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000	72
Taula 71	Realització d'activitats de lleure dins de casa, sovint o ocasionalment de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	73
Taula 72	Realització d'activitats de lleure dins de casa, sovint o ocasionalment de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	73
Taula 73	Realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	74
Taula 74	Realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment de la gent gran de la província de Barcelona segons la seva categoria socioprofessional (2000)	74
Taula 75	Realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	75
Taula 76	Freqüència de lectura de llibres per part de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	75
Taula 77	Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	77
Taula 78	Freqüència de lectura de diaris per part de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	77
Taula 79	Taxa de pràctica esportiva de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis. Evolució 1995-2000	78
Taula 80	Tipus d'esport que practica la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	78

5 Xarxes de relació

Taula 81	Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	83
Taula 82	Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	84
Taula 83	Localització de les relacions més freqüents fora de la llar que té la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	84
Taula 84	Avaluació de l'evolució de les relacions personals que fa la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	85
Taula 85	Gent gran de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat segons el sexe i l'edat (2000)	86
Taula 86	Xarxes de solidaritat davant els problemes de salut de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	87
Taula 87	Taxa associativa de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i grups d'edat. Evolució 1995-2000	88
Taula 88	Taxa associativa de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i el lloc de residència (2000)	88
Taula 89	Pertinença a algun tipus d'associació de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	89

Índex de figures

1 Àmbit socioeconòmic

Figura 1	Sexe de la gent gran de la província de Barcelona segons l'edat (2000)	17
Figura 2	Estat civil de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	18
Figura 3	Nivell d'estudis de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	19
Figura 4	Nivell d'estudis de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)	19
Figura 5	Sexe de la gent gran de la província de Barcelona segons el tipus de llar on resideix (2000)	22

Figura 6	Situació laboral de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)	23
Figura 7	Llengua d'ús de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	25
Figura 8	Nivell de coneixement del català de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	26

2 Àmbit econòmic

Figura 9	Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	32
Figura 10	Ingressos individuals mensuals de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (1999)	33
Figura 11	Percepció de les dificultats econòmiques a la llar per la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	36
Figura 12	Comparació del nivell de vida familiar actual amb l'any anterior de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	37
Figura 13	Perspectives sobre el nivell de vida familiar que té la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	38
Figura 14	Despeses mensuals a la llar en aliments i begudes de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	39
Figura 15	Despeses mensuals a la llar en pagament de l'habitatge de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	40
Figura 16	Despeses fixes mensuals de l'habitatge a la llar de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	41
Figura 17	Lloc de compra dels aliments envasats i del vestit i calçat de la gent gran de la província de Barcelona (2000)	42
Figura 18	Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos i els aliments envasats la gent gran de la província de Barcelona (2000)	44
Figura 19	Periodicitat en la compra principal d'aliments de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	46

3 Espai vital

Figura 20	Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	52
Figura 21	Superfície de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	53
Figura 22	Antiguitat de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	54
Figura 23	Inconvenients de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	57
Figura 24	Tipus d'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	58
Figura 25	Anys de residència a l'habitatge que porta la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	59

4 Distribució del temps

Figura 26	Distribució de les tasques domèstiques entre els membres de la parella a les llars de la província de Barcelona segons l'edat del cap de família (2000)	67
Figura 27	Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la província de Barcelona amb cap de família major de 64 anys, segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	68
Figura 28	Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la província de Barcelona amb cap de família major de 64 anys, segons la tipologia de la llar (2000)	68
Figura 29	Disposició de serveis remunerats a les llars de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	69
Figura 30	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i grups d'edat. Evolució 1995-2000	69
Figura 31	Distribució de la jornada de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000	70
Figura 32	Distribució de la jornada de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe. Evolució 1995-2000	71
Figura 33	Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	71
Figura 34	Realització d'activitats de lleure dins de casa sovint o	

	ocasionalment, de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	72
Figura 35	Realització d'activitats de lleure fora de casa sovint o ocasionalment, de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	74
Figura 36	Freqüència de lectura de llibres i de diaris per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe (2000)	76
Figura 37	Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	76
Figura 38	Freqüència de lectura de diaris per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	77

5 Xarxes de relació

Figura 39	Relacions més freqüents fora de la llar que té la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	82
Figura 40	Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons la seva categoria socioprofessional (2000)	83
Figura 41	Avaluació de l'evolució de les relacions personals que fa la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	85
Figura 42	Població de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat segons grups d'edat (2000)	85
Figura 43	Xarxes de solidaritat davant els problemes de salut de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	86
Figura 44	Xarxes de solidaritat davant els problemes econòmics de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	87
Figura 45	Xarxes de solidaritat davant els problemes personals i afectius de la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	87
Figura 46	Taxa associativa de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i el nivell d'estudis (2000)	88

Índex de taules de l'Annex estadístic

1 Àmbit sociodemogràfic

Taula 1	Percentatge de persones jubilades a la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	98
Taula 2	Sexe de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons l'edat. Evolució 1995-2000	98
Taula 3	Edat de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	98
Taula 4	Estat civil de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe. Evolució 1995-2000	99
Taula 5	Nivell d'estudis de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	99
Taula 6	Nivell d'estudis de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	99
Taula 7	Categoria socioprofessional familiar de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	99
Taula 8	Categoria socioprofessional de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	99
Taula 9	Estructura i grandària de les llars on resideix la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	100
Taula 10	Convivència amb els fills de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	100
Taula 11	Situació laboral de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	100
Taula 12	Situació laboral de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	100
Taula 13	Llengua d'ús de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	101
Taula 14	Nivell de coneixement del català de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	101

2 Àmbit econòmic

Taula 15	Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	101
Taula 16	Ingressos individuals mensuals de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1994-1999	101

Taula 17	Ingressos familiars anuals de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1994-1999	102
Taula 18	Ingressos familiars anuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (1999)	102
Taula 19	Ingressos familiars anuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència (2000)	102
Taula 20	Percepció de dificultats econòmiques a la llar per la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	102
Taula 21	Comparació del nivell de vida familiar actual amb l'any anterior de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	103
Taula 22	Perspectives sobre el nivell de vida familiar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	103
Taula 23	Maneres de solucionar les dificultats econòmiques de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	103
Taula 24	Tipus de despeses reduïdes davant les dificultats econòmiques de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	103
Taula 25	Despeses mensuals a la llar en aliments i begudes de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	104
Taula 26	Despeses mensuals a la llar en pagament de l'habitatge de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	104
Taula 27	Despeses fixes mensuals de l'habitatge a la llar de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	104
Taula 28	Lloc de compra dels aliments envasats de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	104
Taula 29	Lloc de compra de vestit i calçat de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	104
Taula 30	Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	104
Taula 31	Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments envasats la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	105
Taula 32	Periodicitat en la compra principal d'aliments de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	105
Taula 33	Modalitats de compra utilitzades en l'últim any per la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	105
Taula 34	Procediments de pagament utilitzats l'últim any per la gent	

	gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	105
Taula 35	Equipament domèstic que posseeix a la llar la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	105

3 Espai vital

Taula 36	Règim de tinença de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	106
Taula 37	Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	106
Taula 38	Superfície de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	106
Taula 39	Antiguitat de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	106
Taula 40	Presència d'equipament a l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	107
Taula 41	Tipus de calefacció de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	107
Taula 42	Presència d'equipament a l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	107
Taula 43	Inconvenients de l'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	108
Taula 44	Tipus d'habitatge on viu la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	108
Taula 45	Tipus d'habitatge on li agradaria viure a la població de la província de Barcelona segons grups d'edat (2000)	108
Taula 46	Anys de residència a l'habitatge que porta la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	108
Taula 47	Anys de residència al municipi que porta la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	109
Taula 48	Intenció de canviar d'habitatge els propers cinc anys que té la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	109
Taula 49	Opinió de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona sobre la suficiència d'equipaments al barri segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	109
Taula 50	Avaluació de l'estat dels equipaments del barri que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	110

Taula 51	Avaluació de l'existència de problemes al barri de residència que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	110
-----------------	---	-----

4 Distribució del temps

Taula 52	Distribució de les tasques domèstiques entre els membres de la parella a les llars de la província de Barcelona amb cap de família major de 64 anys segons el lloc de residència (2000)	111
Taula 53	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i grups d'edat. Evolució 1995-2000	111
Taula 54	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i el lloc de residència. Evolució 1995-2000	111
Taula 55	Disposició de serveis remunerats a les llars de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000	111
Taula 56	Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000	112
Taula 57	Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe. Evolució 1995-2000	112
Taula 58	Realització d'activitats de lleure sovint o ocasionalment dins de casa de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	112
Taula 59	Realització d'activitats de lleure sovint o ocasionalment fora de casa de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	112
Taula 60	Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	113
Taula 61	Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	113
Taula 62	Freqüència de lectura de diaris per part de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	113
Taula 63	Freqüència de lectura de diaris per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	113
Taula 64	Taxa de pràctica esportiva de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons grups d'edat. Evolució 1995-2000	114
Taula 65	Taxa de pràctica esportiva de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. Evolució 1995-2000	114

5 Xarxes de relació

Taula 66	Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	114
Taula 67	Relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	114
Taula 68	Localització de les relacions més freqüents fora de la llar que té la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona segons el lloc de residència. Evolució 1995-2000	115
Taula 69	Avaluació de l'evolució de les relacions personals que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	115
Taula 70	Avaluació de l'evolució de les relacions personals que fa la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	115
Taula 71	Avaluació de l'evolució de les relacions amb els amics que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	115
Taula 72	Avaluació de l'evolució de les relacions amb els amics que fa la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	116
Taula 73	Gent gran de la RMB i de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat. Evolució 1995-2000	116
Taula 74	Gent gran de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat segons el lloc de residència (2000)	116
Taula 75	Xarxes de solidaritat davant els problemes de salut de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	116
Taula 76	Xarxes de solidaritat davant els problemes econòmics de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	116
Taula 77	Xarxes de solidaritat davant els problemes personals i afectius de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	117
Taula 78	Pertinença a algun tipus d'associació de la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	117
Taula 79	Pertinença a algun tipus d'associació de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat (2000)	117